Magda Szabó

Katalin Sokağı

ROMAN

Çeviren: Tarık Demirkan

YKY

Magda Szabó 1917 Debrecen doğumlu. Macaristan'ın önde gelen yazarlarından. Latin ve Macar edebiyatı eğitiminin ardından öğretmenlik yaptı ve kültür bakanlığında çalıştı. Yazmaya şiirle başladı. 1949'da Baumgarten Ödülü'ne layık görüldüyse de ödül verildiği gün, politik nedenlerden geri alındı. Aynı yıl bakanlıktaki işinden kovuldu. 1949-1958 yılları arasında sakıncalı yazar olarak bir ilkokulda öğretmenlik yapmaya zorlandı. 1958'de yayımlanan ve büyük başarı kazanan ilk romanı *Fresco*'yla bu zorunlu sessizliği kırdı. Bu tarihten sonra ulusal ve uluslararası ün kazandı, ödüller birbirini kovalamaya başladı.
Otobiyografik unsurlar taşıyan *Kapı* (YKY, 2007) Szabó'ya 2003 yılında Fransa'nın saygın ödüllerinden biri olan Femina Ödülü'nü kazandırdı.
Yapıtları otuzdan fazla dile çevrilmiş olan yazarın *Yavru Ceylan* adlı romanı 1972'de E Yayınları'nca, *Iza'nın Şarkısı* ise 2008'de Kanat Yayınları'nca yayımlanmıştır.

Tarık Demirkan 1957 Bartın doğumlu. Gazeteci, yazar, çevirmen. Çocuklar için "masallar", büyükler için "meseller" yazdı. *Her Güne Bir Masal, Dünya Hayvan Masalları, Dünyanın En Güzel Masalları* çocukların çok sevdiği kitaplar oldu. *Macar Turancıları, Bitirilmemiş Devrim, Devrim Devrim Diye Diye* gibi telif eserlerinin yanı sıra, *Hunlar ve Attila, Doğu Avrupa'da Özelleştirme, Doğu Avrupa Devrimleri, Doğu Avrupa Halk Demokrasileri Tarihi, 1913 Anadolu* gibi çevirileri de vardır. Budapeşte Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünü bitirdi, dünya ekonomisi bölümünde doktorasını sundu. Budapeşte'de yaşıyor.

Magda Szabó'nun
YKY'deki kitapları:

Kapı *(2007)*
Katalin Sokağı *(2009)*

MAGDA SZABÓ

Katalin Sokağı

Çeviren:
Tarık Demirkan

Roman

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 3011
Edebiyat - 900

Katalin Sokağı / Magda Szabó
Özgün adı: Katalin utca
Macarcadan çeviren: Tarık Demirkan

Editör: Tamer Erdoğan
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul

Çeviriye temel alınan baskı: *Katalin utca*, Európa Könyvkiadó, 2008
1. baskı: İstanbul, Kasım 2009
ISBN 978-975-08-1704-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2009
Sertifika No: 12334
© Szabó Magda
Bu kitabın telif hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Mekânlar • 9

Anlar ve Epizodlar • 41

1937 • 43

1944 • 79

1952 • 127

1956 • 159

1961 • 185

1968 • 205

Yaşlanma süreci, yazarların tarif etmeye çalıştığından çok daha farklı bir şey.

Ve bu sürecin, tıp biliminin tanımlamaya çalıştıklarıyla da bir alakası yok.

Katalin Sokağı'nın sakinleri, yaşlılığın, hayatımızın ilk dönemlerinde farkına bile varmadığımız o alacakaranlık koridorları nasıl aydınlattığını; anılarımızı ve korkularımızı nasıl yeniden düzenlediğini kendileri keşfettiler. Buna onları ne bir roman ve ne de bir doktor hazırladı. Vücutlarında bazı biyolojik değişikliklerin olduğunu kabul etmek gereğini kavradılar. Bedenleri, ana rahmindeki o ilk anlarda, onları hayat yolculuğuna hazırlamak için bir şeyleri nasıl sabırla ve dikkatle inşa etmeye başlamışsa, şimdi de tam tersi bir süreç yaşanmaktaydı: Vücutları artık bir şeyleri adım adım yok etmekteydi. Dış görünüşleri değişmekte, duyu organları algılama gücünü yitirmekte, beden yapılarının değişmesiyle birlikte, zevkleri, hatta belki alışkanlıkları ve beklentileri de biçim değiştirmekteydi; ya daha obur olmaya ya iştahlarını tamamen kaybetmeye başlamışlardı. Uyku ya da sindirim gibi, düzenli olmasını bir zamanlar, varoluşun en normal yansıması gibi gördükleri şeyler bile onlar için sorun olmaya başlamıştı. Gençliğin artık geride kalmasının, onlardan bir şeyler götürdüğü için değil, tam tersine onlara yeni bir şeyler getirdiği için kaygı verici olduğunu henüz bilmiyorlardı. O yeni olan şey, bilgelik, neşe ya da sağduyu değil, Bütünlük Kavramı'nın dağılmış olmasıydı.

Onlar yaşlanmanın bir noktasında o zamana kadar bir bütün olarak gördükleri geride kalan hayatlarının ansızın parçalara ayrılıverdiğini fark ettiler. Gençlik yıllarında sıkıca kavradıkları ve kopmaz bir bütün olarak gördükleri hayat, şimdi artık bölük pörçüktü. O bölünmez sanılan "bütün", artık parçalar halindeydi.

Evet, o güne kadar yaşanan her şey geçmişlerinde durmaya devam etmekteydi, ama artık bir bütün olarak değil, birbirinden uzaklaşan parçalar olarak. Uzay artık mekânlara; zaman anlara; ve yaşananlar da epizodlara ayrılmıştı. Bir zamanlar hayatlarının parçası olarak gördükleri, yaşanan onca şey arasında sadece anlar, birkaç mekân, birkaç da epizod önemliydi. Geri kalanlar ise, hayatın dolgu malzemesiydi, aynen uzun bir yola götürülen sandığa, içindeki önemli şeyin kırılmasını engellemek için tıkıştırılan talaş gibi. İşte Katalin Sokağı sakinleri bu gerçeğin farkına vardılar.

Ve unutulmasın ki, ölüler ve hayatta olanlar arasındaki fark da sadece nicelikseldir ve bunun da fazla bir önemi yoktur. Her insanın ömrü boyunca payına, ölürken çığlığında ismini haykırabileceği sadece bir kişi düşer.

MEKÂNLAR

Yeni evlerini ne sevebilmişler ne de buraya alışabilmişlerdi. Tek yapabildikleri, burada olmayı kabul etmekti.

Bu apartman dairesi, sadece onları yağmurdan koruyan, kızgın güneşte kavrulmalarını engelleyen bir yerdi, bir mağaradan daha konforluydu, ama işte ancak o kadar. Bu ev her zaman biraz dağınıktı. Bayan Elekes, etrafı birazcık temiz tutabilmek için gün boyu var gücüyle çalışıyordu, ama bu insanüstü çaba, kargaşayı sadece anlık olarak ortadan kaldırabiliyor, ardından da, bilinmeyen esrarengiz bir güç tekrar devreye giriyormuş gibi, her şey eski haline dönüveriyordu. Misafir, bardakların bulunduğu tepsiden tam da iyi temizlenmemiş, hatta hiç yıkanmamış olanı çekip alıyordu; evin erkekleri sigara içmek için küllüğe uzandıklarında, küllüğü, izmaritlerle ya da kibrit çöpleriyle dolu buluyorlardı, çünkü o boşaltmayı unutmuş oluyordu. Tuna Nehri kıyısındaki, bu görece yeni binanın altıncı katındaki daireden dışarıya baktıklarında karşılarına nehrin öbür kıyısı seriliveriyordu. Dairenin pencerelerinden eski evlerini de görebiliyorlardı. O evin cephesi de, çevresindeki diğer binalar gibi tamir edilmişti. Bina aylarca iskelelerle kaplı kalmıştı. İnsanın çocukluğundan beri bildiği, bir ara kızgınlıkla ya da şakadan yüzüne bir maske geçiren, ama karnaval çoktan geçmiş olsa da bu maskeyi çıkarmayı unutan eski bir tanıdığa benziyordu. Bálint, İrén ya da Bayan Elekes sık sık balkona çıkıyor ve Tuna Nehri'nin karşı kıyısını gözlüyorlardı. Katalin Sokağı'nın nehir kıyısındaki binaları tadilattayken de gözleri hep o yönde oluyordu, ama Bay Elekes ya da Kinga odaya girdiğinde, balkonda bir işleri varmış da o yüzden çıkmışlar gibi davranmaya başlıyorlar, sonra da telaşla odaya geri geliyorlardı.

Bu evde herkes acı çekiyordu, sadece buradaki yüksek katlar, küçük odalar ya da bir bahçeye duydukları özlem nedeniyle de değil, bunun da ötesinde herkesin kendince bir nedeni vardı.

Ama aralarında en çok acı duyan Bay Elekes'ti. Aslında Kinga'nın dışında herkes Bay Elekes'e karşı çok hassas davranıyordu. Sanki, bir zamanlar kendilerine iyi ve doğru insan olmaları için öğütler veren bu adamın söylediklerini şimdi artık, yani olgunlaştıkça yerine getirir gibiydiler; neredeyse rahatsızlık veren bir itinayla gününün akışını düzenlemeye çalışıyorlardı. Bay Elekes olağanüstü bir irade gücü göstererek günlük işlerinin üstesinden gelmeyi öğrenmişti, kendi işini görebiliyor, hatta elişi yapabiliyordu. Dahası, bir kooperatif için kâğıt ve naylon poşet yapıştırmayı öğrenmişti. Ayrıca yavaştan da olsa daktilosuyla çalışmaya başlamıştı: Eğitim sorunlarıyla ilgili ufak tefek makaleler yazıyordu: İrén zaman zaman yazılarını *Közneveles* dergisine gönderdiğini ve de yazılarının yayınlandığını söylüyordu. Bay Elekes bir şey demese de, yazdıklarının hiçbir güncelliğinin olmadığının, bu yazıların dergide yayınlanmayacağının farkındaydı. Yazıları için gönderildiği söylenen mütevazı telif ücretinin de, ailenin mutfak masraflarının ödendiği kutudan çıkarılıp eline verildiğini, daha sonra da yerine geri konulduğunu görmese bile hissediyordu.

Buraya taşınırken, yer darlığı nedeniyle büyük bir kısmını satmak zorunda kaldıkları mobilyalarında fazla bir değişiklik olmamıştı. Çoğunlukla eski mobilyalarla gelmişler, yeni eve yerleştirirken bazılarının ölçülerini biraz değiştirtmişlerdi. Bay Elekes bu evde de Cicero büstünün önünde oturmaya devam ediyordu. Aslında bunu neden yaptığını kendi de bilmiyordu, çünkü yazı masasının üzeri ve çekmeceleri artık İrén'e ait eşyalarla doluydu. Günde iki kez, bir köpek gezdirir gibi, onu evden dışarı çıkarıyorlardı. Güneşi, rüzgârı, nehir suyunun kokusunu özlüyordu elbette, ama onu çıkaran kişinin, Tuna kıyısında aylak aylak dolaşmaktan daha önemli başka işleri olduğunu tahmin ediyor ve bu nedenle de kısa süre sonra eve dönmek ister gibi davranmaya başlıyordu. Eğer eşlik eden İrén'se, her defasında yemesi için bir şeyler alıyordu: yazın dondurma, mısır, kışın kestane ya da közde kızarmış balkabağı tatlısı. Bay Elekes kendisi için alınanları tiksintiyle yemeye çalışıyor ve bu arada derin bir utanç duyuyordu. Kinga'ya gelince, o herkes için bir yüktü, Kinga'ya kimse tahammül edemiyordu. Bir Bay Elekes hariç, ama onun bu tavrı kızcağızın moralini daha da bozuyordu. Çünkü büyükbabasının

onun yaptıklarını görebilecek durumda olmadığını iyi biliyordu. Büyükbabası onun birine dilini çıkardığının ya da balkonda durup gelene geçene nanik yaptığının farkına bile varamazdı. Ayrıca büyükbabası onun için özel bir önem de taşımıyordu, çünkü onun sevgisinden emindi, kendisini ne kadar sevdiğini çok iyi biliyordu ve bu nedenle de büyükbaba onu artık ilgilendirmiyordu. Duygusal patlamalarıyla sürekli Bálint'i sıkıştırıyordu, ama bu bağlılığa bir karşılık alamadığı gibi bir defasında ciddi bir şekilde ikaz da edilmişti. Bálint sinirli bir şekilde babasını ziyaret etmesini söylemiş, hırsla, kendisinin değil, Pali'nin çocuğu olduğunu hatırlatmış ve bunu hiç unutmaması gerektiğini haykırmıştı. Bayan Elekes ise umarsız bir şekilde hiç elini çıkaramadığı bulaşık denizinden kurtulmaya çalışıyordu! Bu evin işleri bir türlü bitmiyordu. Evin odalarından ikisini İrénler kullanıyordu. Evle ilgili duyguları karmaşıktı: Bir yandan kendini yorgun ve bitkin hissediyor ve bu nedenle de evi, temizliği bitmez tükenmez bir alan olarak görüyordu. Ama öte yandan Katalin Sokağı'yla karşılaştırdığında ise bu evi neredeyse utanç verecek kadar küçük buluyordu. Evin içinde o tarafa bu tarafa dolaşırken, taşınma esnasında kaybolan ya da yer olmadığı için yok pahasına satılan eşyalar aklına geliyordu. Bu eve sığdıramadıkları mobilyaların, bodrumdaki çekmecelerin, tavan arasının dolaplarının eksikliğini sürekli duyuyor, ev işleri arasında zaman zaman bir çaresizlik sembolü gibi ne yapacağını bilemeden donup kalıyordu. Böyle durumlarda Blanka'nın eksikliğini çok hissediyordu. Ondan mektup beklediği, ama bu mektubun bir türlü gelmediği günlerde, yüzüne damgasını vuran o inkâr edilemez kederle koridorda postacıyı gözlüyordu. Postacı ise, sanki bu durumun sorumlusu kendisiymiş, yaşlı kadının beklediği mektubun gelmemesi kendi kabahatiymiş gibi gözlerini kaçırıyordu. Bayan Elekes giderek daha sık ve daha büyük bir heyecan duyarak, özlemle Blanka'yı düşünüyordu. Bir yandan da İrén'in işini bitirip eve döneceği saati korkuyla bekliyordu. Aslına bakılacak olursa o andan evdeki herkes korkuyordu. Bay Elekes'in bile içi ürperiyordu. Elekes olup biteni görmese de, İrén'in ayağını evin içine basmasıyla ortamın nasıl değiştiğini hissediyordu. İrén o gün okulda ne kadar yorulduğunu, ne kadar bitkin düştüğünü anlatmaya başlıyor, bir makine

gibi sonu gelmez bir şekilde evin içinde yeni düzenlemelere girişiyordu. Bálint, Bayan Elekes ve Kinga'nın sessiz bir şekilde onu izlediğine aldırmadan bir odadan ötekine geçiyor, bazen raftaki bir kitabı ileri çekiyor, bir başkasını geri itiyor ya da bir vazoyu düzeltiyordu. Gün boyunca evi temizleme uğruna canı çıkan Bayan Elekes bazen masanın örtüsünü tutup hışımla çekmek ya da Çin vazosunu pencereden fırlatmak gibi dayanılmaz bir arzuya kapılıyordu. Masaların ya da rafların üzerindeki eşyaların nasıl yerleştirileceği, birbirinden uzaklığı ya da bu eşyaların yıllardır hâlâ öğrenemediği düzeni üzerine günbegün süren bu anlamsız savaş ne kadar aşağılayıcı, ne kadar isyan ettiriciydi.

İrén bağırmaya başladığında ise herkes farklı tepki gösterirdi. Elekes, bu anormalleşen sesi, giderek yükselen bu çığlıkları biraz utanarak, ama sessizlikle geçiştirirdi. Bayan Elekes bu anlarda heyecanlanıyor, acaba ne oldu da böyle sinirlendi diye düşünüyordu. Bálint ise saklamaya gerek görmediği bir ilgiyle izlerdi. İrén her defasında Bálint'in yüzündeki ifadeyi fark ettiğinde sakinleşiyordu. Bálint'i bir köşede sigara içerken, yüzünde, neredeyse eğlenceli bir ifadeyle kendisini süzerken fark ettiğinde kendine geliyordu. O an hemen ruh hali değişiyor, gözlerinde yaşlarla her defasında herkesten tek tek özür diliyordu: Gerekçesi de her seferinde neredeyse kelimesi kelimesine aynı olurdu: Yaşlanıyordu, sinirliydi. İrén'in kendine hâkim olamaması, bağırması, el kol hareketleri yapması, ayağından terliklerini savurup atması, sürekli şikâyet etmesi, Blanka'nın bir zamanlar işlediği suçlara göre çok daha fazla yıpratıcıydı. Çünkü, babaları açısından Blanka, evet kabul etmek lazım ki, kötü sayılabilecek davranışların zaten hep beklendiği bir çocuk olmuştu. İrén'i hep bu davranışlarıyla tanıyan Kinga ise büyükbabasının ya da büyükannesinin eski evlerine dair ya da annesinin çocukluğuyla ilgili anlattıklarını hayretten ağzı açık kalarak dinliyordu. Ev ödevlerini rutin olarak kontrol eden ve bazen bu küçük çocuğun annesi olduğuna kendisinin bile hayret ettiği belli olan İrén, Elekes'in anılarında sürekli hayranlıkla anlatılan kişi olabilir miydi?

Bálint, evde bulunduğu zamanların çoğunu canı sıkılarak ve olup bitenleri hayretle izleyerek geçiriyordu. Ha evde olmuş, ha

başka bir yerde, onun için hiçbir şey fark etmiyordu ve buna da bir türlü alışamıyordu. İrén'le evlenince hayatının tuhaflığının sona ereceğini düşünmesi, bunu beklemesi ne kadar da boşuna bir ümitmiş! Bayan Temes, Biroların evlerinden fazla bir şey kurtaramamıştı, ama Elekeslerin eski eşyaları hâlâ yerli yerindeydi, ama buna rağmen büyü gerçekleşmiyordu. Katalin Sokağı'ndaki havayı İrénlerin evinde de bir türlü bulamıyordu. *Başka yerde olmak* duygusu burada da peşinden geliyordu. İrén'le olan evliliği en fazla şunu hissedebilmesi için yararlı olmuştu: Evet, İrén de Katalin Sokağı'nı en az kendisi kadar tutkuyla arıyordu! Aynı Bay Elekes'in ya da Bayan Elekes'in yaptığı gibi ümitsizce bir arayıştı bu! Aralarında hiçbir şeyden şüphelenmeden, uzaklardan gelebilecek bir sese, bir işarete dikkat etmeden yaşayan tek kişi Kinga'ydı. Ama bu normaldi de, çünkü Kinga için bu dünyada, o an yaşadığı Peşte tarafındaki evden başka bir yer hiç olmamıştı! Aslına bakılırsa o tam tersine, kendisinin bizzat içinde bulunmadığı anılara şüpheyle bakıyordu.

Başka yerde olmak yasası katı bir yasaydı. Hiçbir zaman gerçek, yani o an içinde bulunulan zaman dilimi görünmezdi. Ama gözlerinin önünde beliren olmasını istediği şeyler de değildi. Mesela tutsaklık döneminde, daha hastabakıcılık görevine getirilmeden, gördüğü ne dikenli teller olurdu ne projektörlerin kaba ve göz alıcı ışığı. En fazla koğuşlar ya da üniversiteyi anımsardı. O anlarda kendisinden bekleneni yapar, arada kir içindeki ellerine bakar, bu kadar pis ellerle hastalara nasıl dokunabileceğini kestirmeye çalışırdı. Ya da zihni bu garip kıyafetle koğuşlarda niye dolaştığı sorusuna yanıt bulmaya çalışmakla meşgul olurdu. Mesela Heldlerin bahçesini, Binbaşı'nın eşyalarını ya da Cicero'nun büstünü asla gözlerinin önüne getiremiyordu. Ne kadar yoğun bir çaba harcarsa harcasın, eski dünyasından anılarında eser yoktu. Tutsaklık yılları sona erip geri döndüğünde ise, yani Elekeslerin evindeyken ya da işyerindeyken de bu durum değişmemişti: Duyularına hitap eden, ne yaşadığı oda ne banyo yaptığı küvet ne hastanede tedavi ettiği, iğne yaptığı insanlar ne de rahat yatağıydı! Bu kez de aklından geçenler tutsaklık günleriydi: Birine iğne yaparken, çukur kazdığını hissediyordu. Evde sıra bekleyen biri olmadığı halde banyodan işini bitirip çıkmak

için acele ediyordu, çünkü tutsaklık günlerinden helada geçirebileceği zamanın sınırlı olduğunu iyi öğrenmişti. Ya da mesela huzur içinde uyuduğu yatağından bir anda fırlayıp kalkıyordu, çünkü geçmişin alışkanlıkları esir kampındaki görevlilerin uyandırma saatinin yaklaştığını haber veriyordu! O zamanlar daha Katalin Sokağı'nda her şey yerli yerindeydi. İrénler o zaman daha Elekeslerin eski evinde oturuyorlardı. Aradaki iki evde artık yabancılar otursa da, huzurevi üç binaya henüz talip olmamıştı. Bir zamanlar kendisinin de oturduğu o eve gelip geçerken uzun uzun bakıyordu. Ama bu eve, hiçbir şey hissetmeden boşuna bakıyordu. Evde hiç bir değişiklik yoktu oysa. İstese elini bile sürebilirdi. Ama ev daha yerli yerindeyken, onun için yok olmuştu bile. Evle birlikte her gün gidip geldiği bu sokak da yok olmuştu! Biri sanki bir mendil gibi buruşturup cebine sokmuş, alıp götürmüştü.

Daha sonraları, hayatının en dingin dönemi olan köyde geçirdiği yıllarda da, bir türlü aklına istediği şeyleri getirememişti. Yakınlarda başka kimsenin olmadığı bir evi vardı, ama bu *başka yerde olmak* duygusu ona yine oyunlar oynuyordu: Burada değil de, Rákóczi Sokağı'ndaki eski kiralık odasında olduğunu hayal ediyordu. Sanki bu yeni evinde değil, o eski dairede yaşıyordu. Akşamları radyonun sesini kısıyordu, çünkü Rákóczi Sokağı'ndaki eski evinde ev sahibinin yüksek sesten rahatsız olduğunu hatırlıyordu. Blanka'nın bu kırık dökük mobilyaları arasında, köy gecesinin kendine özgü sessizliğini ya da sabaha karşı yükselen sesleri dinlemeye çalışıyordu. Burada, yani, İrén'in yanında ise şimdi aynı anda her şey yeniden ortaya çıkmıştı: Tutsaklık, hastane ve de kiracılık dönemi, Blanka'nın evi ve de köy yılları. Bazen, evdeki kadınların bu "gerçekdışı" durumu koruyabilmek için ne kadar çok çaba sarf ettiklerini görüyor ve için için gülümsüyordu. Bunları niçin yaptıklarını anlamıyordu: Kapının kolunu neden temizliyorlardı ki, mesela, nasıl olsa buraya da o yabancı yerler, yabancı mekânlar istediği gibi girmeyecek miydi? Nasıl olsa buralar zaman zaman toprak, dikenli tel haline gelmeyecek miydi? Duvarlarda büyük lambalar belirmeyecek miydi? Bunların da ne kapı kolu ne kilidi ne de nöbetçisi olurdu. Mesela, burada parke ne arıyordu? Hastanenin yerleri taştan de-

ğil miydi? Bu nedenle de parkeleri cilalamanın ne anlamı vardı? Ya da banyoyla ne diye bu kadar uğraşıp duruyorlardı? Nasılsa banyoya tek bir tutsağın girmesine bile izin verilmeyecekti. Peki ama çiçek saksıları ne arıyordu? Ev sahibinin çiçeği sevmediği ve izin vermediği bilinmiyor muydu? Ayrıca Blanka'nın evinde de çiçeklerin tümü çürümemiş miydi? Nasıl olmuştu da bu köy evinde bu kadar insan bir araya gelmişti? O evde tek başına oturmuyor muydu? Bu çocuk nereden çıkmıştı! Acaba kim getirmiş de kendi muayenehanesinde unutmuştu bu çocuğu? Hayatının değişik evrelerinin geçtiği mekânlar, birbiri ardından bu evin kapısından girip çıkıyorlardı. Bálint de eğer başka bir işi yoksa, ya da kitap okumaktan ve müzik dinlemekten yorulmuşsa, bir zamanlar Blanka'nın oturduğu o köşedeki koltuğa çöküyor ve çevresinin hızla nasıl değiştiğini takip etmeye çalışıyordu. Bazen çevresinde gelip giden dekorları selamlama arzusuna kapılıyor, bazen de kendisinin çok yakından tanıdığı bu değişik ortamın değişik mekânlarının birbirlerini tanıyıp tanımadıklarını merak ediyordu. Bu eve taşınmasının asıl nedeni olan, yani onu sergide gidip İrén'i bulmaya zorlayan, her kıyısını köşesini çok iyi tanıdığı, avucunun içi gibi bildiği tek mekân ise asla geri gelmiyordu. İrén'in burada olup olmaması da önemli değildi! Sohbetler, ya da anılarla ilgili özlem de onu geri getiremiyordu. Zamanla, İrén'in de aynen kendisi gibi şifreyi bilmediğini fark etti, yani boşuna evlenmişti. Katalin Sokağı, nehrin karşı yakasında, Bayan Temes'le, Heldlerle, Binbaşı'yla ve de Henriett'le birlikte yok olup gitmişti.

Eğer yapacak bir şeyleri yoksa, eve bir misafir gelmemişse ve onlar da bir yere gitmemişlerse (İrénlere misafir gelmesi iki yaşlı insan için ciddi zorluklar yaratıyordu. Çünkü bu durumda ancak normalden daha geç bir vakitte yatabiliyorlardı. Ya da odalarına çekilseler bile, evdeki gidiş gelişlerden sürekli uyanıyorlar, mutfakta İrén'in öteberileri yıkayıp yerine koymasından rahatsız oluyorlar ve artık eski evlerinde olmadıkları olgusunu ve bunun yarattığı acıyı daha çok hissediyorlardı. Artık eski yuvaları, Katalin Sokağı uçup gidivermişti. Onunla birlikte, bir zamanlar sahip oldukları her şey de yok olup gitmişti. Artık bir yetişkin olan İrén'e uyum sağlamaları gerekiyordu. İrén'in ise artık kendi hayatını onların beklentilerine göre belirlemesi

için ne zamanı ve ne de böyle bir isteği vardı) bu durumda sık sık hep birlikte oturuyor, konuşuyorlardı. Bay Elekes dimdik ve dikkatle oturuyor, Bayan Elekes ise yorgun bir şekilde bir sandalyeye çökmüş oluyordu. Kinga Bálint'e doğru yanaşıyor, olup bitenleri oradan seyrediyordu. Onların seslerini, davranışlarını son derece komik buluyordu. Çünkü İrénler, Elekes'le sanki kulaklarında da bir sorun varmış gibi konuşuyorlardı. Seslerini bir perde yükselterek, kelimeleri tane tane telaffuz etmeye çalışarak sanki karşılarında bir çocuk varmış gibi konuşuyorlardı ve bu da kulakları son derece hassas olan Elekes'i çok rahatsız ediyordu. Öylece birlikte oturuyorlardı. Çünkü birbirlerinin yokluğuna tahammül edemiyorlardı. Oysa çoğu kez birbirlerinin varlıklarından da rahatsız oluyorlardı. İrén'in eşi olan Pali, onları Bálint'le birlikte ilk kez gördüğünde, kendisinin burada, onların arasında bulunmasının ne kadar anlamsız olduğunu hemen anlamıştı. Kendisinin dışında bu insanların bildiği bir şey vardı. Sanki bir sırrı beraberce saklar gibiydiler. Bir o bilmiyordu, bir de Kinga. İrén onunla yollarını ayırdığında bütün arkadaşları ve tanıdıkları arasında bunu bir Pali anlayabilmişti. İrén'in neden kendisinden ayrılıp başkasıyla birlikte olduğunu anlıyor, ve bundan başkaları gibi rahatsızlık duymuyordu. Bu nedenle de İrén'e kızmıyordu. Oysa kendisini terk edip birlikte olduğu bu adam, herkesin fikir birliğine vardığı gibi, hiçbir geleceği olmayan kötü bir doktordu. Mesleğini de tamamen tesadüfler sonucu seçtiği belliydi. Yakışıklı olduğu söylenemezdi ve üstüne üstlük kendisinden de çok daha yaşlı görünüyordu. İrén'e âşık olmadığı yüzünden okunuyordu. Hatta bir defasında İrén'i terk de etmişti. Ama Pali burada söz konusu olanın İrén ve Bálint olmadığını iyi biliyordu. Burada söz konusu olan ne kendisiyle İrén arasındaki ilişkiydi ne de aşktı! Burada başka bir şey vardı, onun bilmediği, ama bu insanları bir araya getiren, birbirine bağlayan bir şey. Bu insanlar konuşmaya başladıklarında ilk bakışta anlamsız gibi görünen kelimeleri, kavramları, top oynar gibi birbirlerine atmaya başlıyorlardı. Ne kendisinin ne de Kinga'nın bir şey anladığı bu garip konuşmalar onların gözlerinde garip parıltılar yaratıyordu. Öyle ki, sonunda Elekes bile kıkır kıkır gülmeye başlıyordu. Terk edilmenin yarattığı ilk acı geçince, olup bitenlere

sevindi bile: Artık rahatlıkla buradan gidebilir, bu insanları bu garip oyunlarını tek başlarına oynamaya bırakabilirdi. Bu oyuna tanıklık etmesi gerekmiyordu.

Bu esrarengiz oyunlarını oynamaya başladıklarında içine girdikleri heyecanlı hava ve yüksek sesli konuşmalar da bir süre devam ediyordu. Sonra sanki bu temsilden yorgun düşüyorlardı. Ortak oyunları aslında hiçbir gerginliği yok etmiyordu, sanki şehvetli bir aşka benziyordu: Bir türlü sevişmeyle sona ermiyor gibiydi. Konuşmalarının derinlerden parçalayıp yüzeye taşıdığı resimleri kavrayıp tutmak için azdılar. Ölülerin eksikliğini hissediyorlardı. Giderek odanın atmosferi ağırlaşıyor ve sanki tavan üzerlerine çöküyormuş gibi, bu ağırlığı hissetmeye başlıyorlardı. Bir süre sonra bütün bu çabaların boşuna olduğunu kavrıyor, ama yine de yeniden başlıyorlardı. Çünkü kelimelerle ifade etmeseler de, sanıyorlardı ki, eğer birbirlerine sıkıca sarılır, birbirlerinin ellerini kavrar ve sürekli konuşurlarsa, belki bu çıkmaz sokaktan kurtulabilir ve bir şekilde evlerine geri dönebilirlerdi. İşte o ana kadar da bu içinde yaşadıkları ev demeye bin şahit isteyen, bu kadar yüksek, bu kadar nehre yakın eve dayanmak lazımdı. Göçmen kuşlar bile zaman zaman dinlenmek için bir yere konarlardı. Onlar yolda dört kişilerdi, daha doğrusu beş, çünkü Blanka da vardı ve yazıyordu. Eğer aralarından biri eve giden yolu bulabilirse, bunu diğerleri de başarabilirlerdi. O zaman Bay Elekes yeniden görmeye başlayacak ve idareyi eline alacaktı. Bayan Elekes kendini yeniden tembelliğin kucağına bırakacak, yine yastıklarını dikmeye başlayacaktı. İrén ve Bálint birbirlerini seveceklerdi. İrén uysallaşacak, sakinleşecekti ve mutluluğu yüzünden okunacaktı. Bálint'i görenlerin aklına ise hemen başarılı, iyi bir doktor ve güvenilir insan gelecekti. Böylesi anlardan birinde aralarına Henriett de katılmıştı. Fiziki varlığıyla, vücuduyla değil, ama oradaydı ve onları kederli bir şekilde dinlemişti. Çünkü o kendisi olmadan onların Katalin Sokağı'na asla ulaşamayacaklarını biliyordu. İstedikleri kadar arasınlar! O zaman Kinga daha çok küçüktü ve onu görmüştü, küçük çocuk odada kendilerinden başka birinin daha olduğunu söylemeye çalışmış, ama kimseyi inandıramamıştı. Büyükbabası kötü çocuklar üzerine bir şiir okumuş, annesi de yalan söylememek lazım deyip eline şakadan vurmuş ve kucaklayıp yatağa götürmüştü.

Ev, denize uzanan yarımadanın en sonundaydı. Sürekli gelip kıyıya çarpan dalgaların yetişemeyeceği kadar da yüksekteydi. Ama tabii, denizin uğultusu kâh derinden kâh yüksekten bütün gün duyulmaktaydı. Bahçenin alçak duvarlarının üzerinden dışarıya bakıldığında çepeçevre deniz görünürdü. Deniz, karayla sanki hiç bitemeyecek bir hesabı varmışçasına, hiç durmaksızın gelip sarp kayalara çarpardı

Genellikle gecelerden hoşlanmazdı, ama yaz gecelerini artık hiç gözünü yummadan geçirmeye başlamıştı. Bu sıcağa dayanamıyordu. Kocası, kayınvalidesi ve hizmetçileri de artık buna alışmışlardı. Gündüzleri rahatsız etmiyorlar, istediği kadar uyumasına izin veriyorlardı. Eğer sinirli ve iştahsız bir şekilde evin içinde dolanmaya başlamışsa, ona bulaşmıyor, rahat bırakıyorlardı. Yaz sıcaklarının en yoğun olduğu günlerde, geceleyin odasında da duramıyordu. Aşağıya bahçeye iniyor, üzerinde bir gömlekle bir o yana bir bu yana dolaşıyor, kayınvalidesi ya da kocası onu yarı çıplak bir halde bulup, üzerine bir şey giydirip içeri alıncaya kadar da orada kalıyordu. Neyse ki çok üzerine varmıyorlardı. Nasıl olsa yaz sıcaklarının geçeceğini, havalar serinleyince sakinleşeceğini, eski uysallığına geri döneceğini biliyorlardı.

Pazar günlerinin seremonisini buna rağmen sürdürmeyi başarmıştı. Kayınvalidesi bu nedenle de çok memnundu, çünkü bu sıcakta adanın geleneklerini yerine getirmenin kolay bir iş olmadığının o da farkındaydı. Adada kiliseye giden kadınlar siyah elbiseler giyerler, başlarına da siyah eşarplar bağlarlardı. O da sadece onları memnun edebilmek için buna katlanıyordu. Blanka genellikle her konuda o kadar uysal ve uyumluydu ki, ev halkı yaz aylarının bunaltan geceleri geldiğinde onun garipliklerini affeder, sabırla yeniden kendine geleceği günleri beklerdi. Eğer çok gergin olduğunu görürlerse, onlar da yatmazlardı. Bu

çok olağanüstü bir durum değildi, çünkü sonuçta adada nasıl olsa belli bir düzene göre uyunmuyordu. Hayat daha erken başlar, daha geç biter ve öğle saatlerinden akşama kadar da mola verirdi. Böylesi durumlarda gece yarısı kocası ve kayınvalidesi ona eşlik etmek için yatmaz, oturur sohbet ederlerdi. Kayınvalidesi tatlı bir şeyler atıştırırken, kocası soğuk içecekler karıştırır, oda hizmetçisi de Blanka'nın ortalığa gelişigüzel savrulmuş, tavandaki vantilatörün altında dağınık bir şekilde duran eşyalarını toplardı. Odada her şeyi yerli yerine koyunca da eline bir terlik alır ve büyük bir ihtimalle çıplak ayaklarla bahçeye giden hanımının peşinden çıkardı. Merdivenlerde en alt basamağa oturur, hanımının bahçede dolaşmasını izlerdi. Blanka'yı çok seviyordu. Hayatında ondan daha iyi ve kendisine daha insanca davranan biriyle karşılaşmamıştı. Merdivene oturur, gözleriyle onun bahçedeki gezintisini takip eder, arada bir onun için dua ederdi. Çünkü bir yandan da ona acırdı. Blanka bahçedeyken bazen üzerindeki sabahlığı tutar açar, denizin serin nefesini çıplak memelerinde de hissetmeye çalışırdı. Böylesi durumlarda kocasının kendine seslendiğini duyar, telaşla sabahlığını kapatır ve yüzünü yelpazelemeye başlardı. Nefes alışları hızlanırdı. Ailesi, adanın bu sıcak iklimine bir türlü alışamadığı için Blanka'ya kızmazdı. Konuştukları dili çok çabuk öğrenmişti. Hatasız ve neredeyse mükemmel konuşabiliyordu. Dinlerini de kabul etmişti ve bu, buradaki dayanılmaz iklime katlanmaktan daha da zoruna gitmişti. Zaman zaman, taşlık ve kapısız odalardan geçerek dev gibi bir buzdolabının bulunduğu mutfağa gider ve bir avuç buz çıkarırdı. Buzları bardağına atmazdı. Onlarla avucunda oynar, bahçede buz parçacıklarını elinin, kolunun üzerinde kaydırır, bazen de başına koyardı.

Bahçede uyuyakaldığını gördüklerinde onu almaya giderlerdi. Asla bankların üzerine oturmaz, alçak duvarın dibinde yere kıvrılırdı. Orada kokular saçan çalılıkların dibine oturur, biraz sonra da kendinden geçiverirdi. Uyukladığını fark ettiklerinde yardım eder, eve götürürlerdi. Kayınvalidesi arkasından sevgiyle ve ilgiyle bakardı. Blanka'yı sevmemek elde değildi. O kadar uysal ve o kadar söz dinleyen biriydi ki, hayatında ona benzer

biriyle hiç karşılaşmamıştı. Şımarık ada kızlarına göre çok daha saygılıydı. Blanka'nın hayatla ilgili kendine özgü yeni fikirleri de yoktu. Eğer ona, evden çıkıp dolaşmandan hoşlanmıyoruz derlerse, o da çıkmaktan vazgeçer ve evinde oturmaya başlardı. Yaşlı kadın kendi ulusundan kızlar arasında gelini kadar nazik ve mükemmel bir hanımefendiyle karşılaşmadığından emindi. Bu arada, elini de hiçbir işe sürmezdi. Günlük haliyle o kadar doğal ve uyumluydu ki, onu görenler, bu dünyaya birilerine baş eğmek ve sevişmek için geldiğini düşünürlerdi. Kayınvalidesinin Blanka'yla ilgili olarak kafasında beliren tek endişe, gelininin kendine hâlâ bir torun armağan etmemiş olmasıydı. Ama olsun, sıra buna da gelecekti elbet, oğluyla evleneli çok olmamıştı. İşte bu nedenlerle Blanka'nın bu kendine has tuhaf yaz gecelerine sonuçta birlikte katlanıyorlardı. Hatta kocası, çok zoruna gitmesine rağmen, Blanka'nın yaz sıcaklarında yatağını ayırmasına da katlanır olmuştu. Buna rağmen bazen kendine hâkim olamazdı, ve bu durumlarda sevişmelerinin ardından rahatlamış bir halde çabucacık uyurdu. Bu nedenle de Blanka'nın sevişmeleri sonrası kederli bir şekilde uykusunun dağıldığına, yatağından kalktığına, banyoya gidip buz gibi duşun altına girdiğine tanık olamazdı. Blanka titremeye başlayıncaya kadar soğuk suyun altında kalırdı. Çünkü Blanka sevişme anlarında başka şeylere dikkat ederdi. İbadet edermiş gibi kendini sevişmeye bırakan kocasının tersine o giderek terden sırılsıklam olan ve şapur şupur sesler çıkaran tenine dikkat ederdi. Bu durumlarda hissettiği sadece dayanılmaz sıcaktı. Odanın ortasında tavandaki pervane ne kadar dönerse dönsün ya da ne kadar çok su içerse için böylesi durumlarda rahatlayamazdı. Kendisini birazcık serinletecek olan şeyin hiç kımıldamadan, hiç hareket etmeden öylesine yatmak olduğunu düşünürdü. Yatmak derken de aklına gelen yatağı değil, bahçede, denizden gelen rüzgârı da hissedebildiği duvar dibi olurdu.

Yaz aylarında gündüzlere daha rahat tahammül edilebilirdi. Ya berbat ve uykusuz geçen bir gecenin ardından uyurdu ya da canı uyumak istemezse, denize iner ve uzun uzun yüzerdi. Bu iklimin garipliği, gündüz sıcağının gece de devam etmesiydi. Uzun ve bir türlü sona ermeyen geceler, Blanka'ya, hatırlamak

istemediği anıları taşırdı. Ama ne kadar hatırlamak istemezse, anıların o kadar inatla aklına geldiğini bildiğinden, bir süre sonra kendine işkence etmekten vazgeçerdi. Eğer bu kadar sevgiye layık ve uysal biri olarak burada böylesine sevilmeseydi ve bir zamanlar tanrıların doğduğu ve yaşadığı bu adada insanlar tuhaf olaylara bu kadar alışık olmasalardı hayat onun için kesinlikle daha zor olurdu. Ama kocası ona çok bağlı olduğunu daima hissettiriyordu. Kayınvalidesinin saklamaya gerek görmediği sempatisi, ev içindeki konumunu tartışmasız bir şekilde garanti altına almıştı. Aslına bakılırsa belki de kayınvalidesinin Blanka'ya karşı duyduğu sevgi, kocasının sevgisinden de büyüktü. Dışarıdan bakıldığında bu çok garip bir durumdu, çünkü Blanka bir yandan kendini idare etmeleri konusunda bir çocuk gibi uysal davranıyor; kayınvalidesinin isteklerine göre, kiliseye giderken, misafir kabul ederken ya da kendileri misafirliğe giderken onun istediği elbiseleri giyiyor; ve en önemlisi de onların dinini kabul ediyordu. Ama tüm bunlara rağmen öte yandan aralarında tam bir yabancı gibi yaşamaya da devam ediyordu. Ama bu önemli değildi. Çünkü onu her şeye rağmen, bu haliyle de aralarına kabul etmişlerdi. Blanka, bu yaşlı kadının, kendi halkından kadınlara ilgi duymayan oğlunun ilgisini çekmeyi başaran ve uzaktan gelen diğer yabancı kadınlara çok benziyordu elbet. Ama yaşlı kadın biliyordu ki, o uzak ülkelerden yatlarla gelen, köpeklerini de minik kamaralarında beraberlerinde getiren zengin kadınlar çok içki içerler ve adalıların gelenekleriyle de alay ederlerdi. Ona karşı çıkarlar, küçümserler ve oğlunu ona karşı kışkırtırlardı. Oysa, o uzak ülkelerden gelen diğer kadınlar gibi sarışın ve uzun bacaklı olan Blanka öyle miydi ya? Alçakgönüllüydü, yoksuldu, sabırlıydı ve böylece de herkesin isteği yerine gelmiş oluyordu: Blanka'nın şahsında oğlu çok istediği nadir oyuncağına, o ise tartışmasız bir şekilde kölesi olan geline kavuşmuştu.

Evleri palmiye ağaçlarının arasındaydı. Bahçe çepeçevre defnelerle, mersin çalılıklarıyla, zakkumlarla doluydu. Küçük fidanlar ise giriş kapısının hemen yanında, merdivenlerin iki başında, gi-

riş bölümünü oluşturan avluda ve binanın içindeki iç bahçe kısmında tahta sandıklara yerleştirilmişti. Kayınvalide Blanka'nın kendi memleketine dair anlattığı kaktüs öykülerini, odalarda büyütülen bir karışlık kaktüsleri biraz hayretle ve tebessümle dinliyordu. Kocası da, bahçede kocaman bir ağaç haline gelen dev kaktüslerden birinin iri gövdesine Blanka'nın adını kazıdı. Burada da bir kaktüsü olsun istiyordu. Blankaların da kendi memleketlerinde zakkumları olurdu, ama onları kışın donmasın diye eve taşırlardı. Bunları anlattığında da herkes çok gülmüştü. Blanka sık sık adının yazılı olduğu kaktüsü ziyaret ediyordu. Hatta kendisi de kaktüsün kalın yapraklarına bir şeyler kazımıştı. Onun yabancı dilden yazdığı bu kelimeyi ne kocası ne de annesi anlayabiliyordu, gerçi Latin harflerini de okumayı biliyorlardı, ama anlamını elbette çıkaramıyorlardı. Orada ne yazdığını sorduklarında, kaktüsün etli kalın yaprağına isimler kazıdığını söyledi. Bunu anlayışla karşıladılar, hatta için için sevindiler bile. Öyle ya, geride bıraktıklarını hatırladığına göre vefalı bir insandı. Ölüleri Anma Günü geldiğinde, adadaki geleneklere göre, kaybettiği yakınları için kendi mihrabında yakabilmesi için Blanka'ya da bir sürü incecik mum verdiler. Sonra da ne kadar çok sayıda mum yaktığını hayretle izlediler. Ne kadar ölen yakını var, diye düşündüler. Mihrabın önünde dua ederek ne kadar uzun zaman geçiriyordu. Bu da yaşlı kadının hoşuna gidiyordu elbet. Bir zaman sonra kendisi de bu dünyadan ayrıldığında onun anısını da böyle yaşatacaktı, bunu umuyordu.

Çok ender de olsa Blanka bazen canlanıyordu. Kayınvalidesi ise böylesi anlara çok sevinmese de anlayışla karşılıyordu. Hele kış günlerinde Blanka, kimsenin ummayacağı kadar hareketli oluyordu. Kocasının şehirdeki adliye binasında ya da bürosunda olduğu zamanlarda, öyle şeyler yapıyordu ki, hizmetçiler bile direklerin ardına saklanıp gizli gizli onu izliyorlardı. Mesela kocasının yazı masasının başına geçip oturuyordu, ki bu yapılmaması gereken bir şeydi. Yaşlı kadın hizmetçilerini bunu kimseye anlatmamaları konusunda sıkıca tembihlemişti. Yazı masasının arkasında, bir konsolun üzerinde kayınpederinin bir büstü duruyordu. Bazen Blanka bu heykelin önüne oturuyordu. Ve kocasının mahkeme dosyalarından birini masanın üzerine koyu-

yor, bir yandan hiç anlamadığı bu belgelere göz gezdiriyor, bir yandan da bir kâğıda bir şeyler karalıyordu. Henriett bu adaya gelmişti ve o bu büstün Blanka için Cicero anlamına geldiğini biliyordu. Bu durumlarda Blanka Bay Elekes olmak istiyordu ve o an oynadığı oyun da, onun gibi masa başında oturup öğrencilerin sınav kâğıtlarını okumaktı. Henriett bahçedeki kaktüsü de görmüş, yapraklarındaki isimleri de tek tek okumuştu. Herkesin ismi vardı orada, kendi ismi de elbet. Mihrapta yakılan mumların sayısından da Blanka'nın sadece kendileri ve Binbaşı için değil, buraya gelirken geride bıraktığı herkes için, hatta Bayan Temes için bile mum yaktığını anlamıştı.

Onun yanında uzun bir süre geçirmişti, çünkü Blanka'nın buraya eski hayatından hangi anıları beraberinde taşıdığını ve bu alçak koltuklardan ve bronz ayaklı divanlardan oluşan dekorlar arasında Blanka'nın beraberinde getirdiği gölgelerinin izlerini nasıl canlandıracağını merak ediyordu. Bu evdeki odalar içinde, aslında gerçek bir odaya benzeyen sadece Blanka'nın kocasının odasıydı ve oraya da kadınların girmesi âdetten değildi. Mutfağa gittiğinde, ki aslında oraya girmesi de pek tavsiye edilmezdi, mutfakta bir şeyler yapmaya başladığında hizmetçiler onu hayranlıkla seyrederlerdi. Blanka, aynen geldiği yerdeki diğer kızlar gibi, çok güzel yemek yapardı. Onlara yemek yapmasını Bayan Temes öğretmişti. Eskiden evinde tembellikten yemek yapmazdı. Burada da sadece bazı şeyleri hatırlamak istediğinde, ya da Bayan Temes'in varlığını çevresinde hissetmeyi arzuladığında mutfağa girerdi. Kendi ülkesinin tatları ortaya çıkmaya başladığında, mutlaka Bayan Temes'i hemen yanında hissederdi. Aslına bakılırsa burada Blanka'nın pişirdiği yemekleri, sadece kendisi yiyebiliyordu. Diğerleri yemeklerin sadece tadına bakarlar, sonra da yüzlerini buruşturup tabaklarını bir kenara iterlerdi. Yemeklerdeki baharat onlara dayanılmaz gelir, ağızlarına minik bir lokma bile attıklarında midelerine kramplar girdiğini hissederlerdi. Blanka en çok Bayan Elekes'i taklit ederdi. Bayan Elekes gibi hep kocaman şekilsiz yastıklar, minderler diker ve sonra da onları hizmetçilerine dağıtırdı. Yastıklar o kadar büyük olurdu ki, hizmetçiler bile nasıl kullanacaklarını bilemezlerdi. Çünkü adada oturmak için minder kullanılmazdı. Minderler zaten sıcak olan

ortamı daha da sıcak yaptığından, hizmetçiler, Blanka'nın, minderlerin üzerine işlediği garip figürleri iyice bir inceler, sonra da fark ettirmeden yastıkları ortalıktan kaldırıverirlerdi. Blanka'nın yastığa nakışla işlediği çıkrıklı kuyuya bakar, ve ne olduğunu çıkaramazlardı. Ya da yine aklında kaldığı kadarıyla işlediği, Budapeşte'deki Zincirli Köprü de onlar için hiç bilinmeyen bir şeydi. Bu işlemeden tek çıkarabildikleri, köprünün başında duran aslanlar olmuştu. Aslan figürü tanıdıktı, çünkü efsanelerine göre adada bir zamanlar aslan yüzlü bir tanrı yaşamıştı. Bu yüzden de Zincirli Köprü'yü bir simge sanıyorlardı.

Bazen dimdik yürürdü. Omuzlarını gerer, dizlerini neredeyse hiç bükmeden adımlar atar ve hizmetçiler bir baston yutmuş gibi yürüyen hanımlarını hayretle izlerlerdi. Blanka'nın yeni ailesi, kızın geldiği ülkede subayların böyle yürüdüklerini nereden bilebilirdi? Blanka adanın enstrümanlarını çalmasını da öğrenmişti. Bazen yaşlı kadın, diğer yaşlı kadınlardan oluşan misafirlerinin önünde geliniyle övünmek isterdi. Onun ne kadar uysal ve söz dinleyen biri olduğunu kanıtlamak isterdi. Çünkü adanın diğer kızları söz dinlemeyen şımarık kızlardı. Uzak ülkelerin kızlarını taklit ederler, oraların kötü ahlakını buraya taşımaya çalışırlar, onlar gibi açık saçık giyinirler, onlar gibi büyüklere karşı arsız tavırlarla konuşurlardı. Böylesi anlarda Blanka kendinden bekleneni yapar, çalgı da çalardı. Flütünü üflemeye başladığında hemen çok büyük bir alkış kopardı. Flütünün sesi kimsenin tanımadığı, bilmediği birbirinden ilginç ezgileri salona getiriverirdi. Bu parçaları bir zamanlar, pentaton ezgileri piyanosunda çalmayı çok seven Bayan Held öğretmişti. Henriett böylesi anlarda, bu tütsü kokuları taşıyan ve pırıl pırıl aydınlatılan salonda bir köşede olup bitenleri dinlerdi. Hizmetçiler aralıksız kahve ve içecek servisi yaparlardı. O an, annesinin de bu salonda olduğunu hayal ederdi. Bu salondan yükselen narin, kıvrak ve çocuksu melodilerde Katalin Sokağı'nın duvarlarının yankısı da olurdu. Bazen Blanka'nın yaptığı taklitlerde babasını da tanımıştı. Çünkü, Blanka'nın üniversite eğitimini Paris'te tamamlayan kocasının kütüphanesi çok güzeldi ve kitaplarının arasında çok sayıda yabancı dilden olanlar da vardı. Blanka burada kitap okumaya başlamıştı. Bay Held bir zamanlar, "Çocuk,

gerçek klasikleri neden okumuyorsun?" diye Blanka'nın ne kadar çok üzerine gelmişti. Blanka ise kendine uzatılan klasikleri almaz, kahkahalar atarak oradan uzaklaşırdı. Giderken de "Beni o kitaplar ilgilendirmiyor, canımı sıkıyor!" diye bağırırdı. Elekes ise kızının söylediklerini duyar, utançtan yerin dibine girerdi. Onların ailesinde kendinden ve İrén'den başka kimse kitap okumayı sevmezdi, bir türlü alıştıramamıştı. Şimdi ise babasının çok sevdiği bu klasik kitapların hem de Fransızcaları Blanka'nın elinden düşmüyordu. Bay Held de oradaydı, klasikler arasından gülümsüyordu. Henriett babasının elini de görüyordu: Kitaplar arasından birini tutup çekiyor, masaya bırakıyordu. Blanka Bay Heldlerdeki kitapların raflardaki sırasını bile aynen hatırlıyordu. Klasikler şimdi Blanka'nın kitaplığında da aynı sıralanışla raflarda dizilmişlerdi.

Henriett, Blanka'nın kendisini de ne kadar sık hatırladığını görmüş ve çok duygulanmıştı. Blanka'nın kocası üniversite yıllarında, yabancıların hayvanlara karşı ne kadar tuhaf bir yakınlık hissettiklerini görmüştü. Adadan sadece bir kez, bir manastırı ziyaret etmek için ayrılan kayınvalidesinin ise insanlar ve hayvanlar arasındaki bu garip ilişkiden haberi yoktu. Bu nedenle, Blanka sokaktaki başıboş hayvanlara şefkat göstermeye başladığında, evdeki şaşkınlık görülmeye değerdi. Oysa ada sokak hayvanlarıyla doluydu. Kimsenin, varlığından ya da yokluğundan haberinin bile olmadığı bu hayvanlar şimdi Blanka'nın ana uğraşı haline gelmişti. Yaralı bir eşek ya da katır gördüğünde, onların sineklerden bunaldığını fark ettiğinde derhal hizmetçilerine komutlar yağdırırdı. Hizmetçiler zavallı hayvanların eyerleri çıkartır, yaralarını temizler ve onlara su verirlerdi. Blanka'nın kocası sevgili eşinin, annesinin bir türlü alışamadığı bu huyuyla da gurur duyuyordu. Evet, karısı bu açıdan Batılılara benziyordu. O da bunu genellikle anlayışla karşılıyordu. Bazen kızdığı da oluyordu elbet, mesela orada önlerine yemek konulduğu için bahçe girişinde bir sürü halinde bekleşen, birbirleriyle didişen sokak köpeklerinden eve giremediği ya da bahçede kedilerden kımıldayacak yer kalmadığı durumlarda biraz sinirleniyordu. Henriett, Blanka'nın tüm hayvanlara aynı isimle seslendiğine tanık olmuştu. Söz konusu olan aç bir sokak hayvanı ya da hasta

ve tedaviye muhtaç bir ev hayvanı olsa değişmezdi. Onun için tüm bu zavallı hayvanların adı Henriett'ti! Blanka "Henriett" diye bağırdığında artık bu kadife gözlü masum hayvanlar onun yanına gelir olmuşlardı. Ya da yorgun öküzlere su vermeye gittiğinde, kayınvalidesinin ya da hizmetçilerin şaşkın bakışları arasında onları "Henriett" diye teselli ediyordu. Yolda yaralı ya da bir arabanın ezdiği bir köpek gördüklerinde hizmetçiler de hanımlarına zavallı hayvanı Henriett diyerek gösteriyorlardı. Bu durumda Blanka hemen arabasına atlıyor ve hayvanı hastaneye taşıyordu. Zaten tam da Blanka gibi yabancılar nedeniyle bu hastanede yaz aylarında bir de veteriner bulundurmaya başlamışlardı.

Bálint'i ve İrén'i ise hiç canlandırmıyordu. Onları sözlerle anlatıyordu. Yaşlı kadına eski hayatına dair anlattığı kişiler bir tek onlardı. Kayınvalidesi hiçbir ayrıntıyı atlamamaya gayret ederek anlattıklarını merakla dinlerdi. Henriett de Blanka'nın anlattıklarını hayretler içinde dinlerdi. Çünkü Blanka neredeyse tüm hayatını; ülkesini terk edişinin öyküsünü ve sadece bunları da değil, ailesini de birçok noktada başka türlü anlatıyordu. Blanka'nın öykülerinde babasının yerine Binbaşı geçmişti. Sık sık Blanka'nın yeni evine gelen Henriett için bu çok da şaşırtıcı değildi. Adada bir öğretmenin hiçbir saygınlığı yoktu. Blanka'nın kocası gibi işe sahip bir insan, bir okul müdürüyle tenezzül edip de konuşmazdı. Ama polis müdürünü ise sürekli evine davet ederdi. İşte bu nedenle Bay Elekes'in ve Binbaşı'nın özellikleri dinleyiciler açısından iç içe geçerek anlatılıyordu. Elbette annesinden de bahsetmesi gerekiyordu. Ama annesinin dağınıklığını anlatmadan onun ne kadar canayakın ve sevimli bir kadın olduğunu hissettiremeyeceğini düşündüğünden, sonuçta annesini de değiştirmişti. Blanka, kendi annesinin yerine Henriett'in annesini anlatıyordu. Bayan Held, bu nedenle adada iki ayrı karakterde yaşıyordu: Bir yandan onun öğrettiği müzikleri çalıyor, öte yandan da kendi annesiymiş gibi onun titizliğini, düzenliliğini anlatıyordu. Ama Henriett'in ya da Held ailesinin adını vererek hiçbir şey söylemiyordu. Bayan Temes'i de anlatmıyordu. Varsa yoksa İrén ve Bálint. Bálint'ten kendi ağabeyiymiş gibi bahsediyordu. Zaten başka türlü de anlatması pek mümkün değildi, çün-

kü adada erkek arkadaş dendi mi, bu yanlış anlaşılırdı. Buradaki anlayışa göre erkekten arkadaş tek bir şekilde olurdu. Blanka'nın kayınvalidesi acılara dayanıklı bir kadındı, pek halinden şikâyet de etmezdi, ama tüm yaşlı kadınlar gibi onun da bir sürü hastalığı vardı elbet. Bu nedenle o uzak ülkede yaşayan ve hangi hastalık olursa olsun tedavi etmeyi bilen tıp profesörünü gıptayla dinler ve keşke o da yakında olabilse diye düşünürdü. Yaşlı kadının ve oğlunun yaşadığı bu dünyada kadınların çalışarak para kazanmasına pek hoş bakılmazdı. Bu nedenle de durmadan bir işten diğerine koşuşturan İrén de Blanka'nın öykülerinde şekil değiştirmiş, hayatı hayır ve yardım işleri içinde geçen bir kadın oluvermişti. Ayrıca İrén'i son derece dini bütün bir kadın olarak anlatıyordu. O kadar dindar, o kadar mükemmel ve yardımsever bir insandı ki, yaşlı kadın zaman zaman, öykülerini dinlediği bu kızı o uzak ülkeden bir yolunu bulup buraya getirmeyi ve yeğeniyle evlendirmeyi bile düşünür olmuştu. Blanka'dan da çok memnundu, ama dinlediği kadarıyla İrén kat kat daha değerli biri gibi görünüyordu.

Henriett, Blanka'nın anlattıklarını dinliyor ve ne yaşlı kadının ne de oğlunun Blanka'nın bir sorunu olabileceğini akıllarına getirmemelerine hayret ediyordu. Bir defasında, yine onların arasındayken bir olaya tanık olmuştu. Hizmetçiler her zaman olduğu gibi merdivenlerde hanımlarının ayaklarının dibinde oturuyorlardı. Blanka'nın kocası da daha adliyeden eve yeni gelmişti. Duruşmalarda giydiği siyah cüppesini bile daha çıkarmamıştı. Hava o kadar sıcaktı ki, palmiyelerin yaprakları bile kımıldamıyordu. Gölgede bitkin bir şekilde oturan insanların bu kavurucu havada nefes almaları bile iyice yavaşlamıştı. Birden Blanka yüzünü palmiye ağacının gövdesine yaslayıp kendi dilinde "kar, buz!" diye bağırdı. Bu kelimeler, adalılar açısından da telaffuzu kolay kelimelerdi. Hizmetçiler, anlamlarını bilmedikleri, ama kolayca söyleyebildikleri bu sözleri tekrarlamaya başladılar. Kelimeler birinden ötekine atılan bir portakal gibi hizmetçiler arasında dolaşmaya başlamıştı. Sırayla bağırıyorlardı. Yaşlı kadın da sıra kendine gelince, bir maçta tezahürat yaparcasına "kar, buz!" diye bağırdı. Sonra da Blanka alçak duvarın üzerinden yarı beline kadar sarkıp denize doğru haykırdı: "Katalin Sokağı! Katalin

Sokağı!" Bu sözler biraz öncekilere göre daha zordu. Ama yine de bunu da taklit ettiler: "Katalin Sokağı". Hem de bu sefer bağıran kocasıydı. Gülüyor, Blanka'ya, böyle oyunlar bulup bu kavurucu yaz gününde herkesi eğlendirdiği için gururla bakıyordu. Sevgili karısı, kendi anadilinde mutlaka hiçbir anlamı olmayan bu kelimeleri, herhalde onları eğlendirmek için bulmuştu. Çok eğleniyorlardı, ama bu anlamsız kelimelerden karısı da çok eğleniyor olmalıydı, çünkü gözleri yaşlar içindeydi.

Sık sık evine geri gidebiliyordu ve bu nedenle de ona imreniyorlardı.

Burada herkese evine dönebilme izni verilmezdi. Bu ise, evine dönemeyenler açısından, serbestçe gidip gelenleri, saklamadıkları bir gıptayla izleme nedeniydi. Henriett önceleri durumu açıklamaya çalışmıştı: O evde bir zamanlar ne kadar mutlu olduğunu, yaşadıkları hayata ya da evine dair anıları çocukluğundan beri bilinçli olarak nasıl biriktirdiğini anlatmak istedi, ama bu söyledikleri kimseyi ikna etmiyordu. Sonunda o da anlatmaktan vazgeçti. Çoğu kez, bunları anlatırken yanındakilerin ona, bir zamanlar o lambanın mavi ışığındaki Asker'in baktığı gibi baktığını fark etti. Bu onu daha da korkuttu. Çünkü onun gelmesinden bir süre sonra Asker de gelmişti. Sadece gelmekle kalmamış, onun çevresinde dolanıp durmaya da başlamıştı. Asker'i ilk defa fark ettiğinde o kadar korktu ki, koşarak oradan kaçmaya çalıştı. Epey sonra, biraz sakinleşmenin ardından, burada Asker'in artık ona bir zarar veremeyeceğinin ayrımına vardı. Hoş, belki zarar vermek de istemiyordu. Sonraları birçok kez onunla karşılaştı ve zamanla onun neden böyle uzun uzun kendisini süzdüğünü, neden sürekli peşinde olduğunu da anladı. Çünkü Asker herkesi unutmuştu. Hatırladığı tek şey Henriett'in yüzüydü. Bu yüz, bir yandan onu dehşete düşürüyor, ama bir yandan da kendine çekiyordu. Çünkü Asker burada sadece Henriett'i tanıyor olmalıydı ve yalnız olmak çok dayanılmazdı.

Çoğu kez ona seslenmeyi de denemişti. Her defasında önünde kendini yere atıyor, iki elini öne doğru uzatıyor, çenesini elle-

rine dayıyor ve bu şekilde, yani aşağıdan yukarıya doğru ona bakarak, yalvarıyordu: Ailesini bulmasına yardım etmesini istiyordu. O madem böyle sık sık gidebiliyordu, evine dönebiliyordu, o halde kendi ailesini bulmasına da yardım edebilirdi. Bunun yöntemini biliyor olmalıydı. Kız ise hiç cevap vermiyordu. Asker'in önünden kaçıp gidiyor, yüzünü bile görmemeye çalışıyordu. Buradan onu evine götürecek yolu bir tek o bilebilirdi. Asker'e nasıl gidebileceğini bir tek o söyleyebilirdi. Ama ne kadar yalvarırsa yalvarsın, söylemedi.

Ne kadar dışarıda kaldığını kimse kontrol etmiyordu. Annesi ya da babası nereye gittiğini asla sormuyorlardı. Buranın alışkanlıklarını ve yasalarını ta işin başından beri kendisinin deneyerek öğrenmesi gerekmişti. Bu harika bir şeydi. Bay Held ya da Bayan Held çocukluğunda hayata dair gerçekleri tek başına öğrenmesi için gayret etmişlerdi. Buraya gelmesinin ardından, kafasında kurduklarının doğru olmadığını görmesi önceleri onu çok hayal kırıklığına uğratmıştı. Mesela anne ve babasıyla ilk karşılaşması korkunçtu! Oysa bu buluşmayı ne kadar da çok beklemişti. Buraya ilk geldiğinde, bundan böyle hayatının hangi biçimlerde süreceğini anlatmayı denemediler bile! İlk kez, ona, yani çocuklarına nasihat vermediler. Daha doğrusu, onun nasihate ihtiyacı olup olmadığını bile düşünmediler. Aslında onu bekliyorlardı, ama buna rağmen gelişi onları zor durumda da bırakmıştı. Çünkü o geldiğinde Bay Held ve Bayan Held birlikte değillerdi. Her ikisi de kendi anne ve babalarının yanındaydılar. Henriett oraya ulaştığında Bayan Held bir şeylerle oynuyordu. Bay Held ise bir nedenle ağlıyordu. Kız onları tanımadı bile. Onlar Henriett'i hemen tanıdılar ve duydukları mutluluk ve de şekil değiştirmenin heyecanı arasında Henriett'e bir şeyler anlatmaları gerektiği akıllarına bile gelmemişti.

Bayan ve Bay Held de aynı anda, birkaç şekilde birden var olmayı becerebiliyordu. Bu o kadar soyut bir durumdu ki, sürekli onların yanında bulunmasını olanaksız kılıyordu. Böylece kısa bir süre sonra Henriett, artık sürekli onların yanında bulunmayı istemez hale geldi. Anne babası ona bir şeyler söylerken, hep, onun tanıdığı varlıklar oluyorlardı, ama onlar kendi anne babaları tarafından çağırıldığında ya da onların yakınlığına ihtiyaç

duyduklarında birden değişiveriyorlardı: El kol hareketleri yapmaya başlıyorlar ve yüksek sesle konuşuyorlardı. Hatta vücut yapıları da derhal değişime uğruyordu. Her zaman sessiz sakin biri olarak tanınan Held birden dudaklarını bükerek ağlamaya başlıyor ya da tam tersine kahkahalara boğuluyor, çocuksu saçmalıklar sıralıyordu. Bu durumlarda kızın bir zamanlar çok sevdiği büyükbabası babasını bileklerinden yakalıyor, kaldırıp ileri geri sallıyordu. Böylesi durumlarda Held zevkten çığlıklar atıyordu. Bayan Held de kendi ailesini görünce Henriett'i itiyor, "Anne, anne!" diye bağırarak onlara doğru koşuyordu. Ellerini çırpıyor, kendi etrafında fır dönüyor, elleriyle yüzünü saklıyor, yere çömeliyor ve neşe dolu kahkahaları yüzünü kapatan parmaklarının arasından süzülüp etrafı çınlatıyordu.

Buraya gelmeden önce evli ve çoluk çocuk sahibi olan her yetişkin bu biçim ve şekil değiştirmeyi rahatça yapabiliyordu. Henriett ise, kendini bu nedenle biraz insafsız bulsa da, elinde değildi, buna tahammül bile edemiyordu. Bir defasında Bayan Held'in evini özlediğini, evine gitmeyi arzuladığını söylerken, bununla hep Katalin Sokağı'ndaki evi kastetmediğini fark etti. Tersine çoğunlukla kendisinin bir zamanlar küçük bir kız çocuğu olduğu evi ziyaret ediyordu. Aynen Bay Held gibi, o da kendi çocukluğunun geçtiği, Henriett'in bilmediği şehri özlüyor, çocukluğunun geçtiği yerlere gidiyordu. Henriett, annesinin babasının, kendisinin hiç görmediği bilmediği yerleri ziyaret etmesinden mutsuzluk duyuyordu. Hatta kıskandığı bile söylenebilirdi. Daha sonra sakinleşti elbet, ama anne babasını daha sık aramaktansa, bir kenara çekilmeyi tercih etti. Bu süre içinde de, yetişkinler arasında şekil ve biçim değiştirmeyen tek kişinin Asker olduğunun ayrımına vardı. Çünkü onun da çocuğu yoktu ve o da bu nedenle yüzünü ve karakterini hiç değiştirmiyordu. Sonunda Heldlerin, Asker'in ve diğerlerinin yanından ayrıldı, eski evine gitti.

Evlerini yeniden inşa etmesi gerekiyordu. Altı yaşından itibaren Elekeslerin ve Biroların evleri de hayatının bir parçası olduğundan, kendi evinin yanı sıra o evleri de yeniden kurması lazımdı. Böylece komşuların evlerini de yaptı ve sonunda da, kiliseden Türklerden kalan kuyuya kadar tüm Katalin Sokağı'nı

yeniden inşa etti. Oysa Türklerden kalan ve Türk kuyusu olarak bilinen kuyuya savaş yıllarında bomba isabet etmiş, yerine bir otobüs durağı kurulmuştu. Heldlerin, Elekeslerin ve Biroların evleri birleştirilmiş, yerine bir sosyal bakımevi inşa edilmişti. Üç evin birleştirilmesi sonucunda bahçeleri de birleşmiş ve böylece ortaya çıkan büyükçe parkta banklar, altına oturulacak demirden çubuklu güneşlikler oluşturulmuştu. Güneşliklerin gölgesinde hep yaşlı nineler, dedeler oturuyordu. Henriett ilk kez buraya geldiğinde gözlerine inanamamıştı. Üç bahçenin birleşmesiyle ortaya çıkan parkta çimen çok azdı ve bahçede yer yer de sulamaya fazla ihtiyaç duymayan çiçekler dikiliydi. Yaşlıların kupkuru kırışık yüzlerine baktı. Onların bir istikamete doğru dikkatle bakan gözlerini inceledi. Hepsi binanın arka odalarından birinde pencere pervazına yaslanarak gökyüzünü kolaçan eden hastabakıcıyı gözlüyordu. O ise aşağıdaki yaşlı insanlara bakmıyordu. Kendini gözetleyen yaşlılara aldırdığı bile yoktu. "Ama bu doğru olamaz! Bu bir kandırmaca!" diye düşündü Henriett. "Onlara neden söylemiyorlar?" Bir süre bekledi. Belki de hemşire biraz sonra aşağıya bakacak ve yaşlılara şöyle seslenecekti: "Bir zamanlar burada gençlik vardı, burası sağlık ve neşe doluydu!" Ama bu olmadı elbet. Banklardan birinde de Bayan Temes oturuyordu. Kendi kendine bir şeyler mırıldandığını, dudaklarının kıpırtısından anladı. Sonra ansızın yanında oturan ve penceredeki hastabakıcıyı izleyen yaşlı kadının bankın üzerine bıraktığı bisküvi kutusundan bir tane aşırıp aceleyle ağzına atıverdi. Henirett gördüklerinden o kadar dehşete düşmüştü ki, bahçeyi terk etti. İşte kendi Katalin Sokağı'nı o zaman inşa etti. Bu sokak artık kendisinindi: Orada ne otobüs durağı vardı ve ne de yaşlılar evi. Kilise ve Türk kuyusu arasındaki bölümde, üç ev eskiden olduğu gibi yan yana duruyordu. Sokağa açılan kapılardan biri Elekeslerin, ortadaki onların, üçüncüsü ise Birolarındı. Ortadaki kapıdan içeri girdi. İşte şimdi artık kendi evindeydi. Buraya artık istediği kadar gelebilirdi.

İçeride diş tedavisinde kullanılan törpü cihazının uğultusu duyuluyordu. Hiç korkmadı. Zaten çocukken de korkmazdı ki! Bu cihaz sayesinde hayatlarını sürdürebildiklerini çabuk öğrenmişti. Henriett törpü cihazını kafasında hep sevimli bir ev hay-

vanı gibi canlandırmıştı. Herkesin evde olduğunu haber veren, evi koruyan bir ev hayvanıydı o. Bekleme salonu olarak kullanılan holden geçti, hastaları selamladı. Muayene odasının kapısını usulca açtı. Aslında buraya girmesine hiç izin verilmezdi. Ama o hep kapının kolunu o kadar dikkatle iterdi ki ne babası ne de hasta içeriye baktığını fark ederlerdi. Henriett elinde bir ağız aynasıyla hastanın dişlerini kontrol eden babasını gördü. "Korkmayın, acımayacak". Hiç sesini çıkarmazdı. Sadece orada olduğundan emin olmak istemişti. Kapıyı yine usulca kapattı ve annesini aramaya başladı. Bazen onu mutfakta bulurdu. Böylesi durumlarda Bayan Held'in üzerine şekerleme kokusu sinmiş olurdu. Çünkü çoğunlukla tatlılar yapar ya da reçel kavanozlarıyla uğraşırdı. Bir sonraki gün onunla salonda bir şeyler okurken ya da tam piyanonun başına otururken karşılaşırdı. Bazen de Bay Held'in bembeyaz önlüklerini ütülerdi. Henriett bu kez eve geldiğinde de sadece bir anlığına annesinin yanında durdu. Evde olduğunu hissetmek istemişti. Başka türlü de var olmanın mümkün olduğunu bilmediği yüzünden anlaşılıyordu. Her defasında elini onun yüzüne, başına ya da ellerine değdirirdi. Sonra da yanından uzaklaşıp annesinin vücudunun sıcaklığını hâlâ hissettiği parmaklarının ucuna bakardı. "Böyle yapmamalısın Henriett" derdi annesi ve gülerdi. Daha sonra oradan ayrıldı, evin henüz girip bakmadığı tüm odalarını tek tek dolaştı. Yatak odasında, sadece kontrol amacıyla bir dolabı açtı, birkaç havluyu katlayıp yerine koydu, oturma odasında annesinin dikiş makinesinin yerinde olup olmadığına baktı, çalışma odasında klasik kitapların bulunduğu rafı biraz düzenledi, yan yana aynı hizada durmalarını sağladı. Eve her gittiğinde salonda genellikle kanepenin altında bulunan pufun yerinde olup olmadığına bakardı. Bilmediği bir nedenle, onun orada olmadığını düşünür, huzursuz olurdu. Pufu çekip çoban kızı ve çoban çocuğu görünce de rahatlardı. Pufun goblen işlemeli yüzünde, çobanlar altın çerçeve içindeki bir derenin iki kıyısında duruyor olurdu. Çoban çocuk şapkasıyla kıza selam verir, çoban kız da bir elinde ucunda bir kurdele bağlı bir değnek tutar, diğer elinde de su testisi taşırdı. Sonra mutfaktaki camekânlı dolabı karıştırırdı. Her defasında bu kadar çok tencereleri olduğuna sevinirdi. Her şeyin yerli yerinde durduğundan emin olunca da odasına ders çalışma-

ya giderdi Ev ödevlerini bitirmeden Elekeslere ya da Birolara gitmesine izin yoktu.

O, işlerini bitirinceye kadar Bay Held'in son hastası da gitmiş olurdu. Ardından odasına gelir, ödevlerini tamamlayıp tamamlamadığını görmek isterdi. Henriett okulda akşam yapması için verilen, belli konularda kelime biriktirme ödevini gösterirdi. Babası kelimelerin düzgün yazılıp yazılmadığını kontrol eder, gerekirse sözlüğü bile açmadan düzeltirdi. "Beni her zaman kurtarıyor!" diye düşünürdü Henriett, "Her şeyi biliyor ve gerekli olan her şeyi yapıyor. Eğer o olmasa ben benim halim ne olur?" Babasının yanına gitti, Bay Held'e sarıldı, sıcacık kucakladı. Eve dönüş töreninin ilk kısmı da bununla tamamlanmış oldu: Babasına elini değdirdi, parmaklarını yüzünde, alnında, göğsünde dolaştırdı. Bay Held de güldü ve aynen annesi gibi "Böyle yapmamalısın Henriett" dedi. Kız, babasının sıcaklığını taşıyan parmaklarının ucuna baktı, güldü ve koşarak bahçeye çıktı.

Komşu evler gibi, onların evinin de ön cephesi sokağa bakıyordu. Katalin Sokağı'nda evlerin bahçeleri Kale yönüne doğru uzardı. Genellikle düzgün bir dikdörtgen oluşturan bahçeler birbirinden tahta perdelerle ayrılırdı. Bahçeler arasında çekilen tahta perdelerin yüksekliği bir insan boyundan da fazlaydı. Binbaşı bile tahta perdeden uzanıp komşu bahçeyi göremezdi, halbuki Binbaşı bu sokaktaki en uzun boylu kişiydi. Onların bahçesi güllerle doluydu. Her taraf gül fidanları ve fidanların yanında bitkilerin gövdelerini bağlamak için toprağa sokulan ve üzerine renkli cam küreler takılan çubuklarla doluydu. Elekeslerin bahçelerinde özenle bakılan, sulanan ve kokuları ta uzaklara kadar yayılan petunyalar, menekşeler ve akşamsefaları olurdu. Binbaşı'nın bahçesinde genellikle soğanlı çiçekler ve bahçenin tam ortasındaki havuzun etrafında başları göğe vuran yaşlı çam ağaçları bulunurdu. Havuzun ortasındaki, ağzı açık bir balık şeklindeki bronz heykel, insana boğuluyormuş gibi bir his verirdi, çünkü bu balık şeklindeki fıskıyeden hiç su akmazdı.

Onun evi aslında bu üç evi birden içermekteydi, bu nedenle de evine döndüğünde her üç evi de sırayla gözden geçirirdi. Henriett Katalin Sokağı'na dönmesi gerektiğinin farkındaydı. O üç evden birine, kapılardan birinden geçerek girecekti. Ama bir yandan da

aslında kendisinin kapıları değil, o diğer yolu kullanması gerektiğini hissediyordu. O diğer yol bahçede, arkada, çalılıkların ötesindeydi. Evlerini Birolardan ve Elekeslerden ayıran duvarın bir bölümünde, tahta perdeyi oluşturan tahtalardan ikisinin çivilerini yerlerinden çıkarmışlardı. Böylece tahta yerinden oynuyor, bir bahçeden ötekine geçmek kolayca mümkün hale geliyordu. Tahtayı elleriyle ittiklerinde, duvarda geçebilecekleri kadar bir aralık oluşuyordu. Onlar da bahçeden bahçeye geçerek orada kendilerini bekleyen arkadaşlarına rahatça ulaşabiliyorlardı. Önce evlerini Biroların bahçesiyle birleştiren tahta perdeyi araladı, delikten karşı bahçeye süzüldü. Bálint her zaman bahçede olurdu. Henriett ona asla elli yaşına geldiğinde ne kadar beyaz saçlı, zayıf ve sırtı kamburlaşan biri olacağını söylemedi. Evet, o Bálint'i ellili yaşlarda da tanıyordu, ama bu olgu onu hiç rahatsız etmiyordu. Buraya geldiğinde onu hep "asıl" Bálint bekliyordu: Yani yaşı yirmi iki olan Bálint. Bu seferki dönüşünde onların evini dolaştı, her şeyin yolunda olup olmadığına baktı. Bálint de sessizce ona eşlik ediyordu. Bahçe hiç değişmezdi: Bronzdan balık parıldıyordu, su da pırıltılar içindeydi. Çam ağaçları yeşil değil, neredeyse siyah tonlarda yapraklarıyla gökyüzüne yükseliyorlardı. Bálint Henriett'in çevreyi kolaçan etmesine hiç şaşırmadı. Onun bu alışkanlığını artık Bayan Temes ve Binbaşı da biliyordu. Yani herkes alışmıştı. Evin sofasına girdiğinde, kızın burnuna, Binbaşıların evinin bildik kokusu olan deri, cila ve naftalin karışımı bir koku çarptı.

Bayan Temes merdivenlerin başında duruyor, ara sıra başını sallıyor ve gülümsüyordu. Henriett her defasında Binbaşı'yı derhal görme arzusuna kapılıyordu. Ama buradaki, yani asıl haliyle! Çünkü normal hayatında otoritesiyle herkesin dudaklarını uçuklatan, çevresindekileri kirpiklerinin hareketleriyle komutlar yağdıran, yetişkin Bayan Temes'i bile sürekli korku içinde yaşatan Binbaşı, biçim değiştirdiğinde inanılmaz bir şekilde davranmaya başlıyordu. Annesini babasını görünce kendini yerlere atıyordu. Böylesi durumlarda elleri de küçülüyordu. Henriett'in ellerinden bile daha küçük çocuk eli haline geliyordu elleri. Küçücük yumruklarını babasına doğru sallıyor, kendisini asker olarak yetiştirdiği için onu suçluyordu. Asıl, binbaşı haliyle ise, uyurken bile asker olduğunu kanıtlıyordu. Kanepeye uzanıp kestirirken

bile, asla bir sivile benzemiyordu. "Ancak bir asker böyle uyuyabilir" diye düşünüyordu Henriett. Bazen uykusunda eliyle hafifçe Binbaşı'ya da dokunuyordu. Parmaklarını yüzüne, gözlerine, dudaklarına değdiriyordu. Onun da teni hep sıcak oluyordu.

Henriett odaları tek tek dolaşıp kontrolünü bitirinceye kadar Bálint sabırla onu takip ediyordu. Dokuz sandalye eksiksiz bir şekilde yemek odasında oluyordu. Sandalyelerin sırt kısımlarındaki işlemelerdeki kızların sepetleri yine üzümlerle doluydu. İri salkımlar sepetlerden sarkıyordu. Binbaşı'nın evinde Bayan Temes'ten başka kadın yoktu. Binbaşı'nın hanımı, Henriettler Katalin Sokağı'ndaki evlerine taşınmadan çok önce hayatını kaybetmişti. Bir zamanlar Binbaşı'nın karısının yaşadığı odaya her girdiğinde duraksıyor, aklına gelen bir şeyi Bálint'e söyleyip söylememe konusunda tereddütler yaşıyordu. Sonunda da söylemekten vazgeçiyordu. Nasıl olsa anlayamaz, diye düşünüyordu. Salondan her defasında hızla geçiyordu. Burada durmaktan hoşlanmıyordu. Hiç açılmayan, misafirlerin bile kabul edilmediği salonun havası ağırdı. Pencereler açılsa ve iyice havalandırılsa bile bu durum değişmiyordu. En çok Bálint'in odasında zaman geçiriyordu. Oda notalarla ve tıp kitaplarıyla dolu olurdu. Odadaki duvarın neredeyse yarısını Binbaşı'nın karısının bir tablosu kaplıyordu. Genç, ince ve zarif yapılı kadın resimde gülümsüyordu. Tam arkasındaki gökyüzü tuhaf bir şekilde büyük görünüyordu. Ayakları çimenlere basıyordu ve resimdeki çocuk Bálint de bir eliyle dizini tutarak annesine sarılıyordu. Tahta merdivenlerin tam döndüğü yere konulan dolabın yanından her geçişinde, dolabın üzerine bir zamanlar kendisinin bıraktığı bir kâse kompostoyu her görüşünde içini sevinç kaplardı. Eve döndüğü zamanlarda kâseden ağzına birkaç tane vişne atardı. Evet, her şey tamamdı, burada hiçbir değişiklik olmamıştı. Derin bir nefes aldı, artık gönlü rahatlamış bir şekilde Elekeslere gidebilirdi.

Yine tahta perdeden geçmesi gerekiyordu. Bayan Temes başını iki yana sallayarak, bu yaptığının çok onaylanacak bir şey olmadığını söylercesine peşlerinden bakıyordu. Sonuçta, duvardan tahtaları aralayarak komşu bahçeye geçmek pek normal bir şey değildi. Bu durum pek hoşuna gitmese de ses çıkarmazdı, çün-

kü bunu Binbaşı keşfetmişti ve Binbaşı her şeyi herkesten iyi bilirdi. Bálint de Henriett'le birlikteydi. Bu hep böyle oluyordu. Onun peşi sıra gidiyor, kız Elekeslerdeki rutin denetimlerini bitirinceye ve İrén'le Blanka'yı beraberinde getirinceye kadar bahçede bekliyordu. Henriett içeride dolgu cihazının hâlâ cızırtılı sesler çıkararak çalışmaya devam ettiğini duyuyordu. Elekeslerin evine doğru koştu. Bu sefer tahta perdedeki aralık çok daha genişti. Hafifçe dokunması bile yetivermişti. İyice gevşeyen tahtayı kolayca itti, tahta perdede koskoca bir delik açıldı. İşte Elekeslerin evi karşıdaydı. Tahta perdenin hemen arkasında Blanka onu bekliyordu. Bahçeyi kaplayan çiçeklerin yoğun kokusu birden başını döndürdü. Blanka bu tür karşılaşmalarında hep ağlıyordu, ama bu Henriett'i hiç şaşırtmıyordu. Blanka hep ağlardı, çünkü hep başına bir şeyler gelirdi. Diğer bahçede Bálint onu nasıl takip etmişse, burada da Blanka hiç peşini bırakmıyordu. Tabanı tahta pabuçlarıyla düşe kalka ardından geliyordu. Henriett gerçekdışı Blanka'nın nasıl olduğunu gayet iyi biliyordu. Dalga dalga köpüren denizin yanı başındaki o kayalıklarda onu ne kadar da çok görmüştü. Ama o gerçekdışı Blanka'nın yaşadığı adayı düşünmek istemiyordu. Beraberce bahçede yürüyüp eve girdiler. Önce çalışma odasına gittiler. Elekes Amca kitaplığının önünde oturuyordu. Hemen arkasında, yukarıda Cicero'nun büstü duruyordu. Önündeki öğrencilerinin sınav kâğıtlarını okuyor, düzeltiyordu. Başını kaldırıp onlara bakmadı bile. İyice kelleşen kafası bir mermer gibi parlıyordu. Henriett, onu bir şeyler yaparken ya da okurken gördüğünde hep sevinirdi. Elekes Teyze oturma odasındaki divanda yine yastıklarıyla uğraşıyordu. Kim bilir bu kaçıncı yastığıydı. Divanın üzerinde pamuk desteleri, makas, iğneler duruyordu. Dikiş dikerken kullandığı yüzük yere düşmüştü. Ama artık gözleri görmeyen Elekes Amca'ya bakan o gerçekdışı Elekes Teyze buradakine hiç benzemiyordu. O artık, iğne ipliğe dönmüştü, incecikti! Ama gerçeği işte buradaydı! Kendisi de diktiği yastıklar gibi yumuş yumuş önünde oturuyordu. Oturma odasındaki dağınıklık tarif edilir gibi değildi. Üzerlerine yığılan bir sürü gereksiz eşyadan sandalyeler neredeyse görünmüyorlardı.

Buraya her gelişinde, İrén'i yemek odasında, masayı hazırlarken buluyordu. İrén'in sıradan bir ikindi kahvaltısı olarak

hazırladığı masa, mutlaka bir yıldönümü için hazırlanan ziyafet sofrası kadar görkemli olurdu. Henriett'e hiç bakmazdı. Hatta selam bile vermezdi. Heldler gidinceye kadar, yani herkesin toplandığı ve hep birlikte oldukları ana kadar hiç kimse konuşmaz, selam vermek için bile ağzını açmazdı. İrén bir mutfak önlüğü bağlamıştı. Saçları derli topluydu. Kâkülü bile oynamıyordu, oysa hareket ediyor, çalışırken zaman zaman eğiliyordu. İrén, tüm bu insanlar arasında, gerçekdışı halinin gerçek haline benzediği tek kişiydi. Kırk dört yaşına girdiğinde bile evine giderken yolda hâlâ seke seke yürür, kâkülü o zaman da hiç kımıldamazdı. Kızların odasında, çalışma masasının üzerinde İrén'in üniversite kitapları mükemmel bir düzen içinde dururdu. Blanka'nın yatağının çevresi ise ortalığa saçılmış ders kitaplarıyla kaplıydı. Yerde ters dönmüş ve içindekiler ortalığa saçılmış bir şekilde duran bir kalem kutusu vardı. Hol ve mutfakta bir değişiklik göremiyordu. Yatak odası da her zamanki gibiydi. Hiçbir şeyin değişmediğine emin olduğu zaman, işte o zaman artık hayat başlayabilirdi.

Biraz önce Bálint'in yaptığı gibi, tahta perdedeki aralıktan şimdi İrén ve Blanka'yla birlikte geliyordu. Bálint onu bıraktığı yerde bekliyordu. Karşılaştıklarında da kimse kimseye selam vermedi, kimse konuşmadı. Oysa Henriett'in onlardan ne istediğini hepsi çok iyi biliyordu. Bir üçgenin köşelerini oluşturuyormuş gibi, üç kız birer noktada durdular. Bálint de kızların ortasına geçti. Oyunun kuralı buydu. *"Vişne ağacının dalı eğilir, altında gölge belirir, ortada küçük kız çevrilir..."* Üç kızın birbirlerinin ellerini tutarak oluşturdukları daire küçük olurdu. Bálint bu alana ancak sığabilirdi. *"Bunu çok seviyorum, çok seviyorum"*. Sadece Henriett ve Blanka şarkıyı söylerdi. Henriett, aralarında sesi en kötü olanıydı. Blanka ise yüksek sesle şakırdı adeta. Onların şarkısına, evden gelen dolgu cihazının cızırtısı da eşlik eder, ama melodiyi asla bastırmazdı. "Yakala hayatım, yakala, sevdiğini yakala...

"Bálint ellerini ileri uzattı ve Henriett'i yakalayıp dairenin içine çekti. Daireyi oluşturan kızlar artık sadece iki kişiydiler ve iki kişi el ele tutuşup halka oluşturamazdı. Kızlar şimdi elleri yanlarında, tutuşup fır dönen Bálint'le onu seyrediyorlardı. İrén sessizdi. Blanka ise şarkı söylemeye devam ediyordu. Bu eve her gelişinde dışarıda pırıl pırıl bir güneş olurdu.

ANLAR VE EPİZODLAR

1934

Hep Katalin Sokağı'na taşındığı günü çok iyi hatırladığını söylerdi. Ama aslına bakılırsa bu tam olarak gerçeği yansıtmıyordu. Çünkü eğer sadece kendi anılarını dikkate alırsa, net olarak hatırlayabildiği bir tek köprü vardı. Raylardan yükselen tıkır tıkır sesler; tatlı bir heyecan taşıyan ruh hali; daha sonra hayatında önemli bir yer tutacak olan birkaç yüz ve birkaç küçük manzara. Bunları anımsıyordu. Hatırladığını sandığı diğer ayrıntıları ise herhalde ona daha sonraları anlatmışlardı. Heldlerden, Elekeslerden ya da çocuklar arasında en büyükleri olan ve bu nedenle olup bitenleri belleğinde en iyi muhafaza neden Bálint'ten duymuş olmalıydı. O gün konuşulan şeylerle ilgili olarak da aklında tek bir cümle kalmıştı. Başka bir şey hatırlamıyordu. Çünkü Henriett taşradan Budapeşte'ye taşındıkları o tarihte sadece altı yaşındaydı. O günle ilgili ayrıntıları yetişkinler ve kendisinden daha büyük olan diğer çocuklar herhalde daha iyi hatırlıyorlardı.

Mesela taşınmanın beraberinde getirdiği telaş ve dağınıklık, belki de ailede o güne kadar hiç de alışılmadık bir şey olduğundan, onda hayatı boyunca unutmayacağı bir iz bırakmıştı. Ama o güne kadar her gün görüştüğü büyükannesiyle büyükbabasını terk etmek, onun için bir şey ifade etmemişti. Henriett daha o zaman birilerini terk etmenin ne anlama geldiğini bilmiyordu. Gerçi bu olayın anne ve babasını ne kadar derinden etkilediğini algılayabilmişti. "Bu yaşlı iki insanı yalnız bırakmayız, nasıl olsa sık sık geliriz ya da bize çağırırız" diyerek birbirlerini teselli ettiklerini de anımsıyordu. Budapeşte'ye gidiyor olması da onda bir heyecan yaratmamıştı. Çünkü daha doğduğu yaşadığı kenti bile bilebilecek yaşta değildi. Başkente gidiyor olmak da onun için bir anlam ifade etmiyordu. Henriett küçük çocukken bile ciddiydi. Heldler, taşınma anı geldiğinde onun ne kadar üzüldüğünü gördüklerinde şaşırmışlardı. Çünkü Heldler, yani

babası ve annesi kendi çocukluklarını neşeli bir dönem olarak hatırlıyorlardı. Akıllarında çocukların evde dağınıklığı, kargaşayı sevdikleri kalmıştı. Bu nedenle de Heldler küçük yavrularının bu çözemedikleri hüznü ve tepkisi karşısında ne yapacaklarını bilemediler. Eşyaları taşıyacak olan nakliyatçılar paketlemeye başladığında, yani işin en yoğun olduğu anlarda annesi çaresiz her şeyi bir yana bırakıp küçük Henriett'in yanına çömeldi, çocuğun sessizce hıçkıran minik vücuduna sarıldı, onu teselli etti. Mobilyalar sırayla bulundukları yerlerden alınıp taşınmaya başlanmıştı. Ya bir odadan öbür odaya götürülüyorlar ya da doğrudan dışarıya, kapının önüne çıkarılıyorlar ya da hemen kamyona yükleniyorlardı. Odaların ortasında kocaman bavullar, eşyalarla tıkabasa doldurulmuş sepetler duruyordu. Bu görüntü onu dehşete düşürüyordu, oysa buradan gidecekleri zaman, evdeki her şeyi de beraberlerinde götüreceklerini biliyordu. Babası o telaşlı koşuşturma içinde onunla ilgilenebilecek durumda değildi. Bu nedenle, taşınma olayına bu kadar beklenmedik bir tepki veren kızı teselli etme işi o gün annesine düşmüştü. Annesi ise artık kaygılıydı. Bu çocuk burada mutluydu. Bugün terk ettikleri bu evi, sokaktaki arkadaşlarını, evlerinin bulunduğu mahalleyi seviyordu, bu açıktı. Acaba Budapeşte'deki hayatı nasıl olacaktı? Sonra endişelerinin yersiz olduğu ortaya çıktı. Henriett eski evini çabuk unuttu. Daha sonraları, artık koca kız olduğunda bir defasında bir sinemada önden haberlerin de verildiği bir filmde doğup büyüdüğü yerler gösterilirken, şehrin ana binalarını ve büyük heykellerini bile çıkaramadı, annesinin babasının heyecanlı halini izleyerek tanıdığını hissetti.

Eşyaların yola çıkmasının ardından annesi de onları orada bırakıp yerleşmeyi organize etmek için önden gitmişti. Babasıyla birlikte iki gün oradaki bir otelde kalmışlardı. O günleri hayal meyal hatırlıyordu, her şey birbirine karışmıştı. Çünkü o çoğunlukla annesiyle olur, babasıyla yalnız kalmazdı. Bu yüzden olsa gerek, babasıyla beraberliği o kadar mutluluk vericiydi ki, bu inanılmaz mutluluk, otelin veya lokantaların kasvetli havasını da bastırıvermişti. Trenle yolculuğa hazırdı, daha önce ona bu yolculuğun nasıl olacağını anlatmışlardı. Sevinçle bekliyordu. Her yolculuğun özel bir önemi olduğunu düşünüyordu ve yolcu-

luk öncesi mutlaka istasyondan bir hediye alındığını sanıyordu. Alındı da; babası kocaman metal bir kutuya para attı ve kutunun otomatik çekmecesinden, içi şekerlemelerle dolu metal bir yumurta çıkardı. Henriett'in güzel ve anlamlı oyuncakları vardı. Belki de bu nedenle bu çarpık çurpuk ve önemsiz pazaryeri hediyesi Henriett için heyecan verici bir sürpriz olmuştu.

Köprüyü bugün bile hatırlıyordu. Budapeşte'ye yaklaştıklarında tren köprüden geçmeye başlayınca önce çok korktu. Bu ilk ciddi uzun yolculuğuydu. Hayatında ilk kez bir nehrin üzerinden trenle karşıya geçiyordu. Daha yaklaşırken uzaktan nehri fark etmişti, sonra da tren hızla köprüye girdi. Rayların üzerinden takırtılarla ilerlemeye başladılar. Çığlık attı ve ağlamaya başladı. Korkusunun nedeni aşağıdaki nehir değildi. Köprünün çökebileceği aklına bile gelmemişti. Onu dehşete düşüren, trenin köprünün üzerindeki raylardan ilerlerken çıkardığı çatırtılı seslerdi. Bu sesler tren köprüye girmeden yoktu ve sonra köprüden geçtikten sonra da birden kesiliverdi. Bir sonraki köprüye yaklaşırken, Held kızını koltuğa yatırdı ve daha tren köprüye girmeden iki elini sıkıca kulaklarına bastırdı. Sesleri duymaması için yanaklarından sıkıca kulaklarını tutan babasının elleri, sesi önemli ölçüde kesmişti, ama o hâlâ endişeli bir yüzle pencereyi gözlüyor ve bir yandan da ağlamaya devam ediyordu. Şehrin "su mahallesi" olarak bilinen, yeni evlerinin olduğu bölgesine ulaşmak için bu kez de arabayla Tuna Nehri'nin üzerinden Peşte yakasından karşıya geçmek gerekiyordu. Gerçi araba köprüden geçerken takırtılı sesler çıkarmamıştı, ama babası yine de bir önlem olarak elleriyle kulaklarını tutmuştu. Henriett bu yol macerasını ileriki yaşlarında babasından çok dinlemişti. Bir defasında da aynanın karşısına geçmiş, iki elini kulaklarına bastırarak o anı hatırlamaya çalışmıştı. Sonra da aynadaki kendi görüntüsünden ürkerek hemen ellerini yüzünden çekmişti. "Dehşetin görüntüsü böyle bir şey olmalı" diye düşünmüştü. "Çok korkan, korkusundan kulaklarını bile yitiren bir yüz!"

Biroların adını ilk kez nerede ve nasıl duyduğunu da hatırlamıyordu. Bu isim, hafızasına, hayatının temel kavramlarından biri olarak kazınmıştı, ama nasıl ve ne zaman? Herhalde Held, Budapeşte'ye taşınma konusu gündeme geldiğinde bahsetmiş

olmalıydı. Dünya savaşı diye duymuştu elbet, ama kelimelerin Henriett'in bilincinde özel bir anlamı yoktu. Babasının bir zamanlar asker olduğunu da biliyordu. Ama buna rağmen babası ve Binbaşı arasındaki ilişkinin niteliğini çok sonraları kavrayabilmişti. O zamanlar da bildiği, yeni komşularının babasının çok yakın bir arkadaşı olduğuydu. Yani, tam da burada, onun evinin bitişiğinde ev alabilmeleri ne güzel bir tesadüftü. Binbaşı ve Held arasındaki dostluğu, bu dostluğun, liseyi bitirdikten sonra hemen askere yazılan genç Held'in yeteneklerine ve cesaretine dikkat eden genç Teğmen Biro'nun çabasıyla oluştuğunu çok sonraları öğrenecekti. Yine çok sonraları önemini kavrayacağı bir başka nokta da babasının, kırklı yıllara kadar farkına bile varmadığı bir savaş madalyasına sahip olduğuydu. Daha sonraları bu Altın Kahraman Asker Madalyası en önemli sembollerinden biri olacaktı. Bu madalya hayat duvarına çakılan bir çivi gibiydi. Ailedeki herkesin yaşamının bağlı olduğu bir çivi: Ya bu yaşamları taşıyacaktı ya da taşıyamayacak ve düşerken bütün aileyi de yok oluşa götürecekti.

Elekeslere dair taşınmadan önce hiçbir şey duymadığından emindi. Çünkü onlarla babası Held de taşındıktan sonra tanışmıştı. En fazla, taşınma planlarının yapıldığı dönemde Binbaşı Elekeslerle ilgili bir-iki noktaya değinmiş olabilirdi. Binbaşı'yla babası savaş sonrasında da dostluklarını sürdürmüşlerdi ve ailenin başkente taşınma işini organize eden ve de uygun ev arama işini sürdüren de Binbaşı olmuştu. Evlerinin diğer tarafındaki komşularının kim olduğunu da herhalde Biro o zaman anlatmış olmalıydı. Binbaşı dostuyla artık bu kadar yakın olabileceği için çok sevinçliydi.

Tüm bunları Henriett hatırlamıyordu elbette. Taşınmanın tüm öyküsünü ona sonraları anlatmışlardı. Ama araba Katalin Sokağı'na döndüğü andan itibaren her şeyi anımsıyordu. Kiliseyi derhal görmüştü. Kilisenin önünde bir kadın heykeli vardı. Kadın bir tekerleğin üzerinde duruyordu. Daha sonra gözüne dar bir sokak çarpmıştı. Bu sokağın sadece bir tarafında evler vardı. Sokağın öbür yüzünde ise yan yana bir sürü kalın gövdeli ıhlamur ağacı diziliydi. Ağaçların arasından Tuna Nehri görünüyordu. Sokakta karşısına çıkıveren bu evler onun o zamana

kadar gördüğü evlerden çok farklıydı. İnce uzun ve gizemli bir şekilde kapalı olan bu evler tarihi eser olarak kabul edilen evlerdi ve bir taraftan da Kale surlarına dayanıyorlardı. Onların ne tür evler olduğunu o yaşta henüz kavrayamamıştı. Ama çok hoşuna gittiklerini bugün gibi hatırlıyordu. Bir masal dünyası evleri gibiydiler. Sokağın en sonunda küçük bir binaya benzeyen bir şey vardı. Bunun ne olduğu hakkında ise en küçük bir fikri bile yoktu. O tarihe kadar yaşadığı şehirde, Avrupa'da kullanılan sıradan bir kuyu bile görmemişti, Türkler zamanından kalan bir kuyuyu nereden tanıyabilirdi? Yaz aylarının başları olmalıydı, çünkü ıhlamur ağaçları çiçeğe durmuştu, Henriett ıhlamur kokusunu da hatırlıyordu.

Kapıdan içeri girer girmez annesini ve Margit'i gördü. Babası elini bırakınca da doğruca Bayan Held'e koştu. Annesini karşısında buluverdiği için o kadar derin bir sevinç duymuştu ki, ona köprüden geçerken duyduğu korkuyu anlatmadı bile. Oysa o korkunun anısı henüz çok tazeydi. Ama şu an birden önünde beliriveren mucize; yani yeniden, hem de eskisinden daha büyük bir evlerinin olması; Margit'in de burada bulunması; ve en önemlisi de annesine kavuşması her şeyi unutturmuştu. Anılar burada kopuyor, yine aynı gün, ama bir başka yerde yeniden başlıyordu: Bu kez annesi kapıda duruyordu. Ama yanında Margit değil, tanımadığı bir başka kadın vardı. Bu aslında o kadar olağanüstü bir olay değildi, çünkü Heldlere gelen giden çok olurdu. Şaşırtıcı olan, o diğer kadının dış görüşünün ne kadar pejmürde olduğuydu. Üstüne başına hep özen göstermeye alışık Henriett, farkında bile olmadan kadını süzdü; pek de temiz olmayan elbisesine, bacaklarındaki buruşuk çoraplara baktı. Ama onu asıl allak bullak eden şey bu kadın değil, biraz sonra evin içinde gördükleriydi. İçeri girdiğinde odasından, yani onun odası olduğu söylenen çocuk odasından dışarı çıkan iki çocukla yüz yüze geldi. Biri siyaha yakın kahverengi, diğeri sarıya çalan kumral saçlı iki çocuk, ellerinde onun birer oyuncağıyla odasından çıkmış, ona bakıyorlardı.

Kadının elbiseleri ve çocukların yüzleri Henriett'in hafızasına kazınmıştı. Onları çok net hatırlıyordu. "Bak, arkadaşların

burada" dedi annesi. Burada arkadaşlarının olduğunu bilmiyordu. Ama annesinin sözleri, yani onun burada arkadaşları olduğu gerçeği ve bu çocukların onu aralarına kabul ediyor olması, Henriett'in içini ısıttı. Her iki çocuk da ondan biraz büyük görünüyordu. Kahverengi saçlı olan, diğerine göre daha büyükçeydi. Hareketleri zarif, temkinli ve sakindi. Küçük ise daha hareketliydi ve o buruşuk çoraplı kadına çok benziyordu. O ana kadar neyin ne olduğunu bile bilmediği bu evde, birden her şeyin yerli yerine oturduğunu hissetti. Çocuklar varlıklarıyla bu eve sanki can vermişlerdi. Sarışın ve kahverengi saçlı çocuk iki kariatid* gibi evi artık bildik tanıdık bir yer haline getirmişti. Saçları koyu renk olan çocuk neredeyse Henriett kadar ciddi bir çocuktu. Ama sarışın bir an için bile yerinde duramıyordu. Henriett hayatında bu kadar hareketli bir çocukla karşılaşmamıştı.

Sanki yabancı bir evdeymiş gibi ürkek tavırlarla odasına doğru göz atmaya çalıştı. İki çocuk odanın kapısında duruyordu. Odasına doğru baktığını görünce kahverengi saçlı hemen ona yol verdi, elindeki oyuncağı yere bıraktı, hatta sarışının elinden de oyuncağı çekip aldı ve onu da yere koydu. Odasına giren Henriett'i takip ettiler. Henriett, tren istasyonundan aldıkları, içinde şekerler olan metal yumurtaya benzeyen elindeki kutuyu sallıyordu. Kutu bir çıngırak gibi sesler çıkarıyordu. Kutuyu daha açmamıştı. Aslında içindekileri merak da etmiyordu. Çünkü onun için bu kutu bu şekliyle güzeldi. Bu yumurtayı demir bir tavuk yumurtlamıştı ve içinde ne olduğu da bilinmiyordu. Çocuklardan küçük olanı bir hamlede elindeki yumurtayı çekip alıp becerikli elleriyle kaşla göz arasında açıverdi. Avucunda şimdi renk renk şekerler duruyordu. Sarışın çocuk hiç düşünmeden bir şekeri ağzına attı. Ama o an yaptığı işin çok doğru olmadığını düşünmüş olmalı ki, şekerden birini de Henriett'in ağzına tıkıştırdı. Demir yumurtayı ise yanındaki kahverengi saçlıya uzattı. Ama, o şekerden almadı. Dahası, yumurta şeklindeki kutuyu kapattı ve Henriett'e uzattı. Bunu yaparken de bir yandan sarışına, sitem dolu bir sesle, "Bu onun!" dedi.

* Antik Yunan mimarisinde binaları, balkonları başlarının üzerinde taşıyan kadın heykelleri. [ç.n.]

Bu anı daha sonra ne kadar da çok konuşmuşlardı. Orada olup bitenler bu çocukların karakterlerini nasıl da iyi yansıtıyordu. Orada o an yaşananları yetişkinler de yan odadan izlemişler ve gülüşmüşlerdi. Şimdi onların arasında, saçları dökülmekte olan bir erkek de belirmişti. Bu herhalde o özensiz elbiseli kadının kocası olmalıydı. Bayan Held kahverengi saçlı kızı, "Ne kadar terbiyeli bir kız" diyerek övdü. Kız ise buna da bir tepki göstermemişti. Oysa sarışın olanı sanki ondan bahsediyorlarmış gibi gülücükler dağıtıyor, çevresine bakınıyordu. Bayan Held yumurta şeklindeki kutuyu tekrar açtı. İçindekileri de çevresindekilere ikram etmesi için Henriett'in avucuna boşalttı. Henriett aslında tatlıyı çok sevmezdi. Yumurta şeklindeki bu metal kutu da, içinde şeker olduğunu aklına bile getirmediği bir oyuncak olarak hoşuna gitmişti. Şimdi, ağzında, sarı saçlının tıkıştırdığı mayhoş bir şeker tadıyla çevresindekilere şekerleme ikram etmeye başladı. Annesi kimlere ikram etmesi gerektiğini belirlememişti. O da bu yüzden herkese, yani yetişkinlere de tutmasının doğru olacağını düşündü. Tam avucunda şekerlerle onlara doğru ilerlemeye başlamıştı ki, kapı çalındı. Margit kapıyı açmaya gitti. Gelen, üniformalı bir erkekti. Yanında, çok şık, kızıl saçlı bir kadın ve bir erkek çocuk vardı. Bu oğlan, tüm çocuklar arasında en büyük olanıydı. Henriett, hâlâ annesinin biraz önce verdiği komutu yerine getirme telaşındaydı, hemen yeni gelenlere de şeker ikram etti.

Şimdi oda artık iyice dolmuştu. Herkes birbirini tanıyor gibiydi. Held ve üniformalı adam kucaklaştılar. Kızıl saçlı şık kadının adı Bayan Temes'ti. Bu anı ve bu sırada onun gelenlere şeker ikram ettiğini çok iyi hatırlamıyordu. Bunu çok sonraları diğerleri ona anlatmışlardı. Onun hatırladığı, bir süre sonra iki kızın ve oğlanın birden ortalıktan kayboluverdiğiydi. Sanki Henriett'in henüz bilmediği bir dehlizden çıkıp yok oluvermişlerdi. O daha bu evde nelerin olduğunu bile bilmiyordu ki? Margit büfeden konyak bardaklarını çıkardı. Yetişkinler kendi aralarında sohbete koyuldular. O ise orada durmuş, çevresini kolaçan ediyordu. Nasıl olsa kimse onunla ilgilenmiyordu. Bir süre sonra Margit yanına çağırdı, gidip diğer çocukları arayabileceğini, onlarla oyun oynayabileceğini söyledi. Sonra da bahçeye nasıl çıkabile-

ceğini gösterdi. Güllerin açtığı bahçelerini ilk defa o zaman görmüştü. Üç çocuk, kahverengi ve sarı saçlı kızlar ve yanlarında o oğlan. Öbek öbek çiçek fidanları arasında duruyorlardı. Bir şey bekler gibiydiler. Bekledikleri kendisi değildi. Biraz da çekinerek yanlarına vardığında bunu açıkça hissetmişti. Aralarına katılmasına izin verdiler. Sarışın olan kolunu tutup çekiştirmeye başlamıştı. Kötü niyetten değil, sadece bir arkadaşlık ifadesiydi bu. Kahverengi saçlı, adını, kaç yaşında olduğunu soruştu. Henriett de kendini tanıtmıştı.

"Benim adım İrén" dedi kahverengi saçlı kız. Sarışın ise bir şey söylemiyor, sadece sürekli gülümsüyordu. Daha sonra adının olmadığını söylemişti, Henriett de biraz garipsemekle birlikte ona inanmıştı.

"Onun adı, Blanka" dedi oğlan ve sonra da öteki kızı, "Salak şey!" diye azarladı.

Henriett korkarak çevresine baktı. Ama Blanka, sanki kendine iltifat edilmiş gibi neşeyle gülüyor, çevresinde fırfır dönüyordu. Sonra parmağıyla oğlanı işaret etti ve şarkı söyler gibi, Bálint, diye seslendi.

"Tamam yeter artık!" dedi oğlan, "Oyun oynayacak mıyız? Yoksa evinize mi döneceksiniz?"

Henriett kuyunun başında durmuş onlara bakıyordu. Birden birbirinden ayrılıp ayrı yönlere doğru koşmaya başladılar. Bahçede uçuşan kelebekler gibiydiler. Onun henüz bilmediği ilginç ve karmaşık kuralları olan bir yakalamaca oynuyorlardı. Henriett hayatı boyunca iyi bir koşucu olamamıştı. Biraz çekingendi de. Sarışın kız ise yıldırım gibi çevikti. Aynı zamanda oğlanla boy ölçüşecek kadar cesurdu: Tam yakalanmak üzereyken oğlanı çelmeleyip düşürmüştü. Çocuğun dizi incinmişti. Yerden kalkıp sarışın kızın kafasına bir tokat patlattı. Kız çığlık çığlığa kaçtı. Henriett durmuş onlara bakıyordu. Bu kızı yakalamak mümkün değildi. Gördüklerinden neler çıkarabileceğini henüz bilmiyordu. Bunları çok sonraları yorumlayabilirdi, ama çok sonraları da o artık ölmüş olacaktı.

Oyun, aynen başladığı gibi, iki koşuşturma arasında, neredeyse bir düşüncenin insanın aklına gelivermesi gibi ansızın sona erdi. Oğlan birden koşmaktan vazgeçti. O durunca, onu kovalayan iki kız da durmak zorunda kaldı.

"O da oynasın" dedi Henriett'e bakarak, "burası onların bahçesi".

"Bizim bahçeye de geçebiliriz" dedi sarışın olanı. Kahverengi saçlı susuyordu.

"Hayır" dedi oğlan. "Hiçbir yere gitmiyoruz. Çünkü babam burada. Henriett de bizimle oynayacak. Başka bir ismin yok mu senin? Bu çok kötü bir isim!"

Neredeyse fısıldayarak başka isminin olmadığını söyleyebildi. Fena halde utandığını hissediyordu. O an duyduğu bu utanç da içinde derin bir yer etmişti. Sonraları bir kez daha bu duyguyu tekrar yaşamıştı. Ama zaman içinde geri dönen her şey gibi bu da tersinden olmuştu. Aynen bir aynaya yerleştirilen bardağın kendi yansımasıyla taban tabana olması gibi, bu duyguyu da ileride tersinden yaşayacaktı. Ama o zaman artık adı Maria Kis'di.

"Her neyse" dedi oğlan, "gel sen de katıl aramıza".

Onların oyunlarına katıldı. Yakalamaca oynamaya devam ettiler. Ama sürekli onu yakalıyorlardı. Bu da onu o kadar sinirlendiriyordu ki, bir süre sonra ağlamaya başladı. Oğlan hemen oyuna son verdi. Kahverengi saçlı kız da durdu, kibarca ne olduğunu öğrenmeye çalıştı. Bir hastanın yanında ona sorular soran, ama aslında bu sorularla hastaya artık yardım edemeyeceğini bilen bir doktor gibiydi. Küçük olan kız birden kolunu boynuna doladı. Bu aslında teselli etmeye yönelik bir hareketti, ama yine de kabaydı. Terli kolu boynunu acıtmıştı.

"Onun da bildiği bir şey oynasak iyi olur. O daha küçük ve çok da becerikli sayılmaz".

"Vişne Ağacı oynayalım mı?" diye sordu sarışın.

"Tamam, o çılgın oyunu oynayalım".

Bu oyunu da bilmiyordu, ama çabucak öğrettiler. Çok beğenmişti. Bir şarkısı da vardı ve şarkıyı çabucacık ezberlemişti. Sesi çok gür değildi, ama yine de şarkıyı onlar gibi söyleyebiliyordu. Sarışının sesi uzaklardan da duyuluyordu. Kahverengi saçlı şarkıya katılmıyordu. Oğlanın sesi ise pek duyulmuyordu. Halka oluşturup durmadan dönüyorlardı. Ortaya geçme sırası ona geldiğinde, her defasında Bálint'i tutup içeri çekiyordu. Bálint ise kahverengi saçlıyı seçiyordu. Birden bahçede yalnız

olmadıklarını fark ettiler. Bir operada finalde, tüm oyuncuların sahneye çıkması gibi, bahçe doluvermişti: Yetişkinler de ev kapısının hemen dışında, bahçede durmuş onları seyrediyorlardı. Üniformalı adam, kızıl saçlı kadın, Henriett'in babası, o pasaklı kadın, saçları kelleşen gözlüklü adam ve Bayan Held oradaydı. Bayan Held şimdi onlara doğru yürüdü. Bir ara eğildi, önündeki gül fidanındaki kırmızı güllerden birini kokladı. Heyecanla, "Hayatımızın sonuna kadar burada yaşayacağız" dedi.

Henriett işte bugüne dair sadece bu cümleyi hafızasına kazımıştı. Ama aslında bu tek cümlenin bile onun için o zaman bir anlamı yoktu. O daha hayatı ve ölümü tanımıyordu.

Bizim hakkımızda ne biliyorsunuz ki? Peki onun hakkında?

Hiçbir şey!

Bildiğinizi sandığınız şeyler de yüzeysel olmaktan öteye gidemeyen önemsiz ayrıntılar. Doğru olsa bilse, sandığınız gibi değil. Gerçekleri aslında aktarabilecek olan tanıklar ya susuyorlar ya da artık hayatta değiller. Mesele Bálint. Evet o gerçekleri biliyor, ama konuşmuyor. Sadece size anlatmadığını sanmayın, bana da anlatmıyor. Blanka da biliyor. Blanka, bir şey hariç, her şeyi biliyor. Ama Blanka şimdi artık yıldızlardan da daha uzak bir yerde. Held ailesi, Henriett ve de Binbaşı ise artık yaşamıyorlar. Bayan Temes'e gelince; o da kendi hayatının akışında sürüklenip gidiyor. Artık anıların bile olmadığı bir girdapta. Artık düşlerinde bile sadece kocaman pastalar görüyor, çünkü huzurevinde istediği kadar tatlı yiyemiyor. Bayan Temes artık kendisinin kim olduğunu bile hatırlamıyor, bizi nereden hatırlasın?

Oysa hepimizi çok iyi tanırdı. Bayan Temes zeki bir kadındı. Çok şeyi bilirdi, bilmediklerini de ya tahmin eder ya da Bálint'ten sorardı. Bize dair bir fikre sahip olması zor değildi. Sadece bizle birlikte yaşarken de değil, daha önce de, çünkü komşu evlerde yaşıyorduk. Bütün bunların yanı sıra kavranması, tanınması kolay insanlardık, yani en azından ilk bakışta böyleydik. Annem çok güzel, ama bir o kadar da pasaklı bir kadındı. Babam ise çok ciddi ve disiplinli. Blanka söz dinlemeyen isyankâr bir kızdı. Bana gelince: Bense tam tersine kuralcı ve kibar. "Senin için hiç endişe etmiyorum, İrén" demişti Bayan Temes bir defasında bana. Kapının önünde onu durdurmuş, karnemi göstermiştim. Gözlerim hâlâ üzerindeydi. Benim için bir aferin ya da sıradan bir iltifat yeterli değildi. Daha fazla övgü istiyordum, gururumun daha çok okşamasını bekliyordum. Oysa, dünyada endişe duyulmayacak insan olmadığını o zamanlar henüz bilmiyordum.

O zamanlar neden "Evet baban için endişe ediyorum, annen için endişe ediyorum ya da küçük kardeşin için endişe ediyorum" dememişti? Tahta perdelerin gerisinden, annemin çığlıklarını, şikâyetlerini duymaması mümkün müydü? Babamın sakin ve ikna edici sözlerini, gerekçelerini de duyuyordu elbet. Bir defasında ben dayanamayıp her ikisinden de sormuştum. Elbette çok saygılı ve ürkektim onlara bu soruyu sorarken, çünkü bir çocuk olarak bile, büyüklerden bu tür sorular sormanın çok da yerinde bir iş olmadığının farkındaydım: "Peki ama siz neden birbirinizle evlendiniz?" demiştim. Kim bilir nasıl bir yanıttı duymak istediğim? Herhalde bu kadar birbirinden uzak, bu kadar birbirine yabancı ve farklı insan nasıl olur da bir araya gelebilir? Hem de bu birlikten nasıl olur da iki çocuk dünyaya getirebilir? Herhalde bu sorulara yanıt bulmak istiyordum. Verdikleri cevap beni şaşkına çevirmişti: "Biz birbirimizi seviyorduk" demişlerdi. Aşk, yani hiçbir mantığa sahip olmayan, insanların kader çizgilerini altüst eden tutkulu sevda, hiçbir edebi eserde annemle babamın evliliğinde ve onların birbirine sadık hayatlarında olduğu kadar inandırıcı değildi. Evet, o kurnaz aşk tanrısı, birbirine bu kadar az benzeyen insanları okuyla yaralayıp sonra da kahkahalar atarak oradan uzaklaşıvermişti. Bu tanrının gerçekten var olduğu gözlerimin önünde kanıtlanıyordu. Annemle babam gibi birbirinden bu kadar farklı ve birbirini bu kadar seven insanla daha sonra da hayatım boyunca hiç karşılaşmadım. Onların arasında, onlarla birlikte yaşıyordum. Onları gözlemliyor, hatta varlıklarını, taban tabana zıt duygusal yanlarını; annemin hep acele eden tavırlarını, yüzeysel konuşmalarını, keskin kahkahalarını ya da çığlıklarını, babamın kelimeleri tane tane telaffuz eden, soğukkanlı ve sakin üslubunu, ruhumda yaşayarak hissediyordum. Kaldı ki, bu da önemli değildi. Hayatın bu alanlarında da birbirlerinden bu kadar uzak olmaları, bilerek ya da bilmeyerek neden oldukları acılar ve yaralar da önemli değildi: O iki talihsiz insan birbirini seviyordu.

Çoğu kez her şeyi ne kadar yanlış anladıklarına çocukluğumda da hayret ederdim. Benim çalışkanlığımın, hırsımın, görev bilincimin, kendi kendime karşı uygulamayı becerdiğim disiplinimin onlar için sadece ve sadece bir tek anlamı vardı: İşte

beni mükemmel bir şekilde yetiştirmeyi başarmışlardı. Aralarındaki tüm itişmeye rağmen, dünyaya gösterebilecekleri, başardık diyebilecekleri bir şey vardı, yani ben vardım. Öyle ya, İrén, onların en iyi, en olumlu özelliklerini bir araya getirmişti; babası gibi dakik ve çalışkan, annesi gibi cazibeli bir kadın olacağı da kesindi. Bu arada neyse ki, ilkinin beceriksizliğini, diğerinin de güvenilmezliğini de almamayı başarmıştı. Onlara göre benim elde ettiğim tüm başarılar, onların mutlu olmasını sağlamak için hayata geçirilmiş şeylerdi. Övgüye değer her hareketimin de adresinin kendileri olduğunu sanıyorlardı. Sanki bu zor hayatı onlar için katlanılabilir kılmaktan başka bir ödevim de yoktu. Bazen yemek masasında olup bitenleri gözlemlerken, şaşkınlıktan kendime gelemiyordum: Blanka genellikle ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözlerle masaya otururdu, çünkü babamın, bu dağınık kızı derleyip toplamak için azarlama saati bu saatlerdi. Annem, bir okul müdürünün karısının olması gerektiğinden birazcık daha özensiz ve ev kıyafetiyle olurdu. Babam, sanki kürsüdeymiş gibi, ütülü ve tertemiz takım elbisesiyle masaya otorur, tabağının gerisinden, sofraya hâkim pozisyonlarda sürekli gözleriyle bütün masayı tarardı. Onlara bakar ve şaşırırdım: Bu insanlar, benim, sadece *kendim için* başarılar kazanmak isteyebileceğimi akıllarına bile getirmezler miydi? Onların sevinip sevinmeyeceklerini dikkate bile almadan, sadece kendim için çalışabileceğimi? Olmaz ya, psikolojik olarak açıklanamayacak bir şekilde akıllarına şöyle tuhaf ve uçuk bir fikir geldi diyelim: Tembel bir kız olursam, ders çalışmazsam, bundan mutluluk duyacaklar. Ben bunu bilsem bile, aynen şimdiki gibi başarıya ulaşmak için gayret ederdim. Çünkü ben aynen bir meslek sahibi olmaya hazırlanır gibi, planlı olarak yetişkin ve bağımsız biri olmaya hazırlanıyordum. Günü geldiğinde kendi arzum ve isteklerim doğrultusunda yaşamayı bilinçli olarak istiyordum. Daha minik bir kızken bile "kendi arzuma" göre hayatın nasıl olacağını gayet net biliyordum: Sürekli müzik, sürekli eğlence, şekerlemelerle dolu bir cennet değildi istediğim. Ben Bálint'i istiyordum. Ben Bálint'i, onun yaşadığı Biroların evini ve Bálint'i ta o zamanlar da çevreleyen sessizliği arzuluyordum. Bu sessizlik hep Bálint'le özdeşlemişti. Oyun oynarken bile, oyun için

haykırdığında bile oradaydı. O zamanlar insanın iç dünyasında bir sessizliğin de olabileceğini henüz bilmiyordum elbet, ama bu tanımlayamadığım şeyi istiyordum. Eğer çok iyi ve çok zeki bir insan olursam, okulda başarılı bir öğrenci olduğumu gösterebilirsem, daima nazik ve terbiyeli davranırsam, o zaman babası Binbaşı'nın Bálint'in benimle birlikte olmasına sevineceğini sanıyordum. O zaman ben de iyi yetişmiş bir doktora layık bir eş olacaktım. Çünkü Bálint'in büyüyünce ünlü bir doktor olacağından da emindim. Binbaşı'ya ve Bayan Temes'e kendimi kabul ettirerek, bizim evde sık sık olan kavgaları, annemin dağınıklığını, Blanka'nın sürekli dayak yemesini, bağrış çağrış ağlamasını unutturabileceğimi umuyordum. Çocuktum henüz. Hayatımın bütün önemli insanlarının hep benim yanımda olacağını ve benim Bálint'le olan yaşantımı izleyeceğini sanıyordum. Onlar, bizim günlük hayatımızın tanıkları olacaklardı. Aynen, düğünümüzde gelinliğimin eteklerini tutacaklarını ve böylece gerçek bir nikâha tanık olma fırsatını bulacaklarını düşündüğüm Blanka ve Henriett gibi. Evet, Heldler için dünyanın merkezi kızları da olsa ya da annem Blanka'yı benden daha çok da sevse, bu durum değişmeyecekti, onlar nasıl olsa evlenemeyeceklerdi.

Annemin Blanka'yı benden daha çok sevdiğinden hiç kuşkum yoktu. Oysa kızdığında onu fena halde pataklıyordu. Öyle ki, onun nasıl dayak attığını görenler, kızını değil, bir yetişkini, mesela kardeşini dövüyor sanabilirlerdi. Hayır, onu kıskandığım sanılmasın. Bana onu ilk gösterdikleri andan itibaren, bir kardeşim olduğu garip düşüncesini derhal kabul edebilmiştim ve o andan itibaren de onu gerçekten seviyordum. Blanka'nın varlığı benim kişiliğim için çok idealdi. Babam, uzun uğraşlar sonunda onu okulda derslerinde hiç olmazsa asgari koşulları yerine getirebilecek düzeye çıkarabilmişti. Onla kıyaslandığında, benim çalışkan ve sürekli bir şeylerle uğraşan öğrenciliğim parıltılı bir çelişki oluşturuyordu. Sürekli olarak beni örnek göstermelerine rağmen, Blanka'nın bana karşı hissettiği sadakat ve bana bakarken gözlerine yansıyan mutluluk duygusu, ancak efendilerinin önünde duran bir köpekte görülebilirdi. Babam, ileride benim de çevremdekileri sıkı bir terbiye etme isteğine kapılacağım yolunda bir endişesi olduğunu sezsem de, özünde benimle gurur

duyuyordu. Annem de öyle. Ama buna rağmen diyebilirim ki, benimle en çok övünen kardeşim Blanka'ydı.

Babam mükemmel bir öğretmendi. Eğitim hayatında, çevremde bana doğrudan ya da dolaylı öğretmenlik yapan hiç kimseyle onu kıyaslayamadım bile. Öğretme tutkusuyla doluydu. Eğer eğitim sektörüne bir kahramanlık sembolü aranacaksa, bu tartışmasız babam olabilirdi. Benden yüz kat daha ciddi ve ağır bir kişiliğe sahipti. Ben sadece çalışkanlığımla kazanıyordum. Başarılarımı bıkıp usanmaz sabırlı ve dikkatli çalışmalarıma borçluydum. Ama hiç fark etmezdi, eğitim sektöründe değil de, başka bir alanda da olsam aynı başarıya ulaşabilirdim. Babam için ise, okul bir işyeri değil, gerçek bir tapınaktı. Günlük ekmeğini çıkarmak için değil, ihtiyacı olan havayı soluyabilmek için oradaydı sanki. Eğer doğru bildiği, yürekten inandığı prensipler hayatın kendisi tarafından reddedilirse, suratı asılırdı. Temel kabul ettiği ama önemsiz ve nahif konularda da, onun kafasındaki sonuç ortaya çıkmazsa, altüst olurdu; örneğin tavşanın korkak olmadığı ya da tilkinin kurnazlık gösteremediği durumlar gibi. Daha sonraları, artık kendim de öğretmenlik yaparken bir kez, babamın sürekli bir kaos yaşayan evimizde neden bir kez olsun sabrının taşmadığını anladım. O bir eğitmen olarak evdeki durumu, aslında eğitmen kişiliği için bir ödev kabul ediyordu: Annemin bir lokmacık beynini bir içerikle doldurmak, mesela saçlarını sadece bigudilere sarmakla yetinmemek, arada bir yıkamak ya da ona pis ayakkabılarla dolaşmamayı öğretmek babam için bir ilkokul öğrencisinin sabırla kafasına yerleştirilen bilgilerle eşdeğerdeydi.

Aslında burada anlatmak istediğim bunlar değil, övgü belgeleri adını verdiğimiz kâğıtlardı. O zamanlar daha biz de annemle babamın yatak odasında uyurduk. Blanka'yla daha ayrı çocuk odasına geçmemiştik. Yatağımın yanındaki minik dolabın üzerinde bir gece lambası yanardı. Bir gece geç bir vakit, bir nedenle uyuyamamıştım. Lambanın loş ışığında babamın odada gidip geldiğini fark ettim. Dolaşıyor, çekmeceleri bir açıp bir kapatıyordu. Annemin dolapları ve çekmeceleri her zaman hayal bile edilemeyecek kadar karışık olurdu. O çekmecelerde, neyin nerede olduğunu daha çok biz bilirdik. Çünkü her fırsatta ora-

ları karıştırır, bize heyecan verecek keşifler yapardık. Annem, titizliği nedeniyle babamdan çekindiğinden, geldiğini görünce, ortalıkta dağınık olan her şeyi, dolaplara, çekmecelere tıkıştırır, sonra da neyi nereye koyduğunu unuturdu. Sonra da bir şeye ihtiyacı olduğunda doğal olarak, bulamazdı Bu kez de her şey yeniden ortalığa dökülürdü. Odada öbek öbek yığılan eşyaların arasında dolanırdık. Bu da elbette tam da bir yere gidileceği zaman olurdu. Babam annemi eleştirir, bir şeyler anlatır, nasihatler verirdi. Biz ise Blanka'yla iki minik farecik gibi aralarında dolaşır dururduk. Eğer annem, aynen okuldaki öğrenciler gibi davransa, Blanka gibi pişmanlık belirtileri gösterse, babamın haklı olduğunu hissettirse –çünkü hep bunu bekliyordu–, babamın, hemen o saat siniri geçiverirdi. Ama annem bir türlü babamı anlayamazdı, onun kişiliğinin içgüdüsel eğitmen özelliğini kavrayamazdı. Babamın bu tavrına kahkahalarla gülerdi. Kendisinin çocuk değil, bir yetişkin olduğunu söyler, eğer evin halinden memnun kalmıyorsa, bu işleri temizliğe gelen Róza 'dan daha iyi yapan bir kâhya tutmasını yüzüne haykırırdı. Binbaşıların evindeki Bayan Temes'i örnek verirdi. Orada her şeyin nasıl da tertipli durduğunu anlatır ya da Heldlerdeki Margit'in işini nasıl da iyi yaptığının örneklerini sıralardı. Ya da tüm bunları yapmaz, çığlıklar atmaya, babamın titizliğinin onu öldüreceğini haykırmaya başlardı. İşte o zaman cinayet epizodlarına sıra gelirdi. Sahnelenen bu oyunda taraflardan biri çığlıklar atar, elini kolunu sallayarak ortalıkta döner, diğeri ise sakin ve sabırla arka arkaya mantıksal tezler sıralardı. Bizse, olup bitenleri büyük bir merakla izleyen sessiz bir koro gibi onları seyrederdik. Sonunda biri mutlaka aranan nesneyi bulur ve yola çıkılırdı. Birbirlerinin yanında giderlerken yürüyüşlerinden bile, fırtınanın geçtiği, geride kalan tartışmanın artık bir önem taşımadığı belli olurdu. İnsan, bu durumda babamın aslında, amacına ulaşsa ve evde terbiye etmek için bir tek çocuk olarak Blanka kalsa, belki mutlu bile olamayacağını düşünürdü. Sanki ona bir tek çocukla uğraşmak ödevi yetmezdi.

Babam o gece evde gömleğine dikmek için düğme arıyordu. Akla gelebilecek her yere bakmıştı. Küçük bir gece lambasının aydınlattığı loş yatak odasında sinirli bir şekilde gidip geliyordu. Di-

kiş kutusunu kontrol etmesinin bir işe yaramayacağını biliyordu, orada mektup yazmak için kâğıtlar ve sapı kopmuş, yapıştırılmayı bekleyen bir fincan bulacaktı! Yatakta doğrulup onu seyretmeye başladım. O ise benim baktığımın farkında bile değildi. Odayı arşınlamaya devam ediyordu. Annemin yüzünü göremiyordum. Benim baktığım yerden sadece çıplak omuzları ve sırtı görünüyordu. Çok güzeldi. Uyurken bile kendinden memnun bir hali vardı. Seksle ilgili şeyler henüz bilmiyordum. Ama onların geceleri birbirine, gündüz yaşanan acıları unutturacak kadar yoğun ve önemli bir şeyler sunabildiklerini o zaman bile hissediyordum. Blanka uyuyordu ve onun da yüzünü göremiyordum.

Babama karşı o an, hayatımda o ana kadar hiç hissetmediğim, daha sonraları da hissetmeyeceğim yoğunlukta bir acıma ve sevgi duyduğumun farkına vardım. Bugün bile, yani artık hiçbir şey göremediğini, nasıl çaresiz yaşadığını bildiğim halde o gece ona karşı hissettiğim duyguları taşımıyorum. Belki de bunun nedeni vaktin artık gece yarısı olması ve çevreye hâkim olan derin sessizlikti. Belki de ben o sessizlik içinde babamın ne kadar umarsız bir yalnızlık içinde olduğunun, ne büyük zorlukları tek başına göğüslemek zorunda kaldığının ayrımına vardım.

Artık odayı bir daha en baştan kontrol etmeye başladığında "Mutfakta" diye fısıldadım. Ona acıyordum, yüreğim ona karşı duyduğum bu hisle kasılmıştı. Ne kadar yorgun olduğunu görebiliyordum. "Mutfakta, mutfak terazisinin kefesinde gördüm en son düğmeleri".

Bir elinde hâlâ tuttuğu gömleği yere bıraktı. Başını evet anladım der gibi birkaç kez aşağı yukarı salladı. Ona yardım ettiğim için bana "aferin" de demedi, hiçbir şey de söylemedi. Besbelli kimseyi uyandırmak istemiyordu. İki elini birleştirip, yüzünü de ellerinin üzerine yatırıp bana uyumam gerektiğini işaret etti. Uyumadım. Geri gelmesini bekledim. Çünkü gömlek düğmelerini Róza'nın akşam tesadüfen görüp bir başka yere kaldırmış olmasından, babamın da düğmeleri bulamadan geri gelmesinden korkuyordum. Ama korktuğum başıma gelmedi. Biraz sonra babam elinde, üzerine iliştirilmiş düğmeler bulunan küçük bir kâğıt parçasıyla geri geldi. Yedek düğmeleri bulmuştu. Babam iğne ve iplik çıkardı, ipliği taktı, düğmeyi dikmeye başladı.

Yataktan kalkıp bir şey söylemeden yanına gittim. Elinden gömleği ve iğneyi aldım. Yanımda durup nasıl çalıştığımı seyretmeye başladı. Daha çok küçüktüm, ama aynen babam gibi düzgün, sistemli ve dikkatli çalışmayı artık biliyordum. Minik elimin hareketleri gece lambasının ışığında duvarda gölge oyunları yaratıyordu. Oda derin bir sessizlik içindeydi. Annemin ve Blanka'nın nefes alıp verirken çıkardığı sesler belli belirsiz duyulabiliyordu. Ertesi gün giymek için hazırladığı bembeyaz gömleğinin bir düğmesi eksikti. Temiz gömlek, öylece eksik düğmesiyle dolaba yerleştirilmişti demek. İşimi bitirince fısıltıyla bana teşekkür etti. Ben de yatağıma yattım. Uykum vardı ve ben babamın tekrar çalışma odasına geri dönmesine şaşırmamıştım doğrusu. Çünkü çoğu kez geceler boyunca yatmaz, dergiler için yazılar hazırlar, okulda temsiller için şiirler yazar, piyesler tasarlardı. Sık sık da mektup yazardı. Bu nedenle olsa gerek, birden başımda dikildiğini fark ettiğimde biraz da endişe içinde kalktım: Acaba düğmeyi iyi dikmemiş miydim? Bir şeylerin yolunda gitmemesi beni hep üzüyordu, küçük bir başarısızlığa bile tahammül edemiyordum. Uykum dağılıverdi.

Elinde bir kâğıtla öylece yanımda dikilmiş duruyordu. Anlamadım. Önce bana iyi geceler öpücüğü verecek ve sonra da nihayet o da yatacak diye düşündüm. Ama o kımıldamıyor, lambanın ışığında biraz önce parıldayan gömlek gibi gerçekdışı bir beyazlıkta parlayan elindeki kâğıdı bana uzatıyordu. O zaman, henüz bilmediğim bir nedenle bu kâğıda bakmamı istediğini kavradım. Elinde tuttuğu bu mektubu ya da artık her neyse, okumam gerekiyordu. Kâğıda doğru uzandım o da kâğıdı o an bıraktı. Kâğıt yumuşak bir hareketle yorganın üstüne düştü. Kâğıdın ne olduğunu anlamıştım. Yüzümün kızardığını hissettim.

Babam bizim de gittiğimiz okulun müdürüydü. Okulda öğrenciler için uygulanan övgü ve yergi sistemini de o bulmuştu. Bu iş için öğrenciler altın sarısı ve siyah kartlar biriktiriyorlardı. Bütün bir yıl boyunca her öğrenci bu kartları biriktirirdi. Yıl sonunda da sınıf öğretmenleri her öğrencinin yıl boyunca biriktirdiği kartların dökümünü çıkarırdı. Okulda en çok kimin altın kartı birikmişse, ona özel bir hediye verilirdi. Babam, okulun

karne töreninde en çok altın kartı olan öğrenciyi yanında kürsüye çıkarır, onu tebrik eder ve ona herkesin önünde bir kitap hediye ederdi. Eğer öğrencinin evdeki davranışları çok iyi veya tersine çok kötüyse, bu durumlar için aile de çocuğa altın ya da siyah kart verilmesini önerebilirdi. Ceza olarak değilse de anne babalar çocukları için zaman zaman kart isteyebilirlerdi. Çocukları evde çok övgüye değer bir iş yaptığında bu tür kart verilmesi önerisiyle öğretmenlere başvururlardı. O güne kadar bizim evde böyle bir şey olmamıştı. Ben evde anneme ve Blanka'ya karşı, neredeyse bir yetişkin gibi davranıp ne kadar övgüye layık işler becersem de, babam okulun müdürü olduğundan tarafsızlığını korumaya büyük özen göstermiş, evde yaptığım örnek işler nedeniyle altın kart almam için asla girişimde bulunmamıştı. Blanka için zaman zaman siyah kart istemişti, ama benim için altın kart, asla.

Ama şimdi işte, öğretmenime yazdığı mektup önümde duruyordu. "Sayın öğretmen, siz de uygun görürseniz kızım İrén'i, gece yarısı, uykusundan bile feragat ederek yararlı bir iş yaptığı için altın kartla mükâfatlandırınız. Saygılarımla, veli, Ábel Elekes".

Sessizce birbirimiz süzüyorduk. Onun yüzünde zaman zaman ortaya çıkan ve düzensiz yüz hatlarını güzelleştiren o belirsiz gülümseme vardı. Bense, ansızın gelişen bu duygu yüklü ortamda dokunsalar ağlayacak bir haldeydim. Okula başladığım tarihten bu yana, ödülü ben kazanır, karne günü babamın yanında kürsüde hep ben olurdum. Birinci sınıftan bu yana babam karne töreninde benim elimi sıkar, törendeki herkes ödül olarak verilen kitabı aldığımda beni alkışlardı. Her defasında zaferin ve başarının tadını çıkarırdım. Ama bu sene ödülü kazanmak benim için bir hayaldi. Kuşpalazı olmuş ve üç ayı evde yatarak, istirahat ederek geçirmiştim. Derslerim ve notlarım buna rağmen hep pekiyiydi, ama üç ay okula gidemediğim için altın kart da biriktirememiştim. Şimdi sanki bir yarayı koparmışlar gibi, içim acıyordu: Babam şimdi bana yardım ediyordu! Sadece şimdi ve bir kez olmak üzere. Oysa ben her zaman dikkatli ve her zaman yardıma hazırdım. Bu evde eğer babam yapmıyorsa, Blanka'nın ve annemin dökümtülerini bile ben toplardım. Eğer evde yaptık-

larım için altın kart verilecekse, babamın bunu öğretmenimden her gün rica etmesi gerekirdi. Eğer ben olmasam bu evin darmadağın olacağını babam bilmiyor muydu? Onun evde olmadığı zamanlarda evin derlenip toplanmasına Róza'nın çabalarının yetmeyeceğinin farkında değil miydi? Annem, özellikle babam çok suskunlaştığında, fırtına öncesinin sessizliğine büründüğünde hep küçük yalanlar icat eder, kendi suçlarını Blanka'ya atıverirdi. O da, sonu dayak bile olsa bu suçları severek üstlenirdi. Çünkü bu tür cezaların ardından, elma, çikolata ya da renkli bir kurdele biçiminde bir mükâfat alacağını öğrenmişti. Annem ve Blanka işbirliği yaparlardı, bu evde dürüst olan bir ben vardım!

"Sevindin mi?" diye fısıldadı. Yüzünde hâlâ o belli belirsiz gülümseme vardı. "Bu gece çok iyi bir çocuktun!"

Suskunluğumu cevap gibi algıladı. Sonra da her zaman yaptığı gibi, yatmaya hazırlanırken onu görmememem için lambayı kapatıp soyunmaya başladı. Düzenli nefes alışlarından artık uykuya daldığını fark ettiğimde ben daha uyumuyordum. Babam kadar hızlı ve çabuk şimdi Kinga uyuyor. Babam uykuya daldığında çok mutsuzdum. Kâğıt yanı başımdaki sandalyede, babamın bıraktığı yerde duruyordu. Sabah giymek için hazırladığım giysilerin ve çamaşırların üzerindeydi. Ellerimle yokladım, sonra da kâğıdı yere doğru ittim.

Ertesi gün babamın övgü belgesini öğretmenime götürdüm. Öğretmenin verdiği kartı da, eve gelince kartları biriktirdiğimiz özel kart torbama yerleştirdim. Her öğrencinin buna benzer bir torbası vardı. Okulun hazırlayıp verlilere gösterdiği şablona göre, anneler çocuklarına bu tür torbalar hazırlarlardı. Benim kart torbamı birinci sınıfa başladığımda babam hazırlamıştı. Blanka zaman zaman, özellikle de canı sıkıldığında beni taklit ederdi. Şimdi de öyle oldu. Benim elimde övgü kartları torbasını görünce, o da kendi torbasını çıkardı. Kartlarıyla oynamaya başladı. Beş altın kartı vardı! Bunları nasıl toplayabildiğini anlamamıştım. Şimdiye kadar asla bu kadar altın kart biriktirememişti. Kartlarını görünce babamı düşündüm ve şimdi artık akşamki kadar üzüntülü değildim. Yüreğim ona karşı anlayışla dolmuştu: Bu kızın beş altın kart sahibi olabilmesi için ne kadar çok çaba

harcamıştı kim bilir? Bu kartları elde edebilmek için çok çalışması ya da okulda örnek öğrenci disipliniyle davranması gerekmişti. Bu da ancak babamın onu çalıştırmasıyla mümkündü.

Blanka kartlarını yaymış, onlarla oyunlar oynuyor, sıraya diziyor, hayranlıkla bakıyor, tekrar ve tekrar sayıyordu. Bu kadar çok altın kartı olabileceğine inanmıyor gibiydi. Birden ona fena halde kızdığımı fark ettim. Hiç yapmadığım bir şeyi yaptım ona bağırmaya başladım: Neden burada kartlarını sayıyordu? Böyle böbürlenerek beni kızdırmaya mı çalışıyordu? Oysa okuldaki durumunun, ne yaparsa yapsın, sıfır olduğunu görmüyor muydu? Bana gelince; bu sene birinci olamayacaktım! Gerektiği kadar altın kart toplamam artık zaman nedeniyle imkânsızdı!

Kardeşim azarlanmaya alışıktı. Tepki göstermedi. Kartlarını sessizce topladı ve gözümün önünden kayboldu. O gün bir daha onu görmedim. Komşu Heldlere gitmişti, akşama doğru oradan çağırmamız gerekti. Ama seslenmeme rağmen eve gelmedi. Sonunda annem gidip aldı ve bir-iki tokat yemiş olmalı ki, geldiğinde ağlıyordu. Akşam boyunca da keyifsizdi. Sonra ne oldu bilinmez, birden neşesi yerine geldi. Şakalaşmaya başladı. Ardından da yanıma geldi, sarıldı, yanaklarımdan öptü. Boynuma doladığı kollarını zorla açabildim. Ona olan kızgınlığım hâlâ geçmemişti. Kardeşim elinden gelen her şeyi deniyor, benimle barışmaya çalışıyordu. Aslına bakılırsa, bu olup bitenlerde onun çok da suçlu olmadığını hissediyordum, ona kızmama neden olacak bir şey yapmadığını biliyordum. O gece sonra bir kez daha kavga ettik. Sanki çılgın gibiydi. Yapmaması gereken şeyler yapıyordu; onu okul çantamı karıştırırken yakaladım. Bu en dayanamadığım şeydi. Kimse benim eşyalarıma el süremezdi. Babam gibi ben de çok tertipliydim. Çantam her zaman düzenli ve tertemiz olurdu. Hızla çantamı elinden çekip aldım. O bir çığlık attı. Babam da bize kızdı, neden bu kadar gürültü yapıyorsunuz, diye bağırdı. Babamdan yediğimiz azarın ardından ev nihayet sessizleşti. Annem aynanın karşısına geçmiş koca bir şal deniyordu. Bir İspanyol kadın olma hayali kuruyor, bu durumda ne kadar alımlı olacağını düşünüyor olmalıydı, çünkü saçlarına kocaman bir toka tutturmaya çalışıyor, aynadaki görüntüsünü sey-

rediyordu. Blanka da hayranlıkla annemize bakıyordu. Babamla ben ise, herhalde biraz utanarak olup bitenleri izliyorduk.

Ertesi gün kartları öğretmenlerimize teslim etme günüydü. Benim bir beklentim yoktu, topladığım kartlarla birinci olamayacağımdan emindim. Ama buna rağmen, öğleden sonra, son dersin ardından ismimi duyunca, içimi tarif edilemez bir sevinç kapladı. Herhalde yetişkinlerin dünyasında sarhoşluk buna benzer bir duygu olsa gerek. Herhalde öğretmenler kurulunda şöyle düşünmüşlerdir, diye ümit ettim birden: Evet, İrén Elekes bu sefer en çok övgü kartını getirmemiş olabilir, ama bunun ne önemi var? Her zaman birinci olan o değil miydi? Bu kez de ödülü ona vereceğiz ve kimin kaç kart getirmiş olduğunu da dikkate almayacağız. Öğretmenin durduğu kürsüye giderken kulaklarım uğulduyordu.

"İrén, sen karıştırmışsın kartlarını, baksana bir", öğretmenim hafiften gülümsüyordu. "Neden dikkat etmiyorsun?"

Boş gözlerle ona bakıyordum. Neyi kastettiğini anlamadığımı kavramıştı. Kafasını sağa sola salladı. Sonra da kartları biriktirdiğim küçük torbanın içindekileri masanın üzerine döktü. Torbanın içinden masaya yayılan kartlar, kimse elini sürmeden bile, sihirli bir değnek değmişçesine iki gruba ayrılmışlardı. Kartlardan bir kısmı, tertemiz, düzenliydi. Diğer gruptakiler ise pis ve lekeli. Üzerlerinde çikolata lekeleri, yağ benekleri vardı. Benim tertemiz kıvanç belgelerimin yanı sıra, torbamda beş tane de kirli altın kart vardı.

"Farkında olmadan kardeşinin kartlarını da getirmişsin! Bu kartlar oyuncak değil. Evde bunlarla oyun oynamayın!"

Temiz kartlarımla, pis lekeli kartları torbaya doldurdu ve elime tutuşturdu. O öğrenim yılında övgü birincisi Klari Kalman olmuştu. En fazla altın kartı o biriktirmişti. O ders benim için sonu hiç gelmeyecek bir ders gibi olmuştu. Teneffüs zili çaldığında hışımla sınıftan çıkıp soluğu Blanka'nın sınıfında aldım. Kardeşim, sınıfta duvarın dibindeydi. Sırtı bana doğru dönüktü. Sınıf arkadaşları beni görünce, kardeşimin cezalı olduğunu, teneffüste de sınıfı terk edemeyeceğini söylediler. Yine bir dikkatsizlik yapmış, evden kartlarını getirmeyi unutmuştu.

Ona doğru ilerledim. Birinin yanına yaklaştığını hissetmiş olmalı ki geri döndü. Gelenin ben olduğumu anlayınca yüzü se-

vinçle parıldadı. Gülümsedi. Kimse benim kardeşim gibi sıcacık gülümseyemezdi.

Babam beni kendime karşı da disiplinli olmaya alıştırmıştı. Asla kontrolümü kaybetmezdim. Neyi ne zaman yapmam gerektiğine karar veren bilincim hep yerinde olurdu. Ama işte hayatımda, irademi ilk kez o an kaybetmiştim. Elimdeki altın kartları yırttım, yüzüne doğru fırlattım. Bir kısmı yüzüne, bir kısmı vücuduna çarptı, sonra hepsi ayaklarının dibine döküldü.

"Aptal!" diye haykırdım, "Benim çantamın senin o salak oyuncaklarından biri olduğunu mu sanıyorsun? Bu pis kartlarını çantama neden sokuşturdun? Başıma bela mısın sen? Sen olmadan da yeteri kadar derdim yok mu sanıyorsun?"

Hiç sesini çıkarmadı. Sessizce yüzüme bakmaya devam etti. Gözlerinin dolu dolu olduğunu görebiliyordum. Bakışlarıma dayanıyordu. Başını eğmiyordu. Gözlerindeki ağır bir itham ve derin bir kederle beni süzüyordu. İki elimi birleştirdim, parmaklarımı birbirine geçirdim. Çünkü ellerim sinirden titriyordu. Ona verilen övgü kartlarını gizlice çantama koyarken ne umduğunu, daha doğrusu ne amaçladığını artık biliyordum. Ne kadar dikkatsiz ve özensiz olduğunu da! Çünkü birazcık dikkat etse, her bir kartın arkasına, verildiği kişinin adının ve sınıfının yazıldığını görürdü. Kartların o öğrenciye neden verildiği notunu da içerdiğini, yani onun çantama gizlice sokuşturduğu bu kartlarla bu övgü yarışını asla kazanamayacağımı da bilebilirdi. Nafileydi, o bu kirli övgü kartlarının benim için asla bir yararı olmayacaktı.

Karşı karşıya duruyorduk. Konuşmuyorduk. Sınıf arkadaşları etrafımızda çığlıklar atıyorlardı. Çocuklardan biri koşarak, öğretmeni aramaya çıktı. Biraz sonra da koridordan yüksek sesle birilerine, "Elekes kardeşlerden büyüğünün küçüğüne bağırdığını ve sınıfı çöp içinde bıraktığını" anlattığını duydum.

Sonra da, arkamdan birinin yaklaştığını bu kez de ben hissettim. Blanka'nın bakışlarından gelenin kim olduğunu anlamıştım. Yani arkamda duranın kim olduğunu biliyordum. Bilmediğim şey, bundan sonra ne olacağıydı.

"Ne oldu?" diye sordu babam, "Neler oluyor burada?"

Blanka, bir an bile tereddüt etmeden, "Sahtekârlık yaptım!" diye atıldı. Sırtını bize doğru döndü ve aynen kiliselerde yapıldı-

ğı gibi, duvarın dibine gitti, diz çöktü. Okulumuzda verilebilecek en ağır ceza buydu: Köşede diz çökmek. Babam soru sormadı. Ne ondan ve ne de benden bir şey öğrenmek istedi. Omzumdan tutup bastırdı ve beni de kardeşimin yanında köşede diz çökmeye zorladı. Yırtılıp ortalığa saçılan altın kart parçacıklarının arasında orada öylece diz çökmüş bir vaziyette duruyorduk. Babam bir süre arkamızda bekledi. Sonra da sınıf kapısının kapandığını duyduk. Babamın o ana kadar herhangi bir nedenle asla beni cezalandırması gerekmemişti. Böyle bir şey olmamıştı. Utancımdan hıçkırıklarla ağlıyordum. Ne karşımdaki duvarı ve ne de yanı başımda diz çökmüş duran kardeşimi görecek haldeydim. Biraz sonra kardeşimin bana doğru eğildiğini hissettim. Usulca yaklaştı ve yanağımdan öptü.

Kızları Bayan Held hazırlıyordu. Bálint'e ise Bayan Temes yardım ediyordu. Bu kıyafetleri artık iyice tanıyorlardı, çünkü günlerdir provaları bu kostümlerle yapıyorlardı. Aslında tek başlarına bile hazırlanabilirlerdi. Ama işte oyunun kuralları biraz da böyleydi, hazırlanmalarına yetişkinlerin de yardımcı olmaları lazımdı. Bayan Elekes heyecanla bir o yana bir bu yana koşuşturuyordu. Aslında temsil öncesi çocuklar arasında sadece Henriett biraz heyecanlıydı, ama bu heyecan giderek diğer oyunculara da yansımaya başladı. Kostümlerini giyince, Bayan Held rujunu çıkardı, rimel takımını getirdi ve küçük odada onlara makyaj yapmaya başladı. Önce Irén'in ve hemen ardından da Bálint'in dudaklarını boyadı. Dudaklarına ruj sürülmesini Bálint iğrenç buluyordu. Telaşla silmeye çalıştı, ama bu elbet mümkün değildi. Kızlar ise olup biteni memnunlukla izliyorlardı.

Salonda Bay Elekes o gün için okuldan getirip kurduğu kürsüden oluşan sahneye çıkmıştı. Bayan Elekes, Bay Held ve de kutlamanın ana kahramanı olan kişi temsilin başlamasını bekliyorlardı. Elbette Róza ve Margit de oradaydı. Binbaşı gözlerinde saklamaya çalışmadığı bir sevgiyle Elekes'i takip ediyordu. O ise, her zamanki gibi okulda, sınıftaymış gibi, telaşla gidip geliyor, salonda dolaşıyor, seyircileri sessiz olmaya çağırıyordu. Bu karmaşık ve düzensiz hayata bir düzen vermek için gösterdiği çaba, hiç olmazsa özel günleri kutlamak için gösterdiği bu özen ve dikkat insanlarda ona karşı iyi duygular uyandırıyordu. Elinden başka bir şey gelmese bile, hiç olmazsa bunu yapıyordu işte! Bay Elekes'in kalın kareli bir defteri vardı Bu defteri, bayramlar ve özel günler için hazırladığı piyesler ve konuşmalarıyla doluydu. Arad* şehri kahramanları için yas tutulan anma günü

* Avusturyalıların 6 Ekim 1849'da öldürdükleri, Macar bağımsızlık savaşı kahramanları "Arad Şehitleri"ni anma günü. [ed.n.]

konuşması; kuşlar ve ağaçlar günü kutlaması; dini bayramlar ve özel aile günleri için özenle seçilmiş şiirler; minik piyesler, hepsi hepsi bu defterin sayfalarında bulunurdu. Heldler de bu sokağa taşınalı beri, her üç evde de, her aile ferdinin isim ve doğum günü Bay Held tarafından dikkatle hazırlanan seremoniye uygun bir şekilde kutlanmaya başlanmıştı. O gün sırada Binbaşı vardı. Bay Elekes birlikte düzenlenen bu kutlamalar için senaryolar üretmeye başlamadığı ilk dönemlerinde, çocuklar biriki şiir okur ya da piyano çalarlardı. Ama aradan geçen zaman içinde çocuklar da artık büyüdüğünden, onlar için daha ağır ve önemli roller bulmaya başlamıştı. Sonunda, neredeyse uzun piyesler sahneleyecek düzeye gelmişlerdi. Son kutlama, tam da Bay Held'in isim günüydü ve Henriett'in de önemli rolüyle, Bay Elekes'in yönetiminde iyi bir diş hekiminin hayatını anlatan bir piyes hazırlamışlardı. Henriett acılar içinde kıvranan bir hastayı canlandırmış, uzman diş hekimi İrén de onu tedavi etmişti. Çocuğun annesi ve babası rolündeki Blanka ve Bálint de el ele tutuşup bir ağızdan bir şiir okumuşlardı. Şiir, hastaları tedavi etmenin hayatta ne kadar önemli ve fedakârlık gerektiren bir iş olduğu üzerineydi. Binbaşı, bugünkü temsilin askerlikle ve yurtseverlikle ilgili olduğundan adı gibi emindi. Buna hazırlanmıştı. Aslına bakılırsa o askerlikten nefret ediyordu. Bu mesleğe zorlanmış olmaktan hep derin bir mutsuzluk duymuştu. Ama bunu Elekes'e anlatamayacağını çok biliyordu ve bu duygularını ona anlatmak gibi bir çabaya girmekten de çoktan vazgeçmişti. İlk denemelerini iyi hatırlıyordu. Daha konuyu yeni açmaya başlamıştı ki, Bay Elekes, müstehcen bir şeyler duyuyormuş gibi kafasını korku ve tedirginlikle ona doğru çevirmişti. Binbaşı da çareyi alelacele konuyu değiştirmekte bulmuştu. Arkadaşının ruhsal dengesini, onun kabul edemeyeceği şeylerle bozmanın bir manası olmadığına karar vermişti. Zaten arkadaşının yumuşak ruhu askerlik mesleğini kabul edebiliyor olsaydı, herhalde öksüz ve yetimleri, dul ve yoksulları koruması beklenen bu cesur mesleğe sahip olduğu için onu kıskanırdı.

O günü, yani Binbaşı'nın otuz beşinci doğum günü kutlamalarını daha sonraları herkes unutacaktı. Bir Bálint unutmadı, ama o da olup bitenleri bölük pörçük hatırlayacaktı. Bu tören

onun hafızasında, aynen bir portakal gibi, yani dilim dilim kalacak ve hayatının değişik anlarında bu anılardan farklı dilimler ortaya çıkacaktı.

Tören bir zil sesiyle başlamıştı. Oyuncular sahnede Bayan Temes tarafından çarşaftan dikilen perdenin arkasında bekliyorlardı. Önce Elekes sahneye çıktı. Hazırladığı açılış konuşmasını, ki bu bir kutlama, yani iyi dilek konuşmasıydı, kendi okudu. Hiç beklenmediği kadar duygulu bir konuşmaydı. Binbaşı bile gözlerini önüne dikip, kırpıştırıp durdu. Elekes'in konuşması o kadar duygulu, o kadar canayakın ve o kadar masum bir konuşmaydı ki, Binbaşı'nın bu sözlerden duygulanması son derece doğaldı. Hele konuşmanın bir yerinde Elekes'in Tanrı'dan kendisi için iyi dileklerde bulunduğunu da duyunca artık dayanamadı, yanındaki Margit ve Róza'yla birlikte kilisedeymiş gibi istavroz bile çıkardı. Held, ona doğru dönüp elini sıktı, kutladı. Bayan Elekes ise şekerler atıştırıyor, heyecanla çocukların sahneye çıkmasını bekliyordu. Bayan Held de onların yanında oturuyordu. Gözlerini bu çarşaflardan oluşturulan perdeden ayıramıyordu. Bir süre Henriett'in yanında beklemişti. Onun, sahneye çıktığında rol icabı bile olsa konuşacağından pek emin değildi, ama suskunluğuyla bile diğer iki kızdan daha güzel olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden sahnedeki en büyük başarının onun payına düşeceğini umuyordu.

Çocuklar perdenin ardında konuşmayı dinliyorlardı. Elbette duydukları kelimelere pek bir anlam yükleyemiyorlardı: Kahramanlık, yiğitlik, dürüstlük onlar için pek bir şey ifade etmiyordu. Belki, aralarında en büyükleri olan Bálint bu tür soyut kavramları anlayabilecek düzeydeydi. Şimdi aslında o da bu tuhaf ortamda kafasında beliren sorulara yanıt arıyordu: Madem askerlik bu kadar onurlu bir gelecek vaat ediyordu, o zaman kendisinin neden doktor olması gerekiyordu? Sabırsızlıkla temsilin başlayacağı anı bekliyordu. Başka türlü, başka bir yerde söylenemeyecek şeyleri, mesela vatan için ölmeye hazır olduğunu, hiç olmazsa burada sahnede haykıracağı için çok mutluydu. Elinde kılıcı da olacaktı. İrén başındaki taçla hiç alışık olmadıkları kadar, müthiş güzel görünüyordu. Elekes de bu temsille ilgili olarak çok düşünmüştü; eğer İrén Hungaria rolünü üstlenecekse, o zaman başın-

da bir taçla sıradan bir Macar halk kıyafeti kostümüyle sahneye çıkamazdı. Bu yüzden ona, uzun, kıvrımlı, bembeyaz, kanatları da olmayan bir melek kostümünü uygun görmüştü. Elekes kızının beline de, üzerinde parıltılı taşlar olan bir kemer bulmuştu. Elbette başında da Macarların kutsal tacı vardı. Aziz István'ın tacını altın rengindeki kartonlardan kendisi hazırlamış, üzerine de çok uğraşma pahasına da olsa taşlardan, boncuklardan renk renk camlardan süsler yerleştirmişti. Bir asker genci canlandıran Henriett gözlerini heyecandan perdeden ayıramıyordu. Kendisinin hiçbir şey yapmasına gerek olmadığını biliyordu. Ülkesinin ulusal sembollerini taşıyan İrén'in ayaklarının dibinde oturacak ve bakacaktı. Bunu biliyordu bilmesine ama, bir yandan da müthiş korkuyordu. İrén de biraz heyecanlıydı. Rolünün olması gerektiğinden daha uzun olduğunu düşünüyordu. Blanka'nın ne yapacağını tahmin etmek ise imkânsızdı. Her temsilde farklı davranır, bir günü diğer gününe uymazdı. İrén aslında biraz da Blanka'nın kendi rolünü oynamasına izin vermeyeceğinden, bir şeyler yaparak ortalığı karıştıracağından endişe ediyordu. Sahnedeki çocuklar arasında, bu durumdan keyif alan bir tek Blanka'ydı. Blanka, daha çocukluğunun kısa boylu ve henüz topluca vücut yapısıyla, üzerinde bir oğlan kıyafeti neşe içinde sağa sola eğiliyordu. Bayan Held tarafından biçimlendirilmeye çalışılan saçları çoktan dağılmıştı. Babası konuşurken de rahat durmuyor, sürekli kıpırdıyordu. Sonunda Bálint müdahale edip, elini tutmak zorunda kalmıştı. Çünkü elindeki tüfekle, perdenin öbür tarafında nutuk atan Bay Elekes'i farkında olmadan dürteceğinden korkmaya başlamıştı. Sonunda yükselen alkışlar konuşmanın sonuna gelindiğini işaret etti. Bay Elekes konuşmasını bitirince perdenin öbür tarafına geçti, yani çocukların yanına geçti ve hatip, bir an içinde bir yönetmene dönüştü. Son direktifleri de vermenin ardından perdeyi tutarak çekmeye başladı. Sahnenin önündeki perde, karşılıklı iki duvarda çivilere bağlanmış bir tel üzerinde kayarak açıldı. Bay Elekes, vücuduna sarılmış bezlerden çok memnun sabırlı bir Lazarus gibiydi.

Perdenin açılmasıyla seyircilerin gözleri önüne seriliveren sahne, herkesi alkışlamaya teşvik ediyordu. İrén bir sandalyede oturuyordu. Elleriyle üzerindeki beyaz melek kıyafetini ok-

şuyordu. Başında tacı parıltılar içindeydi ve gözleri seyircileri tarıyordu. Ayaklarının dibinde Henriett oturuyordu. Bir askeri okul öğrencisini canlandıran Henriett hareketsiz bir şekilde, neredeyse bir heykel gibi duruyordu. Elinde tuttuğu ülke amblemini taşıyan bir resmi İrén'in ayaklarına doğru bastırıyordu. Bayan Held kızını görünce yüreği cız etti. Bay Held de sabırsızlıkla bir an önce çocukları görmek istediğini unutup kızına acıyarak baktı. Bay Elekes'in bir öğretmen olarak aslında mükemmel olan eğitmen içgüdülerinin kızına karşı bir türlü doğru çalışmadığını sezinliyordu. Çünkü ne kadar zorlanırsa zorlansın, birilerinin önüne çıkıp bir şeyler yapması gerektiğinde Henriett'in acı çektiği her halinden belli oluyordu. Usulca karısının elini sıktı. Bu davranışıyla, kızlarına ne kadar acıdıklarını sessizce dile getirmiş oluyorlardı. Şimdi bir koşu sahneye çıkmak, kızı kucaklayıp oradan indirmek, hatta eve götürmek ne kadar iyi olurdu. Kızlarının korktuğunu görüyorlardı. Henriett'in elinde tuttuğu kâğıtta haritaya çizilmiş ulusal simgeler vardı ve kâğıt, kıpır kıpır oynuyordu. Kâğıtla birlikte haritadaki nehirler, dağlar bir kabarıyor, bir geri çekiliyorlardı.

Binbaşı Hungaria'yı temsil eden İrén'e baktı. Nedenini anlamadığı bir şekilde birden yeniden duygulanmaya başladığını hissetti. Elekes temsillerinde çok yalın ve net şeyler söylemeye çalışırdı. Her zaman, her şeyi doğrudan dile getirmeyi amaçlardı. Ama buna rağmen zaman zaman sahnelediği senaryolardan, yine de söylemek istediğinden daha fazlası yansırdı. Bunun nedeni genellikle hiç hesapta olmayan bir gelişme ya da tesadüfi bir etken olurdu. İşte şimdi de İrén, başında kutsal kraliyet tacıyla, eğreti sahnede oturuyordu. Dizinin dibinde gözleri korku dolu bir askeri okul öğrencisi genç vardı. Bu beti benzi atmış yâver o kadar korkak, o kadar yardıma muhtaç duruyordu ki, dünyada herhalde o an ondan daha zavallı bir insan olamazdı. Aynı şekilde, sandalyede oturan Hungaria da yardıma muhtaçtı. Ayaklarının yanına çökmüş askerin görüntüsü tek başına kalmış gibi görünen Hungaria'nın durumunu daha da ağırlaştırıyordu. İrén gözleriyle babasını arıyordu: Onun da olup bitenin farkına varıp varmadığını, temsillerinin dramını görüp görmediğini anlamaya çalışıyordu. Ama Elekes perdenin öbür tarafında kal-

mıştı. Bir tek Bayan Temes'i görüyordu. Kadıncağız, her zaman yaptığı gibi, elinde piyesin senaryosuyla, oyuncular takıldığında yardım etmek üzere, sahnenin sol köşesinde hazır bekliyordu.

Başında kutsal tacıyla ve dizlerinin dibindeki ürkek yâveriyle tek başına oturan Hungaria'nın yalnızlığı neyse ki uzun sürmedi ve seyircileri çok etkilemedi. Birden perdenin gerisinden Blanka fırladı. Küçük bir oğlan çocuğu görünümündeydi. Elinde bir tüfek, belindeki kuşağında da mermiler taşıyordu. Dar pantolonunun sardığı vücudunu o tarafa bu tarafa oynatan çocuğun görüntüsü, seyircileri gülümsetti. Kız bugün rolünü çok güzel oynuyordu. Söylemesi gereken şeylerden tek bir kelime bile unutmamıştı.

Blanka bugün düşmanı temsil ediyordu. Hangi yönden geldiği, hangi ülkeyi temsil ettiği önemli değildi. O, zamandan ve mekândan bağımsız olarak vatanımızı tehdit eden, silahını Hungaria'ya yönelten düşmandı. Çocuk Blanka'nın zaten çok tiz bir sesi vardı ve o şimdi istediği kadar çığlık atıp bağırması serbest olduğu için halinden çok memnundu. Seyirciler, onun kızgın bir şekilde oynadığı rolü, söylediklerini kahkahalar atarak izliyorlardı. Bu ise Elekes'in hiç mi hiç hoşuna gitmiyordu. Elekes bu rolü, hatta bütün piyesi son derece ciddi bir etki yaratmak amacıyla kaleme almıştı. Blanka rolü icabı Hungaria'ya bağırıyor, hakaretler ediyordu. Başından tacını, elinden ulusal simgelerini almakla tehdit ediyordu. Birden silahını Hungaria'nın yanında oturan küçük subaya doğru tuttu. Held'in artık yüreği ağzındaydı. Blanka'nın sahneye atılması, bağırıp çağırmaya başlaması, zaten durumdan memnun olmayan Held'i büsbütün endişeli hale getirmişti. Çünkü Henriett'in titreyen dudaklarının bile artık bembeyaz olduğunu görüyordu. Küçük kızın, oyundan bile olsa birilerinin onu tehdit etmesinden korktuğu belliydi.

Sonra İrén oturduğu yerden doğruldu. Onurlu ve gururlu bir şekilde durdu ve oyunda söylemesi gereken şiiri güzel bir şekilde okudu. Eli silahlı düşmanının suçlamalarını reddediyor ve kendisine yardım etmesi için, bir kalkan gibi tuttuğu ulusal simgelerini, kutsal tacını koruyabilmek için yardım istiyordu. Dünyanın dört yöresine doğru dönerek "yardım edin!" diye haykırdı. Binbaşı yine fena halde duygulanmıştı. Sahneye bakarken

bile acı çekiyordu. Bu kadar yardıma muhtaç Hungaria'nın görüntüsü onu bile dehşete düşürüyordu. Hungaria, sahnede yönetmen Elekes'in usta buluşuyla, ayakları çıplak, sırtında melek kostümü, dört bir yana dönerek dünyadan yardım dileniyordu! Bayan Temes elindeki notlara bakmıyordu bile, nasıl olsa İrén'e yardım etmek gerekmeyecekti. Bayan Elekes, sahnede kızlarının çizdiği görüntülerden çok mutluydu. İrén'in ya da Blanka'nın neler zırvaladığı umurunda bile değildi. Onların rollerini ne kadar iyi yaptıklarını görüyor, ağzını şapırdatarak şekerlemesini yiyordu. Bayan Held ise İrén'e değil, kendi çocuğuna bakıyordu. Ve nihayet sahneye Bálint çıktı.

Kimse onun o hali kadar yakışıklı ve alımlı bir subay gördüğünü hatırlamıyordu. Kılıcını hızla çekti. Onun söyledikleri de şiir biçimindeydi. Mısraları tempolu bir şekilde okuyor, Hungaria'ya güvence veriyordu: O varken, Hungaria'ya kimse bir şey yapamazdı, korkmasındı! Hungaria'nın geleceği için o ölmeye bile hazırdı! Elekes sahnenin arkasındaki yerinden, perdenin aralığından hayretle İrén'in gülümsediğini, Bálint'e yüzünde beliren bu gülümsemeyle baktığını fark etti. Oysa İrén'in Bálint'e gülümseyerek değil, sakin, kararlı ama heyecanlı bir ifadeyle bakması gerekiyordu. İrén ise açık bir şekilde gülümsüyordu. Gülümsemesi, Bálint'in, onun bu bakışını, fark etmediğini anlayıncaya kadar devam etti. O zaman ciddileşti. Bálint heyecanla kendi şiirini okuyordu. Elekes tarafından yazılan bu şiirde dile getirdiği duygular gerçekten de onun yeni oluşan bilincindeki düşüncelerine denk düşüyordu: O vatanı için gerekirse kahramanca ölmeye, kendini feda etmeye hazırdı. Eğer bu vatanı kimse koruyamayacaksa, bilinmeliydi ki, işte o görevinin başındaydı! Gerekirse o korurdu! Ama İrén gözleri önünde şiir okuyan bu çocuğa bakarken, bir subay değil, gerçek Bálint Biro'yu görüyordu. Ve istediği, İrén'in yani kendisinin şu an ne kadar güzel olduğunun farkına varmasıydı. Başındaki bu taçla, üzerindeki melek kostümüyle o artık büyük bir kız gibiydi! Ama Bálint farklı bir şey görüyordu: Onun karşısında İrén değil, sırtında bembeyaz elbisesiyle, başında tacı, belinde parıltılı değerli taşlardan oluşan kemeriyle "vatanı" duruyordu. Yani heyecanla şiirini okumaya devam etti. Sonra da, senaryoya uygun olarak

bir dizini yere koydu, kızın önünde diz çöktü. Bir dizi böyle yerde İrén'in önünde dururken de Bálint'in yüzü Henriett'e çok yaklaşmıştı. Küçük kızın, sanki derin bir nefes alıp bir yardım çığlığı atmaya hazırlanır gibi aralanan dudaklarını fark etti. Aslında o Henriett'i severdi, ama böyle, bahçedeki balık heykeli gibi ağzı açık bir şekilde şaşkın durması onu sinirlendirmişti. Elinden gelse şimdi kalkıp ona bir tokat patlatırdı. Kafasından hızla geçen bu düşüncelerin ardından da gözlerini Henriett'ten alıp İrén'e döndü.

İşte o an, önünde diz çöktüğü, bu kişinin kim olduğunu kavramıştı. Babasının doğum gününü, burada oynadıkları vatansever temsili ve rolünü unutuverdi. Taçlı kızın ve asker şapkalı çocuğun bakışları sarmaş dolaş oldu ve bu bakışlar bir daha da ayrılmadı. Bálint kızın da kendisi gibi ona karşı dayanılmaz bir fiziki özlem duyduğunu bilmiyordu. Aslında kendi duygularının ne olduğunun da farkında değildi. Bu diğerine karşı tutkulu bir arzu muydu? Yoksa başında asker şapkalı çocukla, kraliyet tacı taşıyan bir kız arasında, hayatlarının gidişini belirleyecek bir an, bir işaret miydi? Bilmiyordu. Tek hissettiği, o an orada, İrén'in yakınında kalmak, bu oyuna son vermek, hatta hiçbir şey söylemeden, yanında öylece oturmaktı.

Ama oyunun devam etmesi gerekiyordu. Blanka şimdi de tüfeğini ona doğrultmuştu. Ona rolü icabı bağırıyordu. Blanka'nın hareketleri bugün herkesi çok eğlendiriyordu. Simdi sırada Bálint'in yerinden fırlaması, kılıcını çekerek Blanka'nın elindeki tüfeği, daha Hungaria'ya ateş etmesine fırsat tanımadan elinden alması gerekiyordu. Senaryoya göre Blanka'nın da tüfeği vermesi lazımdı. Ama Blanka Bálint'in elindeki tüfeği almasına izin vermedi. Yüzü hırstan bembeyaz oldu. Elekes ve Bayan Temes, fısıltılarla ona ne yapması gerektiğini söylemeye çalışsalar da, etkili olamadılar. Bálint de belki hayatının yetişkin döneminin ilk kararlı hareketiyle, Blanka'nın üzerine atladı. Bálint daha güçlüydü elbette, bir çekişte Blanka'nın elinden tüfeği söküp aldı. Blanka ise öfkeyle ağlamaya başlamıştı. Oysa teslim olması, elinden tüfeği Bálint'e fazla zorlanmadan vermesi, cansız bir şekilde kendini yere atması lazımdı. Bálint'in de bir ayağını düşmanın göğsüne batırıp sol elinde kılıcını tutarak, sağ eliyle de Hungaria'yı işaret

ederek kapanış konuşmasını yapması gerekiyordu. Konuşmanın burasında sıra doğum gününü kutladıkları subaya, Macar Ordusu'nun ne kadar önemli bir üyesi olduğunu hissettirmeye gelecekti. İşte Elekes tam perdenin gerisinden çıkıp kızına bütün bunları yapması için talimat vermeye hazırlanıyordu ki, oyunun tamamen kontrolden çıkaran bir şey oldu: Bütün bu olup bitenlerin heyecanına dayanamayan Henriett bayılıverdi.

Tabii oyun böylece tamamlanamadan sona ermiş oldu. Henriett Bayan Held'in kucağında hemen kendine geldi elbet, ama artık oyun da sona ermişti. Bayan Elekes, daha kostümünü çıkarmasına, yüzündeki boyaları silmesine bile izin vermeden, Blanka'ya feci bir dayak attı. Bálint ve İrén ise sahnede yalnız kalmışlardı. Bayan Temes perdeyi kapatmıştı. İrén de tacını çıkarmıştı. Çekilen perdeyle seyircilerden, suçludan, bayılan çocuktan, yani herkesten yalıtlanan sahnede birbirlerinin yanında öylece duruyorlardı. Burada artık sadece ikisi vardı. Bálint yine o duygunun içinde dalga dalga kabardığını hissetti: Adını koyamadığı, ama fena halde utanç duyduğu bu duygu büyüdü, yüzü kıpkırmızı oldu, koşarak sahneyi terk etti.

Bu temsil hayatının daha sonraki dönemlerinde üç kere aklına gelecekti. Hayatının üç ayrı, ama önemli anında bu temsili hatırlayacaktı. En son 1952'de hakkında disiplin soruşturması yapıldığında, ona sorular sormaya başladıklarında o anı anımsamıştı. Blanka da o gün o odada, köşede oturuyor olacaktı. Bálint ise, o gün orada ona sorulan sorular üzerinde yoğunlaşacağına, Blanka'nın çocukluklarındaki o olaylı temsildeki rolünü düşünecek, onun söylemesi gereken şiiri hatırlamaya çalışacaktı. Disiplin soruşturmasında ona sorular yönelten müfettiş ise gözlerini dikip yanıt bekleyecekti. Sonunda konuşmaya başladığında ağzından dökülenler, sorulara yanıt değil, bir şiirden birkaç mısra olacaktı: "Sana saldıracağım, seni yeneceğim, elini kolunu keseceğim". O gün sahneledikleri oyun ilk kez aklına, o günden tam on yıl sonra, Henriett öldüğünde gelecekti. Hastaneden akşam eve döndüğünde, gözleri yaşlar içindeki Bayan Temes onu tahta perdenin arkasındaki taburenin olduğu yere sürükleyecek, tabureye çıkıp onu görmesini sağlayacaktı. O zaman kızın cesedini ay ışığında görecekti: Henriett aynen bir zamanlar İrén'in ayakları dibinde yığılıp kaldığı gibi, çakıl taşlarının üzerinde,

boynu garip bir şekilde yana dönmüş bir şekilde yerde yatıyor olacaktı. Sahne ikinci defa aklına geldiğinde, bu olayın üzerinden daha çok zaman geçmemiş olacaktı. Budapeşte'nin kuşatılması yeni sona ermişti ve şehirden tutsak konvoyları yola çıkmaya başlamıştı. Konvoyla birlikte şehirden götürülürken, İrén'i, yani nişanlısını düşünmüştü, o an kendisinin konvoyla birlikte götürüldüğünden haberi bile yoktu. Ama düşündüğü kişi, onun o anki, yani genç kız hali değildi. İnce yapılı narin üniversiteli kız yerine, aklına gelen, beyaz elbiseli, belinde parlak bir kemeri olan ve saçlarının ortasında bir taç taşıyan bir çocuktu. Birdenbire durup elleriyle yüzünü kapattığında, konvoya eşlik eden silahlı asker, ne olduğunu anlayamamıştı. Arkadan gelenlerin iteklemesiyle yeniden yürümeye başlamıştı. Kimse o an, artık gözlerinin önünde o zamanki kendi halinin de canlanmaya başladığını bilmiyordu elbette: Sırtında kırmızı bir kostüm, elinde kılıç, başında asker kepiyle görüyordu kendini. İşte Binbaşı da oradaydı, oysa Binbaşı savaşta hayatını kaybedeli çok olmuştu! Heldleri de görüyordu, ki onları da alıp götürmüşlerdi. Ve Henriett ise katledilmişti. Ve tuhaf bir şekilde aklına bir soru takıldı: Acaba Nyilaslar* Kral Aziz István'ın kutsal tacını nereye kaçırmış olabilirlerdi?

* Faşist parti üyesi milisler. [ed.n.]

1944

Her sabah çok erkenden kalkardım, o sabah her zamankinden daha erken uyanmıştım.

Blanka yorganı kafasına çekmiş uyuyordu. Yanından geçip gittiğimin farkına bile varmadı. Pencereye doğru yürüdüm. Bahçemizi, dışarının ışıklarını seyretmeye başladım. İlginç bir tesadüf eseri olsa gerek, o sene diktiğimiz çiçeklerin tümü kırmızının değişik tonlarını taşıyordu. Bahçe bir yangın yeri gibi alev alevdi. Bu kırmızılığın üzerinde parıldayan güneş ışığı da altın sarısı yerine yeşilimsi bir etki bırakarak ışıldıyordu. Bálint'i o kadar uzun bir süredir ve o kadar derin bir aşkla seviyordum ki, nişanlanacağımız gün gelip çattığında hissettiklerim çok çelişkiliydi. Sadece yoğun ve şiddetli mutluluk değildi hissettiğim. Bir yandan da o gün gerçekleşecek olan şeylerin, aslında dünyanın en normal işi olduğunu da düşünüyordum. Çocukluğumuzun en bilinçsiz dönemlerinden bu yana var olan bu derin aşk başka türlü nasıl sonuçlanabilirdi? Yani doğanın böylesine kendini sunuvermesi, çiçeklerin ortalığı kokulara boğması, güneşin parıltısı, dün bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun bugün dinivermesi normal değil miydi? Bugün benim günümdü. Pencereden ayrıldım, aynanın önüne geçtim. Yüzümü inceledim: Aynen biraz önce gördüğüm bahçe ve gökyüzü gibi ışıldıyordu. Güzeldim, gençtim, mutluydum.

Çok sonraları nikâh günümüzde, nikâh memurunun önünde yıpranmış kıyafetlerle ve artık yaşlı birer insan olarak birbirimize baktığımızda da o anı hatırlamıştım işte. Sigara içiyorduk. Ellerimize baktım, insan elinin de zamanın önlenemez akışını nasıl da belirgin bir şekilde yansıttığını düşündüm. Evet, benim elim de çirkinleşmişti işte. Nikâh şahitlerimizi bir İtalyan restoranına davet etmiştik. Şahitlerimizden biri çalıştığım okulun müdürüydü. Diğeri ise Tímár'dı. Masaya oturduğumuzda, ki

bu an, hayatımızda resmen ilk kez karı koca olduğumuz andı, Bálint kendini tutamayıp gülmeye başladı. Kahkahalarla, boğulurcasına gülüyordu. İki şahit şaşkınlıkla onu izliyorlardı. Tímár bir bardağa içecek bir şeyler doldurdu, ona uzattı, bir yudum almasını sağlamaya çalıştı. Bardağı uzatışından, ikramından sanki bu insanın geçmişte başına neler geldiğini iyi bildiğini ifade eder gibiydi. Tavırları, "Bu kadar çok şeyin altından sağlam çıkamaması normal" diyordu sanki. Müdür ise endişeyle beni süzüyordu: Nikâhta böyle kahkahalarla gülmek normal değildi ona göre. Ben de kahkahalarla gülmeye katıldığımda, müdür yüzünü önüne eğdi. Biz ise masanın iki başına oturmuş birbirimize bakıyor, gülüyor, gülüyorduk. Şimdi düşünüyorum da, o gün hava nasıldı, hiç hatırlamıyorum. Sanırım o gün de hava güzeldi.

Róza o zamanlar artık gitmişti. Buna çok üzülüyordum. Róza'yı ve oğlunu seviyordum. Bizi terk etmiş olmaları nedeniyle beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Hepimizde Róza'nın çok emeği vardı. Doğduğumuz günden bu yana bize o bakmıştı. Annemin bizi sardığı kundak o kadar gevşek olurmuş ki, sürekli içinden düşermişiz. Ya da çoğu kez mesela, altımıza bez bağlamayı unuturmuş annem. Eğer ağlamaya başlarsak, annem hemen karnımızın ağrıdığını sanır ve bize zorla papatya çayı içirirmiş. Çay verirmiş, ama altımızı temizlemezmiş. Uçakların bombardımanlarından ben de korkardım elbet, ama asla yetişkinlerin dehşetli korkusuyla değil. Bu kadar dehşetle korkmanın nasıl mümkün olabileceğini o zamanlar da kavrayamamıştım. Ölümü, hele hele kendi ölümümü hayal etmek zordu. Róza hava taarruzlarından o kadar çok korkuyordu ki, sonunda bu korkusu onu, hiç kimsenin beklemediği bir şeyi yapmaya itti: Bizi terk etti! Bunu asla yapamaz diye düşünürdük, çünkü bizimle birlikte yaşamasının tek nedeni bizi sevmesi değildi. Anneme hayrandı! Onun günlük hayattaki halini, ruhsal durumunun inişli çıkışlı zikzaklarını, mutluluk veren bir sirk temsili gibi izlerdi. Onun bizi terk etmesinin anlamı, bundan böyle her şeyi kendimizin yapmak zorunda olduğuydu. Yani her şeyi babam ve ben yapacaktık. Elbette bu durum da babam askere alınıncaya kadar böyle devam etti. Sonra da her şey benim başıma kaldı. Annem elbette, samimi

bir şekilde yardım etmek istiyor ve her şeyi ona bırakmam için yalvarıyordu, ama bunu yapamazdım, çünkü birincisi sonuçta hiçbir şey yapmıyordu ve ikincisi, yapsa bile yaptığı şeyi düzeltmek, onu baştan başlayıp yapmaktan daha fazla zaman ve emek istiyordu. Elimden geldiğince Blanka'yı da ev işlerinin dışında tutmak istiyordum. Çünkü tam lise son sınıftaydı ve olgunluk sınavlarına hazırlanıyordu. Bu sınavları vermek zorundaydı, çünkü Bálint'in tıbbı bitirir bitirmez çalışmaya başladığı hastanede bir iş onu bekliyordu. Blanka inanılmaz bir panik içinde sınav sorularına çalışıyor, yanıtları hafızasına kaydetmeye gayret ediyordu. Ama bir gün öğrendiğini, ertesi güne kadar unutuyordu. Yani ev işlerinden ondan yardım istemeye de gönlüm elvermiyordu.

Binbaşı görevde bulunduğu cepheden nişanımız için sadece üç günlüğüne izin alıp gelebilmişti. Yâverini bile getirmemişti. Onların ailesinden hazırlıklarda Bayan Temes yer almıştı. Heldlere gelince. Onlar artık çok farklı sorunlarla karşı karşıyaydılar. Uzun bir süredir artık evlerinde hizmetçi tutmaları bile yasaktı, yani oradan da sadece Henriett hazırlıklarda bize yardım edebilmişti. Bir gün önce gece yarısına kadar çalışmıştık. Uyku düşkünü annem bile, artık evlenme çağına gelen bir kızı olduğunun heyecanıyla sabahlamış, divanın köşesinde bizlere fikirler vermekle zaman geçirmişti. Bize bakıyor, zaman zaman mutluluk içinde neler yapmamız gerektiğini haykırıyordu. Bunların çoğunluğu gerçekleştirilmesi olanaksız şeylerdi elbet, ama olsun, o ne kadar büyük bir mutlulukla önerisini sıralarsa, ben de o kadar mutlu yanıt veriyordum. Babam da o gece çok mutluydu. Kendinden emin, yaptıklarından memnun, biraz da duygulu, odadan odaya dolaşıyor, herkesle bir şeyler konuşuyordu. Bazen, odasına gönderip ders çalışmaya zorladığımız Blanka'nın yanına gidiyor, bazen de annemin oturduğu divana ilişip bir dakika dinleniyordu. Akşamki hazırlıklarımız bitince babam Henriett'i evlerinin kapısına kadar geçirdi. Held Amca Henriett'e ancak bu koşulla izin veriyordu. Sadece gece değil, akşamüzeri bile artık Heldler için tehlikeliydi. Her ne kadar Birinci Dünya Savaşı'nda kazandığı kahramanlık madalyası Held Amca için hâlâ bir gü-

vence oluşturuyor gibi görünse de, o kızını gündüz bile yalnız bir yere bırakmıyordu.

Pencerede durmuş dışarıyı, bahçeyi seyrediyordum. O anın nasıl bir an olduğunu ancak şimdi anlıyorum. İnsan bazen zamanı uzatmak, olabildiğince geciktirmek gerektiğini çok sonraları anlayabiliyor. Geciktiremedim, o anı daha uzun bir zaman dilimine yayamadım. Tam tersine hızlandırmak istiyordum. Bir an önce kahvaltımızı yapalım, sonra acele kiliseye gidelim, ardından hızla eve dönelim, bir tören havasıyla öğle yemeğimize oturalım istiyordum. Yemek töreni, tam da Held Amcalar için akşamdan öğleye alınmıştı. Çünkü, sevdiğim herkesin bugün yanımda olmasını istiyordum. Bugünün hayatımın doruk noktası olduğunu düşünüyordum. Bugünden daha büyük tek bir gün daha olabilirdi: Evleneceğim gün. Yani her şey bir an önce başlamalıydı.

Başladı da!

O gün çevremde olup bitenler, bir kısmı bir daha asla unutulmamak üzere, bir kısmı da uzun bir süreliğine hafızama, o günkü gerçekleşme sırasıyla kazındı. Yani o günkü şekliyle, olduğu ya da gerçekleştiği zaman sırasıyla. Blanka gözlerini açıyor, çevresine bakıyor, esniyor ve gülümsüyor. Çünkü birden, bugünün önemini hatırlıyor. Kollarını bana doğru uzatıyor. Ben yanına koşuyor, ona sarılıyor ve dolgun yanaklarından öpüyorum. Yüzü gülücüklerle dolu. Bálint'e sadece ben değil, bir zamanlar hem Blanka hem Henriett âşıktı ve ben bunun farkındaydım. Ama bunu bir tehlike olarak görmemiştim ve bu nedenle de ona hiç kızmamıştım. Bálint, farkında olmadan bile başkalarında kendine karşı hisler uyandırtan biriydi. Âşık olunacak bir adamdı. O sabah kardeşimin bana bakan bu gözlerinde ne bir kıskançlık ve ne de bir hüzün görmüştüm. Eğer Blanka o gün kendisi nişanlanacak olsa da bundan daha mutlu olamazdı. Daha sonraları Blanka'nın uykudan uyanışını çok kez bir film karesi gibi hatırlayacaktım. Aynen bu olaydan biraz sonra Bayan Temes'in eve gelmesi gibi. Kapıyı ona ben açmıştım. Elinde kocaman bir tepsi vardı. Gülüyordu. Onun güçlü ve neşeli varlığının benim için ne kadar huzur verici olduğunu düşünmüştüm. Bayan Temes'in şimdiki yüzü sanki artık gerçekdışı: Ağlayan, korku dolu, boş

bakan, birini dikkatle inceleyen ya da obur bakışlar bunlar. O zaman daha bazı insanların aslında gerçekte olduğundan ne kadar uzun bir süre önce de ölebildiklerini bilmiyordum. Bazen kişilere ait son gerçek resmin, son gerçek günü simgeleyebileceğinin farkında bile değildim.

Anneme gelince. Belki hayatımda ilk kez, onun kendine çekidüzen verebildiği zaman nasıl olabileceğini gördüm. O gün işte öyleydi. Banyo yapmış, çok büyük çabalar harcayarak saçlarına biçim vermişti. Şık giyinmişti. Gelip önümde durduğu ve gülümsediği zaman, onun bakışlarında yaramaz bir kız çocuğunun kurnaz gülümsemesini yakalamıştım: "Evet, benimle her zaman sorunlar yaşadığınızı biliyorum, ama bir de bugün bakın bana. Bakın ne kadar temiz ve düzenliyim" der gibiydi. Kahvaltı ederken de çok dikkatliydi. Saçmalamadan, kimseyi şaşkınlığa düşürecek gariplikler yapmadan kahvaltısını tamamladı. Sanki öğlen yemeğinde gerçekleşecek olan törenin provasını yapar gibiydi. Binbaşı'yı şaşkınlığa uğratmamak, o ana layık olmak istiyordu. Kimsenin, Elekeslerin kızı Biroların oğluna hiç de yakışmıyor diye düşünmesini istemiyordu.

Babam arada bir anneme hayretle bakıyordu, neredeyse aşk vardı bu bakışlarda. O gün sakin ve huzurlu bir neşe içindeydi. Kızının hayatta sadece başarılı değil, aynı zamanda mutlu da olabileceğinin kesin işaretleri olacaktı bugün yaşananlar. Kızı hedefe ulaşacaktı. Sanırım babam bilinçaltında da olsa, aslında hiç bitmek tükenmek bilmeyen dürüst çabalarının bir gün göklerden gelen ulvi bir armağanla bu şekilde mükâfatlandırılacağını düşünüyor olmalıydı. İşte benim o günkü nişan törenim onun için böyle bir armağandı. Heldleri görmüşsem bile sadece arkadan görmüş olmalıydım. Çünkü pencereyi biraz geç açmıştım ve evimizin önünden geçip gittiklerini geç fark etmiştim. Held Amca'nın uzun boyunu, kıvırcık sarı saçlarını, Held Teyze'nin narin kırılgan vücudunu uzaklaşırlarken görebilmiştim. Pencereden dışarıya doğru sarkarak arkalarından bağırmak istedim, acele etmelerini, yemeğe geç kalmamalarını haykırmaya niyetlendim, ama sonra vazgeçtim. Ortalığı topluyor, toz alıyordum. Elimde toz bezi vardı. Saçlarımı da bir eşarpla bağlamıştım. O gün nişanı olacak bir kıza layık değildi görünüşüm. Bir daha

asla onların yüz hatlarını gözlerimin önüne getiremedim. Ne kadar çabalarsam çabalayayım bunu başaramayacaktım. Onları düşünmeye çalışırken hep aklıma gelen, hatırımda kalan sadece siluetleriydi. Katalin Kilisesi istikametinde, birbirinin koluna girmiş ilerlerkenki halleri. Yavaş yavaş evlerinden uzaklaşıyorlardı. Daha sonra hep rüyalarıma da böyle girdiler. Bana sırtları dönük bir şekilde. Onları rüyalarımda gördüğümde her defasında arkalarından bağırıyorum. Ama ne yazık ki, rüyamda da bana yanıt vermiyorlar. Yürüyor, yürüyor ve sonunda gözden kayboluyorlar.

Bálint ve Henriett aynı zamanda geldiler.

Şimdi düşünüyorum da, Henriett'i kıskandığım acaba neden o an aklıma geldi, neden daha önce bunu hiç düşünmedim, kavrayamıyorum. Henriett buraya taşındığında sadece bizim değil, Bálint'in hayatının da bir parçası haline gelmişti. Bálint hiç Henriett'e kötü davranmamıştı. Ona karşı bana ve Blanka'ya yaptığı gibi sert olmamıştı, ama bu normaldi, çünkü Henriett itişilecek biri değildi ki; fazlasıyla narin, sessiz, ürkek bir çocuktu. Ötesinde, en küçüğümüzdü. Blanka'yı pataklarken, ayağına bir çimdik atarken ya da poposuna bir tekme yapıştırırken zevk alırdık. Ama Henriett asla bizde böyle duygular uyandırmazdı.

Zaman zaman ben de Bálint'ten payıma döşeni alıyordum elbet, ama o subay rolünü oynadığı unutulmaz temsilden sonra bir daha asla bana sataşmadı. Bu tuhaf durumun adını koyamamıştık, yani neden itişmenin eski tadı yoktu, daha doğrusu neden artık bu kadar farklı bir şekilde bize zevk veriyordu, bunu bilemiyorduk, ama sonuçta itişmeyi bırakmıştık. Artık kavga etmiyorduk. Daha sonraları birbirimize âşık olduğumuzu ikimiz de fark etmiştik. Bu nedenle olsa gerek, birbirimizi ne kadar az tahrik edersek, o kadar iyi diye düşünüyorduk.

O an, yüzünde ciddi bir gülümsemeyle Henriett'i gördüğümde, aslında onun burada bulunmasının beni rahatsız ettiğinin birden farkına varmıştım. Rahatsız ediyordu çünkü başı beladaydı ve Bálint onun yanında muhafızı gibi duruyordu. Henriett'e onun dikkat etmesi gerekiyordu. Elbette buna ben de karşı çıkamazdım, bu çılgın günlerde bundan daha doğal bir şey olamazdı. Birlikte bize gelmeleri doğaldı, mantıklıydı. Heldlerin

evden ayrıldıklarını kendi gözlerimle görmüştüm. Henriett'in de sokağa tek başına adım atması yasaktı. Bu nedenle olsa gerek, Bálint gelirken kapısını çalmış ve bize birlikte gelmişlerdi. Ama bu elbet beni teselli etmeye yetmiyordu. Duygularımın ne kadar anlaşılabileceğini bilmiyordum, çünkü Henriett'i ben de seviyordum. Eğer Bálint'le birlikte bize mesela tam da benim nişan günümde gelmiş olmasalardı, belki bunun üzerinde bile durmazdım. O zaman kuşkusuz tamamen farklı davranırdım. Çünkü bu zavallı insanların yaşadıkları koşullardan ne kadar acı çektiklerini biliyordum. Zavallı Henriett bütün bunları yaşamamalıydı! Onu seviyordum. Ama o gün, Bálint'in yanı başında çıkıp geliverdiğinde, ona kızdığımı hatırlıyorum. Evde Held Teyzelerin dönüşünü beklemeliydi, diye içimden geçirmiştim. Sonra onlarla birlikte bize gelebilirdi. Nasıl bu kadar duyarsız olabilirdi! Hiç olmazsa nişan günümüzde, hazır konuklar da henüz yokken beni Bálint'le neden beş dakika bile olsa yalnız bırakmıyordu?

Bugün artık, onun o gün korku içinde olduğunu biliyorum. Hatta bir anlamda Bálint nedeniyle endişeli olduğunu da. Ama sonuç olarak artık fark etmiyor. İnsan sadece yaşanmış olayları değil, duyguları ve duygusal tepkileri de tekrar yaşayamıyor. Henriett boynuma sarılıp kulağıma bir şeyler fısıldamıştı. Herhalde tebrik etmişti. Yanağını yanağıma yapıştırıp uzun bir süre öyle kaldığını hatırlıyorum. Ben de ona sarılmıştım. İçimde o an ona karşı hiçbir sıcaklık hissetmiyordum. Sadece kızgınlıktı duyduğum. Sonra benden uzaklaşmıştı, daha doğrusu ortadan kaybolmuştu. Sadece o da değil, babam, annem ve hatta sabahtan beri sürekli bir odadan öteki odaya gidip gelen Bayan Temes de görünmez olmuşlardı. O gün, odadan son çıkanın kim olduğuna dikkat etmemiştim. Odanın kapısı, kapatıldığında minik bir çıt sesi çıkarırdı. Kim çekmişti en son kapıyı? O gün yaşananları daha sonra on kez, yüz kez gözlerimin önüne getirmeye çalıştığımda aklıma gelmişti: Kapıyı en son kırmızı elbiseli biri çekmişti. Odadan herkesi uzaklaştıran, Bálint'le birlikte baş başa kalmamızı sağlayan Blanka'ydı.

Bálint'i de bir daha asla o gün olduğu gibi görmedim. Ona karşı asla bir daha o an hissettiklerimi hissetmedim. Şimdi artık

biliyorum ki, bizim evliliğimiz, bizim birlikteliğimiz orada o an beraber geçirdiğimiz birkaç dakikaydı. Odada, ayakta dururken, birbirimize temas bile etmeden, karşılıklı bakışırken geçirdiğimiz anlardı bizim tüm ortak hayatımız. Aşkın ve gençliğin, karşı konulmaz ve acı veren yasaları gereği, bakışıyorduk. Birbirimize elimizi bile uzatmadan, gözlerimiz gözlerimizde, bir şey konuşmadan öylece duruyorduk. Hayatımız işte o andan ibaretti. Yaşadığımız o an, çok sonraları, onun gerçek anlamda karısı olduğum dönemdeki gecelerden çok daha fazlasını içeriyordu. Şimdi artık yıllardır birlikte yaşıyoruz, bazen birbirimize sarılıyoruz elbet ve bu hoşumuza da gidiyor, ama içimizde yaşayan biri, eski Bálint ya da eski İrén, yatak odasındaki divanın köşesinde oturup kıs kıs bize gülüyor. Aynen evlendiğimiz günün gecesi verdiğimiz yemekte gülerek ortalığı birbirine katmamız ve masada oturan nikâh şahitlerimizi de zor durumda bırakmamız gibi, öyle eğleniyor bize bakarken. Bálint'i bilmem ama, şu konu sık sık benim aklıma gelmiştir: O benim aslında ikinci değil, üçüncü kocam. Ben de onun ilk değil, aslında ikinci karısıyım. Yani aslına bakılırsa, altmışlı yıllarda, bekâr bir adamın ve de eşinden boşanmış bir kadının evliliği değildi bizimki. Evliliğimiz iki dulun bir araya gelmesiydi. Bunlardan birinin kısa bir süreli de olsa bir, diğerinin ise iki evlilik geçmişti başından. Bu kişiler artık büyük bir beklentiye ve hayallere sahip değildiler. Sadece, kendilerini ölüme doğru götüren yolda, tek başlarına ilerlemek istemiyorlardı, hepsi buydu! Arada bir birbirlerine sarıldıklarında mutlu olsalar da, aslında her ikisi de, gizlice birinci evliliklerini, yani gerçek saydıkları evliliği özlüyorlardı. O unutulmaz evliliği düşlüyorlardı; yani Henriett'le, Binbaşı'yla, Held ailesiyle birlikte ölüp giden o Bálint Biro'yu ya da yine aynı zamanda bu dünyadan ayrılan o İrén Elekes'i özlüyorlardı. O bir zamanlar nasıl da içten severdi! Bir zamanlar nasıl da tarifsiz bir mutlulukla gülümserdi! İşte bu anlarda, eşlerden biri suskunluğa bürünürdü. Diğeri ise eşinin o an birinci evliliğini özlediğini, onu düşündüğünü hemen kavrardı ve artık bu durumdan acı duymayacak kadar da yorgun düşmüş olurdu. Hayatta o güne kadar edindikleri olgunluk sayesinde diğerini o an rahatsız etmemeyi de öğrenmişlerdi. Böylesi durumlarda, eğer biri kendini

güçlü hissediyorsa, ilginç bir yöntemle intikam alma yolunu da tercih edebilirdi: O da hemen geçmişi düşünmeye başlardı; "Bir zamanlar saçların ne kadar çoktu! Bak şimdi nasıl açılmış alnın! Mavi gözlerin ne kadar iri ve parlaktı, şimdi ise gözlüksüz görmüyorsun bile! Ne kadar da yetenekli olduğunu düşünmüştük, oysa nasıl da bir hiçmişsin!" Ya da "Bir zamanlar sana ne kadar âşıktım, şimdi ise beni sana sadece Katalin Sokağı'na ait ortak anılarımız bağlıyor. Ama şu da doğru ki, bu bağlar hayatımızın sonuna kadar asla kopmayacak".

Binbaşı gecikiyordu.

Oysa Binbaşı asla gecikmezdi. Ama o günler olağanüstü günlerdi. Biz de, söz verdiği gibi saat on birde eve gelmemesini çok da dert etmeyecek durumdaydık zaten. Nasıl olsa yemeğe oturmak için Heldlerin gelmesini bekleyecektik. Henriett'in anlattığı kadarıyla babası resmi dairelerden birine gitmişti. Tüm evraklarını toplamıştı ve Henriett'in büyükannesine ve büyükbabasına yardım etmenin yollarını aramayı deneyecekti. Devlet dairelerinin durumu da malumdu, beklemek gerekirdi. Artık gelmelerini, biran önce de yemeğe başlanmasını istiyordum. Çünkü yüzüklerimizi yemeğin ardından takmayı planlıyorduk. Henriett gelip gidiyor, birtakım işler yapıyordu. Bu kez de ona, bize karşı neden bu kadar dikkatli ve hassas olduğu için kızmaya başlamıştım. Sürekli birtakım bahaneler buluyor, yanımızdan ayrılıyordu. Sanki annemin tüm elişi yastıklarını tanımıyormuş gibi, onları inceliyordu. On yedi yaşındaki bu çocuk neden bu kadar olgun davranıyordu? Sanki öpüşmek için onun evine gitmesini bekleyemeyecek kadar çılgın vaziyetlerde miydik?

Saat on ikiye kadar sohbet ettik. Sakindik. Bálint, Binbaşı'nın kumandanlığa gitmek zorunda olduğunu söylemişti. Blanka, Binbaşı'nın eve gelirken yolda içecek bir şeyler bulacağını umut ederek hayaller kuruyordu. Çünkü evde içkimiz azdı. Annemin hiç de alışkın olmadığımız kendine çok dikkat eden tavırları sürüyordu. Babam eline bir kitap almış, Cicero'nun büstünün altına oturmuş, kitabını okuyordu. Bayan Temes'in mutfakta birtakım işleri vardı ve hazırlıklara yardım etmesi için Henriett'i yanına çağırmıştı. Blanka odamızda öfkeli bir şekilde ders çalışmaya çalışıyor, zaman zaman yüksek sesle kitaptan bölümler okuyordu.

Salonda Bálint'le yalnızdık. O an artık öpüşmeye de başlamıştık. Mutluluktan kendimizden geçerek öpüşüyorduk. Vücudum alev alevdi.

Bu süre içinde Henriett bir kez salona gelmiş ve annesiyle babasının neden hâlâ gelmediğini Bálint'ten sormuştu. Bálint bir şeyler mırıldanmıştı. Daha doğrusu, soruyu kavramamıştı bile. Henriett, süklüm püklüm salondan çıktığında ardından seslenmiş, belki bir belgenin kopyasının hazırlandığını ya da tasdik edildiğini, bunun da zaman alacağını söylemişti. Yüreğim, neredeyse nefes almamı engelleyecek şekilde çarpıyordu! Büyük bir zafer duygusu içindeydim: Bálint'i dünyadan koparmış, sağır ve dilsiz yapmıştım!

Saat biri geçmişti ve Heldler hâlâ gelmemişlerdi. Sonunda Binbaşı ortaya çıktı. Binbaşı'nın nihayet ortaya çıkması da sevindirici bir durumdu elbet, ama neden doğrudan gelmediğini ve garip bir şekilde bize haber ulaştırdığını da anlamamıştım. Çünkü Binbaşı bizim eve gelmemiş, geçerken zili de çalmamış, evine gidip, oradan bize telefon etmiş ve Bálint'i çağırmıştı.

"Bir şey oldu galiba" dedi Bálint, "gidip acele bir bakayım".

Anlamsız bir şeklilde yüzüne baktım. Acele eve gitmek mi? Beni burada mı bırakacaktı? Hem de şimdi? Babası delirmiş miydi? Henriett de Bálint'in yanı başında duruyordu. Bálint kapıya doğru yönelince, o da peşi sıra hareketlendi. Bálint kızın geldiğini görünce durdu ve başını salladı.

"Henriett olmaz" dedi, "sen gelmeyeceksin, sadece benim gitmem gerek".

Ve gitti. Onun ardından geriye kalan ise derin bir sessizlikti. Evde kalanların neler olup bittiğini bilmediği kötü bir sessizlik. O an kim ne düşünüyordu bilmiyorum, ama benim kafamdan geçenler şunlardı: Bálint, arkasına bile bakmadan gitmişti. Yüzükler ise öylece masasının üzerinde duruyordu. Ne zaman takacaktık parmaklarımıza peki? Ama bu garip durumun belki de çok mantıklı bir açıklaması olacaktı. Belki de babasıyla birlikte bir sürpriz hazırlıyorlardı. Birden bugün bu evin gerçek ev sahibinin ben olduğumu kavradım. Henriett'e yaklaştım. Onu kucaklayıp kendime çekmek, teselli etmek istiyordum. Ne kadar büyük bir endişe yaşadığını anlamıştım. Ben ona yaklaşınca, ge-

riye doğru bir adım attı, pencereden bahçeyi seyretmeye başladı. Dışarısı da derin bir sessizlik içindeydi.

Sonunda annemin kendini disiplin altına alan sabrı taşıverdi. Önemli tören gününün akışı, beklenmeyen bir gelişmeyle altüst olunca, o da herhalde artık kendini sıkıntıya sokmanın anlamsızlığını düşünmüş olmalıydı. Önce sol ayağını ayakkabısından çıkardı, ama babamın ters ters baktığını görünce, tekrar giydi. Hatta oturduğu yerden ayağa da kalkmak zorunda kaldı, çünkü Bayan Temes, mutfağa da ulaşan Binbaşı'nın nihayet geldiği, komşudan telefon ettiği haberlerini, Binbaşı Heldlerle birlikte geldi diye algıladığından, dumanları tüten kocaman çorba servis kabıyla gelmiş ve sofranın ortasına yerleştirmişti.

"O zamana kadar bir şeyler okumaya devam et" dedi babam Henriett'e, "senin yaşında bir kız bir şeyler yapmadan öylece durmamalı".

Bu sözlerin ardından eline bir *Monte Kristo* kitabı tutuşturdu. Bayan Temes ise yiyecekleri sofraya taşımaya devam ediyordu. Salata da sofradaki yerini almıştı. Blanka salatanın marulundan bir parça koparıp Henriett'e götürdü. Ama o başını, istemiyorum anlamında salladı. Salonda ayakta duran sadece biz ikimizdik. Babam, Henriett'e önerdiği kitabı karıştırmaya başlamıştı. Annem oturduğu yerde kollarını omuzlarını hareket ettiriyordu. Blanka, babama fark ettirmeden marul parçasını salata kâsesine geri götürmüştü. Bayan Temes ise yine mutfağa doğru gitmişti.

İşte tam o an, çalan kapı zili hepimizin yüreklerini hoplattı. Gelenler Bálintlerdi. Bizim evde kapı çaldığında daima Blanka koşar açardı. Ama bu sefer Henriett ondan erken davranmıştı. "Ne kadar çalışkan" diye düşündüm, "ne kadar da acele gitti" ve ancak ondan sonra algıladım: "Ne kadar da korkuyor!"

Salona üç kişi birden girmişti. Onların gelişiyle birlikte sanki güneş de bulutların ardından çıkıvermiş gibiydi: Herkes gülümsüyordu. Oda canlandı, herkes bir ağızdan konuşmaya başladı. Binbaşı önce beni yanaklarımdan öptü. Bálint ve Henriett Binbaşı'nın iki yanında duruyorlardı. Henriett'in yüzü pırıl pırıldı. Binbaşı'yı çok sevdiği her halinden belliydi. Bálint'in gözleri ise benim üzerimdeydi. Gözlerini benim üzerimden hiç ayırmadan sadece bana bakıyordu. Sanki bir şeyler söylemek is-

ter gibiydi, ama o zaman ne demek istediğini anlamadım. Daha sonra anlayacaktım elbet, ama artık iş işten geçmiş olacaktı.

"Ne yazık ki yemeğe kalamayacağız. Biliyorum çok kötü bir şey, ama elden ne gelir? Henriett'le birlikte gitmem lazım, annesi babası onu bekliyor".

Henriett'in yüzü birden sapsarı oldu. Binbaşı kızın omzunu tuttu. Şimdi artık ona bakarak konuşuyordu.

"Saçmalama, neden korktun böyle? Yolda karşılaştım onlarla. Çok eski bir tanıdıklarını görmüşler. Taşrada oturan biriymiş. Sizi hemen yanlarına almayı kabul etmiş. Ne kadar şanslısın biliyor musun? Keşke Bálintler de sizinle gelebilselerdi! Burası, bu sonu gelmeyen bombardımanlarla allak bullak! Hadi çabuk, acele et. Araba bekliyor".

Ben söylediklerine inanmıştım Neden inanmayacaktım ki? Henriett'in neden bu kadar donuk, neden bu kadar güvensiz olduğunu da anlamıyordum. O zaman aklıma gelen tek şey, demek ki, benim nişanımda olamayacak, düşüncesi olmuştu.

"Haydi, geline veda et bakalım" dedi Binbaşı.

Öylece durmuş bekliyordum. Demek ki, Held ailesi yemeye katılamayacaktı. Öyle ya, taşraya gitmeleri gerekiyordu. Binbaşı da olmayacaktı, çünkü onun da Henriett'i götürmesi lazımdı. Yani yemek için sadece birkaç kişi kalmıştık. "Çok yemek yaptık, ama olsun, yarına da kalır" diye düşündüm.

Blanka koşup Henriett'i öptü. Aslında ilk olarak bunu benim yapmam gerekiyordu. Ama ben Bálint'i gözlüyordum. Onun kalıp kalmayacağını merak ediyordum. Binbaşı ve Henriett kapıya doğru yöneldiklerinde, Bálint yerinden kıpırdamamıştı. Demek ki kalacaktı. O zaman Henriett'in peşinden koştum. Bayan Temes de oradaydı. Henriett'e sarıldım, öptüm. Kapıdan geri dönüp bir kez daha bize baktı. Ama o anki yüzünü artık hatırlamıyorum.

Babam başını sağa sola sallayarak bu durumdan hiç de hoşnut olmadığını ifade ediyordu. Annem ise tersine, son derece memnundu. Binbaşı ve Heldler, titiz ve şık görüntüleriyle annemde hep sıkıntı yaratırlardı. Şimdi artık rahatça ayakkabılarını çıkardı, bir şarkı mırıldanmaya başladı. Blanka, Bayan Temes'in söyledikleri doğrultusunda yemek masasında yeni düzenlemeler yapıyor, artık fazla olan yemek takımlarını yerlerine

kaldırıyordu. Ben ise Bálint'e bakıyordum. Artık nihayet yüzük kutusuna uzanması için sabırsızlanıyordum: O ise oralı bile olmuyordu. Kutuyu görmüyordu bile.

"Heldleri yakalayıp götürmüşler!" dedi Bálint, "Babam görmüş! O da oradaymış, o binada yani. Ne yazık ki, Henriett'in de peşlerinden gitmesi gerekiyormuş. Onu da götürecekler".

Annem yatak odasından elinde terlikleriyle çıkıyordu. Birden terlikler yere düştü. Babamın benzi sapsarı oldu, gözleri doldu. Bayan Temes, hazırladığı sofraya tutundu. Dudaklarını ısırdı, yüzünde birden kırmızı lekeler belirdi. Ben ise, olup biteni tasavvur etmeye çalışıyordum: Held Amca'yla karısını, Held Teyze'yi yakalayıp götürmüşler miydi? Henriett'i de mi alacaklardı! Duyduklarımı kavramaya çalışıyor, ama başaramıyordum.

Birden Blanka yüksek sesle ağlamaya başladı. Babam uzanıp onu yanına çekti, kucakladı, hiçbir şey söylemeden okşamaya teselli etmeye başladı. Benim de ağlamam lazım, diye düşünüyordum. Bálint benim de ağlamamı bekliyor. Bundan emindim. Çok sonraları bana söylemişti de; o an, gözlerimin masadaki yüzükten başka bir şey görmediğini, orada öylece ağlamadan durduğumu fark ettiğini, bir kez anlatmıştı.

"Ne biçim nişan bu böyle?" diye hıçkırdı Blanka, "Zavallı Held Amcalar, onları çok seviyorum, ama madem götürmek zorundaydılar, başka zaman da götürebilirlerdi. Bunun ille de İrén'in nişan günü mü olması gerekiyordu!"

Bálint, Blanka'ya doğru döndü ve yüzüne ansızın iki tokat attı. Bu o kadar ani ve beklenmeyen bir hareketti ki, annem elinde olmadan bir çığlık attı. Babam gözlerini yere indirdi. Bayan Temes mutfağa dönmüştü. Ben ise Bálint'e bakıyordum. Onun gözlerini okumaya çalışıyordum. Blanka odadan çıkmıştı.

O anın eninde sonunda gelip çatacağını biliyordu, ama yine de beklediğinden daha başka bir zamanda, daha başka bir şekilde ve düşündüğünden daha az dramatik bir şekilde yaşanmıştı. O anın yaşanacağını hep biliyordu. Üzerinde konuşulmasa bile, bunun olacağından emindi. Onu şaşırtan, diğerlerinin bunu fark edememesiydi. Çok akıllı bir adam olan Binbaşı, onu çok seven Bálint, soğukkanlı Bayan Temes, neden bunu bir türlü algılayamamışlardı? Onlar, görünmeyen, elle tutulmayan, insanın sadece hissedebildiği bu gelişmeye karşı neden duyarsız kalmışlardı? Henriett, yanında başkalarının da olduğu zamanlarda, birilerinin ona yemek verdiği, onu eğlendirmeye çalıştığı, teselli etmeyi denediği anlarda bile biliyordu ki, bundan sonra olması beklenenler aslında, şimdiye dek olanlarla kıyaslandığında artık hiçbir önem taşımıyordu. Bu nedenle Binbaşı'nın riskler üstlenmesine ne gerek vardı? Olayın organizasyonu, teknik olarak gerçekleştirilmesi olayın kendisine göre daha önemli olabilir miydi? Onun artık yaşamadığını neden kimse fark etmiyordu?

Binbaşı'dan hiçbir şey sormadı. Onun bu derin sessizliğinin çevresindekilerin durumunu ne kadar kolaylaştırdığını, onları ne kadar rahatlattığını o zaman fark etti. Sessizliği kimsede gereksiz bir şüphe uyandırmamıştı. Onu hep böyle tanımışlardı zaten; uysaldı, itaatkârdı, birilerinin kendisini idare etmesine hep izin verirdi. Kimseden bir şey sormadı: Oysa, mesela annesinin babasının kendisini burada bırakarak çok iyi dostlarıyla birlikte gittikleri ve artık güvende oldukları o esrarengiz yerin neresi olduğunu sorabilirdi. Hani, o da kısa süre içinde bu şehri terk edecek ve güven içinde onların yanına gidecekti? Binbaşı, cepheye gitmeden önce Henriett'e isterse annesine babasına mektup yazabileceğini söylemişti. Bálint bu mektupları yerine ulaştıracaktı. Henriett kibarca teşekkür etti ve yazmak istemediğini söyledi.

Held ailesinin fertleri son haftalarda aslında en kötü ihtimale karşı da hazırlanmışlardı. Aralarında gizli bir şifre de tespit etmişlerdi. Bu gizli kelime, iletildiği kişiye, birbirinden kopan ailenin, artık uzakta kalan fertlerinin hayatta olduğunu ifade edecekti. Binbaşı bu gizli şifreyi bilmiyordu, Henriett'e bunu söylememişti. Yani Henriett annesinin ve babasının yakalanıp götürüldüğünden artık emindi. Henriett, Bálint'e acıyordu. Sık sık hastanede nöbete kalması da gereken delikanlı, bazen günler ve geceler boyu Bayan Temes'le yalnız bıraktığı kızın dikkatini başka şeylere çekebilmek için çok çaba harcıyordu. Bazen Bayan Temes'in de evden çıkması gerekiyordu. Alışveriş, ihtiyaçlar için dükkânların önünde kuyruğa girmek çok zaman alıyordu ve Henriett'in evden bahçeye çıkması bile kesinlikle yasaktı. Sadece bir durumda çıkabilirdi ve bunun hangi durumda mümkün olduğunu Binbaşı cepheye geri dönmeden önce defalarca tembih etmişti.

Canı hiç sıkılmıyordu. Hatta zamanın olağanüstü bir hızla geçtiğini düşünüyordu. Bazen saatine baktığında şaşırmaktan kendini alamıyordu. Daha biraz önce sabahken, artık birden akşam oluveriyordu. Ender de olsa Bálint'in evde olduğu zamanlar da vardı. Bu durumda iskambil oynarlar, sohbet ederler, radyo dinlerlerdi. Ya da Bálint onlara piyano çalar ve sonra da evde iki kişinin ya da üç kişinin oynayabileceği oyunlar ararlardı. Eğer Bayan Temes'le yanlız kalmışlarsa, bu durumda Bayan Temes ona mutfakta işler verirdi; mesela makarna pişirir ya da sos hazırlardı. Ama hiçbir eğlence ya da uğraş ona yalnız kaldığı zamanlardaki huzuru sağlayamazdı. Eğer artık çevresinde onu rahatlatmak isteyen, kuruntuya kapıldığını sandığı için sürekli birtakım eğlenceler bulup buluşturan kimse yoksa, o zaman düşüncelere dalar ve bir tesellinin ruhunu dinlendirdiğini hissederdi. Bu onun için Bayan Temes'in yabancı radyo yayınlarından duyup anlattığı haberlerden bile daha çekiciydi. Zaten gelişmeleri anlatan haberleri de, sanki bütün bunlar artık onu değil de başkalarını ilgilendiriyormuş gibi dinlerdi. Bálint'in yanında, çok istese bile başka şeylerle ilgilenmeye fırsat bulamazdı. Bálint evde olduğunda sadece onunla meşgul olmak zorunda olduğunu hissederdi. Oysa onun, günde birkaç kez kendi kendine

tekrarlayıp bundan kendisi için huzur ve güç çıkaracağı şeyleri düşünmesi gerekiyordu: Bu, sevdiklerinin ölümüydü...

Şunu düşünmek ne kadar güzeldi; o sonuç olarak doğal bir ölümle ölmüştü, daha sonra, on altı yaşında öleceği gibi değil. Kendinden önce de hayatını kaybeden onca genç kız gibi, doğal bir ölümle. Bir zamanlar annesiyle babası, içinde bulundukları çıkmazdan nasıl kurtulabileceklerini, nasıl hayatta kalabileceklerini düşünürken ve sürekli bunları konuşurken, o yanlarında sessizce otururdu. Şimdi geçmişte olup bitenleri anımsarken kendini görüyordu; Elekeslerin bahçesinde, askerler gibi, ayakta ölürken. Cesurlar arasında da en cesuru gibi, hareketleri hayatla ölüm arasında birden donuveriyordu. "Bálint İrén'le evlenecek" demişti Blanka ve bunu söylerken de neredeyse sevincinden dans ediyordu. Uzun uzun yüzüne bakmıştı. Sonra da elinde tuttuğu, tam o sırada bileğine bağlamaya çalıştığı saatine gözlerini dikmişti. Bu cümleleri duyduğunda donduğunu hissetmişti. Elinde tuttuğu zamanla donuveren, kendisinin canlı tablosu gibiydi şimdi. Bu habere neden şaşırdığına şaşırıyordu aslında. Eninde sonunda bu gerçekleşecekti. Bálint'i sevdiğini ve Bálint'in bu sevgiyi karşılıksız bıraktığını bilmiyor muydu? Daha doğrusu Bálint de onu seviyordu elbet, ama bu sevgi başka türlü bir sevgiydi. Yani, bu onun hayatta kalması için yeterli bir neden değildi. "Öldüm" diye düşündü o an, gözlerini hiçlikten ayırmadan. Sonra bu işin bu kadar sıradan bir şekilde nasıl gerçekleştiğini düşündü: Savaş haberlerinden, yasalardan, her gün çıkarılan yeni düzenlemelerden bağımsız olarak gerçekleşivermişti. Babası Birinci Dünya Savaşı'nda kazandığı madalyalara güveniyordu; annesi Tanrı'dan medet umuyordu; o ise annesine ve babasına şunları söylemek istiyordu: Eğer bir gün ne madalyaların ve ne de dualaların artık bir yardımı dokunmazsa, çok üzülmeyin, çünkü ben artık zaten hayatta değilim...

Bir zamanlar, çocukluğunda çok oyunlar oynarlardı. Hep bahçede avluda oynanan oyunlardı bunlar. Anne babaları açık havada oynamalarının sağlıklı olduğunu düşünürlerdi. O hep Vişne Ağacı oyununu oynamak isterdi. Bu oyunun anlamsız cazibesinden bir türlü kurtulamaz ve aslında bundan biraz utanç da duyardı. Bálint ise bu oyundan nefret ederdi. Arada sırada

oynamaya razı olunca da, ortaya onu alırlardı. Ve her defasında da, oyunun sonunda Bálint İrén'i yanına, yani ortaya çekerdi. Sonra da ikisi ortada dönerlerdi. Henriett ve Blanka da iki yanda kalır, onlara el çırparlardı. Henriett aslında kaderinin orada, o an belirlendiğinden emindi. Onun hayatında olup bitecek olan her şey, belki de Hitler'den çok daha önce bahçede, Vişne Ağacı oyununu oynarken, Bálint yanına eş olarak hep İrén'i seçtiği zaman belirlenmişti.

İkinci defa öldüğünde de ölümünü fazla dışarıya vurmadan sessizce kabullenmişti. Hatta o zaman, son ve kesin ölümünün de çok korkunç olmayacağını düşünmüştü. Binbaşı'yla İrénlerden çıkıp eve geldiklerinde, Binbaşı bir yerlere telefon ediyor gibi yapmıştı. Sonra da bir yanlış anlama nedeniyle Heldlerin önden gitmek zorunda kaldıklarını, bir sonraki araç bulununcaya kadar da Henriett'in onlarda kalmasının doğru olacağını söylemişti. O an gözleri bile yaşarmadı. Oysa annesini ve babasını ne kadar çok severdi. O an, birbirlerinden koparıldıklarını, bir daha hayatta asla karşılaşmayacaklarını hemen anlamıştı. O an duydukları, gözyaşlarıyla eritilebilecek türden şeyler değildi. "Onları öldürecekler" diye düşünmüştü Binbaşı nihayet odadan çıkınca, "nihayet artık korkmayacaklar, artık bundan böyle hiçbir şey nedeniyle acı duymayacaklar. Ama onlarla birlikte ben de ölüyorum. Çünkü benim kim olduğumu, aslında nasıl biri olduğumu bir tek onlar biliyorlardı. Benim gerçek yüzümü İrén ve Blanka da hiç görmedi. Çünkü onlara göstermeye hiç cesaret edemedim. Hayatımın önemli bir parçasıydılar, ama daima onların, benim giremediğim bir dairenin içinde olduklarını hissettim. Onlar gibi, Binbaşı ve Bálint de beni tanıyamadılar. Çünkü onlarla birlikte olduğum her an ben hep tedirgindim. Beni kendi yanlarına, içinde bulundukları güvenli ortama çekmelerini istiyordum hep. Onlarla olmayı, küçük bir köpek yavrusu gibi onlarla kalmayı diliyordum. Kendimi onlara karşılıksız sunuyordum, çünkü Bálint'i o kadar anlatılamaz derecede seviyordum". Annesinin ve babasının ortadan kaybolmasını Henriett, sanki gerçekten bir tarafa yolculuğa çıkmışlar gibi algılamaya çalışıyordu. Nasıl olsa bir süre sonra o da peşlerinden gidecekti. Benzer durumlar eskiden de olmuştu. Bazen yazlığa gidecekle-

ri zaman, annesi önden Balaton Gölü'ne gider, kalacakları yerde hazırlıklar yapardı. "Beni bekliyorlar" diyordu Henriett kendi kendine ve sonra da saatlerce onlarla tekrar nerede nasıl buluşacaklarını hayal ediyordu.

İlginç bir şekilde ancak üçüncü defa öldüğünde ağlamıştı. Oysa ölümleri arasında en önemsizi tam da buydu. Onun durumunda hiçbir değişiklik yapmamış, hayatında yeni bir anlam da ifade etmemişti, ama buna rağmen onu çok etkilemişti. Belki de bu kez, diğer iki ölüme göre bu ölümün çok daha saf olmasıydı bunun nedeni. İşte bu nedenle de korkunçtu. Binbaşı uzun uzun talimat vermiş, Bayan Temes'in olağanüstü durumlarda ona nasıl işaret vereceğini ve bu durumlarda ne yapması gerektiğini ayrıntılarıyla tembihlemişti: Kapının çaldığını ve açıldığını zil sesinden duyacaktı. Bunun ardından eğer kadın bahçedeki havuzun orada yüksek sesle hayat şartlarının çok kötüleştiğinden, dükkânlarda yiyecek bir şeyler bulunamadığından yakınmaya başlarsa derhal Binbaşı'nın odasına koşmalı ve oradan da tavan arasına tırmanmalıydı: Çünkü, bu konuşmalar, eve birinin geldiğine işaret edecekti. Eğer Bayan Temes postanın ne kadar yavaş çalıştığından ya da hava saldırılarından, bombardımanlardan yakınıyorsa, bu defa kömürlüğe kaçmalı ve kömür yığınlarının ardında gizlenmeliydi. Üçüncü alternatif ise kadının eczanelerle ve sağlık hizmetleriyle ilgili sözleri üzerine gündeme gelecekti. Bu sefer kaçış istikameti bahçe olacaktı. Bu durumda Henriett hızla bahçeye çıkmalı, artık bir koru gibi büyüyen çalılıkların arkasına gizlenmeli ve yavaş yavaş bahçeyi kendi bahçelerinden ayıran tahta perdeye kadar gitmeliydi. Bálint hem burada hem de kendi bahçelerinin diğer tarafındaki, yani Elekeslerle ortak tahta perde üzerinde bir tahtanın çivilerini iyice gevşetmişti. Yani eğer Bayan Temes eczaneler hakkında yüksek sesle şikâyete başlarsa hemen bahçeye kaçacak, her üç bahçede de artık iyice yabanileşen çalılıkların arkasına gizlenecekti. Sonra da Bálintlerin bahçesinden usul usul kimseye görenmeden önce kendi bahçelerine, oradan da Elekeslerin bahçesine geçecek ve orada bodruma saklanacaktı.

Binbaşı'nın cepheye dönmesinin üzerinden bir hafta geçmişti ki, bir gün kapı çalındı. Bayan Temes, tanımadığı bir kadınla ve

bir adamla havuzun başında durup konuşmaya başladı. Tül perdenin ardından onları rahatça görüyor ve konuşmalarını da net olarak duyabiliyordu. Gelenler evleri bombalanan birileri için ev arayan görevlilerdi. Bayan Temes hayatın ne kadar zorlaştığını anlatmaya başlamıştı. Sonra da yabancılara Binbaşı'nın evinin bu tür evsizlere barınak sağlama için kullanılamayacak imtiyazlı bir ev olduğunu söyledi. Ama kadın ve adam söylenenlere pek kulak asmıyorlardı. Yine de eve bakmak, odalar hakkında kayıt yapmak istiyorlardı. Bayan Temes'e de merak etmemesini, şimdi değil, ancak ileride çok acil bir durum çıkarsa evi kullanmak istediklerini söylüyorlardı. Henriett hızla akşamları yatak odası olarak kullandığı Binbaşı'nın odasına koştu ve sonra da sığınacağı tavan arasına doğru yöneldi. Tahta merdivenlerden çatı katına çıkmıştı ki, kendine tembihlenenleri unutup orada kalakaldı. Çünkü tavan arasının köşesindeki eski valizlerin ardındaki sığınağına giderken, tavan arasının minik penceresinden baktığında, hemen karşıda kendi bahçeleri duruyordu. Böyle yukarıdan bakılınca evlerinin bahçe kapısı da çok iyi görünüyordu. Merdivenlerde olgunlaşması için kavanoza yerleştirilip güneşe bırakılan salatalık turşusu hâlâ duruyordu! Salatalıklar iyice sararmıştı artık. Kavanozun üst kısmına, turşunun mayalanması için bırakılan ekmek parçası bile görünüyordu. Arka bahçedeki iki çınar ağacı arasında salıncak rüzgârda kendi kendine sallanıyordu. Bahçe boştu. Bir süredir sulanmayan çimenler sararmaya başlamışlardı. Henriett ağlamaya başladı. Öylesine hıçkıra hıçkıra ağlıyordu ki, aşağıdan duyulabileceği aklına geldi. Kendini toplamaya çalışıyor, ama başaramıyordu. Karşıda gördüğü turşu kavanozu, zavallı salıncak ve sararan otlar, ona artık bir evinin olmadığını anlatıyordu. Ne evi ne yuvası ne de kimsesi vardı. Hatta artık adı bile yoktu. Çünkü eğer biri kim olduğunu sorarsa Maria Kis olduğunu söylemek zorundaydı. Babası Antal Kis, annesi Nora Müller'di. Bálint'in nişanlandığını duyması; annesinin babasının yakalanıp götürüldüğünü haber alması, ki onları bir daha görmeyeceğini de hemen anlamıştı, çok katı ve tanımlanması, algılanması güç şeylerdi. Şimdi ise, yani üçüncü ölümünde eşyaların önemini, onların hayatı ne kadar güzel özetleyebildiklerini kavrıyordu.

O büyük anın gerçekleştiği gün Bálint evde değildi. Hastanede nöbetteydi ve gece eve geç gelebileceğini söylemişti. Binbaşı cepheye gitmeden önce Bayan Temes'e, bundan böyle de hayatını aynı sistem içinde devam ettirmesi gerektiğini tembihlemişti. Bayan Temes de buna uyuyordu elbet. O gün de yiyecek temin etmek için kullandıkları karneyle alışveriş etmeye çıkmıştı. Henriett önce bir şeyler okumayı denedi, sonra da radyo dinledi. Bayan Temes uzun bir süre sonra döndü. Keyifsiz olduğu belliydi. Bir süre hiç konuşmadan bir şeylerle meşgul oldu. Henriett artık kadının karakterini öğrenmişti; eğer hiç konuşmadan ev işleri peşinde dolanırsa, bu onu bir şeylerin rahatsız ettiği anlamına gelirdi. Kadın Bálint'e telefon etmeye çalıştı, ama hastanenin numarasının düşmesine rağmen Bálint'e ulaşmayı başaramadı. Üç defa üst üste aradığını duydu. Oysa Henriett bu arada başka sesler de duyuyordu. Bir yerlerden bir şeyler, patırtılar ve gürültüler çıkararak toprağa düşüyordu. Sesler çok yakın bir yerden geliyordu. Sonunda Bayan Temes onun yanına geldi ve sabah alışverişe giderken gördüklerini anlatmaya başladı: Ordu, ya da başka bir kurum, artık hangisiyse, Henriettlerin evine el koymuştu. Şimdi eşyalar taşınıyor, ev boşaltılıyor, her şey bahçeye atılıyordu. Bayan Temes önünden geçerken, kapının önünde nöbet tutan askerden evin ne için kullanılacağını sormuştu. Askerin dediklerine göre ev ilkyardım yeri, pansuman yapılan bir sağlık noktası olacaktı, çünkü şehir bir türlü sağlık hizmeti verilemeyen yaralılarla doluydu.

Henriett hiçbir şey söylemeden kadına bakıyordu. Bu kadını çocukluğundan bu yana tanıyordu, ama hâlâ onun kafasıyla düşünmeyi başaramadığı için şaşırıyordu. Tepkileri nasıl da farklı oluyordu. Tamam, o şimdi olası bir kaçma anında planların değişmesi gerektiğini anlıyordu elbet. Eğer kendi evleri şimdi sağlık ocağı haline getirilecekse, bu durumda bu evden kaçarken o tarafa geçemezdi. Burası artık tehlikeli olduğunda, aradaki hastanenin bahçesini kullanarak Elekeslerin bahçesine ulaşamazdı, bu açıktı. Ama sonuç olarak, nasıl olsa bir şey bulunurdu. Nasıl olsa Bálint bir çözüm bulurdu. Zaten yakında buradan gideceklerini söylememiş miydi? Bu arada Bayan Temes de kızın herhalde olup bitenleri kavramakta güçlük çektiğini düşünüyordu. Ya

da acaba, onu artık hiçbir şey ilgilendirmiyor muydu? Anlattıklarına dikkat etmiyordu çünkü. Bu kızı Bálint bu evden derhal başka bir yere götürmeli diye düşündü. Hatta hemen bu gece götürmek en iyisi olacaktı. Eğer bir hava saldırısı ya da alarm falan nedeniyle sokağa çıkmak zorunda kalırlarsa, hemen kendilerini ele verirlerdi, çünkü bu sokakta herkes Henriett'i tanırdı.

Henriett odadan çıktı. Merdivene ulaştığında, ayak seslerini Bayan Temes'in duymaması için ayakkabılarını çıkardı. Sessizce tavan arasına tırmandı. Bugün buraya ikinci gelişiydi. Pencereden dışarıya baktı. Bahçeleri asker doluydu. Evden çıkarılan mobilyalar ortalığa gelişigüzel atılmıştı. Yataklar, yorganlar güllerin arasına fırlatılmıştı. Masalar, sandalyeler ortalıktaydı. Askerler dolaplara, komodinlere, çekmecelere bakıyorlar, kitapları, elbiseleri, çamaşırları öbek öbek ayırıyorlardı. Kendi elbiselerini, okul çantalarını da görüyordu. Hayatının her evresi, orada karşısında duruyordu. Babasının beyaz hekim gömleği bir kanepenin üzerine atılmıştı. Dişçi koltuğunu ve cihazları göremiyordu. Herhalde muayenehaneyi olduğu gibi bırakmışlardı.

Orada hareketsiz durmuş, geçmişinin kopmaz parçaları olan bu eşyalara bakıyordu. Gördüğü her şeyin bir tarihi, bir anısı vardı ve şu an bu eşyaları hoyratça eşeleyen bu insanlar bu konuda hiçbir şey bilmiyorlardı. Çünkü eşyalar yabancılara yanıt veremezlerdi. Askerler hızla ve neredeyse uzmanca çalışıyorlardı. Hiç kimse oradaki eşyalardan gizlice cebine bir şey atmadı. Her eşya, niteliğine göre, olması gerektiği grupta yerini alıyordu; sandalye ve iskemleler, sandalye grubuna, resimler tablo grubuna, minik eşyalar sepete, giysiler ve çamaşırlar da ayrı bir gruba toplanıyor, öbekleniyordu. Henriett eşyalarının kokularını anımsamaya çalışıyordu. Yastıkların mis gibi kokusunu, babasının gömleklerinin deterjan ve kola kokuları yayan temizliğini, havluların ipeksi yumuşaklığını hissetmeye çalıştı. Her şey gözlerinin önünde dağılıyor, yuvası gözünün önünde parçalarına ayrılıyordu. Bu parçalar arasında, hayatını bu evde geçiren kişiler, bu evde yaşanan her şeyin ve herkesin izini bulabilirlerdi. Bayan Temes Henriett'in nereye kaybolduğunu merak etmemişti. Bir kitap okuduğunu düşünerek mutfak işlerine dalmıştı. Henriett bahçedeki faaliyetler bitinceye ve askerler orayı

terk edinceye kadar tavan arasında kaldı. Artık hava kararmıştı. Aşağıya yemek yemeye indiğinde mutfakta lamba artık yanıyordu. Kompostolarını yemeye başlamışlardı ki, kapı çalındı. Zile iki defa basılmıştı, bu aileden birinin geldiğinin işaretiydi. Bayan Temes'in bir akrabası olmalıydı.

"Haydi çabuk odana çık" dedi Bayan Temes, "kompostonu da götür, acele et!"

Henriett hemen söyleneni yaptı. Merdivenlerden aceleyle yukarı çıkarken kompostosundan birkaç damla basamaklara damladı. Tam dönemece varmıştı ki, Binbaşı'nın odasına girmeden durdu. Buradan gelenin kim olduğunu duyabilirdi. Bayan Temes'in kuzeni gelmişti. Çok geveze ve çok oturan konuklardan biriydi. Henriett bu sokakta yaşamaya başlayalı beri onu da tanıyordu. Komposto tabağını merdivenin başındaki dolabın üzerine bıraktı ve tavan arasına yöneldi. Dışarıda ay olmasına rağmen, ortalık karanlıktı, pek bir şey göremiyordu.

"O kokular" diye düşündü Henriett, "yastıklardaki, önlüklerdeki, elbiselerdeki kokular..." Babası Lajos Held'den ve de annesi Anna Nagy'dan geriye kalan tek şeydi. Kanepenin orasındaki minik çıkıntıyı düşündü. Babasıyla beraber orada oturur, hep yan yana kitap okurlardı. Sonra dağınık havluları gördü. Henriett başını öne eğer, ıslak saçları öne doğru dökülür, annesi de havluyla saçlarını ovalar, iyice kuruturdu. Henriett artık yaşamadığını düşünüyordu, ama bu haliyle bile bir zamanlar yaşadığı bu yeri son bir kez daha görmeyi arzuluyordu. Merdivenlerden hızla indi, arka kapıdan bahçeye yöneldi.

Binbaşı'nın evi dışarıdan tamamen karanlıktaydı. Pencerelerdeki panjurlar en küçük ışığın bile dışarıya sızmasına izin vermiyorlardı. Bu durumda Bayan Temes ve misafirliğe gelen kuzeni, havuzun yanındaki küçük patikadan çalılıkların oraya koşuncaya kadar kendini göremezlerdi, bundan emindi. Mehtap ortalığı aydınlatıyordu ve alacakaranlıkta çalılığın silueti net olarak karşısında duruyordu. Çalılığa ulaşınca sessizce arkaya dolandı ve yine usulca ama bu koşar adımlarla tahta perdenin yanına gitti. El yordamıyla gevşetilen tahtayı da bulması zor olmadı. Tahtayı kaldırdı ve aralıktan karşıya süzüldü. Öbür tarafa, yani kendi bahçelerine geçtiğinde, kendi çiçeklerinin yoğun ko-

kusu burnuna vurduğunda, kendi ağaçlarının gölgesinde çömeldi ve elleriyle yüzünü kapattı.

Kokular baş döndürücüydü. Bir daha, bir daha ve son olarak bir daha derin nefes aldı. Bundan sonra asla böyle olmayacaktı. Çünkü artık insan bu kokuları sadece bir rüyada görür gibi, kendi ruhunda hissedebilirdi. Sonra yavaşça ilerlemeye başladı. Mobilyaların yanına vardı. Artık ulaşmak istediği yerdeydi: İşte önlükler, yastıklar, havlular önündeydi. Eşyaların önünde diz çöktü. Başını havlulara gömdü. Derin derin, sanki nefessiz kalmış gibi kokuları içine çekti.

Sonra diz çöktüğü yerden nihayet kalkarken, üzerinde bir zamanlar o kadar çok oturduğu küçük pufa çarptı. Pufun üzerinde bir nehir kıyısında karşı karşıya duran bir çobanla minik bir kızın resmi vardı, kız ve küçük çoban bir derenin kıyısında duruyorlardı. Küçük kızın bir elinde, ucuna kurdele bağlanmış bir değnek vardı, diğer elinde ise bir su testisi taşıyordu. Küçük çoban da şapkasıyla kızı selamlıyordu. Puf keskin bir gürültü koparak devrildi.

Seslerin yükselmesiyle bahçe kapısı tarafından bir ışığın yanması bir oldu. Işık bir anda, yandığı gibi ansızın söndü. Mavi bir el lambasının ışığına benziyordu. Işığın ardından yükselen haykırış ise uzun, anlaşılmaz ve ürkütücüydü. Ama Henriett korkmaktan çok olup bitenlere şaşırmıştı. Yerinden fırladı ve hızla soldaki tahta perdeye doğru koşmaya başladı. Asker bir daha haykırdı. Henriett askerin, giriş kapısının oradan ortaya doğru koştuğunu hissetti. Ve tamamen anlamsız bir şekilde, ev için nöbetçi bırakmış olmalarının iyi bir şey olduğunu düşündü. Öyle ya, bir ev, bahçedeki eşyalarla öyle korunmasız bırakılmamalıydı. Hırsızlar eşyalarını çalabilirlerdi.

Şimdi çalılıklara ulaşmıştı. Hâlâ çok korkmuyordu, oysa bu durumda aklının başından gitmesi gerekirdi. Şimdi tahta perdeden Elekeslerin tarafına geçip İrén tarafından kendisi için hazırlanan bodrumdaki sığınağa saklanması gerekecekti. Asker arayacaktı mutlaka, o tarafa bu tarafa bakacak ve sonuçta nereye kaybolduğunu anlayamayacaktı. Mavi ışık bir daha parladı, ama ışığın parlak izi ona ulaşmamıştı. Asker artık bahçedeydi. Henriett ise nihayet tahta perdeye ulaşmıştı. Bálint'in kendisi için gev-

şettiği tahtaları buldu ve elleriyle iterek onları aralamak istedi. Ama kalbinin durduğunu hissetti. Tahtaları yerinden oynatamıyordu. Tahta perde, öbür taraftan onarılmış, çivilenmişti!

Ve sonra da, çalılıkların arkasında kalması gerektiğini unutup panik içinde bahçenin öbür ucuna doğru, gerisin geriye, yani Bálintlerin evine doğru koşmaya başladı. O an artık yanıldığını biliyordu; çünkü ne birinci ne ikinci ne de üçüncü ölümü gerçekti. O hâlâ yaşıyor ve yaşamak istiyordu. Ama bunları kavrayıncaya kadar artık gerçekten ölmüştü! Mehtabın aydınlattığı bahçede tedirginlik içindeki asker, doğru dürüst nişan bile almadan iki el ateş etti. Gereksizdi, çünkü ilk kurşunda kız yere düşmüştü bile.

Nasıl bir ailemiz olduğundan daha önce bahsetmiştim. Bu nedenle, Bálint'in ve Binbaşı'nın, Henriett'le ilgili gerçeği neden sadece bana anlattığı da anlaşılabilir. Evimizin tüm fertleri Bálintlerin herkese anlattığı şeye inanıyordu: Yani Henriett annesinin ve babasının peşinden gitmişti, bu şehri terk etmişti. Annem asla sır tutamazdı. Bu özelliği o kadar belirgindi ki, bizler ona aldığımız Noel hediyelerini bile evde değil, komşumuz Heldlerin evinde saklardık. Çünkü annem, bizim bir şeyler alıp gizlediğimizi hissederse, genel olarak kişiliğine egemen olan tembelliği bir anda unutur, evin altını üstüne getirir, aldığımız hediyeyi, artık o her neyse, bir an önce bulup rahatlamak için elinden geleni yapardı. Tabii böylece bizim hazırladığımız sürprizi de berbat ederdi. Blanka'ya gelince; onun durumu bundan farklıydı. Blanka çok korkardı. Savaştan ve birinin ona zarar vermesinden o kadar korkardı ki, Henriett'le ilgili gerçeği ona anlatmaya cesaret edemedik. Blanka Henriett'i kardeşi gibi severdi. Ama bu, Blanka'nın olası bir sorguya çekilmesi ya da tehdit edilmesi durumunda, kendini rahat bırakmaları için ya da işkence edilmemesi için ağlayıvermesine ve de bildiği her şeyi anlatıvermesine engel değildi. Elbette yaptığı hatayı on beş dakika içinde anlar, bununla birinin hayatını tehlikeye attığını kavrardı, ama o zamana kadar da iş işten geçmiş olurdu. Babam da bu tür işlere dahil edilmek için uygun biri değildi. Çünkü babam toplumda olup bitenler karşısında Held ailesine, istisnai bir imtiyaz sağlanması konusunda bizimle hemfikirdi elbet. Bu yüzden de Binbaşı'nın onları kurtarmak için çaba göstermesini son derece doğal kabul ediyordu. Ama eğer yasalara aykırıysa, birinin gizlice saklanması da doğru olmaz diye düşünürdü. Yasaların açıkça ahlaksız yasalar olması da durumu değiştirmezdi onun için. Yasa ne olursa olsun yasadır ve o yasaya herkes uymak zorundadır düşüncesi onun

iliklerine işlemişti. Babam içinde yaşadığımız zaman diliminde etrafımızda olup bitenleri şaşkınlıkla izliyordu. Ne Hıristiyan bir insan olarak ne de mesleği gereği, yani insanlara ahlaklı olup ahlaklı yaşamayı öğreten bir eğitmen olarak elbette faşizmin fikirlerini kabul edemiyordu. Ama, amirlerinin ya da devlet kurumlarının talep ettiği şeyi, o her ne olursa olsun, yapmak gerektiği yükümlülüğü onun için geçerliydi. Babam açısından sahip olduğu bu katı ilkelerin parça parça olması için Held ailesinin ve Henriett'in ölmesi gerekecekti. Babam kendi iç dünyasındaki bu değişikliğin, artık kimseye yararı dokunmayacak bir dönemde gerçekleşmesini bugün bile kabul edemiyor, kendini bağışlayamıyor.

Nişanlandığımız günün akşamı Bálint bizim eve geri gelmişti. Bu herkes için gayet doğaldı. Çünkü Held Amca'nın savaşta gösterdiği kahramanlık bile ailesini koruyamamıştı ve sonuçta onlar evlerinden bir süre uzaklaşıp bir toplama kampına gitmek zorunda kalmışlardı –babam böyle sanıyordu, buna inanıyordu ve belki inanmak istiyordu–, ama ne olursa olsun o gün bizim nişan günümüzdü. Bahçeye çıkmıştık. Blanka da yanımızda değildi. Bálint evden en uzak kerevetlerden birini seçti oturmak için ve orada fısıltıyla bana söylemek istediği her şeyi anlattı; Henriett onların evinde saklanmıştı ve bir şekilde güvenilir bir yer buluncaya kadar da onlarda kalacaktı. Binbaşı yarın cepheye geri dönecekti. Bayan Temes güvenilir bir kadındı ve evleri de bir subay eviydi, yani kimsenin rahatsız etmeye cesaret edemeyeceği bir yerdi, dolayısıyla Henriett orada güven içinde saklanabilirdi. Eğer becerebilirse, belki sonraları eve ambulansla gelir ve kızı alıp çalıştığı hastaneye götürebilirdi. Orada da Maria Kis adı altında Henriett'i hastaların arasında saklayabilirdi. Eğer Held Amcalar bugün o kadar erken evden çıkmasalar ve o devlet kurumuna gitmeselerdi, onları da kurtarmak mümkün olabilirdi. Çünkü bugün o kuruma giden herkes, oradan alınıp götürülmüştü, oysa babası tam da bugün Held ailesine sahte kimlik belgeleri sağlamıştı. Sonra planlarını anlatmıştı: Gece Heldlerin evine gidecek ve bahçeyi komşulardan ayıran tahta perdeden, her iki cepheden de birer tahtayı gevşetecekti. Böylece bir tehlike anında, yani eğer Binbaşı'nın evi de bir nedenle aniden aranacak

olursa Henriett tahta perdede oluşturulan bu aralıklardan önce kendi bahçelerine oradan da bizim bahçeye kaçabilecekti. Bálint bana kömürlüğümüzün en iç bölmesinde bir sığınak hazırlamamı söyledi. Çocukluğumuzun en mükemmel oyun alanlarından biri olan bölmeyi aramak nasıl olsa kimsenin aklına gelmezdi. Ayrıca Bálint, Henriett'i evden daha güvenilir bir yere götürünceye kadar da evden ayrılmamamı, üniversiteye bile gitmememi, evde oturup acil bir durum anında kıza yardım etmeye hazır olmamı tembihledi. Tabii tüm bunları yaparken, ailemden kimseye de haber vermemem gerekiyordu.

Çok yavaş ve tane tane anlatıyordu. Söyledikleri, nişanlı bir gencin sevgilisine anlattığı türden şeyler değildi. Bunlar daha çok birer emirdi. O bunları anlatırken benim kafamdan ise başka düşünceler geçiyordu: "Bu gece bile benim gecem olamadı, bir günü bile başından sonuna, bize ait şeyler konuşarak ve düşünerek tamamlayamadık. İşte, yine Henriett'i konuşuyoruz, onun güvenliğini, korunmasını düşünüyoruz! Benimle öpüşeceğine bunları anlatıyor!" Bálint'in beni sevdiğini yıllardır biliyordum. Ama buna rağmen o an aramızda bir şeylerin koptuğunu da hissediyordum. Ve tüm bunlar olurken bir yandan da fena halde kendime kızıyordum: İşte Held ailesini yakalayıp götürmüşlerdi ve şimdi de Henriett'in hayatı tehlikedeydi. Bu durumda ben neden sorun yapıyor ve Bálint'in Henriett'i esirgemeye çalışmasını hazmedemiyordum? "Beni seviyor işte, daha ne olsun" diye meseleyi kapatmaya, kendimi teselli etmeye çalışıyordum. Daha sonra, öpüşmüştük de, ama yine de durum olması gerektiği gibi değildi. Held Teyzelerin anısı henüz çok tazeydi ve benim aklımdan Bálintlerin evi geçiyordu: Bálint ve Henriett yukarıda, aynı kattaki odalarda yatacaklardı, Bayan Temes'in odası ise o katta değil. Kim bilir geceleri neler olacaktı? Hiçbir şey olmayacak işte, hiçbir şey! Bunu da biliyordum, her ikisine de güveniyordum, çünkü ikisi de beni seviyordu. Şimdi artık o zamanki ruh halimi daha iyi tanımlayabiliyorum: Henriett'i affedemiyordum, çünkü Bálint'in ruhunda, aşktan ya da şehvetten çok daha bağımsız bir duyguyu uyandırmayı başarmıştı ve bunu ben asla yapamayacaktım.

Nişan günümüzün gecesi oldukça karmaşık duygularla geçti. Bir türlü sakinleşemiyordum. Blanka bir süre ağladı, sonra da

uyuyakaldı. Bense yatmayı bile istemiyordum. Uzun bir süre pencerenin kıyısına oturup sabah yaptığım gibi, bahçeyi seyretmeye daldım. İşte Henriett benden daha önce Bálint'le aynı çatı altında olmayı başarmıştı.

Binbaşı –ona hiç "baba" dememiştim, buna fırsat da olmamıştı, çünkü nişanımızdan birkaç hafta sonra cephede hayatını kaybetmişti– ertesi sabah birliğine geri döndü. Bálint ise bütün gününü hastanede geçirdi. Ben de Bálint'le konuştuğumuz gibi, günü evde geçirdim. Babama da bombardımanlar nedeniyle okulun tatil olduğunu, orada yapacak bir şeyimin de olmadığı yalanını uydurdum. Blanka ise tam gaz lise bitirme sınavlarına hazırlanıyordu. Günler yavaş geçiyordu. Henriett'i sadece bir kez ve o da onun haberi olmadan gördüm.

O gün yağmur yağacağa benziyordu. Akşam ay bulutların arkasında kalmıştı, ama hava çok ılıktı. Akşam yemeğinin ardından bahçeye çıktım ve o gevşetilen tahtaları aralayarak Heldlerin bahçesine geçtim. Korkmuyordum, derin sessizlikte hissettiğim sadece kederdi. Bu karanlık ortamda Heldlerin evi benim için, bir süre sonra bir gezi için gideceğim Pompei gibi, gerçekdışı bir duygu uyandırıyordu. Eğer o akşam, o anda, bir melek, bir peri, ya da insana hep eşlik ettiği, ona "iyi" ya da "kötü" fikirler fısıldadığı söylenen o her neyse, eğer o gece o "iyi melek" kulağıma derhal eve dönmemi, yasak olmasına rağmen her şeyi babama anlatmamı fısıldasaydı bugün her şey başka olurdu. O melek bana "Git babana Henriett'in burada saklandığını söyle, çünkü, yasalara bağlılığı nedeniyle hiçbir şey yapamadığını hissetsen de baban dürüst bir adam" deseydi hayat farklı yollardan geçerdi ve belki de biz bugün Bálint'le daha mutlu yaşıyor olurduk. Çünkü bugün artık biliyorum ki, Henriett'in ölümü hepimiz için bir dönüm noktası olmuştu. Ama benim yanımda o gece "kötü melek" vardı ve yanı başımda durmadan Binbaşıların bahçesine gitmemi, orada ne olup bittiğine bakmamı fısıldıyordu. Çünkü o ev de Henriett'in değil, benim evim sayılırdı. Yakında evlenmeyecek miydik Bálint'le? Ve bir yandan da Bálint'in bu akşam çoktan benim yanımda olması gerekir diye düşünüyordum. Hastaneye telefon etmiş ve işyerinden çıkalı çok olduğunu öğrenmiştim.

Biroların tahta perdesinde gevşetilen tahtayı çabuk buldum. Yerinden oynatmak ve öbür tarafa geçmek güç olmadı. Çalılıkların arkasındaydım. Bayan Temes bahçeyi sulamış olmalıydı, çünkü çalılıkların arkasında kalan toprak da nemli ve yumuşaktı. İlk gözüme çarpan Bálint oldu. Alacakaranlıkta kolayca seçebiliyordum: Fıskıyeli havuzun kıyısındaki taş basamakta oturuyordu. Yanında da Henriett vardı. Durdum ve beklemeye başladım. Ne yapmak istediğimi bilmiyordum. İnsan bazı durumlarda ne yapması gerektiğini bilemiyor.

Ilık, kadife gibi yumuşak bir akşamdı. Sanki istesem, havayı, rüzgârı, gölgeleri elimle tutabilecekmişim gibi bir hisse kapılıyordum. Evin sadece küçük bir kısmı görünüyordu. Şimdi bile bazen, o günlerin kapkara pencereleri, karartılmış günleri rüyalarıma giriyor ve rüyamda bile ağlıyorum. Böylesi gecelerde Bálint omuzlarımdan tutup sarsıyor, uyandırıyor. Neden ağladığımı asla sormuyor, ben de hiç söylemiyorum. Ne yararı var?

Usul usul konuşuyorlardı, ama ben ne konuştuklarını duyabiliyordum. Bayan Temes ortalıkta görünmüyordu, ama evin içinden gelen hafif şarkı sesi, onun evin hangi bölümünde olduğunu belli ediyordu: Mutfakta iş yapıyor, bir taraftan da bir türkü mırıldanıyordu. Bir an kafamdan Henriett'i bu kadına emanet ediyorlar ve benim aileme güvenmiyorlar, düşüncesi geçti, ama buna o zaman alınmadım. Çok sonraları ise ağırıma gidecekti.

Gölgeleri birbirinin üzerine düşüyordu. Sanki tek vücut gibiydiler. Bálint bir şeyler anlatıyordu. Onunla bizim çocukluğumuzda Henriett'i kızdırmak istediğimiz zamanlar ona seslendiğimiz gibi konuşuyor, ona "Henrik" diye hitap ediyordu. O zamanlar buna neden alındığını hiç anlamazdım. Bálint şimdi de ona Henrik diyordu, ama Henriett artık buna alınmıyordu, aksine hoşuna gider gibiydi. Çok sonraları, yani Kinga doğduğunda, genç bir anne iken, dünyadaki her şeyi ve herkesi ikinci planda bırakıp mutlu bir şekilde sadece ve sadece çocuğumla ilgilenirken, işte ben bebeğime o gece Bálint'in Henriett'e hitap ettiği gibi, aynı duyguyla sesleniyordum. Evet, bazen konuşmalar sadece alışkanlık nedeniyle sesli ve sessiz harfler olan kelimeler içerirler. Bu konuşmalar o kadar büyük bir duygu yoğunluğuna sahiptir ki, sözlerimizin bir anlam taşıyıp taşımadığı bile önemli değildir.

"Henrik –konuşmalarını alacakaranlık içinde dinliyordum– bu sapşal Henrik güzel mavi elbisesini giyecek, sonra da onu alıp gezdireceğiz: Ona her şeyi gösteririz; Salzburg'a gider Mozart'ı dinleriz. Şapşal Henrik o salonda en ön sırada oturur, konser bitince alkışlar. Sonra şapşal Henrik Paris'e gider, heykellere, resimlere bakar. Şapşal Henrik her yere gider, merak etme. Şapşal Henrik'in güzel beyaz bir şapkası ve balo pabuçları olacak. Eldivenleri de elbet, ama eldivenleri boynuna bağlamak lazım, çünkü şapşal Henrik sık sık her şeyini kaybeder. Ve eyvah, eldivenlerini kaybederse, Roma'da Papa'nın makamına girmesine izin vermezler. Halbuki Papa şapşal Henrik'i ve ona 'Küçükhanım ah ben bir evlenebilseydim....' diyebilmeyi bekliyor".

Ne cevap verdiğini anlamamıştım. Oysa bir şeyler söylemişti ve ardından bir kahkaha atmıştı. Bu kadarı benim için yeterliydi, artık başka bir şeyi merak etmiyordum. Bálint benimle birlikte olduğu zaman asla böyle konuşmazdı. Benle öpüşür ya da memelerimi okşardı. O ana kadar, onları yan yana o kuyunun önündeki basamakta otururken gördüğüm ana kadar, Bálint'in kendinden bana verdiklerinin ne kadar az olduğunu bilmiyordum. Artık, Henriett'in payına düşenleri de istiyordum. Heldlerin bahçesinden geçerek kendi evimize döndüm. Evde de beni arıyorlardı. Nerede olduğum sorusunu bir şeyler mırıldanarak atlattım ve oturma odasında onun geleceği anı beklemeye başladım. Acaba ne söyleyecekti? Geldiğinde saat dokuzdu. "Bu saate kadar şapsal Henrik'in karnını doyurmuşlardır mutlaka, şimdi de Bayan Temes'le domino oynuyordur, eh şapşal Henrik'i eğlendirmek de gerek" diye geçirdim kafamdan. Sonra koşup onu karşıladım, holde birbirimize öpücük verdik.

Yalan söylememesi için dua ediyordum. Bana gerçeği söylemeliydi, "İrén", demeliydi, "bugün zavallı Henriett'i yalnız bırakmak istemedim, biraz bahçede oturduk, onu teselli ettim". Dikkatle yüzüme baktı. Sanki karar vermek ister gibiydi, tartıyordu, ne söyleyeceğine o an karar verir gibiydi, sonra da kelimeler dudaklarından döküldü, hastanede zor bir vakası vardı, bu saate kadar onun yanında kalmıştı ve ancak eve gelebilmişti. Anladım der gibi başımı salladım. Beraber yemeğe oturduk. Onu süzüyordum, iştahla yemek yiyordu. Acaba kendi yeme-

ğini şapşal Henrik'e mi vermişti? Sonuçta Henrik resmen kayıtlarda görünen biri değildi. Maria Kis adına yiyecek kuponu alamazlardı.

Bir şeyin iyi anlaşılması lazım: Ben Henriett'i seviyordum ve hayatta kalmasını da istiyordum. Bin yıl yaşamalıydı ve de hayat ona, ondan aldıklarının karşılığını vermeliydi. Anne babasını kaybetmesinin, onlara bu acıları çektiren rezil hükümet kararlarının ve de Bálint'in bugün bana yalan söylemesine neden olan ve o adını koyamadığımız şeylerin bir bedeli olmalıydı. Bálint de bunun için bugün o balıklı havuzun yanında oturmuş, onu Salzburglara götüreceğinden, Papa'nın ona âşık olacağından dem vurmuştu. Ama şu da bilinmeli ki, bu düşüncelerin gerisinde bir sıra başka düşünce de vardı. Onlar benliğimin derinliklerinde bulunan, benim bile kendimde o kadar derine bakamadığım, bakmak da istemediğim düşüncelerdi. O düşüncelerin orada, tam da dile getirilmeden kalmaları iyi olurdu. Bilincime çıkmamalıydılar. Ama işte, her şeye rağmen oradaydılar ve bekliyorlardı.

Öğleden sonraki saatlerde Heldlerin evini bir sağlık ocağı kurmak gerekçesiyle boşaltacakları günün sabahı Blanka'yı fena halde haşlamıştım. Bana ait olan bir şeyi kullanmış ve mahvetmişti. Ben ise, Henriett ve Bálint arasındaki ilişki nedeniyle yaşadığım utancın, yani, o zavallı çocuğa Bálint'in birkaç güzel söz söylemesini hazmedememekten duyduğum kötü hislerin hıncını Blanka'ya patlayarak çıkarmıştım. Giydiğimiz ince ipek çoraplar karneyle elde edilebiliyordu. Blanka bir gün önce okul bitirme töreni nedeniyle hazırlanan bir toplu resim için fotoğrafçıya gitmiş ve güzel giyinmek uğruna, benim sadece nişan günü bir kez giydiğim en güzel ipek çorabımı ayağına geçirivermişti. Elbette daha sonra ağlayarak kekelediği gibi, "daha sonra bana söylemeyi düşünmüştü, çünkü bir tek doğru dürüst çorabı kalmamıştı" ve dönerken de biri tramvayda arkadan ayağına vurmuş ve çorabımda kocaman bir delik oluşmuştu.

İnsan her defasında en anlamsız şeyler için kendini kaybediyor. Ben de elbette hıçkırarak ağlamaya başladığımda, içimi yakan şey çorabımın delinmiş olması değildi. Babam, korku içinde odaya koşup ne olduğuna bakmıştı. Blanka ise dehşet içinde,

gözleri korkudan açılmış, dudakları titreyerek bana bakıyordu. Korktuğu zaman hep gözleri kocaman olurdu. Nal şekildeki minik cüzdanını bana uzatıyordu. O cüzdanda neredeyse hiç parasının olmadığını biliyordum, ama o bütün parasını almam için, onu cezalandırmam için yalvarıyordu. O kadar pişman, o kadar çaresizdi ki! Yavaş yavaş sakinleştim, gözyaşlarımı sildim. Yırtık çorabımı alıp dolabıma yerleştirdim. Sonra sakin bir sesle ona, artık bu keşmekeşliğe son vermesini söyledim. Çevremiz dağınıktı, pislik içinde yaşıyorduk. Bunun nedeni de bana göre annem ve kardeşimdi. Róza gitmişti, her şey benim ve babamın başına kalmıştı. Anneme emir veremezdim, ama Blanka eğer benimle huzur içinde birlikte yaşamak istiyorsa, beni kızdırmaya artık son vermeliydi. O kadar dağınıktı ki, onunla aynı mekânda olmak bile beni rahatsız ediyordu. Hiç olmazsa arada bir, ders çalışırken mola verdiğinde, değişiklik olsun diye ortalığı biraz toplamalıydı. Her işi bana bırakmamalıydı. Eğer mahvettiği çorabımı unutmamı istiyorsa çevresinde derli toplu ve temiz bir ortam yaratmaya çalışmalıydı. Bahçe bile farklı değildi! Çingeneler gibi, külotlarını bahçede bırakıyordu! Yıkadığı çamaşırlarını kuruması için iki ağacın arasına gerdiği ipe seriyordu. Çünkü tavan arasına gitmeye üşeniyordu. Bahçedeki her şeyi ortadan kaldırmasını emrettim, yoksa ben ne yapacağımı bilirim, dedim. Hiç cevap vermedi. Uzun süre de karşıma çıkmadı.

Öğle yemeğini birlikte yedik. Sonra o okuldan bir arkadaşını ziyarete gitti. Birlikte fizik çalışmak istiyorlardı. Sonra ben birkaç saatliğine evden ayrıldığımda o daha dönmemişti. Bálint'in bana evden ayrılmama uyarısını yaptığı günden beri, ilk kez uzaklaşmıştım. Hava saldırısı alarmları için sivil savunma kursuna katılmam lazımdı. Eğer gitmezsem ceza yiyebilirdim. Eve geldiğimde artık sofrayı hazırlamaya başlamışlardı. Blanka çok sessizdi. Benle konuşmaktan çekiniyordu. Sonra, yemekleri kendisinin hazırladığını söyledi. Buna sevinmiştim. Çünkü Blanka annemden daha güzel yemek yapıyordu. Sağ elinde bir sargı vardı. Kocaman pis bir sargıydı ve Blanka onunla gurur duyuyor gibiydi, görmem ve sormam için sürekli elini kaldırıyordu. Madem bu kadar fark etmemi istiyordu, ben de mahsus görmezden geliyordum ve elini nasıl yaraladığını sor-

muyordum. Bu bizde sıradan bir olaydı. Eğer evde Blanka yemek pişirmişse, mutlaka bir yerlerini keser, elini yakar ya da sıcak suyu üzerine damlatırdı.

Bálint ise telefonla bile aramıyordu. Sonunda ben ona hastaneden ulaşmaya çalıştım. Binada olduğunu, ama yerini bilemediklerini söylediler. Onunla mutlaka konuşmak istiyordum. Heldlerin evinde olup bitenleri haber vermem lazımdı. Bir an önce eve dönmesini arzuluyordum. Henriett'i koruma planlarındaki değişiklikleri benimle konuşmasını istiyordum. Sabah evde yaşadığımız fırtınanın şiddeti benim içimde de yatışmıştı. Bir çorap için bu kadar gürültü patırtı koparmış olmaktan şimdi utanç duyuyordum. Blanka masa örtüsünü kaldırmaya çalışıyordu. Babam da bana seslenip ona yardım etmem gerektiğini söyledi, elinde koca sargı bezi olduğunu görmüyor muydum?

Mutfakta tek başına sofrayı kurmaya uğraşıyordu. Gittim ve işi ondan devraldım. Sargılı olan sol elini yukarıya kaldırmış duruyordu. Bu elle ne bulaşık yıkaması ne de iş yapması mümkündü. Sabahki halini hatırlayınca gülmemek için gayret sarf etmem gerekti. Küçük para çantasını bana uzatırkenki korku içindeki hali şimdi ne kadar komik geliyordu. Artık yanı başımda "iyi melek" vardı. Kulağıma güzel şeyler fısıldıyordu. Yüzümü kardeşime doğru uzattım. Artık kendisine kızmadığımı anladı. Kucakladı, beni öpücüklere boğdu, boynuma sarıldı, sonra da iskemleyi çekip oturdu. Artık bir iş yapması gerekmediğini bildiğinden çok mutluydu. Oysa ben bütün gün kurstaydım, o da ders çalışmıştı ve ardından akşam yemeği de onun işiydi. Gülücükler içinde, yaralı elini okşuyor, bana bir şeyler anlatıyordu, ağzı durmak bilmiyordu: Bugün çok iyi şeyler yapmıştı; çok ders çalışmış ve ardından da yemek pişirmişti. Odaları da toplamıştı; ortalık ne kadar temizdi, hiç dikkat etmiş miydim? Hatta sabah ona çok kızdığım, onu işten kaçmakla ve düzensizlikle suçladığım için bana bir sürprizi daha vardı.

Blanka'nın sürprizleri hiç bitmezdi! Elime bir mutfak bezi alıp masayı silmeye başladım. Blanka ise hiç sesini çıkarmadan sargıyı çıkarıp attı. Elini gösterdi. Kocaman bir yara vardı. Derin bir yaraydı ve hiç de mutfakta çalışırken olabilecek bir yaralanmaya benzemiyordu.

"Peki o halde anlatayım" Blanka'nın yüzü mutluluktan parlıyordu, "madem sen bahçedeki çamaşır kurutma ipinden nefret ediyorsun, ben de onu oradan söktüm. Bütün gün, yani sen sivil savunma kursundayken, ben de ameleler gibi çalışıyordum! Bahçede çimleri kestim. Çalılıkların arkasındaki saksıları topladım, ortalığı süpürdüm. Görsen şimdi ne kadar güzel oralar".

"İyi yapmışsın", masayı silmeye devam ediyordum.

"Çivileri de çaktım" dedi ve tekrar yaralı elini gösterdi.

"Ne çivisi?" diye sordum, ama aslında çok da ilgilendirmiyordu. Sadece kibarlık olsun diye soruyordum. Sabah ona karşı çok kötü davranmış olmam nedeniyle vicdan azabı duyduğum için ilgileniyormuş gibi görünüyordum.

"Arkadaki tahta perdenin bazı yerleri iyice gevşemişti. Tahtalar yerinden oynuyordu". Blanka, bir marifetten sonra övgü bekleyen bir köpek gibi bana bakıyordu. "Hepsini çaktım!"

O an elimde olan tabak mutfağın döşemesinde yüzlerce parçaya ayrıldığında, neredeyse aynı anlarda bahçeden haykırışlar, ardından da iki el silah sesi yükseldi.

Kapı çaldığında irkildi.

İşte yine, defalarca yaşadığı o aynı ürkütücü panik. Kendisinden başka kimseden bir yardım umamazdı. Şu dört kişilik ailede ne kadar da tek başına yaşamak zorundaydı. Aslına bakılırsa öksüz bir çocuk gibiydi. Kötü bir gelişme olduğunda kendini, istediği gibi bırakabilmesine asla fırsat olmazdı. Bu ailede, morali kötü durumda olan rolüne mutlaka bir başkası talip olurdu. Hep bir başkasının ruhunu tedavi etmek, başkasının acılarını teselli etmek gerekirdi. Bu açıdan bakıldığında Elekes de aynı gruba rahatlıkla dahil edilebilirdi. Babası, yüce mesleğinin ahlaki ve moral değerlerinin sağlamlığından asla kuşku duymamıştı ve de adaletin, bazı sarsıntılar yaşansa da eninde sonunda tecelli edeceğine yürekten inanırdı. Günlük gelişmeler, onun inancının yanlış olduğunu göstermeye başladığında; mesela devlet adamları iki gün önce imzaladıkları anlaşmaları geçersiz ilan ettiklerinde; bir kısım yurtdaşlar bir gün içinde her şeylerini kaybettiklerinde; ya da incecik sesli yetim çocukların kaldığı yurtlara yetişkin erkekler fosfor bombaları yağdırdığında, değişmez sağdığı inanç dünyası çöküverdi! Heldlerin kaybolmasının ardından artık başını dik tutamaz hale gelmişti. Nasıl olup da birden burada ortaya çıktığını bir türlü çözemediği Henriett'in öldürülmesi ise onu hepten dayanaksız bıraktı. İrén onun sürekli sakinleştirici aldığını görüyordu. İlacı avucuna koyuyor, uzun uzun ilaca bakıyor, bu arada eli tir tir titriyor ve ilaç avucunda depreme yakalanmış yuvarlak bir bina gibi sallanıyordu.

İrén'in bilinci Henriett'in ölümüne karşı, sanki vücudunun bir parçası uyuşturulmuş gibi tepki göstermişti. Bilincin o parçası sanki kesilip atılmıştı. Ne kadar çok acı çektiğini çok sonraları anlayacaktı. Bayan Temes'in ayrılmasından sonra, nereye giderse gitsin peşinden eksik olmayan, sürekli ağlayan, durmadan bir

şeyleri açıklamak isteyen Blanka'yı unutmak istiyor, yatağına gitmesi, artık yatıp uyuması için ikaz ediyordu. Kardeşi ağlamaktan şişmiş gözlerini siliyor, burnunu çekiştiriyor, bir eliyle de genç kızlık döneminde de komodinin üzerinden eksik etmediği oyuncak ayısını mıncıklıyordu. İrén ise tek başına kalmayı arzu ediyordu. Gerekirse banyoya kapanmak, kimsenin tepkisini dikkate almak zorunda olmadan bir köşede yalnız kalmayı çılgınca istiyordu. Ama bu mümkün değildi. Blanka peşini bırakmıyordu. Sonra, artık daha fazla dayanamayacağını hissettiği bir an geldi ve kendisini tutamayıp haykırmak istiyordu: "Yeter artık! Sus! Katil!"

İlginç bir şekilde bu gergin ortamda en az sorunu annesi yaratıyordu. Olağanüstü koşullar annesin üzerinde hep olumlu etki yaratırdı. Annesi bu durumlarda olağanüstü bir şekilde kendini toplar, disiplinli ve temkinli davranmaya başlardı. Mesela nişan gününde de en şık ayakkabılarını giymiş, güzelce kahvaltı etmiş ve nişana yakışan saygılı bir tavır takınmıştı. Şimdi de önce bir süre ağlamış, ardından da, her türlü kızgınlıktan ve öfkeden uzak, neredeyse soğukkanlı ve olağan bir tavırla, ağza alınmayacak küfürlü sözlerle, bu gelişmelerin nedeni olarak gördüğü herkese lanet okumaya girişmişti. Elekes, karısının önünden yüzü sapsarı olarak ve neredeyse midesi bulanarak odasına kaçmıştı. Onun evinde, değil böylesi küfürlerin, "lanet olsun" ya da "belasını versin" gibi kötü sözlerin bile ağza alınması şimdiye kadar çok ayıp sayılmıştı. Karısının şimdi sıraladığı ve kim bilir kimden duyup bugüne kadar gizlediği bu açık saçık fiilleri ve tanımlamaları duyduğunda Elekes fiziki olarak fenalaşmak üzere olduğunu hissetmişti. Sonunda Bayan Elekes yatmış ve hatta kısa süre içinde uykuya da dalmıştı. Bu evde her durum ve hal altında bile bir o hemen uyuyabilirdi. Mesela, bir hava saldırısı beklentisi durumunda bile yatar ve hemen uyumayı başarırdı. Onun vücudu uzun ve tatlı kestirmeler için yaratılmıştı. Sonunda beklenen hava saldırısı gerçekleştiğinde, diğerleri tarafından sarsılarak uykusundan uyandırıldığında da, savaşa öfkelenir, onu sıcacık yatağını terk edip mahzenlere inmek zorunda bıraktığı için duyduğu kızgınlıktan korkmaya vakit bulamazdı. İrén kendine yapacak bir şeyler arıyordu. Bir yerleri boşaltıyor,

bir şeyleri istif ediyor, bugünü de diğer sıradan günler gibi bitirebileceğini kabul edemiyordu. Elekes'in ilacı içtikten sonra da gözüne çok uzun bir süre uyku girmedi. Cicero'nun büstünün altındaki yerinde oturuyor, eski defterlerini karıştırıyordu. Alt sınıflardan birinde bir dönem Heldlerin kızının öğretmeni de olmuştu. Öğrencilerinin yazılılarından oluşan koleksiyonunda Henriett'in sınav kâğıtları da vardı. İrén babasının, bir kızın on altı yaşında kurşunlanıp öldürülmesine, eski defterlerini karıştırarak yanıt bulmaya çalışmasına bakmaya bile dayanamıyordu. Sakinleştirici ilaç etkisini eski defterleri karıştırırken göstermeye başladı. Biraz sonra kapının zili çaldığında başı masanın üzerine düşmüştü ve elinde Henriett'in sınav kâğıtları duruyordu.

Babasını sarsarak uyandırmaya çalıştı, ama bunu başaramadı. Babası gözlerini açıp ona bakmış, ama ardından hemen uykusuna devam etmişti. Annesinin horultusu ise koridordan bile duyuluyordu. Blanka herhalde daha uyumamıştı, ama, geceliğini giymemiş bile olsa onu hesaba katamazdı. Çünkü son zamanlarda giderek artan dehşet duygusuyla her şeyden korkuyor, hava karardığında, her kapı zilinde evin en akla gelmez yerlerine, banyoya ya da kilere gidip saklanıyordu. İrén kapının yanına gidip dışarıya kulak kabarttı. Kapının arkasındaki sürgüyü çekmeden önce biraz bekledi. Şimdi dua ediyordu. Duası biraz biçimsiz, başı sonu belli olmayan bir duaydı ve de duasında istediklerini Tanrı'ya değil, Henriett'e yöneltiyordu. Ona yalvarıyor, o an kapının öbür tarafında bekleyen kişinin Bálint olmamasını istiyordu. Kim olursa olsundu, yeter ki Bálint olmasındı.

Zilin çığlığı bir kez daha gecenin sessizliğini parçaladı. Sokağa tam bir sessizlik hâkimdi. Silah sesleri gelmiyor, gürültüler, haykırışlar, emirler yükselmiyordu. Demek ki sokakta bir arama falan yoktu. Nahif bir beklenti olsa da artık tek tutunabileceği, mademki arama değil, o zaman mutlaka bir sarhoştur düşüncesiydi. Ya da belki de sokaklarındaki delikanlılardan biriydi. Bin dokuz yüz kırk dörtte, gece yarısı şaka yapmak isteyen biri olamaz mıydı?

Ama gelenin o olduğundan emindi. Dışarıdakinin parmağını bir an olsun zilden çekmemesinden, bu aceleciliğin onun özelliği olmasından değil, böylesi bir günde ancak onun gelmesinin

uygun olacağındandı bu düşüncesi. Kim o diye seslendi. Dışarıdan cevap gelmeyince de sonunda sürgüyü çekti ve kapıyı açtı. Katalin Sokağı'nın lacivert aydınlığında kapının önünde asker üniformasıyla Bálint duruyordu. İçeri girerken elindeki sigarasını attı.

Evden, Bayan Temes'in yanından geliyor olmalıydı. Çünkü olanları bildiği yüzünden okunuyordu. Önce kapıda, öylece karşı karşıya durdular. Yönetmen tarafından ne öne ne arkaya gitmeleri yasaklanmış iki oyuncu gidiydiler. Öyle yakın duruyorlardı ki, birbirlerinin soluklarını hissedebiliyorlardı. Sonra Bálint kapıyı kapattı ve İrén'i kendine doğru çekti. Kıza teması ilk başlarda bir erkeğin bir kadına dokunuşu gibi değildi. Çocukluklarından kalma bir alışkanlıktı bu: Biri kederli olduğunda ya da üşüdüğünde, diğeri de onu teselli etmek ya da ısıtmak istediğinde birbirlerine, asla cinsiyet içermeyecek bir şekilde sarılır, diğerindeki sıcaklığı ve güveni ararlardı. Yıllar önce olduğu gibi, şimdi de öyle başladılar. Ardından, sanki birbiriyle temas eden bu iki beden, aradan geçen bunca yılın ardından bu çocukların artık birer yetişkin olduğunun farkına varır gibi dirildi; çocuklardan biri artık erkek, diğeri ise genç bir kadın olmuştu. Neredeyse vahşi bir arzuyla birbirlerinin olmak istiyorlardı. O anda onlar aslında ne kendileriyle ve ne de birbirleriyle ilgileniyorlardı. O an onların içinde sadece Henriett ve ölüm vardı. Birbirlerine sarılmış çılgınca öpüşürken, derin bir uçurumun kıyısında, birbirlerine sarılarak destek vermek isteyen iki insanı andırıyorlardı. Arzuya tutunarak uçurumun derinliklerine düşmekten kurtulmaya çalışıyorlardı. İrén daha sonraları, kapıda o an, o öpüşmeler arasında Bálint'e her şeyi; sivil savunma kursunu, tekrar çivilenen tahta perdeyi, Henriett'in ölümünde kendisinin ve Blanka'nın rolünü anlatması gerektiğini anlayacaktı. Ama o zaman anlatamamıştı, çünkü korkuyordu. Daha sonraları, aslında bu durumda, gerçeği itiraf etme cesaretini bir kişinin gösterebileceğini de kavramıştı: Bu kişi Blanka'ydı.

Eve girdiler. Konuşmuyorlardı ve konuşmaları gerektiğini de düşünmüyorlardı. Henriett'in ölümünün nasıl gerçekleştiği konusunda Bálint'in neler düşündüğünü İrén Bayan Temes'ten din-

lemişti. Buna göre Henriett son defa olsun evini görmek ve vedalaşmak için olsa gerek, kesin olarak yasaklanmasına rağmen, gizlice evine gitmişti. Ve herhalde, o günden itibaren evin önünde nöbet tutmaya başlayan asker de kızı görmüş ve komşu bahçeye kaçmasını sağlayacak olan tahta perdeye varamadan da ona ateş etmişti. Bálint yerinde oturamıyor o tarafa bu tarafa volta atıyordu. İrén Bálint'in bu huyunu bilirdi. Evin içinde asla bir yerde oturamazdı. Ama bu kez durum farklıydı. Bálint bu gece evde, çocukluğundan beri bildiği tanıdığı yerde olan birini anımsatmıyordu. Tavırları güvensizdi. Başlarda farkı anlamamıştı. Her zamanki Bálint ve bu geceki adam arasındaki fark neydi? Başka zamanlar Bálint evde dolapları çekmeceleri karıştırmaz, kapıyı tıklamadan başka odaya girmezdi. Bu akşam ise her yere göz atıyordu. Elekes'in çalışma odasına baktı. Elekes ise ziyaretçiden habersiz, hâlâ masasının üzerine kapaklanmış uyukluyordu. Dirseğinin altındaki sınav kâğıtlarına göz attı. Sonra yatak odasına geçti. Karanlık odadan sadece Bayan Elekes'in nefes alışları duyuluyordu. Bálint'in bu davranışlarında anlamsız ve insafsız bir şeyler vardı. Sonra kızların odasına yöneldi. Blanka odada görünmüyordu. Yatak boştu. Kim bilir kapı zilini duyunca nereye saklanmıştı? Belki perdenin ardında, belki de yatağın altındaydı. Bálint'in sesini duymasına rağmen ortaya çıkmamasının nedeni, delikanlının karşısında gecelikle görünmekten utanması olabilirdi.

Acaba ne arıyordu? Bir şey aradığı kesindi. İrén çok yorgundu. Kendini fena halde gergin ve ruhen perişan hissediyordu. Artık bir an önce kendini bırakıp gevşemek, dinlenmek istiyordu. Ama bunu yapabilmesi için Bálint hiç de yardımcı olmuyordu. Delikanlı kilere bakınca İrén birden onun yiyecek bir şeyler aradığı duygusuna kapıldı. Ekmeğe uzandı, yiyecek bir şeyler hazırlamak istedi. Ama genç başını sallayarak, aç olmadığını işaret etti. Mutfağın köşesinde, turşuların bulunduğu büyük kovanın ardında, fıçılardan şarap çekmeye yarayan uzun kamış vardı. Bálint kamışı eline aldı, bir baston gibi sallamaya başladı. Şimdi artık arada bir kolunun altına sıkıştırdığı bu kamışla dolaşıyordu. Bir süre sonra İrén sıkılmıştı. Gencin önünde durup bu anlamsız voltalara bir son vermek istedi. Ama Bálint hare-

ketini engelleyen kızı kolunun tersiyle kenara doğru itiverdi. Bu davranışta bir sevgiden, aşktan ya da arzudan hiçbir eser yoktu. Kolunun altındaki kamışla odadan odaya geçerek bütün evi dolaştı. Ardından bahçe kapısına gitti. Kapıyı açıp dışarı çıktı. İrén de peşindeydi, ve ne yapmaya çalıştığını tahmin etmeye uğraşıyordu. Bahçedeki mahzenin kapısını açmaya başladığında kız da rahatladı. İrén, kale duvarlarının altına uzanan ve şimdi aynı zamanda da bir sığınak olarak kullanılan bu derin şarap mahzenini severdi. Tabii, orada en çok birkaç dakika kalabileceklerini, babasının nişanlı bile olsalar, gençlerin baş başa mahzende uzun zaman geçirmelerine müsaade etmediğini de biliyordu. Ama buna rağmen, Bálint'le birlikte mahzene inmekte bir sakınca görmedi.

Bálint'e bir şeyler söyledi, ama delikanlının ağzında geveleldiği sözlerden ne yanıt verdiğini bile anlamadı. Genç uzun koridordan hızla yürüyüp şarap mahzeninin iç kapısını açmış ve ışığı da yakmıştı. O kadar hızlı gidiyordu ki, İrén'in ona yetişmesi için koşması gerekiyordu. Nihayet ona ulaşabildiğinde, arkadan delikanlıya baktı. İlk kez onu böyle, yüzünün tanıdık çizgileri olmadan görüyordu. Saçları kısacık kesilmiş, asker tıraşlı ensesi, farklı hareketleriyle bir yabancı gibiydi. Birden, gece yarısı evine girmesine izin verdiği bu kişinin tanıdığı Bálint değil, sadece bir asker olduğunu anladı. Çocukluğundan beri o da burada büyümüş olsa da, bu evin her köşesini avucunun içi gibi tanıyor olsa da, bu akşam her şeyi yeni baştan gözden geçirmesinin nedeni işte buydu. Evi bir uçtan bir uca denetlemiş ve şimdi de bir şeyler içmek istediği için mahzene inmişti. Bu kadardı işte! İrén fıçıdan kamışla şarap çeken delikanlının arkasında durmuş hayretle onu izliyordu. Kamıştaki şarabı Elekes'in fıçının yanına yerleştirdiği ve bayram günlerinde kullandığı şarap sürahisine boşaltı.

İrén işte o an korkmaya başladı. Ne o zamana kadar ne de o tarihten sonraki hayatında kimseden bu kadar korkmamıştı. Çünkü o an birden bir şeyin farkına varmıştı. Bu o zamana kadar sormaya bile cesaret edemediği, ama Bálint ve Binbaşı için üzerinde konuşulmadan da, kendiliğinden anlaşılması gereken bir şeydi: Henriett Bálint için kızı gibiydi! İnsanlar arasındaki

ilişkiler, her zaman o insanların yaşlarıyla alakalı değildir. İşte bu gece bu eve gelen, kapıdan girince şehvetle İrén'i öpen bu asker, bu gece burada her şeyi yapabilirdi, çünkü o kızını kaybetmişti.

Bálint elindeki sürahiyle birlikte ona doğru döndü. Yüzünde bir şeyler hissetmiş olmalıydı, çünkü gülümsüyordu. Kötü bir gülümsemeydi bu. İrén gözlerini kaçırdı. Eve döner dönmez her ne pahasına olursa olsun babasını uyandırmaya karar verdi. Şimdi Bálint mahzenin sığınak olarak hazırlanan bölmesine doğru gidiyordu. Orada da lambayı yaktı. Sürahiyi masanın üzerine yerleştirdi. Rafta nelerin olduğunu gözden geçirdi. Sığınak hazırlanırken bu rafı duvara o monte etmişti. İrén, delikanlının bir bardak içki içmesini bekleyip ardından hızla yukarıya çıkmayı tasarlıyordu. Ama bunu gerçekleştirme şansı olmadı. Delikanlı, bileğinden yakalayıp yanına, oturduğu sedire çekti. Bardağını bir dikişte boşalttı. İrén ise kendi bardağına elini bile sürmemişti. Bálint'in yanında sessizce oturuyordu. Ve sonra delikanlı birden yüzünü öbür yana kıza çevirip ağlamaya başladı.

Sığınaktaki her şeyi Elekes tedarik etmişti. Yani sığınak onun hiçbir ayrıntıyı gözden kaçırmayan dikkatinin izlerini taşıyordu. Masada bir dua kitabı vardı; köşeye, bazı araç gereçler yerleştirilmişti; kazma, kürek, bir cep lambası duruyordu. Musluğun üzerindeki rafta konserveler, bisküvi paketleri sıralanmıştı. Onların yanında bir ilkyardım çantası ve onun da biraz ötesinde duvara iliştirilmiş bir haç vardı. Duvarların yanına üç karyola yerleştirilmişti ve hepsi de yatak, yorgan ve yastıkla kullanılmaya hazır vaziyetteydi. Hayat kurtarmak için hazırlanan bu nahif eşyalar kümesinin arasında nihayet, genç kederden anlaşılmaz hale gelen bir sesle konuşmaya başladı. İçini kaplayan gerginlik, ağzından çıkan kelimeleri anlaşılmaz hale getiriyordu. Bir tek "Henriett" ismiydi anlayabildiği. Kız şaşkındı: Bu isim, geride kalan günler içinde duyduğunda kaç kez yüreğini daraltmıştı. Nasıl olmuştu bu? Bu çocuğa karşı nasıl da böylesine kıskanç davranabilmişti? Şimdi artık kız da ağlıyordu. Birbirlerine sarılmış, hıçkırıklarla ağlıyor, Henriett'e şimdi, mahzende gerçekleşen bu törenle veda ediyorlardı. Şimdi artık Bálint'in bardağına doldurduğu şarabı İrén de içiyordu.

Hayatları boyunca aşk üzerine fazla konuşmamışlardı, çünkü birbirlerini çok eskiden beri seviyorlardı. Bu aşkı tanımlamaya kalkmak ya da yorumlamayı denemek, güneş doğduğunda sabah olduğunu saptamak kadar gereksiz ve anlamsız olurdu. Aileleri de aralarında filizlenen bu aşkı görüyor, onların duygularını, onlardan daha erken tanıyabiliyorlardı. Böylece onlar bu aşkın sonunun nereye varacağını bu iki çocuktan daha önce zaten görmüşlerdi. Bálint, ona, savaşın sonunu beklemeden evlenme kararını aldıkları gün bile, onu sevdiğini söylememişti. Onunla evlenmek istediğini bile, sıradan bir olayı duyurur gibi, iki lafın arasına sıkıştırdığı şu üç kelimeyle ilan etmişti: "Seninle evleneceğim, İrén!" Kızın yıllardır duymayı özlediği bu sözler, o zaman kulağına o kadar normal gelmişti ki, şaşırmamıştı bile. Bálint'in bunu neden daha romantik olarak dile getirmediği ya da neden daha ayrıntılı açıklamadığı sorusu aklına bile gelmemişti: Onun kendisini sevdiğini biliyordu ve bundan daha fazlası da zaten gereksiz olurdu.

Ama o gece tüm bunlara rağmen Bálint ona "Seni seviyorum İrén" dedi.

Kız elindeki bardağı masaya bıraktı. Bu kadar kısa bir süre içine bu kadar mutluluk nasıl sığabilirdi? Ve Henriett'in öldüğü günün akşamı ufacık utanç duygusu bile hissetmeden bu kadar mutlu nasıl olabilirdi? Cevap vermedi. Sadece nasıl kocaman yudumlarla içkisini içtiğini izledi. Bálint çok ender ve içtiğinde de çok az miktarda içerdi. Şimdi de sanki bir ilaç içer gibi, biraz da zorlanarak bardağını ağzına götürüyordu. Unutmak içindi, beş dakikalığına da olsa her şeyi unutmak istiyordu. Yüzünü ondan biraz uzağa doğru çekti. Alkol kokusundan hoşlanmıyordu. Ama tam da bu gece Bálint'i eleştirmek ya da ona nasihat vermek de istemiyordu. Bálint onu boynundan tuttu ve kendine doğru çekti, yeniden dudaklarından öptü. Bu öpüşmeyi artık istemiyordu. Sadece gencin hareketlerinin hoyratça olması ya da yoğun bir şekilde içki kokması değildi bunun nedeni. Onu öpen dudaklar sanki bir yabancının dudaklarıydı şimdi. Öyle hissediyordu. Biraz önce beraber ağlarlarken unuttuğu duygu tekrar belirginleşmeye başlamıştı: Bu yanında oturan adam Bálint değildi, sanki bir yabancıydı. Gencin onu saran kollarından uzun

süre kurtulamadı. Sonunda Bálint onu bırakmak zorunda kaldı. Genç kız hemen yerinden kalktı, yukarıya çıkmak için hareketlendi. Artık burasının güvenlikli bir yer olmadığından emindi. Yukarı, diğerlerinin yanına çıkmalıydı. Bálint de ayağa kalktı.

"Seni seviyorum" dedi yeniden. İrén başını salladı, evet, anlıyordu, biraz önce bir kez daha duymuştu ve kapıya doğru yönelmek istedi. Ama genç kapıyla arasına girmişti şimdi ve bırakmıyordu. Kız iyice korkmaya başlamıştı. Bálint iki omzundan tutup sarstı, kızın yüzüne bakıyordu. Kızsa onun neden böyle kendine baktığını anlamıyor ve içindeki korkunun yeniden hızla büyümeye başladığını hissediyordu. Onun kollarından kurtulmaya çalıştı, ama onu saran, kucaklayan kolların sıkıştırmasından kurtulmak mümkün değildi. İki avucuyla oğlanın göğsüne bastırıp onu kendinden uzağa doğru itmeye çabaladı. Ama genç ondan çok daha güçlüydü, kızı yakalayıp karyolanın üzerine yatırdı.

"Beni sevdiğini sanıyordum", sesinde kızın söylediklerini neden anlamadığını bir türlü kavrayamayan derin bir şaşkınlık vardı. Annesi için hazırlanan karyolanın üzerindeydiler, oğlan da neredeyse kızın üzerinde yatıyordu. İrén ağlıyor, gencin güçlü kollarından kurtulmak için boğuşuyor, tırnaklarıyla Bálint'in yüzünü tırmıklamaya çalışıyordu. Bálint ise neredeyse soğukkanlı bir şekilde, kızın tepkisine hiç karşılık vermeden onun direncini kırmaya çalışıyordu. Bir taraftan da hırpalamadan kızın elbiselerini çıkarmayı deniyordu.

İrén bütün hayatı boyunca O'nun olmak istemişti. Asla başka birinin değil, O'nun! Ama böyle değil, şimdi değil, bir şarap mahzeninde değil ve diğerinin Henriett'in öldürülmesi nedeniyle çılgın bir hale gelmesi nedeniyle değil. Bu gece ve bu koşullarda Bálint'i istemediği o kadar açıktı ki, sonunda Bálint durdu, ellerini kızın üzerinden çekti, İrén'i bıraktı. Lambanın ışığında parmaklarındaki yüzükler aynı anda parıldamıştı. İrén yattığı yerden doğruldu, üzerindeki elbiseleri çekiştirdi. Nefes nefeseydi.

"İrén Elekes" dedi Bálint, sanki okulda öğrencisine hitap eden bir öğretmen gibiydi, "İrén Elekes, yani Ábel Elekes'in kızı.

Tamam gidebilirsin. Burada beni bırak ve git. Git hadi, ben de tek başıma burada eğlenmeye devam edeyim. Git hadi, iyi uykular!"

Kıza sırtını döndü. Sonra kendine bir bardak şarap doldurdu, ama bardak elinden kaydı yere düştü. Döşeme şarap içinde kalmıştı. "Bir sarhoş" diye düşündü İrén ve "bizim mahzenimizde sarhoş bir asker var, yetişin" diye bağırıp ortalığı ayağa kaldırmamak için kendini zor tuttu. Dışarıya yöneldi. Daha kapıya bile gelmemişti ki, içeriden Bálint'in yüksek sesle küfrettiğini duydu. Bálint yeniden ağlamaya başlamıştı. Şu an onun için ya da ikisi için ağlamadığından emindi. Koşarak merdivenleri çıktı. Mahzenin girişindeki minik holden, kapıyı açıp da bahçeye adımını attığı an Blanka'yla burun buruna geldi.

Orada bahçede duruyordu. Geceliğinin üzerine İrén'in sabahlığını geçirmişti. Öne doğru eğilmişti. İçeride olup bitenleri dinlediği belliydi: Bahçedeki çiçekler ve fidanlar arasında bir tablo gibi hareketsizdi.

"Neden onu orada tek başına bıraktın?" O kadar alçak sesle söylemişti ki, dudakları bile neredeyse kımıldamamıştı, "Neden onunla kalmadın?"

Hiç cevap vermedi. Kardeşi onu baştan aşağı süzdü. Gözleri, elbisenin önünde koparılan düğmelere takıldı bir an.

"Orada ne yapıyor şimdi?" Yine fısıltıyla konuşuyordu. İrén biraz önce aşağıda aralarında geçen her şeyi bildiğinden emindi.

"İçiyor ve ağlıyor".

Daha sonra bu anı düşündüğünde, Blanka'nın "zavallı" diye mırıldandığını hatırlayacaktı. Blanka, elleriyle onu hafifçe eve doğru iterek, başıyla bahçe kapısını işaret etti.

"Git yat, hadi".

Daha sonraları, mahzene geri dönmesinin, Blanka'yı oradan göndermesinin doğru olacağını düşünmüştü. Ama o zaman bunu yapmamıştı. Blanka, suya dalmaya hazırlanıyor gibi derin bir nefes aldı ve mahzenin küçük kapısından girdi. İrén kapının arkasındaki sürgünün çekildiğini duydu.

Çok sonraları karısı olduğunda, akşamın olmasını bile beklemeyeceklerdi. Bálint hemen onunla yatmak istemişti. Sevişir-

lerken, Bálint'in bir şeyleri bir an önce bitirmek ister gibi acele ettiğini hissetmişti. Onun duyguları da farklı değildi: Hızla olsun bitsin diye bekler gibiydi ve sanki Pali'yle sevişmek daha iyi miydi ne, gibisinden bir duyguya da kapılmıştı. Işıklı bir öğleden sonrasıydı. Belki saat üçe çeyrek vardı. İşleri bittiğinde Bálint kanepenin üzerinde yan dönmüş ve o çıplak haliyle hemen bir gazete okumaya dalmıştı.

1952

Bálint savaşta Peşte'de esir düşmüş ve oradan ülke dışında bir esir kampına götürülmüştü. Ülkeye geri gelişi de, esirlerin dönüşü sürecinin sonlarında olsa da, fiziki olarak, diğerleriyle kıyaslandığında iyi bir durumdaydı. Esir kampında, kısa bir süre içinde esirler için kurulan bir hastanede çalışmaya başlamıştı. Onun başına gelenlerle ilgili olarak hiçbir şey bilmiyordum. Bize oradan gönderdiği mektuplardan hiçbiri elimize geçmemişti. Oysa o çok kez haber gönderdiğini söylüyordu. Kamplardaki esirler evlerine gönderilmeye başlandığında da, ondan haber alamadık. Tahliyelerden yıllarca sonra çıkageldi. Annem, babam ve Bayan Temes onun oralarda hayatını kaybettiğinden emindi. Aslında, onu inatçı bir şekilde bir tek ben bekliyordum, evet, bir de Blanka. Ama ikimizin bekleyişi arasında fark vardı: Blanka hayata hep en iyimser yanından bakardı, ben ise, hayatta o kadar çok istediğim bir şeyin, gerçekleşmeme ihtimalini kabul edemediğim için bekliyordum. Annem ve babam Bálint'in oralarda hayatını kaybettiği olgusunu doğal karşılamışlardı. Öyle ya, hayat devam ediyordu. Biroların evi de dağılıp gitmişti. Binbaşı cephede ölmüştü, evlerine de savaşın hemen sonunda devlet el koymuştu. Bayan Temes evin bütün eşyaları arasından, Bálint'i düşünerek sadece iki bavul kadar bir şeyler çıkarabilmişti. Bunları da, "ölen kocamın eşyaları" diye yalan söyleyerek kurtarabilmişti. Savaşın ardından Bayan Temes de evi terk etmişti. Bu dönemde eğer Bálint burada olsaydı, mutlaka o da babasının savaş esnasındaki görevi nedeniyle zor durumda kalacaktı. Babası kimdi? Nasıl bir subaydı? Neler yapmıştı? Kimlere yardım etmişti? Bunları kanıtlamakta zorluk çekecekti. Babasının arkadaşları, eşi dostu, çevresi savaş sonrasının sarsıntılı rejim değişikliği günlerinde dağılıp gitmişti. Babası bazı planlar içinde olmuş, ama bunları gerçekleştirmek için zaman da bulamamıştı. Yardım ettiği insanlar

ölmüştü. Dışarıdan ise onun nasıl bir insan olduğu bilinmezdi. Bilinen bir tek savaşta öldüğüydü, yani yası bile tutulamayacak bir insandı.

Biroların evi tasfiye edildi. Eve, bombardımanlar nedeniyle evsiz kalan aileler yerleştirildi. Eşyaları, mobilyaları, "Terk edilmiş Mülkler Kurumu" tarafından taşındı. Bayan Temes ise bize katılmış, bizim evde yaşamaya başlamıştı. Yeni yasalara göre evimizi biriyle daha paylaşmamız gerekiyordu. Çünkü bu kadar büyük bir ev için, içinde yaşayan kişi sayısının daha fazla olması lazımdı.

Onun bize günlük hayatta yardım etmesine de ihtiyacımız vardı. O tarihte Blanka da artık çalışmaya başlamıştı. Liseyi bitirmesinin hemen ardından Bálint'in de çalıştığı hastanede, bir büroya, Binbaşı'nın yakınlarının torpiliyle işe alınmıştı. Aşağı yukarı altı ay sonra da Bálint savaş esiri olarak götürülmüştü. Blanka işyerindeki ortama beklenenden daha çabuk uyum göstermişti. Her ne kadar doğru dürüst daktilo kullanmayı bilmese de ve görev olarak ona verilen hasta dosyalarını karmakarışık bir düzende tutsa da, işyerinde seviliyordu ve bazen prime layık görüldüğü bile oluyordu. Çünkü hasta yakınları Blanka'dan çok memnun kalıyor ve bunu her fırsatta hastane yönetimine bildiriyorlardı. Blanka bitmez tükenmez iyimserliğiyle tüm hasta yakınlarını teselli ediyor, endişelenmemelerini söylüyor, onları ümitlendiriyordu: "Önünde sonunda herkes iyileşir" diyordu.

Evimizde üç kişi çalışıyor ve para kazanıyordu. Yani geçinebiliyorduk. İlk çalışmaya başladığım okula o kadar kısa bir sürede alışmıştım ki, sanki kendimi eskiden beri hep oradaymışım gibi hissediyordum. Babam da çok memnundu: Anlaşılan, özümsenen bilgileri başkalarına aktarabilme yeteneği, ondan bana miras kalmıştı. İlk başlarda deneyimsizliğimden ileri gelen bazı sıkıntılar yaşasam da, iyi bir eğitmen olduğum kesindi. Bir balığın, kendi doğal ortamı olan suda yüzmesi gibi, çok rahat bir şekilde eğitim hayatına dalıvermiştim. Okulda çok işim oluyordu. Ama bu benim için sorun değil, tam aksine, iyi bir şeydi, çünkü sürekli Bálint'i, onun içinde bulunduğu koşulları düşünmekten, Bálint'in geri gelmesi halinde hayatlarımızın nasıl bir çizgi izleyeceği üzerine kafa yormaktan böylece kurtuluyordum.

Bin dokuz yüz kırk dokuzda, bir gün öğleden sonra okuldan dönerken, kilisenin yanından Katalin Sokağı'na saptığım anda onu gördüm. Çok ilerideydi, yürüyordu. Elinde bir paket vardı. Paketi, bir ipe bağlı olarak taşımıyor, iki eliyle göğsüne bastırmış öyle tutuyordu. Hemen tanımıştım, oysa sadece sırtını görüyordum. Koşmaya başladım. Onu yakaladığımda, tam da bir kadın tarafından durdurulmuştu. Kadın ona bir şeyler soruyordu, muhtemelen esir kamplarındaki kendi yakınları hakkında bilgi almak istiyordu. Onu kadının yanından çekip aldım, ama kadın Bálint'ten bir bilgi alamayışını kabul edemez gibi hâlâ bizim yanımızda yürüyordu. Sanki bizim onun dışında başka bir işimiz olamayacağını sanıyordu. Bálint'in kolunu çekiştiriyor, ondan yüksek sesle bir şeyler soruyordu. Ama ben söylediklerinin hiçbirini duymuyordum.

Birbirimizi öpmedik. Yan yana konuşmadan yürüyorduk. Bir eliyle paketini tutuyordu. Sol koluna girmiş, onu sıkıca tutuyor, ağlıyordum. Yüzü dingindi. Oysa onun da çok sevindiğini biliyordum, ama sevinci bana göre çok daha sakindi. Evlerine doğru gidiyor, beni de oraya doğru götürmek istiyordu. Adını haykırdığım çığlıktan ve anlamsız bir-iki kekelemeden sonra, benden duyduğu ilk cümle, "Geldin demek, seni ne kadar çok seviyorum" türünden bir cümle olmadı. "O ev artık sizin değil, sen de bizde kalacaksın" dedim. O sırada artık onların evinin önüne gelmiştik. Bir süre sessizce evlerinin kapısına baktı. Sonra da dönüp bizim eve doğru ilerledik.

Onu görünce bizim evde kopan sevinç gösterisi, her türlü beklentinin de üzerinde olmalıydı. Çok sert karakterli, biraz da içine kapalı ve zeki bir kadın olan Bayan Temes herhalde Bálint'i çocukluğundan bu yana ilk kez kucaklıyor ve öpüyor olmalıydı. Annem sevinç çığlıkları atsa da kendini frenliyor, garip sorularıyla ve şehirdeki endişe verici dedikodularla Bálint'i yormuyordu. Babamın da ne kadar mutlu olduğu sessizce ev işleriyle uğraşmaya başlamasından belliydi. Mutlu olunca hep bu tür işlerle meşgul olmaya başlardı. Herhalde herkesin içinde en gergin olan bendim. Çünü Bálint, evdekilerle olan ilişkisinde, en çok benimle konuşurken geriliyordu. Blanka sinemadan dönünce Bálint onu kucaklayıp eskiden olduğu gibi havaya kaldırmak istedi, ama ya-

pamadı. Taş gibi ağır olduğundan yakındı, "Benim de artık eski kaslarım yok" dedi. Benim ise hâlâ Bálint'le aramda bir mesafe vardı. Biraz utanıyor ve ciddi bir disiplin içinde bekliyordum. Ben hep böyleydim: Eğer bir şeyi çok istemişsem ve sonunda ona kavuşmuşsam, normal davranabilmem için uzunca bir zamanın geçmesi gerekirdi.

Kısa sürede hayatı normale döndü: Kimlik kontrollerinden geçti ve hemen hastanedeki işinde çalışmaya başladı. Sabahları dördümüz birden işe çıkıyorduk: Bálint ve Blanka hastaneye gidiyorlardı, babamla bense okula. Eğer esir kampındaki hayatı üzerine sorular sorarak bunaltırsak bizi geçiştiriyor, en fazla da komik anılarını anlatıyordu. Asla şikâyet etmiyordu, ama aradan günler geçmiş olmasına rağmen, eski haline de dönmüyordu. Neredeyse hiç öpüşmüyorduk. Bezen sadece saçlarımı ya da yüzümü okşuyor, öpüyordu. Bazen de elimi tutuyor ve yavaşça sıkıyordu. Zaman zaman da kolunu omuzlarıma atıyor ve hafifçe tutarak varlığını hissettiriyordu. Sanki bu tür masum yakınlaşmaları cinsel birliktelik için yeterli görür gibiydi. Ama bir süre sonra bu beni tatmin etmemeye başlamıştı. Onu belki bir daha göremem düşüncesinin yarattığı ve yıllarca süren stresin etkisi geçmeye başladığında ve de ona tekrar kavuşmanın gerginliğini atlattığımda artık vücudum Henriett'in öldüğü gece reddettiği yakınlaşmayı istiyordu. Aynı çatı altında yaşıyorduk ve resmen de birbirimize aittik; onunla baş başa kalmayı, elini bana uzatmasını, beni istemesini bekliyordum. Eskiden olduğu gibi, vücuduma temas etmesini arzuluyordum. Ama bu evde onunla kardeş gibi yaşıyorduk! Gelirinin büyük bir kısmını, barınak ve yiyecek için yapılan harcamalara karşılık olarak babama veriyordu ve biz de bunu kabul etmiştik. Çünkü gıda maddeleri pahalıydı. Sadece bizim maaşlarımızla, eğer Bayan Temes mutfak giderlerini ustaca ayarlayamasa, geçinemezdik. Beraber yaşıyorduk, bizim aramızda, bizimle birlikte yaşıyordu, ama evlilikten asla söz etmiyordu.

Benim nişan yüzüğüm hâlâ duruyordu, onunki ise kaybolmuştu. Başlangıçta bu konuyu konuşmak istememiştim, daha sonraları açmaya utanmış, ardından da gündeme getirmeyi bile utanç verici bulmaya başlamıştım. Blanka'yla, annem ve babam-

la ve de Bayan Temes'le zaman zaman oturup konuşuyor, ondaki bu değişikliğin nedenlerini bulmaya çalışıyorduk. Babam bu konunun ona açılmasını uygun bulmuyordu, bu nedenle de Blanka'nın çok istemesine rağmen, bu konuyu onunla konuşmayı yasakladı. Sonunda iş Bayan Temes'e kaldı. Bálint'e bu konuyu o açtı. Konuşmaları sona erince Bálint evden ayrıldı ve Bayan Temes de bizim yanımıza geldi. Bálint'in evden acele çıkmasından, şimdi bizim bu durumu değerlendirmek içi bir araya geleceğimizi anladığı açıktı. Bálint'in düşüncelerini bu konuşmanın ardından anlamıştık. Şunları söylemişti: Hastanede durumu iyi değildi. Savaşın ardından işyerinde gerektiği gibi kabul görmemişti. Geri plana itiyorlar, uyum ve kariyer yapmasına izin vermiyorlardı. Ona göre benim durumum ise farklıydı: Hayatımın grafiğinin yükseldiğini görüyordu. Ona göre ben hayatın tam içindeydim. Hayatla uyum sağlamıştım. Onun durumunun ise ne olduğu, ne olacağı belli değildi. Acaba kaderi nasıl bir yol izleyecekti? Babası nedeniyle bir kariyer yapmasına izin verilip verilmeyeceğini bile bilmiyordu. Ve bunu görmeden bir karar da vermezdi. Beklemek zorundaydı. Hem ruhsal ve hem de maddi olarak, benimle olan ilişkisini kaldığımız yerden devam ettirebilecek durumda olmadığını düşünüyordu. Ve eğer bu durum benim için ya da babamlar için sıkıntı yaratıyorsa, o zaman da istediğimizi yapabilirdik. Yani eğer daha uygun bir fırsatım varsa, bunu hiç tereddüt etmeden yapmalıydım. Bálint buna engel çıkarmayacağını söylüyordu.

Bu anlatılanları, başımı önüme indirmiş, sessiz dinliyordum. Gözlerimi kucağımda kenetlediğim ellerimden ayıramıyordum. Annem çok kızmıştı. Bálint'e aklına gelen tüm hakaretleri sıralıyordu. Blanka da Bálint'i korkaklıkla suçluyordu. Aramızda en soğukkanlı olanlar babam ve Bayan Temes'ti. Babam belki de erkek olması nedeniyle, Bálint'in anlattıklarından Bálint'in hislerine dair pek çok şey çıkarmıştı. Bayan Temes ise tereddütsüz bir şekilde Bálint'i destekliyordu. Onu rahat bırakmamız, ona zaman tanımamız gerektiğinden bahsediyordu. Bálint de babası gibi zor bir adamdı. Bir içgüveysi konumlarına düşmeyi hazmedemediği kanısındaydı. Sevdiği kızı kendi evine götüreceğine, kızın ailesinin yanında olmak onun için kabul edilmesi güç bir

durumdu. Akşam, yemekten sonra Bálint'le birlikte bahçeye indim. Bayan Temes'in onunla konuştuğunu bildiğimi söyledim. Madem bizim hakkımızda bu konuşmalar oluyordu, durumu bizim değerlendirmemiz daha doğru olurdu. Ne yapacaktık? Ne yapmalıydık? Benim için bir acelesi yoktu –oysa o kadar acildi ki, ama bunu söylemeyi gururuma yediremiyordum– ben bekleyebilirdim! Eğer daha zamana ihtiyacı varsa, bunu bana söylemeliydi. Bizim evimizde, bizimle birlikte yaşamaktan da gocunmamalıydı. Bu çok normal bir durumdu.

Yüzüme baktı. Elini dizime koydu. Bir zamanlar beni çılgınca öpen, sığınaktaki o gece beni kucaklayıp yatağın üzerine fırlatan askerden artık eser yoktu! Sanki bana bir çocukmuşum gibi davranıyordu. Canayakın bulduğu biri sevimli biri gibiydim. Oysa o bana temas ettiğinde ben titriyordum. Bir şeyler söylemesini bekliyordum. Bana Bayan Temes'e anlattıklarından daha fazlasını söylemeliydi. Ne kadar kötü ve sefil bir durumda olduğumu görmüyor muydu? Bu durumun benim için ne kadar aşağılayıcı olduğunun farkında değil miydi? Madem nişanlıydık, ilişkimiz neden bu kadarla sınırlıydı? Neden kırk dereden su getiriyordu? Anlamıyordum. Bana durumu izah etmesini bekliyordum. O ise, eli dizimde, susuyordu. O gece Henrik'e anlattığı türden bir bir şeyler söyleseydi de razıydım: İşyerinde durumum iyi değil, kendimi güvende hissetmiyorum, ileride bu durum değişir, ben de seni Salzburg'a, Roma'ya götürürüm, Papa da seni görünce evlenemediği için kahrolur, gibi bahaneler ileri sürseydi bile bana yetecekti. Ama bunları bile söylemedi. En nihayet söylediği iki cümleyle benim içinde bulunduğum durumu daha da ağırlaştırdı. Şöyle dedi: "Sen çok güçlü bir kızsın, İrén. Sen hayatta her şeyden eminsin".

Babam bana hayatta her durumda kendime ve bulunduğum ortama hâkim olmam gerektiğini öğretmişti. Annem gibi çığlıklar atmamam, Blanka gibi avaz avaz bağırmamam gerektiğini biliyordum. Bálint sözlerinin devamını getirmemişti, ama açıktı, şunu söylemek istiyordu: "Bense senin gibi değilim, zayıfım, kararsızım". Yani benim, kendime ait, en önemli özelliğim olarak gördüğüm ve karakterimin en olumlu yanım, onu anlaşılmaz bir şekilde tedirgin ediyordu. Elbette onun ağzından çıkan

tüm bu sözleri dinlerken, aslında içimden bir başka ses de hiç duymak istemediğim şeyler fısıldıyordu: Bálint'in şu an içinde bulunduğu ruhsal durumda, yani evini ve babasını kaybetmişken ve hastanedeki işini de her an kaybetme riskini hissederken herhalde onun yanına benden daha uygun birini hayal ediyor olmalıydı; onu daha çok anlayacak biri. Evet bu belki de tam da Henriett'ti. Onlar tam da birbirine uyarlardı işte! Birlikte birtakım tereddütler yaşar, bir şeylerden birlikte korkarlardı, çünkü ben neden korkmam gerektiğini bile bilmiyordum! Birlikte ölümü düşünürlerdi; çünkü biri zaten yaşamıyordu, öteki de yeteri kadar ölümle karşılaşmıştı. Biri esir kamplarındaki tutsaklıktan çok şey öğrenmişti, öteki de kısa süre de olsa Biroların evinde bu esareti yaşamıştı ve ben tüm bunların dışında kalmıştım.

Yan yana, diz dize, öylece iki kardeş gibi oturuyorduk. Ve ben hayatımda ilk kez o an, ölülerin asla ölmediğini anlamaya başladım. Biri eğer bu dünyada bir zaman diliminde ve bir biçimde yaşamışsa, o bir daha asla yok edilemezdi. Şundan da emindim: Eğer o gün Heldler ve Binbaşı gerçek anlamda yaşamaya devam etselerdi, Henriett de burada aramızda bulunsaydı Bálint beni aynı eski tutkuyla öpmeye devam ederdi. Ve anlaşılan Henriett'in, Heldlerin ve Binbaşı'nın ölümü Bálint'ten çok şey alıp götürmüştü ve bunların hiçbirini ne yazık ki ben Bálint'e geri veremeyecektim. Kim bilir, bunun nedeni belki bunları ona sunmak istememem olacaktı, belki de bunun için yeteri kadar çaba harcayamayacaktım. Ya da bu mümkün olmadığı için tüm çabalarım boşa çıkacaktı.

Oturuyorduk. Ben Binbaşı'nın karısını sadece resminden biliyordum. O tabloda çocuk Bálint annesinin dizine yaslanmış, ona doğru eğilmişti. Şimdi benim yanımda da aynen böyle oturuyordu. Onun için elimden daha fazla bir şeyin gelmeyeceğinin farkındaydım: Bir dakika için bana yaslanacaktı. Bu kadar. Benden daha fazlasını istemiyordu. Onu hâlâ seviyordum. O akşam onun hakkında sahip olduğum fikirler ya da başkalarıyla ilgili düşünceler durumu değiştirmiyordu. Tüm bunlara rağmen ben hâlâ onun karısı olmak istiyordum. Oysa o akşam, orada şunu da kavramıştım; gerçek anlamda asla onun karısı olamayacaktım. Ya da en fazla Lenore Wilhelm gibi olacaktım. Çünkü Bálint

de kendi Prag savaşında hayatını kaybetmişti. Eğer onunla evlenirsem, o baladdaki* kız kadar garip ve ürkütücü bir hayat beni bekleyecekti. *Graut's Liebchen auch?*** Aslında korkmuyordum. Onu istiyordum. Oysa bunun gerçekleşmesini isterken, başıma bir sürü dert aldığımın da farkındaydım. Onu çok sonraları, o sergi salonuna geldiğinde ve hiçbir hazırlık yapmadan, birden benimle evlenmek istediğini söylediğinde de onu istiyordum. Oysa o zaman artık Pali'nin karısıydım, çocuğum Kinga vardı ve onu artık çok uzun zamandır da sevmiyordum.

Daha sonraki yıllar babamın benimle müthiş gurur duyacağı yıllar olacaktı. Hiç alışkın olunmadığı kadar genç yaşlarda okul müdür yardımcısı olmuştum. Mesleğimde en üsttekiler arasında adım geçiyordu. Babam, kendisinin hayatta başaramadığı tüm hırslarının benim hayatımda gerçekleşiyor olmasının tadını çıkarıyordu. Annem benim hayatımın akışını çok anlayabilecek durumda değildi, ama yine de eve gelip okuldaki o günkü olayları sıralamaya başlayınca ağzı açık dinliyor, sevinçten gözleri parlıyordu. Benimle ne kadar gurur duyduğunu ve ne kadar mutlu olduğunu, onun üzerindeki etkimden anlıyordum: Onun da günlük hayatı değişmeye başlamıştı. Daha düzenli ve sistemli yaşıyor, kendine dikkat ediyordu. Okuldan gelip gidenimiz çok oluyordu. Sadece okuldan değil, eğitim müdürlüğünden de meslektaşlar sık sık bize geliyorlardı. Kahve içiyor, bazı konuları konuşuyor, tartışıyorduk. Misafirler geldiğinde annem hemen odasına çekiliyor, sürekli kayan çoraplarını düzeltiyor, üstüne başına çekidüzen veriyor, sonra da yanımıza gelip zaman zaman akıllıca şeyler söylemeye çalışarak sohbete dahil oluyordu. Zaten çok açık karakterli bir insan değildim ve bir de kendi sıkıntılarımla onlara rahatsızlık vermek istemiyordum. Tek sırdaşım Blanka olmuştu.

O yıllarda kız kardeşim sürekli birilerine âşık oluyordu. Ardından da sürekli hayal kırıklıkları yaşıyordu. Aslında kardeşimin bizim sandığımızdan çok daha serbest bir hayat sürdüğü

* Lenore, Gottfried August Bürger'in baladı. Lenore'nin nişanlısı Wilhelm, Prag Savaşı'nda ölür (6 Mayıs 1757, bu savaşta Prusyalılar, Avusturyalıları ve Rusları mağlup etti). Nişanlısıyla aynı kaderi paylaşmaya karar veren Lenore, Wilhelm'in karısı olabilmek için hayatına son verir. [ed.n.]

** Alm. "Korktun mu ufaklık?" [ed.n.]

konusunda kuşkularım vardı ama bu konuyu hiç konuşmuyorduk. Blanka çok geveze bir kız olarak tanınırdı, ama isterse ne kadar ketum biri olduğunu biliyordum. Çocukluğunun uçarılığını üzerinden atmıştı. Bazen gece yarısı uykusundan uyandırıyor, gündüz bir nedenle anlatmadığım, anlatmaya utandığım bir şeyi ona anlatmaya başlıyordum. İlk başlarda anlatmam için ısrar ediyor, içimi dökmeme yardımcı oluyordu. Sonra bu ısrarların zamanla azalmaya başlamasından, şikâyetlerimin, Bálint'le ilgili endişelerimin Blanka'dan karşılık görmemesinden ve onun giderek artan suskunluğundan Bálint'e dair bilmediğim bazı şeyler olduğundan kuşkulanmaya başladım. Bir açıklama gelmesini bekliyordum. Uzun bir süre kuşkularım asla aydınlanmayacak gibiydi, sonunda bir gece gerçek ortaya çıktı. Bin dokuz yüz elli iki yılındaydık. Bálint üç yıldır bizimle birlikte yaşıyordu. Ben hâlâ alyansımı parmağımda taşıyordum, o ise kaybolan yüzüğünün yerine yenisini almamıştı. Aramızda, eski dönemden kalan kibar ve nazik bir kiracı gibiydi. Bir gece Blanka nihayet konuşmaya karar verdi: Bálint'le vakit geçirmeden konuşmamı, gerekirse zorla onu nikâh masasına oturtmamı tavsiye etti. Bálint'in hastanede sevgilileri vardı. Sıradan, ucuz, adi kadınlardı. Blanka'ya göre Bálint'in hastanede sarkmadığı kimse kalmamıştı. Onun tenezzül etmeyeceği kadar adi bir kadın olamaz, diyordu Blanka. Kontrolünü yitirmiş bir çılgın gibi yaşıyordu hastanede. Oysa biraz kendini toparlaması gerekiyordu. Oradaki iş hayatı da artık bir pamuk ipliğine bağlıydı. Sürekli bir servisten bir başka servise gönderiyorlardı. Her an kapının önüne konulabilirdi. "Şimdi artık aynı ofisteyiz, bunun için durumunu gayet iyi biliyorum" diyerek sözlerini tamamladı Blanka.

Ben Bálint'e inanıyor, sabırla onun karar vermesini bekliyordum. Arada bir ağlasam bile, bu gözyaşlarının nedeni o değildi. Sanki Bürger bedduasının etkisi altındaymışız gibi hissediyordum kendimi. Savaş, toplama kampı hayatımızı mahvetmişti, böyle sanıyordum. Evini, babasını kaybetmişti. Her zaman onun yanında olan, ona yardım eden babası şimdi artık yoktu ve yokluğuyla hayatını altüst ediyordu. Ona hastanede nasıl muamele ettikleri beni hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Hastanede layık olduğu görevlerin verilmemesi, kariyerinde yükselememesi önemli

değildi. Kimse benim ona karşı hislerimi değiştiremezdi. Ama sevgililerinin olduğunu duymam ve benimle evlenmek de istememesi artık kaldırabileceğim bir yük değildi. Sabahlığımı sırtıma geçirmemle odadan fırlamam bir oldu. Blanka'nın "Dur nereye gidiyorsun!" diye haykırdığını ancak Bayan Temes'in yatak odası olarak kullandığı yemek odasına vardığımda işitmiştim. Bálint bu odadan açılan çalışma odasında yatıyordu. Hışımla odaya girdim ve ışığın düğmesini açtım. Duvardaki tek kollu abajuru yakarken, tavandaki büyük avizenin düğmesini de açmıştım. Ortalık birden ev yanıyormuş gibi ışığa boğulmuştu. Bálint korkuyla yatağından sıçradı. Doğrulup neler olduğunu anlamaya çalıştı. Bana bakıyordu. Çevresinde, sağında solunda yukarıda bir sürü lamba yanıyordu.

Bense avazım çıktığı kadar bağırıyordum. Şu an bütün ev halkının kapının öbür tarafında bizi dinliyor olması umurumda bile değildi. Neler söylediğimi artık hatırlamıyorum, ama herhalde sevgililerinin olduğunu, bu nedenle benimle evlenmek istemediğini bildiğimi, bu Allahın belası hayattan bıktığımı, eğer bu hafta içinde evlenecek olursak onu affedeceğimi, olayı kapatacağımı, böylece bu utanç verici hayattan da kurtulacağımızı sıralamış olmalıydım.

Bir yandan bağırıyor, bir yandan da ağlıyordum. Sözlerimi bitirip biraz kendime geldiğinde yataktan kalkmış olduğunu fark ettim. Sırtına bornozunu almış, önümde ayakta duruyordu. Beni süzüyordu. Bu bakışı henüz tanımıyordum. Şundan da emindim ki, onun bu bakışını ne Henriett ne de Blanka tanımıştı. Bu yeni bir şeydi.

"Biriyle evlen, İrén" dedi, "sen çok iyi bir kızsın. Senin hayatta attığın her adım her zaman yerli yerinde. Birini bul ve evlen. Çocukların olsun. Ben de bir oda bulur bulmaz buradan taşınacağım. Bilsen, parmağındaki yüzüğü çıkarmanı ne kadar çok bekledim. Beni buradan kovmanızı ne kadar çok istedim. Bu bitmez tükenmez sabrınızla bana ne kadar acı verdiniz! Çok daha önce durumu kavramalıydın".

Ne? Şaşkın bir şekilde ona bakıyordum. Sigarasını yaktı. Savaştan döneli beri ilk kez yüzü sakin ve rahat görünüyordu. Neredeyse mutluydu. Çocukluğumuzdaki ya da ilkgençliğimizdeki Bálint'ti.

"Merak etme, her şey düzelir" dedi ve eğilip dudaklarımdan öptü. İşte nihayet beni öpmüştü. "Her şey yoluna girer, her şey gideceği yere varır. Zaman gelir insanlara pasaport vermeye başlarlar. Sen de seyahat edebilirsin. Daha hiçbir yere gidemedin, hiçbir şey görmedin. Arzu ettiğin her yere gidebilirsin. Venedik'e gidersin, Napoli'de güvercinlere yem verirsin".

Buraya kadardı. Nihayet parmağımdaki yüzüğü çekip masanın üzerine fırlattım. Odadan çıktığımda ev bomboştu. Herkes, pijamasıyla ya da gecelikleriyle mutfakta durum değerlendirmesi yapıyor olmalıydı. Sadece Blanka yerindeydi. Ben odaya gittiğimde o da daha yeni dönmüş, yatağına girmişti. Ağlamıyordum, ama söyleyecek şey de bulamıyordum. Yatağının yanına oturdum. Beni ne sanıyordu? Bu kadar küçük burjuva olduğumu mu düşünüyordu? Henriett'e Papa'yı, Salzburg'u önermişti. Benim kısmetime de Napoli çıkmıştı. Sıradan pazar işi bir romantizmdi bu!

"Bu herifi geberteceğim!" dedi ansızın Blanka.

Gözlerimi ona doğru çevirdim, ama onu göremiyordum! Yüzü yoktu! Vücudu da! Sadece karmaşık, buğulu bir görüntüydü karşımda duran! Kendimi bildim bileli, bilinçli olarak var ettiğim hayat, Bálint'siz öylesine anlamsızlaşmıştı ki, birden panik içinde duyularımın da beni terk ettiğini sandım. Blanka'nın ne söylediğini de anlamıyordum. Sanki anlamadığım bir dil konuşuyor gibiydi. Blanka benim yerime de ağlıyordu. Benim gözlerimden ise tek bir damla yaş bile süzülmüyordu.

Daha sonraları İrén'le konuşmalarında, disiplin cezası meselesi konu olduğunda, bunun kendisi açısından ne kadar büyük bir rahatlama anlamına geldiğini bir türlü anlatamamıştı. Bu ceza, hayatında kendi başına karar verip uygulayamadığı bir dizi değişikliği zorunlu olarak yaptırıvermişti. İrén anlamsız gözlerle bakıyor, sonra da uzanıp Bálint'in yüzüne bir öpücük konduruveriyordu. Bálint'i sinirlendiriyordu bu tavır, çünkü hak etmediği bir mükâfat aldığını hissediyordu. Hissettiklerini anlatamamasına hep içerlerdi: Neden anlamıyorlardı, o Blanka'ya kızmıyordu ve bunun da nedeni sandıkları gibi şövalyece bir affetme lütfu değildi. Kızmıyordu işte, hatta sadece Blanka'ya değil, kimseye karşı da kırgın değildi. Hastanenin müdürüne bile kızmıyordu. O disiplin kurulu toplantısına başkanlık eden müdür, tarihin girdaplarında kim bilir bugün artık nerelere savrulmuştu. Bazı şeyler vardı ki, İrén bunları anlamakta güçlük çekiyordu. Yaşlandıkça da daha az anlayabiliyordu. Bálint bir keresinde, evliliklerinin daha uyumlu olduğu ilk dönemlerinde tutsaklık yıllarını anlatmayı denemişti. İrén ise kulaklarını tıkamış, onun çektiği acıları duymak istemediğini haykırmıştı. Bu Bálint'i çok şaşırtmıştı. O bu yılları anlatırken, acı çekmek aklına bile gelmemişti oysa. Tutsaklık yıllarından aklında kalanlar bambaşka şeylerdi. Disiplin cezası nedeniyle taşrada geçirmek zorunda olduğu dört yıldan aklında kalanlar da farklı şeylerdi.

Aradan geçen yılların ardından, yaşlanan İrén giderek babasına daha çok benzemeye başlamıştı. Duyguları giderek daha çerçeveli bir hale geliyor ve dünyayı algılaması da giderek okul havasında gerçekleşiyordu. Bálint, şimdi ona kalsa, kendisinin anlatma fırsatı bile bulamadığı tutsaklık yıllarını nasıl, hangi kavramlarla hikâye edeceğinden emindi: Zavallı tutsak; açlık çeken esir; yerinden yurdundan sürülen masum insan. Tutsaklık

yıllarının anılarını paylaşabilmesi için de bir erkekle konuşması gerekecekti. Çünkü hiçbir kadın, bu tür tutsaklık ya da sefalet durumunun bile bir tür rahatlatıcı unsurlar içerdiğini kabul edemezdi. Bunun nedeni her türlü sorumluluktan bir anlamda muafiyet kazanmasıydı. Kaderini tayin edebilme yükümlülüğünün ortadan kalkmasıydı. Birileri belki acımasızca ya da biraz aptalca da olsa, onun yerine karar veriyor; ona yiyecek temin ediyor; ne yapacağını, ne kadar çalışacağını saptıyordu. Hakkında karar verenlerin kötü niyet taşıdığı da belki söylenemezdi. Belki en doğru tanımlama, Bálint'in erginliğe ulaştığı dönemde artık nefret ettiği karar verme hakkının ve de hür iradesinin elinden alınıp tekrar çocuk muamelesi göreceği konumlara itildiğiydi. Hapislik dönemi sona erdiğinde, aslında kendini, yakalanıp toplama kampına götürülürken olduğundan daha kötü hissediyordu. Şimdi memleketine geri dönmesi, tamamen altüst olan bir ülkede, yeni koşulları öğrenmesi, kendine yeni bir hayat kurması gerekecekti. Ondan evlenmesi, çocuklarını yetiştirmesi beklenecekti. İrén'e tutsaklık yıllarında aklına pek gelmediğini nasıl olsa söylemeyecekti. Oysa kampta kadınları ve onlarla sevişmeyi elbette arzulamıştı, ama hayal dünyasını süsleyen bu kadınların hiçbiri İrén'in yüzünü taşımıyordu. Aklına İrén'in gelmesiyle birlikte ikinci düşüncesi, memlekette kendisinden bir şeyler beklendiği oluyordu. Bu beklentilere yanıt verebilmek için de kendisini fazlasıyla yorgun hissediyordu.

Disiplin kurulunun önüne çıkarıldığında da fazla şaşırmamıştı. Onu tek şaşırtan suçun niteliği ve de suçlayan kişinin kimliği olacaktı. Önceleri ahlaksız hayatı nedeniyle kurula çağrıldığını sanmıştı. Her ne kadar, özel zamanlarını kiminle ve nerede geçirdiğinin, doktorluk mesleği açısından ne gibi bir zarar taşıdığını anlamakta güçlük çekse de yine de bu suçlamayı kabul edebilirdi. Ama bu konu, temel suçlamanın gerisinde, sadece iddianameyi biraz renklendiren bir ayrıntı olarak gündeme geldi. Blanka'yı kurul salonunda görünce önce kızın diğer ofisten zabıtları tutmak için çağrıldığını düşünmüştü. Acımıştı da, çünkü kızcağız o kadar dağınık ve düzensizdi ki, bu tür duruşmaların ve konuşmaların zabıtlarını asla düzgün bir şekilde tutamazdı. Ama yine de Blanka'yı burada görmek içini ısıtmıştı. Elekeslerin

evinden ayrılmasının üzerinden dört hafta geçmişti. Zaman zaman ofiste karşılaşıyorlardı, ama kız Bálint'in sorularına cevap vermiyor, hatta onu görmezden geliyordu. İrén'den ayrılmasını affetmediği belliydi. Ama Blanka Bálint için, dargınlığına rağmen de, özel biriydi. Hep onunla konuşmak, ona açıklamak istemişti. Tüm bu olanlara rağmen, sadece Blanka değil, evdekiler de onun için çok özel insanlardı. Durum onların sandığı gibi değildi. Tutsak kaldığı dönemde onunla ilgili olarak olup bitenler ya da serbest bırakılmasının ardından çevresinde yaşananlar, tanımladığı hayat, öylesine anlam yoğunluğu yaratıyordu ki, bu ortamda kendi ağırlığını İrén'e yüklemek ya da İrén'in yükünü de kendi sırtına almak istemiyordu.

Müdür, ona, şimdi hakkınızdaki suçlamayı dinleyin, deyince, bir sigara yaktı ve geride kalan yıllar içinde ilişkiye girdiği hemşirelerin, genç doktorların ve hastaların isimlerinin sıralanmasını beklemeye başladı. Sadece söz konusu olacak olan kadınlar için kendini biraz gergin hissediyordu. Ama yine de çok endişeli değildi, çünkü onların başına dert açmayacağından emindi. Burada birine bir ceza verilecekse, bu kişi kadınlar değil, kendisi olacaktı. Ama hakkında ileri sürülen suçlamaları ve de suçları ileri sürenin kim olduğunu duyunca, kendini tutamayıp güldü. İşte o zaman, o iddiaları ileri süren ve o zamana kadar gözlerini kaçıran kişi de yüzüne bakmıştı.

Blanka asla düşüncelerini bir sistem bütünlüğü içinde dile getiremezdi. Şimdi de kekeleyip duruyordu. İleri sürdüğü iddialar ve cümlelerindeki yüklemler sürekli bir kargaşa içindeydi. Ama yine de bu hızlı konuşmadan şekillenen iddiaya göre o hastalarından yasalara aykırı bir şekilde para almıştı. "Ben bu şahsın yakınında çalışıyordum" diyordu Blanka, hastaların kabulü işlemlerinin yapıldığı esnada bu doktorun faaliyetlerini gözlemlemişti. Mesela en son olarak da İmrene Karr isimli bir hastadan para kabul etmişti. Sözü geçen kadın, hastaneye hemen alınması ve hasta sayısının az olduğu bir koğuşta kendine yatak sağlanması amacıyla doktora bir zarf vermişti. Zarfı almadan önce Bálint Biro hiçbir vaatte bulunmamıştı. Zarfı teslim almasından sonra da, "Bakalım neler yapabiliriz" demişti. Sonra da İmrene Karr, gerçekten de derhal dört kişilik küçük bir koğuşa alınmış,

hem de kendisine pencere kenarında bir yatak verilmişti. Ayrıca dört kişilik odada da tek başına kalmıştı!

Blanka heyecanlıydı, yüzü kızarmıştı, kelimeleri yutarak konuşuyordu. Bálint onun tüfeğine baktı; güzel hazırlanmıştı. Minik vücudu asker ceketinin altında kaybolmuştu. Bayan Temes'in ustaca taradığı saçlarının üzerine de kâğıttan yapılmış bir miğfer geçirilmişti. Disiplin kurulunun duruşması boyunca Blanka, Bálint'in yanında asker kostümüyle oturmuştu. Disiplin kurulunun konuyu görüşmesi devam ederken, hastaneye gelen ve onları arayan Henriett de Blanka'nın ve Bálint'in neden o eski temsildeki asker kostümleriyle orada olduklarına bir anlam verememişti. Ama bunun çok da üzerinde durmamıştı. Çünkü ne zaman evlerine geri dönse, her defasında onun gözünde gerçekdışı olan şeylerle karşılaşmıştı: Faşizmin kurbanları üzerine temsiller dramalar yazan Elekes; İrénlere sığınan ve bağımsızlığını kaybetmiş olmasını hazmedemeyen Bayan Temes; İrén'in meslekdaşlarıyla sosyalist eğitimin temel sorunlarını tartışmaya çalışan Bayan Elekes; giderek hayata uyumu zorlaşan ve mutsuzluğu yüzünden okunan İrén; ya da saçları hızla dökülen ve kadınların peşinde dolaşmaktan usanmayan Bálint; her biri sanki bir maskeli baloya gidip kendi karakteri dışında görünmeye çalışan kişiler gibi gerçekdışı geliyordu ona. Ya da başka türlü söylemek gerekirse, bu kişilerin her biri karakteriyle pek uyuşmayan roller oynayan oyuncular gibiydiler. Demek ki şu an da bunu yapmak istiyorlar, diye düşündü Henriett; varsın olsundu, Bálint kırmızı asker pantolonuyla, Blanka da elinde silahıyla Disiplin Kurulu toplantısında otursundu.

Bálint, Blanka'nın sözünü ettiği hasta Bayan Karr'ı iyi hatırlıyordu. Hastaneye iki hafta kadar önce gelmişti. Gerçekten de işlemleri yapan Bálint'e büyük koğuşlardan nefret ettiğini söylemiş, onu küçük bir koğuşa yatırmasını rica etmişti. Bayan Karr güler yüzlü toplu bir kadıncağızdı. Mahalle doktorunun sevkiyle hastaneye yalnız gelmişti. Şikâyetleri bir apandisit ihtimalini akla getiriyordu. Bálint kartonu hazırladı ve kadının hastaneye kaydını yaptı. İstediklerine çok dikkat bile etmeden ona şu cevabı vermişti: Yatırılacağı servisteki arkadaşlar, nerede boş yer olduğuna bakacaklardı. Kimin nerede yatırılacağına boş yataklara

göre serviste karar verilebilirdi. Daha sonra da kadının cevabını da beklemeden bir sonraki hastayla ilgilenmeye başlamıştı. Bayan Karr da uzaklaşmıştı. Blanka kadınla aralarında bu konuşmalar geçerken, her zaman olduğu gibi, büroda, onun masasına yakın bir yerde daktiloda bir şeyler yazıyordu. Yani bu konuşmaları duymaması imkânsızdı. İşte o zaman Blanka'nın bunları kasten anlattığını, onu mahvetmek istediğini anladı. Ama bunu anlaması, onu kederlendireceğine, eğlendirmişti. Bu komploda neden Bayan Karr'ı seçtiğini de gayet iyi biliyordu.

Bayan Karr, apandisit vakalarında çok ender olarak görülen bir şanssızlık sonucu, ameliyat sonrası ansızın hayatını kaybetmişti. Olay hastanede incelenmiş, sonra ölüm vakası hasta yakınlarına duyurulmuş, yakınlar da gelip hastanın eşyalarını falan almışlardı. Yani dosya da kapanmıştı. Sıradan bir olay, sıradan bir hastaydı. Bálint neredeyse unutmuştu bile. Blanka doğrudan onun gözlerinin içine bakıyordu. Hızlı hızlı konuşuyor, konuşurken de tüfeğini neredeyse başı hizasına kadar kaldırıyordu. Suçlamasından tek kelime bile gerçeği yansıtmıyordu elbet. Ama iddiaları yalanlayabilecek tek kişi olan Bayan Karr artık yaşamıyordu. Tam da bu yüzden onu seçmişti zaten. İşte bu nedenle de Blanka tarafından dile getirilen bu iddia ve Bálint'in hayatında çoğu kişinin, belki de haklı olarak hoşuna gitmeyen, ama suç da olmayan bir sürü davranış onu hastaneden uzaklaştırmak için yeterli neden sayılacaktı. Blanka sözlerini, kurula yönelik olarak, sosyalizmin sıradan propaganda sloganlarından seçilmiş dikkatli olmak ve sağlık ahlakını korumak üzerine birkaç sloganla tamamladı. İşte Bálint de tam bu esnada bu duruşmanın başından beri kafasını kurcalayan ve bir türlü aklına getiremediği şeyi hatırlamıştı. Blanka'nın çocukluklarında oynadıkları temsildeki rolünü, o rolde söylemesi gereken şeyleri aklına getirmeye çalışmıştı. Ve şimdi de o sözleri yüksek sesle sıralayıverdi: "Sana saldıracağım, seni yeneceğim, elini kolunu keseceğim". Oturumun sekreterliğini yapan personel dairesi memuru bu adam herhalde çıldırdı diye düşünüyor olmalıydı. Bálint o temsilde kızın ne kadar da güçlü olduğunu düşündü. Elekes yardıma gelip onları ayırıncaya kadar kızla sahnede güreşmişti, bir erkek gibi güçlü ve cesurdu. Blanka nihayet oturdu, küçük silahını da indirdi.

Sorulara sakince yanıt veriyordu. Onların beklediğinden de sakindi. Ne oturuma başkanlık eden hastane müdürü ne personel dairesi memuru ve ne de kurulun diğer dört üyesi, onun bu hastaneden ayrılırken ne kadar da mutlu olacağını hayal bile edemezlerdi. Esir kampından döndüğünden bu yana kendisine önemli sayılabilecek hiçbir görevin verilmediği bu hastaneyi babası onun için daha lise sıralarındayken seçmişti. Hastadan para almadığını söyledi, tabii bunu kanıtlayamazdı, ama aldığını iddia eden Blanka da kanıtlayamazdı. Bálint bu noktanın oturumun en hassas noktası olduğunun farkındaydı. Karar alınırken, kimin sözlerini daha inanılır ve güvenilir bulduklarını saptamak zorundaydılar. Blanka, Bayan Karr'ın hastaneye kayıtlarının yapıldığı o beş dakika içinde odada sadece Bálint'le kendisinin bulunduğunu kanıtlayabiliyordu. Diğer iki personelden biri lavaboya gitmiş, diğeri ise yemeğe inmişti. Sonunda kurul onları salondan çıkardı. Bir karara varabilmek için durum değerlendirmesi yapacaklardı. Blanka tam yanından geçip gidecekken, uzandı, kızı bileğinden yakaladı.

Yine kızın ne kadar güçlü olduğunu hissetti. Blanka direniyor, kurtulmak istiyordu. Ama artık Bálint çok daha güçlüydü, kızı yakaladı, kucakladı. Bálint evden taşındığından beri hiç konuşmamışlardı. Nihayet burada söylediklerini dinleyeceğini sanıyordu. Ama ummadığı bir şey oldu, kız hiç beklemediği bir çığlık attı. Ses üzerine kapı açıldı ve personel dairesi memuru kafasını çıkarıp koridorda ne olup bittiğine baktı. Bálint kızı bırakmak zorunda kalmıştı. "Şimdi onu boğazlamak istediğimi düşünecekler" diye kızdı kendi kendine. Kız koşarak uzaklaşmıştı. Şimdi artık sadece onun elbisesini görüyordu. Lacivert bir elbise vardı sırtında. Bunu İrén'den öğrenmiş olmalıydı, bu tür disiplin kurulu toplantılarına resmi bir kıyafetle gelmek doğru olurdu. Blanka'yı ne kadar çok sevdiğini kime nasıl anlatabilirdi? Bu kızın onu ihbar etmiş olması, ufak oyunları, dalavereleri durumu değiştirmezdi ki? Ne kadar ümitsiz bir durumdu! Blanka'nın çığlığı üzerine salondan kafasını uzatan personel memuru bir an ona bir caniye bakar gibi baktı. Bálint, eğer o ana kadar içeride bir tartışma olduysa bile, bu hareketin ardından herkesin hemfikir olacağını anlamıştı. Herhalde, ya zavallı kızı

tehdit etti ya da onu elde ederek ifadesini değiştirmeye çalıştı diye düşüneceklerdi.

Tekrar salona çağrıldığında disiplin kurulunun aldığı karar ilan edildi: Kurul, bakanlık kararıyla onu, daha elektriğin bile olmadığı bir köye sürüyordu. Ama çok endişelenmesine gerek yoktu; beş yıllık planın parçası olarak köye elektrik gelecekti. Bakanlıktan gelen müfettişin gözlerinin üzerinde olduğunu hissediyordu. Müfettiş şimdi bu adamda acaba kadınlar ne buluyor diye düşünüyor olmalıydı. Soluk benizli, zayıf, kayda bile alınmayacak biri olarak görüldüğünü biliyordu. Karar metni okunurken, Bayan Karr'dan para kabul etme suçunun yanı sıra, hastanedeki kadınlara düşkünlüğü de bir kabahat olarak sıralanıyordu. Bunları dinlemek ona da rahatsızlık veriyordu. Kurul üyelerinden bir kadın doktor ise gözlerini hiç yerden kaldırmadan kararı dinliyordu. Bálint en çok da bu kadına acıyordu. Şimdi isimlerle, kayıtlarla listeyi dinleyen bu kadın, kendine neden bir türlü sıra gelmediğini anlıyordu, oysa o da ne kadar Bálint'i istemişti. Sonra da biraz nasihat ettiler: Özeleştiri yapmalı, bundan daha ahlaklı bir hayat sürmeye karar vermeliydi. Sonra, ekmek kapısını tümden kapatmadıkları için ayrıca onlara da teşekkür etmeliydi ve artık gidebilirdi. Doktor olarak sürgüne gönderildiği köyde bir de lojman olduğunu öğrendiğinde neredeyse mutluluktan uçacaktı. Elekeslerde nişanlı bir içgüveysi adayı olarak yaşamıştı. Ardından şehrin ana bulvarının arka sokaklarından birinde bir oda kiralamıştı. Ama kaldığı evdeki sefalet anlatılacak gibi değildi. "Tek başıma bir evim olacak! Hem de sadece benim kalabileceğim bir ev!" Nasıl olup da bir şeylere hâlâ bu kadar sevinebildiğine de şaşırıyordu. "Blanka! Benim zavallı şapşal bebeğim!"

Hastanenin kayıt bürosuna doğru yöneldi. Oradaki eşyalarını toplayıp burayı artık terk etmeyi düşünüyordu. Koridorda ardından birinin geldiğini duydu. Hızlanan ayak seslerinden, gelenin onu yakalamak için adımlarını açtığını anladı. Disiplin kurulu üyelerinden biriydi. Bir meslektaşıydı, ama aralarında şimdiye dek pek bir ilişki olmamıştı, sadece karşılaştıklarında selamlaştığı Tímár adında bir adamdı. Durdu. Ondan ne istediğini çıkaramamıştı, ama bir şeyler söylemek istediği açıktı.

Tímár, disiplin kurulunda dile getirilen suçlamaların hiçbirine inanmadığını söylüyordu. Elbette, o inanmıyordu, ama önlerine konan her şeye kanan bazı enayiler inanmış olabilirlerdi. Tímár'a göre tüm bunlar başına babası nedeniyle gelmişti. Çünkü babası eski düzenin bir parçasıydı. Ve de elbette o küçük fahişeyi de unutmamak lazımdı! Herhalde onunla bir ilişki kurmadığı için intikam planları yapmış olmalıydı. "Bak şuraya mim koyuyorum" diyordu Tímár, "gün gelecek sen bu hastaneye geri döneceksin". Sonra hararetle elini sıktı ve bir yerlere doğru yürüyüp gözden kayboldu. Adamın söylediklerine pek önem vermemişti. Ona destek olmak için söylenen bu sözler aslında daha çok onun asabını bozmuştu. Bunları şimdi burada mı söylemeliydi? Söylediklerine inanıyorsa, disiplin kurulunda dile getirilmesi gerekmez miydi? Orada ise konuşacağına bir tek laf bile etmeden bütün toplantı boyunca susmuştu. Şimdi ise burada caka satıyordu! Kimi ilgilendirirdi artık? Ayrıca Blanka'ya, elinde tüfek tutan o minik askere fahişe demeye ne hakkı vardı? Orada sıralanan kadın kız işlerinin hepsi de doğruydu, ama elbette tüm bunlara rağmen çok iyi bir doktor da olabilirdi. Yani saçma sapan bir işti bu.

Büroya gittiğinde Blanka yerinde oturuyordu. Sırtı kapıya dönüktü ve daktilosunun üzerine eğilmiş bir şeyler yapıyordu. Kapıyı açıp içeri girince, odadaki diğer iki sekreter ayağa kalktılar. Daha önce hiç böyle yapmazlardı. "Galiba kahraman oldum" diye geçirdi içinden. Gülümsedi. Sonra masasının çekmecelerini açıp içindekileri bir bir çıkarmaya başladı. O bunları yaparken, Henriett de arkasında durmuş onu seyrediyordu... Ne kadar garip, o kadar çok sevgilisi olmasına rağmen beni hiç öpmedi, yani *"öyle"* öpmedi. Bunun hayatında hiç olmamasına hâlâ yanıyordu. Bálint masasında kendine ait özel şeyler bulundurmazdı. Buradan götürmek istediği her şey çantasına sığmıştı bile. Kızlardan nasıl vedalaşması gerektiğini bilemiyordu. Onun tereddüdünü fark eden sekreterler sorunu çözdüler; Bálint'in yanına gelip elini sıktılar. Blanka ise yerinden kalkmamıştı. Bálint de ona seslenmedi. Hastanenin parkına kadar yürümüştü ki, önlüğü aklına geldi. Disiplin kurulu için çağrıldığında önlüğünü çıkarıp bürodaki vestiyere asmıştı. Önce bir önlük için geri dönmek istemedi,

ama sonra, gidip almasının doğru olacağını düşündü. Bu önlük Bayan Temes'in önlüklerinden biriydi. Elekeslerde bulduğu bu önlüğü kaybetmek istemiyordu.

Büroya ikinci kez girdiğinde oradakileri masaların yerlerini değiştirirken buldu. O güne kadar Blanka'nın masası iki kızın masalarının ortasındaydı. Şimdi ise Blanka'nın masasını kendilerinden uzaklaştırmış, duvarın dibine çekmişler, kendi masalarını da yan yana koymuşlardı. Blanka elleriyle yüzünü kapatmış ağlıyordu. Kızlar ise yüzlerinde çok ciddi bir ifadeyle masalarını düzenliyorlardı. Kızların masası ve Blanka'nın masası arasında çok büyük bir mesafe oluşmuştu. "Tanrım, şimdi Blanka'yı tamamen dışlayacaklar. Çünkü onu hain ve casus olarak görüyorlar".

Hayatta onun ne kadar çok farklı yüzüyle karşılaşmıştı; bağırıp çağırırken ve kahkahalar atarken; kızak kayarken, bir şeyden korkup paniğe kapılmışken; bir şeyleri ezberlemeye çalışırken ya da kopya çekerken; o gece şarap mahzeninde ona sarıldığında, Elekes'in divanının üzerinde yüzü yaşadığı zevkle parıldarken; elinde minik tüfeğiyle sahnede duran küçük bir kızken ya da artık ergenlik çağında genç kızken... Yine ona yaklaşmak, onu teselli etmek istedi, ona doğru bir adım attı. Sekreter kızlardan, büyüğü yüzünde çok ciddi bir ifadeyle onu durdurdu, Blanka'yla arasına girdi.

"Hayır, bunu yapmayın!" dedi neredeyse sert bir ifadeyle, "Bu kadarını Tanrı bile istemez artık. Yapmayın! O buna layık değil!"

Askıdan Bálint'in önlüğünü aldı, itinayla katladı ve öyle verdi. Çantası tıkabasa dolu olan Bálint'in önlüğünü kolunda taşıması gerekiyordu. Bálint odadan çıktığında kendini hiç de iyi hissetmiyordu. Bunun nedeni de olup bitenler değil, Blanka'yla vedalaşamamış olmasıydı. "Bin dokuz yüz elli iki" diye geçirdi içinden Henriett, bir yandan Bálint'in peşi sıra gidiyor, ama bir yandan, bu işi neden ve hangi amaçla yaptığını çözemediği Blanka'nın yanında kalmasının belki de daha iyi olacağını düşünüyordu. "Anlamıyorum" diyordu, "siz neler yapıyorsunuz birbirinize? Neler oluyor? Eğer yaşasaydım, şimdi yirmi bir yaşında olacaktım..."

Bálint evden taşınalı daha birkaç ay ancak olmuştu ve ben onsuz yapamayacağımı artık biliyordum. Nasıl isterse öyle yapsın diye düşünüyordum, istediği kadınla istediği zaman birlikte olsun, ama yeter ki geri gelsin, bizimle yaşasın. Bálint hayatımızın bir parçasıydı. Madem istemiyordu, o zaman benimle evlenmesi de gerekmezdi. Ama bizimle beraber olmalıydı, arada biraz konuşabilmeliydik. Artık gurur falan da düşünmüyordum. Gerekirse bunu ona da rahatça anlatabileceğimi sanıyordum. Yeni adresini bilmiyordum. Bu nedenle Blanka'yla ona haber gönderip buluşmak istediğimi iletmesini rica ettiğimde bana şöyle dedi: "Eğer hastanede olsa bile onunla konuşmaya tenezzül etmem, ama zaten hastanede değil, başka bir yere tayini çıktı".

Şaka yaptığını sanmıştım. Ya da daha kötüsü yalan söylüyor, Bálint'i eve çağırmamam için bahaneler uyduruyordu. Ama şaka yapmadığı anlaşıldı. Birden sinirlenip gergin bir şekilde bağırmaya başladı. Hatta hayatında ilk kez bana neler yapmam gerektiği üzerine dersler de veriyordu: Ne biçim kadındım! Bizi terk eden o değil miydi? Bizi elinin tersiyle iten, aşağılayan birini şimdi tekrar evimize mi alacaktık? Heyecanla kendime bakmamı haykırıyordu, ben ne kadar mükemmel bir insandım, Bálint ise bir hiç! O avucunda nasıl bir hazine tuttuğunu anlayamamıştı! "Onu unut!" diye bağırdı. Şaşkınlıkla onu izliyordum. Ateşi yükselen bir hasta ya da bir çılgın gibiydi. Bálint'in bu şehirde olmamasını kabul edemiyordum. Böyle şeyler uydurarak onu eve geri çağırmaktan alıkoymak isteğini sanıyordum. Çok kızgındım! Ona vurabilirdim. Bana karşı böylesine yüzsüz ve küstahça oyunlar mı oynuyordu? Oysa bana yardım etmesi gerekiyordu! Bálint'in benim için ne anlama geldiğini bilmiyor muydu?

Bir şeyler yapması için babamdan da yardım istemem de bir sonuç vermezdi. Babam Bálint'in evi terk etmesinin ardından

gururu incindiği için onu asla affetmeyecekmiş gibi görünüyordu. Oğlu gibi sevdiği gencin davranışları nedeniyle utanç duyan Bayan Temes'i de işin içine katamazdım. Geriye bir tek annem kalmıştı. Hayatımda ilk kez benim kendine muhtaç olmamdan paniğe kapılan, ama aynı zamanda da müthiş bir haz duyan annem, odasında gözyaşları içinde ondan bu işi düzeltmesi için ona yalvarırken sessizce beni dinliyordu. Annem, bizim evin kayda geçirilmemiş aile yasalarına göre herkes tarafından çocuklar grubuna dahil edilirdi. Ona karşı hep biraz ihtimamla yaklaşmak gerekirdi. Bu dünyayı da pek anlamaz, dünya işlerine akıl erdiremezdi, ama kızının acı çekmesine de gözlerini kapatamazdı. Blanka'nın doğruyu söyleyip söylemediğini ortaya çıkarmak işini üstlendi. Ve de Blanka'nın üstünü kapattığı bir şey varsa, onu da öğrenecekti. Uzun uzun paltosunu fırçalayıp, ayakkabılarını temizleyip, defalarca saçlarını tarayıp evden çıktığı o öğleden sonrayı hiç unutmuyorum. Günlerden beş aralıktı. Lapa lapa kar yağıyordu. Ben ise pencerede durmuş, erken kararan kış gününde artık çok seçilemeyen bahçeye bakıyordum. Blanka evde değildi. Son zamanlarda eve geç gelmeye başlamıştı. İşten çıktıktan sonra kiminle nerede beraber olduğu hakkında bir fikrimiz de olmazdı. Arkadaşlarını da bize tanıştırmıyordu. Bayan Temes mutfakta bir şeylerle uğraşıyor, Aziz Nikolas Günü'nün akşam yemeğini hazırlıyordu. Babam benim işlerimi bitirdiğimi görünce, çocukluktan beri yaptığımız gibi, ayakkabılarımızı Nikolas'ın şekerlemeler koyması için pencereye yerleştirmemi istedi. Annem hâlâ gelmemişti. Babam da annemin nereye gittiğini bilmiyordu. Annem evden çıktığında babam henüz gelmemişti. Babam gelip de annemi sorunca da ben bir şeyler mırıldanmış, misafirliğe gitti gibi bir şeyler söylemiştim. Ama annemin birine ziyarete gitmesi o kadar inanılmaz bir şeydi ki, babam da inanmamıştı elbet. Bir süre sonra Bayan Temes de mutfaktan gelip oturma odasında sökükleri dikmeye başladı. Annemin hâlâ gelmemiş olması onu da meraklandırıyordu. Sonunda kapı açıldı, gelen Blanka'ydı. İçki kokuyordu. Gözlerinde de garip bir parıltı vardı. Bir erkekle birlikteydi demek ki, belki de artık bir erkek arkadaşı vardı. Çok keyifli görünüyordu. Bir zafer kazanmış gibiydi.

Biraz sonra da annemiz geldi. Elbette her zamanki gibi bu kez de anahtarını evde unutmuştu. Bu nedenle kapının zilini çalmak zorunda kalmıştı. Kapıyı ona ben açtım. Neler öğrendiğini, neler anlatacağını o kadar merak ediyordum ki, heyecandan konuşamıyor, onun bir şeyler söylemesini bekliyordum. Annem o akşam çok genç görünüyordu. Aynı zamanda da gergin ve heyecanlıydı. Onu hiç böyle görmemiştim. Yüzüne bakar bakmaz, Bálint'in artık gerçekten Budapeşte'de olmadığını anladım. Hatta yüzünün ifadesinden çıkardığım bir şey daha vardı: Sorun düşündüğümden çok daha büyüktü. İçeri girdiğinde herkes ona sorular sormaya başlamıştı. Doğal olarak, nerede olduğunu, nereden geldiğini merak ediyorlardı. O ise kimseye cevap vermedi, sessizce paltosunu çıkardı. Babam bir süre bekledi, benim ya da Blanka'nın yerimizden kımıldamadığını görünce, kendi kalktı ve annemin paltosunu alıp yerine asmak için dışarı çıktı. Blanka, bir elinde sigara radyonun düğmelerini çeviriyor, bir yandan da beni hastanenin Noel kutlamalarına katılmam için ikna etmeye çalışıyordu: Orada pek çok bekâr doktorla karşılaşacaksın, diyordu. İyi niyetliydi bu önerisinde elbette, ama o kadar patavatsızca yapıyordu ki, hayır anlamına başımı sallamakla yetindim. Şimdi artık Bayan Temes annemi nerede kaldığı üzerine sıkıştırmaya başlamıştı. Birden annemin ağladığını fark ettik.

Binbaşı'nın cephede hayatını kaybettiği haberinin geldiği günden bu yana annemi ağlarken görmemiştim. Hepimiz endişe içinde ona koştuk. "Mutlaka öldü" diye düşünüyordum korkuyla, "Bálint ölmüş olmalı. Bunu öğrendi annem ve söyleyemiyor". Yanında duruyordum. Bu korkunç haber nedeniyle bana sarılmasını bekliyordum. Hiçbir zaman annemi, gerçek bir anne gibi hissetmemiştim. Bu durum ancak ben acı çekerken değişiyordu ve bu durumlarda da annem birden değişiyor, gözümde büyüyordu. Beni kendine çekmesini, kucaklamasını beklerken, birden Blanka'ya doğru uzandı ve ona sarıldı. Sersemlemiştim. Şaşkınlıkla onlara bakıyordum. Anlamıyordum; terk edilen nişanlı ben değil miydim? Şimdi de Bálint'in geride bıraktığı dul? Annem ise Blanka'yı kucaklamış, onu okşuyor, öpüyor, seviyordu. Bu anlaşılmaz duygusal tavrıyla sanki ona bir şeyler söylemek ister

gibiydi. Kimse onun maksadını anlayamıyordu ve bu şaşkınlık Blanka'yı etkisi altına almıştı.

"Ne oluyor burada?" dedi babam endişeyle, "Ne oldu sana? Neredeydin?"

Annem hâlâ cevap vermiyordu. Blanka'yı öpüyor, kokluyordu. Sonra birden değişiverdi. Çıldırmış gibi Blanka'ya vurmaya başladı. Blanka ise çığlıklar atarak annemin sarılmasından kurtulup pencereye doğru kaçtı. Annem ise öylesine derin ve acı içinde ağlıyordu ki, duyanlar birinin yasını tutuyor sanabilirlerdi.

Sabırsızlıktan çatlamak üzereydim. Artık söylese ya! Söylesin de ne olduğunu bilelim artık! Öldü mü? İntihar mı etti? Ya da artık neyse, söylesin ve ben de ona göre hazırlanayım! Eğer yas tutmak gerekiyorsa, onu yapayım! Ne olacaksa olsun artık! Bu duygularımın bir o yana bu bir bu yana çalkantısına dayanamayacağım! Bayan Temes anneme bir yudum su içirdi. Evde kim hasta olsa, hemen yardımına Bayan Temes yetişirdi. Şimdi de aynı soğukkanlılıkla ve yüzünün hatları bile değişmeden annemi koruması altına almıştı. Annem yavaş yavaş kendine geliyordu. Davranışları normalleşmişti. Yüzünü sildi ve alışkın olduğumuz havaya bürünmeye başladı. Terzi Bayan Szabo'ya gittiğini söyledi. Elbette kimseyi inandıramamıştı. Hepimiz onun yeni kıyafetler sevmediğini biliyorduk. Hep alışkın olduğu eski püskü şeyleri giyerdi. Yeni bir şey almak için, terziye provalara gidemeyecek kadar tembel olduğu aramızda bir sır değildi. Babam, aman sen de der gibi elini salladı. Annem sık sık minik yalanlar söylerdi. Biraz önceki de onlardan biri olmalıydı. Yani bu durum tanıdıktı, peki ama bu kadar soğuk havada nereye gitmişti? Bu hâlâ bilinmiyordu. Blanka'ya neden saldırmıştı? Ama artık gerginliği geçmişe benziyordu. Önemli olan da buydu, eve gelmişti ya! Nasıl olsa sır saklayamaz, nereye gittiğini, neler öğrendiğini biraz sonra anlatırdı. Bayan Temes bahçeden bir şeyler getirmeye indi. Blanka bir süre surat astıktan sonra annemin yanına gidip yanağına bir öpücük kondurdu, sonra da çıkmak için hazırlanmaya başladı. Bir yere gitmesi lazımdı, arkadaşları onu bekliyorlardı. Babam ise karşı çıkıyordu. Evde kalmasını, bir şeyler okumasını, yırtık sökük çamaşırları dikmesini tavsiye ediyordu. Kaldı ki, bizim evimizde Aziz Nikolas'ın kutlaması hep

akşam saatlerinde olurdu. Yani kesinlikle bu akşam bir yere gidemezdi, babam bunları söylüyordu.

Blanka yine surat asarak yatak odamıza çekildi. Annem de kendi odalarına gitmişti ki, ben de peşinden odaya süzüldüm. Beni görünce yine gözyaşlarını tutamadı. Ama artık konuşuyordu. Bir yandan da mendilin yüzüne bastırıyor, gözlerini sürekli benden kaçırıyordu.

Bálint'in yeni adresini bilmediği için onu bulmaya hastaneye gitmişti. Hastanenin girişinde kapıcı Dr. Bálint'in artık orada çalışmadığını söylemişti. Başka bir yere tayini çıkmıştı. Annem de oda oda dolaşıp ne olduğunu öğrenmeye çalışmıştı. Onu bilen birini bulmak, nereye gönderildiğini öğrenmek istiyordu. Sonunda hastane müdürünü bir toplantıdan çıkarken yakalamayı başarmış ve kendini tanıtmıştı. Müdür annemin kim olduğunu anlayınca, ona Blanka'dan övgüyle söz etmeye başlamıştı. Müdüre göre Blanka biraz uçarı ama gelişmeye son derece açık bir elemandı. Gerekirse önyargısızca davranış kurallarını bile hiçe sayarak, bir şeylerin düzelmesi için öne çıkmaya hazırdı. Yanlış gördüğü şeyi, çocukluk arkadaşlığı hatırı bile dinlemeden mutlaka düzeltirdi. Müdür, söylediklerinden annemin hiçbir şey anlamadığını görünce onunla daha açık ifadelerle konuşmaya başlamıştı. Bálint'in suçunu, bu gelişmeyi hastane yönetimine haber verenin ve onun yaptığı işten uzaklaştırılması gerektiğini telkin edenin kim olduğunu anlatmıştı.

Ne söylediğini anlayamıyordum. Neden kavrayamadığımı şimdi açıklayamıyorum, çünkü annemin söyledikleri o kadar açıktı ki! Annem o içler acısı sözlerle her şeyi başından sonuna bir kez daha anlattı. Evet, Blanka'nın yaptıklarını yani. Nihayet olup biteni kavrayabildiğimde, ayakta duramayacak durumdaydım. O ana kadar Bálint'le benim aramda geçenlerin, ilişkimizin nihai anlamda sonu olabileceğini düşünmemiştim. Evet, yüzüğümü çıkarıp fırlatmıştım, ama buna rağmen her şeyin sonunda çözüleceğine inanıyordum. Bunun sadece bir zaman meselesi olduğunu sanıyordum. O, işte artık ümitlerin tükendiği andı. İnsan çok büyük darbeler aldığında, beyin kendini korumak amacıyla bazı ayrıntılarla ilgilenmeye başlıyor. Felç olmuş gibiydim. Kafamda anlamsız bir şekilde sürekli aynı düşünce dolanıyordu:

ben bütün bu olanların ardından Blanka'yla aynı odada nasıl kalabilirdim?

Onunla artık aynı odada kalmayacağımı o an henüz bilmiyordum. Odadan çıkmak için döndüğümde, kapıda babamı gördüm. Herhalde bir süredir orada duruyor olmalıydı. Herhalde elinde Aziz Nikolas için hazırladığı, kırmızı bir kurdeleye bağlı çıngırakla, kutlamaya başlamak için gelmiş, ama annemin anlattıklarını duyunca da durup kulak misafiri olmuştu. Elindeki çıngırağın dilini parmaklarıyla özel olarak tutuyor, çıngırağın, bayramı hatırlatan neşeli sesinin kazayla bile olsa evin içinde yükselmesini önlemeye özen gösteriyordu. Yanından geçerken tek bir kelime bile söylemedi. Çalışma odasına girdim, o da peşim sıra geliyordu.

Ayakta artık duramayacağımı hissediyordum. Orada bir yere iliştim. Babam ise odada çok kalmadı. Elinde Nikolas'ın minik çıngırağıyla bizim odamıza doğru yürüdü. Uzun bir süre de odada kaldı. Odadan yükselen seslerden sadece babamın söyledikleri buraya kadar geliyordu. Blanka'nın yanıtları duyulmuyordu. Tekrar geri geldiğinde ise yüzü artık bembeyaz değildi. Tersine yüzü kızarmıştı. Cicero'nun önündeki masasına oturdu, önüne bir kitap çekti. Annem de yatak odasındaki işlerini tamamlamış ve yanımıza gelmişti. O zamana kadar bizim evde hiç görülmemiş bir şey yaptı, babamın yanına, masanın bir köşesine oturdu. O anda bu da ne kadar normal bir davranışmış gibi geliyordu. Oysa dünyada kitaplara ya da yazı masasına çok yabancı tek bir kişi gösterecek olsak, bu kişi annem olabilirdi. Masanın başında ikizler gibi oturuyorlardı: Üzüntülerinde ve duydukları utançta gerçekten ikizler gibiydiler.

Blanka, elinde valizle ve başında da eşarbıyla artık yola hazır bir şekilde odaya geldiğinde, kalkıp yanına gittim. Önünde durdum, uzun uzun yüzüne baktım ve yaşlı gözlerle kelimelere bile gere duymadan bunu neden yaptın diye sordum. Cevap vermedi. Sadece narin bir şekilde kolumu tuttu. Bir zamanların tutkulu ve canlı hareketlerinden tanıdığım Blanka değildi o an. Sonra babamın yanına gitti. Babam başını kitaptan kaldırmıyordu. Blanka uzun bir süre bekledi. Babam okuduğu kitabın sayfasını çevirdi. Annem ise bir Blanka'ya bir bana bakıyordu. Ka-

fasını bir o tarafa bir bu tarafa çeviriyordu. Sonunda Blanka'da karar kıldı. Yerinden fırladı, Blanka'ya sarıldı. Kucaklarken de kulağına bir şeyler fısıldadı. Odadan beraber çıktılar. Blanka'nın evden çıkışı da derin bir sessizlik içinde gerçekleşti. Sonra sadece annemin hıçkırıkları duyuluyordu. Bizim yanımıza da gelmedi. Yatak odasına geçti ve odanın kapısını kapattı.

Tekrar koltuğa çöktüm. Okulda öğrencilerime ders anlatırken, tarihteki kahramanları anlatmayı özellikle severdim. Çocuklar da benim derslerimi zevkle ve ilgiyle dinlerlerdi. Yani demem o ki, kahramanlığın insani yanlarını aktarabilmede özel bir yeteneğim vardı sanırım. Çocukluğumda da, sonunda ahlaklı olanların kazandığı tüm çatışmalar ve trajik anlar benim için hep etkisinden asla kurtulamadığım dayanılmaz bir ilgi alanları olmuştu. O an, masada oturan babama bakarken, kendi sefaletimin de ötesinde iki gerçeği kavramıştım. Aslında bunlardan birini belki de çok daha önce fark etmeliydim, belki de etmiştim, ama bilinçaltından, tanımlayabildiğim gerçeğe o an dönüşmüştü: Ben o ana kadar kendimi hep babamın gözbebeği, en sevdiği kızı sanıyordum. O an, sanki babam kendi ağzından bana itiraf etmiş gibiydi, yani kesinlikle artık biliyordum ki, sadece annem değil, babam da Blanka'yı beni sevdiğinden daha çok seviyordu. Neden, bilmem. Belki birçok konuda ona karşı daha hoşgörülü olmak zorunda kaldığından, belki kendisine daha az benzediğinden ya da bir türlü kendi başına iş görebilecek kadar bağımsız olamamasından, o kadar komik, uçarı vb. olmasından. Kim bilebilir? Bize karşı gösterilen sevgi, her zaman için zaten biraz da bize karşı duyulan acıma duygusudur, öyle değil mi?

O an kavradığım ikinci gerçek de şuydu: Babam Blanka'yı evden atmıştı. Ve Blanka'yı bilinmeyen bir geleceğe doğru kovalamıştı. Bu geleceğin ne getireceği, Blanka'nın ne kadar sorumsuz ve disiplinsiz olduğunu düşünürsek o an bile belliydi. Babamın bu adımı atmasının nedeni Blanka'nın babamın inandığı ahlaki doğruları ayakları altına alıp çiğnemesiydi. Blanka bu hareketiyle birini ele veren hain, birine iftira eden müfteri olmuştu. Çünkü Bálint hastanede bir hastadan para kabul edemezdi. Bu, Bálint'i çocukluğundan beri tanıyan hepimiz için o kadar açıktı

ki, bunu bizden daha iyi bilse bilse bir Blanka bilirdi. Yani sevgilisiyle birlikte kendisini de katleden Dobozy'ye benziyordu.

Bayan Temes bahçeden geri geldiğinde, ben de odama gitmek istedim, ama oraya gitmeye de gücüm yoktu. Blanka'nın terk ettiği odayı görmeye de tahammül edemeyecektim. Sanki boşlukta dalgalanıyor gibiydim, hayattaki tüm dayanak noktalarım altımdan bir anda çekilivermişti. Heldlerin, Binbaşı'nın da çoktan uzaklaştığı bu dünya şimdi artık bir de Bálint'siz ve Blanka'sızdı. Bayan Temes, Nikolas sofrasını hazırladığında duvardaki saat de tam dokuzu vurmaya başladı. Hepimiz saate doğru baktık.

"Nikolas hâlâ gelmeyecek mi?" diye sordu Bayan Temes. Bir zamanlar her şeyi beraber yapan bu üç komşu evde, Nikolas töreni, çocuklar için ortak olarak bizim evde gerçekleşirdi. Yılbaşını Heldlerde kutlar, Paskalya törenlerini ise Binbaşılarda yapardık.

Babam yerinden kalktı ve bizim odamızda bıraktığı çıngırağı almaya gitti. Odadan çıngırak sesi yükseldi. Olup bitenlerin farkında olmayan Bayan Temes, çıngıraktan yükselen sesle neşeyle yerinden kalktı. Annem de yatak odasından çıktı, mendille gözlerini kuruluyordu. Nikolas'ın hediyeleri bıraktığı pencereye, âdet olduğu üzere, hep en küçük giderdi. Hayattayken bu iş Henriett'e düşerdi. Sonra da Blanka bu görevi devralmıştı. Bayan Temes, gözlerini bizim yatak odamızın kapısına dikmiş, Blanka'nın içeriden çıkmasını bekliyordu. Ama odadan babam tek başına çıktı. Sonra pencereye kadar yürüdü, perdeyi çekip içli dışlı iki pencereden içerideki kanadı açtı. Dışarısı çok soğuktu. Ev ısınıyor olsa da, iç pencerenin bile açılmasıyla evimize kışın soğuğu doluvermişti. Pencereye bırakılan beş ayakkabının içinde beş kırmızı hediye paketi duruyordu. Babam kendisininkini aldı ve paketi açmaya koyulduğunda parmakları titriyordu.

"Blanka nerede?" diye sordu Bayan Temes, "Uyuyor mu?"

"Gitti" diye yanıtladı babam ve paketteki heykel gibi biçim verilmiş çikolatanın jelatinli kâğıdını açmaya başladı. Her zaman tatlıyı çok seven obur annem bile öylece duruyor, çikolatasına elini uzatmıyordu. Bayan Temes gözlerini tek tek üzerimizde gezdiriyor, olanlara bir anlam vermeye çalışıyordu.

Babam yaklaşık bin dokuz yüz kırk iki yılına kadar uyumuştu. Heldlerin yakalanıp götürülmeleri onu uykusundan uyandırmaya başlamıştı. Henriett'in katledilmesi ise onun yerinin dünyayı dikkatle izleyenler arasında olmasını sağlamıştı. Aslında eskiden nasılsa, ondan sonra da öyleydi, ama sadece uyanık, dikkatli ve daha politik. Babam Bayan Temes'e aynı çatı altında bir kelle avcısıyla neden kalamayacağını anlatırken, cümlelerinde Blanka'ya bir ölüden bahseder gibi yer veriyordu. O gece, o an, Bálint bize her zamankinden daha yakındı. Nerede olduğunu bile bilmiyorduk, çünkü annem o yerin adını, hastanede daha duyduğu an unutmuştu bile. Ama artık Bálint bizim için, bütün hayatı boyunca olduğundan daha farklı özellikler de taşıyordu. O artık, bizim ailemizden birinin tavrı nedeniyle mahkûm edilen, bizim ailemizden birinin suçlamasıyla haksızlık yaşayan bir insandı. Bayan Temes her zaman soğukkanlı ve duygusallıktan çok uzak bir insandı, ama babamın acımasızca hikâye ettiği öykü karşısında o bile o an söyleyecek şeyler bulamamıştı. Babam ayakkabıları birer birer herkese dağıttı. Pencerede, ayakkabıların konulduğu yerde, içinde hediyesiyle pırıl pırıl temizlenmiş tek bir ayakkabı kalmıştı. Ona kimse uzanmamıştı. Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu.

1956

Arabada sessiz bir şekilde sigara içiyordu. Budapeşte'ye doğru ilerleyen yiyecek yüklü at arabalarını izliyordu. Yol üzerindeki bu tıkabasa yüklü arabalar, önlerine koşulmuş, zor kımıldayan atların garip hareketleriyle aslında bu modern dünyaya hiç uymuyorlardı. Kafalarını eğerek takındıkları umursamaz tavırla, sanki sizin yaptıklarınız bizi hiç ilgilendirmiyor, der gibiydiler.

İnsanların hayatını yeni baştan kurması için ne kadar çok çaba harcadıklarına şaşırıyordu. Arabayı Tímár kullanıyordu. İtibarının iadesi için hazırlıklar yapıldığını ilk kez ondan duymuştu. Tímár'ın telefondaki sesi neredeyse ağlayacak gibiydi ve bunu komik bulmuştu. Çünkü aradan geçen yıllar içinde o burada acı çekmemişti ki. Burada geçirdiği hayat onun açısından bir sürgün ya da ceza olmamıştı. Tímár şimdi bu hayata artık son vermesini istiyordu. Sürgün olarak geldiği bu köy, nihayet bir doktora kavuştuğu için sevinmişti. İnsanlar onu sevmiş ve saygı göstermişlerdi. Köy sakinlerinin, geçmişteki hayatına ne kadar ilgisiz olduklarına önce şaşırmıştı. Sonra, bazıları geçmişiyle ilgili bir-iki şeyi öğrenmişler, ama bunu da hemen politik kovuşturma kapsamında değerlendirip bir daha da üzerinde durmamışlardı. Köylüler onu neredeyse şımartıyorlardı.

Eğer Blanka için endişe ediyor olmasaydı, Tímár'ın en azından birkaç günlüğüne dönmesi ve hastanenin onun için sunacağı özrü bizzat kabul etmesi yolundaki önerisini de reddedeceği kesindi. Ama Tímár, hastanede artık onu sürgüne gönderen kişilerden kimsenin kalmadığını, ona ceza veren disiplin kurulu üyelerinin de hep postalandığını, iftira atan o küçük orospunun da yakında belasını bulacağını söylediğinde, Bálint hemen teklifi kabul etmiş ve çantasına bir-iki giysi koyup onu almaya gelen Tímár'ın arabasına oturmuştu. Tímár, Budapeşte'de kalacağı süre içinde köyü doktorsuz bırakmamak için yanında genç ve

uzun boylu bir doktor getirmişti. Eğer Bálint fikrini değiştirir ve Budapeşte'den hiç dönmek istemezse, köyün doktoru da bu delikanlı olacaktı. Araba hareket ederken Bálint kendilerine el sallayan bu gence gıptayla bakıyordu.

Bálint Blanka'nın karşı karşıya kaldığı sorunları bir şekilde yoluna koyup köye geri dönmeyi planlıyordu. Kendini bu sessiz köyde mükemmel hissediyordu. Nihayet, hayata dair kafa yorması gereken, ama daha önceki dönemlerin hiçbirinde yapamadığı konular üzerinde burada rahat düşünebiliyordu. Ama Budapeşte'yi görünce içinde kopan duygu fırtınaları onu bile şaşırtmıştı.

Doğduğu kenti gördüğünde, hele Tuna üzerindeki köprüden geçerken, Budapeşte'de olmanın, her şeye rağmen onu ne kadar sevindirdiğini fark etti. Tuna Nehri'ni görmek bile yüreğini ne kadar çocuksu bir coşkuyla doldurmuştu. Hastanede işlerin çok uzun süreciğini sanıyordu. Dört yıl önce kanıtlayamadıkları şeyin tam aksini bu kez nasıl kanıtlayacaklardı ki? Bayan Karr mezarından kalkıp gelemeyeceği için bu iş biraz zor olacaktı. Ama işler düşündüğünden çok daha hızlı gidiyordu. Aslında disiplin kurulu toplantısı günler önce gerçekleşmişti. Şimdi artık sadece hastanenin yeni müdürü ona duruşmayla ilgili tutanakları sunmuştu. Bu arada çoğunluğunu tanımadığı doktorların da katıldığı bir toplantı yapılmış, bu toplantıda hastanenin müdürü, Bálint'in ne kadar değerli, mesleğini seven, vicdanı temiz bir doktor olduğunu ölçülü sözlerle anlatmış ve ailesel kökenleri nedeniyle geçmiş rejimde haksız olarak kovuşturmaya ve baskıya uğradığını söylemişti. Müdür bunları anlatırken de huzursuzdu. Bu toplantı, bir zamanlar Blanka'nın onu suçladığı toplantıdan daha da gergin geçiyordu.

Toplantının ardından Tímár ona, daha önce yaptığı teklifi bu kez de resmen tekrarlamıştı. İşine hastaneye geri dönebilirdi, ona kalması için bir lojman da temin edeceklerdi, ama bu biraz zaman alabilirdi, o tarihe kadar da elbette hastanede kalabilirdi. Hastanede onun için önerdikleri görev de çok önemli bir görevdi ve bunu herhalde, ona karşı yapılan haksızlığa karşı bir tazminat gibi değerlendiriyor olmalıydılar. Bálint bunları duyunca, "Daha fazla etkilenmiş gibi görünmem gerek" diye düşünmüştü. Oysa

Bálint'in bu olup bitenlerden hissettiği sadece gerginlikti. Herkesin büyük önem verdiği bu toplantıda kimsenin keyfini kaçırmak istemiyordu, bu nedenle gözleri parıltılar içinde kendisinden yanıt bekleyen Tímár'dan karar verebilmek için birkaç gün mühlet istedi. Sonra meslektaşlarıyla hastanenin yemekhanesine yemeğe indiler. Yemekler dağıtılırken, ona sanki mezarından dirilip gelen İsa'ymış gibi itibar gösteriyorlardı. Yemek esnasında usturuplu bir şekilde Blanka hakkında bilgi almaya çalıştı. Tímár'ın söylediklerine göre, şimdi Disiplin Kurulu önüne çıkıp hesap verme sırası Blanka'daydı. "Sen sadece başlangıçmışsın" diyordu Tímár, "senden sonra herkese iftira atmaya başladı. Ama onlar senin kadar şanssız değildiler. Bir yolunu bulup kurtulmayı başardılar". Yemeğin ardından, tazminat olarak verilen, oldukça yüksek meblağı vezneden aldı. Eğer, sürgünü ya da şimdi itibarının iadesini ciddiye alıyor olsaydı, acaba hayatına şimdi nasıl bir yön verebilirdi? Bilemiyordu.

Büroya gidip Blanka'yı aramasının gereksiz olduğunu iyi biliyordu. Blanka eğer başına bir şey geleceğini hissederse, ki bunu hemen anlayacak yetenekteydi, anında ortadan kaybolurdu. Evet ama nerede aramalıydı? Onu nerede bulabilirdi? Sürgüne gittiğinde zaman zaman Bayan Temes'ten mektup aldığı da olmuştu. İşte bunlardan birinde Bayan Temes Bay Elekes'in Blanka'yı evden kovduğunu yazmıştı. Çünkü babasına göre Blanka'nın yaptığı iş bağışlanamaz bir iftiraydı. Ama Bayan Temes de Bálint'e yaptıkları nedeniyle Blanka'ya çok kızdığından, onun şimdi nerede oturduğu hakkında bir fikri yoktu. "Şeytan görsün yüzünü" diyordu. Aslında artık Bayan Temes de Elekeslerin evinde kalmıyordu. İrén'in evlendiği yıl evden taşınmış ve bir öğrenci yurdunda mutfakta çalışmaya başlamıştı. Bálint ilk önce Bayan Temes'i görmeye gitti. Kadın koca binada tek başınaydı. Öğrenciler başlayan gösteriler nedeniyle sokaklardaydılar. Bálint kadından gelişmelerden ötürü endişeli olup olmadığını sordu. Bayan Temes, sanki anlamamış gibi bakıyordu. Neden endişe duyması gerektiğini de bilmiyor gibiydi. Bálint yaşlı kadının ne kadar değiştiğini, tavırlarının yavaşlamasından fark ediyordu. Bálint'in itibarının iade edildiği haberine tepki göstermediği gibi, bunun ne anlama geldiğinden de sanki haberi yok gibiydi. Zaten binaya

girip onu bulduğunda da Bálint'i hemen tanıyamamıştı. Tanıdığında da çok sevindiğini ya da çok duygulandığını işaret edecek bir davranışı da olmamıştı. Sessiz, dikkatsiz ve tedirgindi. Bálint Bayan Temes'i severdi. Belki çocukluğunda değil ama sonraları bir erkek olarak, onun ailedeki bir türlü netleşmeyen statüsünü kabul etmişti. Annesinin ölümünden sonra, uzak bir akraba olarak, evde ev işlerini üstlenmek üzere çıkıp geldiğinde, bu statünün gerisinde, onu babasına bağlayan başka birtakım şeylerin olduğunu da çabuk sezmişti. Şimdi yanında hayal kırıklığına uğramış bir şekilde oturuyordu. Ondan nasıl bir tepki vermesini beklediğini kendi de bilmiyordu, ama şu an tanık olduğundan daha fazlasını istediği kesindi. Daha fazla kalmadı ve Elekeslere gitmek üzere yola çıktı. Veda ederken Bayan Temes geceleri iyi uyuyamadığından, hazım sorunları olduğundan şikâyet ediyordu. İşlerini bitirdiğinde tekrar onu ziyaret etmesini bile istememişti.

Yolda tesadüfen eski tanıdıklardan biriyle karşılaştı. Tam da onunla karşılaşması da gerçekten çok garipti. Çünkü bu kişi esir kampında beraber olduğu insanlardan biriydi. Özgürlüklerine kavuştukları günden bu yana hiç karşılaşmamışlardı. Kampta, tutsaklıklarının bir döneminde aynı hastanede çalışmışlardı. Bir diş hekimiydi ve Bálint'e göre daha şanslıydı. Bunun nedeni onun daha becerikli olması değildi. Bálint'e göre daha açık, şakacı, rahat bir karakteri vardı. Bu da ona kampta daha iyi koşullar yaratıyordu. Adı Szegi olan bu diş hekimine biraz gıpta duyduğunu anımsadı. Çünkü iflah olmaz iyimserliğiyle durmadan planlar yapıyor, en ağır koşullarda bile bir şeyler bulmaya çalışıyordu. Daha da ilginci onun bu iyimserliği garip bir şekilde her defasında bir sonuç vermişti. Şimdi de ona, ertesi sabah Macaristan'dan ayrılıp bu koca dünyada bir yerlere doğru yola çıkacağını fısıldıyordu. Bunu söylerken de sanki köşedeki pazara gidecek kadar rahattı. Bálint'e de sınıra kadar olan yolculuk ve onları sınırdan Avusturya'ya geçirecek kılavuza vermek için bir miktar parasının olup olmadığını sordu. Eğer parası varsa, o da gelebilirdi, çünkü arabada daha bir kişilik yer vardı. Bálint gülerek teklifi reddetti. Ama Szegi, Bálint'in tepkisini şimdi de ciddiye almadı. Bu esir kampında da hep böyle olurdu. Bálint'in

bir şeylere katılmama yolundaki tavrını duymamış gibi yapardı. Szegi her defasında bir şeyler organize eder, Bálint'in de ona katılmasını, sonucun her ikisi için de olumlu olacağını söylerdi. Gerçekten de dediği gibi olurdu, ama bunun gerçekleşebilmesi için Bálint'in de çaba sarf etmesi gerekirdi. Mesela bir yerden bir yere gitmek gerekirdi, ama Bálint'e kalsa o hiç yerinden kımıldamak istemezdi. Bu yüzden Szegi küçük bir pusulaya telefon numarasını yazıp Bálint'in eline sıkıştırdı. Fikrini değiştirirse öğleden sonra ona bu numaradan ulaşabilirdi. Eğer isterse yarın sabah şafak vakti arabayla geçerken onu da alırlardı. Sınırdan çıkışta sorun olmayacaktı, merak etmesine gerek yoktu. Biraz para bulması gerekiyordu, hepsi buydu! Bálint, Szegi'nin bunu becereceğinden emindi. Bu adam söylediklerini her zaman gerçekleştirirdi, ama hiçbir zaman bedava yapmazdı.

Bayan Temes'in kısa ve karmaşık mektuplarından Katalin Sokağı'na gitmemesi gerektiğini artık öğrenmişti. Çünkü Elekeslerin, Heldlerin ve kendilerinin oturduğu bina yeniden inşa edilmiş, başka bir bina haline gelmişti. Orayı bu haliyle artık görmek bile istemiyordu. Elekeslerin yeni evlerine doğru yola çıktı. Yollar kalabalık ve hareketliydi. Gruplaşmalar ve gösteriler gördüğünde ara sokaklara sapıyordu.

İrénlerin yeni evi şehrin Peşte yakasında Tuna kıyısındaydı: Güzeldi, yeniydi ama yabancıydı! Kapının zilini çaldığında, içinde onlara karşı en küçük bir vicdani rahatsızlık ya da serzeniş olmadığını fark etti, oysa onları, İrén'in yüzüğünü çıkardığı günden bu yana görmemişti. Kapıyı Elekes açtı. Önce gözlerini kırpıştırıp uzun bir süre yüzüne baktı, sonra sarılıp kucakladı ve yanaklarından öptü. Bayan Elekes çığlıklar atarak boynuna sarıldı. İrén'in ve kocasının evde olmadığını söylediler. İrén okuldaydı, kocası ise şehir su işlerinde çalışıyordu, bu saatte daha gelmezdi. İrén'in çocuğunu Bayan Elekes Balint'in kucağına verdi. Kinga bu yabancıdan korkmamıştı. Ona gülümseyerek baktı. Bálint de gülümsedi. Tatlı bir çocuktu, ama babasına benziyor olmalıydı, çünkü ne büyükannesinden ne büyükbabasından ne de annesinden hiçbir iz taşımıyordu. Balint'in içinde en ufak bir "keşke bu çocuğun babası ben olsaydım" duygusu uyanmamıştı.

Ev eski eve benziyordu. Tek fark eşyaların biraz azalmış ve biraz da modernleşmiş olmasıydı. Cicero'nun büstü, yine yazı masasının gerisindeki kitaplığın üzerinden odayı süzmeye devam ediyordu. Bálint burada da eşyaların odaya, çok daha küçük olmasına rağmen Katalin Sokağı'ndaki eve benzer bir şekilde yerleştirilmeye çalışıldığını fark etti. Sokağın gürültüsü eve de yansıyordu. Bir yerlerde marşlar söylüyorlar, "Yaşasın!" diye bağırıyorlardı. Bálint hemen konuya girdi: Blanka'nın adresini istiyordu, onunla konuşması lazımdı. Acildi.

Sözlerini tamamladığında odaya derin bir sessizlik çöktü. Dış görünüşü fazla değişmeyen, sadece aradan geçen yıllar içinde ilginç bir şekilde bakışları dalgınlaşan, biraz da karakteri sertleşen Bay Elekes iyice durgunlaştı. Sonra da Blanka'ya dair hiçbir şey bilmediklerini, evden gideli beri onunla görüşmediklerini söyledi. Bayan Elekes de, o kötü niyetli bir kız değil, onu affetmelisin gibi bir şeyler diyordu, ama o kadar heyecanlıydı ki, söyledikleri çok anlaşılmıyordu. Bálint, Blanka'yı ona zarar vermek için değil, tam tersine yardım etmek için aradığını anlatmaya koyuldu. Bayan Elekes'in yüzüne yansıyan panikten, onu başka bir nedenle aradığını sandıklarını kavramıştı. Belki onu bulup hesap sormak için Blanka'ya ulaşmaya çalışıyordu. Bálint'in açıklamalarını derin bir sessizlikle karşıladılar. Dışarıdaki olaylar öyle hızla gelişiyordu ki, artık geride kalan yıllarda birilerinin başka birilerini ihbar etmiş olası, sadece Disiplin Kurulu açısından önem taşıyan bir iş olmaktan çıkabilirdi. Elekesler bunu şimdi anlamışlardı. Kızlarının sorunu artık sadece ahlaki açıdan değil, onun can güvenliği açısından da önem kazanıyordu. Bay Elekes yerinden doğruldu, kilere yöneldi. Orada Bálint'in sevdiği türden içecek bir şeyler olduğunu hatırlamıştı. Yalnız kaldıklarında Bayan Elekes hızla kızı Blanka'nın adresini Bálint'in kulağına fısıldadı. O fırsat buldukça kızını ziyaret ediyordu. İrénler de zaman zaman Blanka'ya gidiyorlardı. İrén evlendikten sonra kız kardeşiyle olan ilişkisini yeniden düzenlemiş, onunla görüşmeye başlamıştı. Bálint'e korkuyla bakıyordu, ama onun, merak etmeyin, ben Blanka'ya aslında hiç kızmadım sözleri üzerine rahatladı.

Elekes biraz sonra elinde pálinkasıyla* geri döndü. Bálint kendine ikram edilen kadehi kaldırdı ve zaman kaybetmeksizin yola çıktı. Dışarısı artık karanlıktı. Evlerin panjurları sıkıca kapatılmıştı. Şehirde sanki savaş yaşanıyordu. Yolda eli silahlı insanlarla da karşılaştı, ama kimse onu durdurmadı, silahlı gençler acele acele bir yerlere gidiyorlardı. Bálint eğer onu durdursalar neler söyleceğini kafasında kuruyor, onu bir yere götürmek isterlerse ne yapması gerekeceğini düşünüyordu. Blanka'nın kaldığı ev şehrin tam merkezinde eski ve kısa sokaklardan birindeydi. Oraya vardığında uzun bir süre sabırla kapının açılmasını bekledi. Apartman yönetcisi olan kadın Blanka'nın evde olduğunu, bir yere çıkmış olamayacağını söylüyordu. Sonunda içeriden ayak sesleri duydu. Ardından da kapının üzerindeki minik gözleme deliğinin bir anlığına açıldığını, sonra yine kapandığını fark etti. Kısa bir süreliğine de olsa Blanka'nın gözünü delikte görmüştü. Ama bu bir an bile yeterliydi. Demek ki Blanka evdeydi! Çıkan gürültüye aldırmadan kapıyı yumruklamaya, bir taraftan da derhal açması için Blanka'ya seslenmeye başladı.

İçeride garip bir sessizlik vardı. Bálint bir yandan kapının ziline basıyor, bir taraftan da kapıyı yumrukluyordu. Çok kızmıştı. Şimdi eğer Blanka'nın yanında olsaydı, ona zaman kaybettirdiği için eskiden olduğu gibi onu pataklamak isterdi. En çok ağırına giden de, Blanka işte hemen bu kapının ardındaydı, ama ona ulaşamıyordu. Mutlaka korktuğunda hep yaptığı gibi, şimdi de evin içinde bir yerlere saklanmış olmalıydı. Ya mutfakta ya banyoda bir köşeye büzülmüştü herhalde.

Bálint Blanka'nın kapıları hiçbir zaman anahtarla içeriden kilitlemediğini, sadece kapattığını hatırladı. Çünkü hep bir yangın, hırsızlık ya da başka bir acil durum olacağını düşünür, kapısını hemen açıp çıkabileceği bir ortamda olmaktan güven duyardı. Çocukluklarında hep onun bu özelliğiyle alay ederlerdi. Onun bu özelliği şimdi işine yarayabilirdi. Çevresine bakındı. Kapının hemen yanında, Blanka'nın çıkarıp bıraktığı çöp kovası duruyordu. Kovadaki çöplerin en tepesinde de saksı içinde bir kaktüs vardı. Bu da Blanka'ya özgüydü işte. Asla çiçeklere

* Pálinka: Genelde yüksek alkollü, çeşitli meyvelerden yapılan, Macaristan'a özgü geleneksel içki. [ed.n.]

bakmasını bilmezdi. Ya çok sular ya sulamayı tamamen unutur, sonunda onun elini sürdüğü çiçekler kurur ve atılırdı. Kovadaki saksıyı aldı ve Blanka'nın dairesinin girişindeki kapının üzerindeki camlı kısma saksıyla vurdu. Cam gürültüyle kırılmıştı. Bálint kapının üzerindeki minik pencerede açılan delikten elini soktu ve iç taraftan kapının koluna uzandı. Kolu aşağıya doğru bastırdı. Kapı açılıverdi. Evet, işte tam da düşündüğü gibiydi, Blanka kapıyı içeriden kilitlememişti! Blanka'yı içeride kiler gibi bir odada buldu. Temizlik malzemeleri ve içinde ne olduğunu bilmediği bir yığın kutunun arasında yerde oturuyordu. Çocukluk yıllarında da yaptığı gibi, gözlerini kapatmış, elleriyle de kulaklarını tıkamıştı.

Blanka'yı kolundan tuttuğu gibi kaldırdı ve sürükleyerek odaya götürdü. Kız günlerdir korku içinde yaşıyor olmalıydı. Çünkü evde derhal göze çarpan bir düzen vardı. Her şey yerli yerindeydi. Blanka'nın bir özelliği de korktuğu zaman, evdeki dağınıklığa hemen son verme içgüdüsünün ortaya çıkmasıydı. Çok korktuğunda, bir çekmeceyi boşaltıp eşyaları yeniden ve düzgün bir şekilde yerine yerleştirmek onun için sakinleştirici etki yapardı. Korkusunun böyle üstesinden gelirdi. Şimdi de öylesine korkuyordu ki, farkına bile varmadan hüngür hüngür ağlıyordu. Kızı bağrına bastı, sıkıca kucakladı. Blanka'ya hayatında bir kez sarılmıştı. Şimdi, o on beş dakikanın gerçekdışı sıcaklığını, bambaşka nedenlerle gerçekleşen kucaklaşmada da hissetti, şaşırdı. Ama bu duygusu çok uzun sürmedi. Bir süre sonra Blanka kucağında, İrén'in çocuğu gibi duruyordu. Blanka da Bálint'in kendine bir zarar vermek istemediğini anlamış, rahatlamıştı. Bálint'in kollarında kendini iyice bıraktı. Bálint neden geldiğini anlattı, isterse duruşmaya kadar burada kalır, Blanka'nın lehine tanıklık edebilirdi. Blanka'nın ihbarlarını değerlendirecek olan komite başkanına, Blanka'nın tavrının gerçek nedenlerini açıklayabilirdi. Bu sadece ikisi arasında özel bir sorundu, daha doğrusu Bálint ve Elekes ailesi arasında gündeme gelen bir problemdi. Yani hiçbir şekilde siyasi bir özellik taşımıyordu. Ona bir ceza verilmemesi için elinden geleni yapardı. Blanka'ya bugün Tímár'dan duyduğu, çok şaşırdığı ve inanmadığı haberleri de aktardı: Onu daha nelerle suçluyorlardı! Bu elbette yalandı!

"Yalan değil o anlatılanlar" dedi Blanka. Gözleri kapalıydı. Başını Bálint'in omzuna yaslamış öyle konuşuyordu.

"O bürodaki kızları da ihbar ettim. Her ikisini de!"

Kızın yüzünü görebilmek için biraz öteye itti. Blanka ses çıkarmadan kendisinden isteneni yaptı, ancak gözlerini hâlâ açmıyordu. Uykudaymış gibi konuşuyordu.

"Evet, onları da ihbar ettim. Çünkü benden nefret ediyorlardı! Ve onlardan korkuyordum. Beni artık sevmemelerine katlanamıyordum".

Fısıldayarak konuşuyordu. Sanki Bálint'e değil de kendi kendine bir şeyleri itiraf eder gibiydi. Sessiz ve heyecansız ses tonundan, anlattıkları kendisiyle ilgili olmayan şeylermiş sanılabilirdi. Bálint şimdi onu, bir zamanlar aptalca ve düşüncesizce işler yaptığı zamanlarda olduğu gibi, kızarak dinliyordu. Sigara yaktı, odada gidip gelmeye başladı. Çok kızgındı. Bir süre sonra Blanka nihayet gözlerini açtı, ve Bálint'e baktı. Onun ne düşündüğünü çıkarmaya çalışıyordu. Bálint, kızın kendini izlediğini görünce, başını sağa sola salladı ve "Sen salağın birisin, biliyor musun!" dedi. Kız da sanki bu anı bekliyormuşçasına çöktüğü yerden fırladı, Bálint'e sarıldı, ellerine, yüzüne, gözlerine minik öpücükler kondurmaya başladı. O kadar güçlü sarılmıştı ki, Bálint düşmemek için ayaklarını diremek zorunda kaldı. Ardından da Blanka, öpücüklere başladığı gibi, yine ansızın durdu ve hızla mutfağa doğru koştu. Bálint şimdi mutfaktan tabak çanak sesleri duyuyordu. Biraz sonra Blanka elinde dolu bir tepsiyle geri geldi: Tepsideki ekmekleri, konserveleri, pálinkasını masaya yerleştirdi ve yemek yemeye başladı. Bálint de birden aslında kendisinin de ne kadar aç olduğunu fark etti. Öğlen hastanedeki yemek çok hoşuna gitmemişti. O da kızla birlikte yemeye başladı. Blanka kocaman lokmalarla ağzını tıkabasa dolduruyor, oburca yiyordu. Korkusundan günlerdir bir şey yemediği anlaşılıyordu. Sonra pálinkasından da iri yudumlar aldı. Kızı içkisini içerken inceleyen Bálint, aradan geçen yıllar içinde kızın içki içmeye de alıştığını hissetti. Bir yandan boğulacakmış gibi yemek yiyen kıza bakıyor, bir yandan da Blanka'nın ileride çıkacağı bir mahkemede neler söyleyebileceğini düşünüyordu. Yaptıklarının gerekçesini kendisi bile anlatmaktan aciz olan bu kızın, bütün

bunları sadece kızgınlık ve intikam duygusuyla yaptığına Bálint kimi inandırabilirdi? Bu kız hayatı boyunca attığı adımların önemini asla düşünmemişti! Dizginleyemediği bir öfke hep hayatına yön vermişti ve bu öfke kendisini küçük gördüğünü sandığı insanları hedef almıştı. Bálint ne anlatırsa anlatsın, duruşmada Blanka Stalinist bir muhbir damgasını yemekten kurtulamayacaktı. Katalin Sokağı'nı kim bilirdi? Bu kızın yargılanacağı salonda oturan heyettekiler Bálint'in İrén'i terk etmesinin Blanka'nın ruhunda ne gibi fırtınalar yarattığını nasıl anlayabilirlerdi? Bir yandan sigara içiyor, bir yandan da düşünüyor, hızla bir çözüm bulmaya çalışıyordu. Hastanede kendisine tazminat olarak verilen parayı içeren zarfı çıkardı, parayı bir kez daha saydı. Blanka sessizce onu izliyordu. Sonra elini uzattı, gıcır gıcır yüzlüklere hayranlıkla parmaklarını değdirdi. Bálint telefona uzandı ve Szegi'yi aradı. Szegi ne demek istediğini Blanka'dan daha çabuk anlamıştı. Oysa onunla şifreli konuşmak zorundaydı: Bálint taşraya onlarla birlikte gidemeyeceği için üzgün olduğunu ama kendi yerine kız kardeşini göndereceğini söyleyince, Szegi hattın öbür ucunda bir kahkaha attı. Bálint, Szegi'ye eğer kalacakları yer iyiyse, otel parasının tümünü hemen vermeyi garanti ediyordu. Szegi, kalacakları yerin mükemmel olduğunu söyledi ve sabaha karşı üç sularında Bálint'in verdiği adrese geleceklerini de ekledi. Bálint, Szegi'nin sözümona kız kardeşiyle ilgili ona takılmasına da fırsat vermeden ahizeyi yerine koydu.

Blanka, Bálint'in önerdiği şeyi anlamakta güçlük çekiyordu. Açıkçası gitmekten de kalmaktan da korkuyordu. Odada tedirginlik içinde dolanıyor, bir çıkış yolu bulmaya çalışıyordu. Sonunda, Bálint'in önünde yere diz çöktü. Başını Bálint'in kucağına koyarak ağlamaya başladı. Biraz sakinleşince de kalkıp valizini hazırlamaya koyuldu. Bálint de onu takip ediyor, valize yerleştirdiği eşyaların büyük bir kısmını çıkarıp evdeki yerine koyuyordu. Kız eşyalarından ayrılmak istemiyor, ağlıyordu. Sonra vedalaşmak için anne ve babasına gitmek istedi, ama Bálint buna da izin vermedi. Kız, annesinin ve babasının onun nereye gittiğini bilmemesinin, onlar için neden daha emniyetli olacağını kavrayamıyordu. Hiç olmazsa telefon edip vedalaşayım, son bir

kez seslerini duyayım diye yalvarmaya başladı. Ama bu da yasaktı. Blanka için tekrar ağlamaktan başka bir çare kalmamıştı. Bálint'in yolculuk için çantasına yerleştirdiği para için teşekkür bile etmedi. Aslında, buradan kaybolmanın, kendisinden hesap sormak için bekleyen Tímárlardan ve bir sürü insandan kaçmanın onun için tek kurtuluş olduğundan hâlâ emin değildi, çünkü buna ne kadar seviniyorsa, bilinmeyen bir yere gitmekten de o derece ürküyordu. Bálint artık onu teselli etmekten de bıkmıştı. Bir an içinin öfkeyle dolduğunu hissetti! Bu kadar sorumsuz, anlayışsız, nankör ve de aptal bir kadını kaderine terk etmeliyim diye düşünmekten kendini alamadı. "Bırak, Tímárlar parça parça etsinler" dedi kendi kendine. Bağırmaya, Blanka'yı azarlamaya başladı, kız ise hemen susmuştu. Bálint ona bağırdığı için artık pişmandı: Bu karşındaki zavallı kız akıllı İrén değildi ki. Sadece Blanka'ydı! Sokakta yolun ortasında yapayalnız kalmış bir farecik gibiydi! O yolun kendisini nereye çıkaracağını da bilmeyen ve yüreği korku içinde çırpınan bir zavallıydı.

Sonra tekrar yemeğe oturdular. Ama şimdi artık daha sakin bir şekilde yiyorlardı. Zaten fazla uzun da sürmedi. Yemeğin ardından Blanka yatakları hazırlamaya başladı. Bálint, Blanka'nın temiz çarşaf ve nevresim çıkardığını fark etti. Bir geceliğine ne buna ne gerek var diye düşündü Bálint, ama kız her şeyi unutmuş, gayretle yatağı yapıyordu. Uzaklardan silah sesleri yankılanıyordu. Radyo yayınları henüz kesilmemişti, ama spikerler çıldırmış gibiydiler. Sonra aynı yatağa, yan yana yattılar. Büyük trajedilerde ya da sığınaklarda olduğu gibi, yani birbirini tanımayan kadınların ya da erkeklerin yan yana yatmaları gibi, doğal bir birliktelikti bu. Blanka bir süre bekledi ve ardından erkeğe doğru yaklaştı. Vücudunun hareketleriyle, onu arzulayıp arzulamadığını soruyordu. Bálint istemiyordu: "Bana borcunu böyle ödemeye çalışma" dedi neredeyse kızgın bir sesle, "senin de istemediğini biliyorum". Haklıydı da, Blanka'nın nefes alış verişlerinden, durumun gerçekten de böyle olduğunu anlamıştı. Blanka'nın şimdi en çok istediği şey doyasıya uyumaktı. Korkusundan günlerdir doğru dürüst uyumamıştı. Hemen de uykuya daldı. Bálint ise uyumuyordu. Sigara içti, sonra yataktan kalktı, kendine bir kahve pişirdi. Ardından, akşamdan kalan pálinkayı

bitirdi. Sonra çalar saati sabah dokuza kurdu, çünkü saat onda hastaneye yetişmek istiyordu. Ve iki buçukta kızı uyandırdı. Blanka çocukluğunda olduğu gibi, uykudan uyandığında çok zor kendine gelirdi. Nerede olduğunu bile anlamadan banyoya gitti, yüzünü yıkadı. Bálint ona çay yapmıştı, ama kız içmek istemiyordu. Sonra yine ağlamaya başladı. Ardından Bálint'e göstermeden bavuluna yine bir-iki saçma sapan eşya sıkıştırmaya çalıştı. Bálint hırsla eline vurdu ve kızın valize tıkıştırmaya çalıştığı şeyleri savurup attı. Blanka etek giymek istiyordu, Bálint pantolon giymesini söyledi ve hatta giyinmesine yardım etti. Paltosunu da eline verip aşağıya doğru yola çıktıklarında dışarısı daha zifiri karanlıktı. Sokaklara da derin bir sessizlik hâkimdi. Fırtına öncesinin sessizliğini andıran bu garip sükûnet, insanı yollardan tankların geçmesinden daha çok ürkütüyordu. Evin giriş kapısı içeriden kilitlenmişti. Kapıyı açması için uzun bir süre kapıcı kadını uyandırmaya çalıştılar. Kadın, uykulu ve şiş gözlerle kapıyı açtı. Artık dışarıdaydılar. Blanka hiç konuşmadan, sıkıca elini tutuyordu. Titrediği dişlerinin tıkırtısından anlaşılıyordu. Yeteri kadar uyuyamadığını, üşüdüğünü söyledi. Bálint onun korktuğu için titrediğini iyi biliyordu. Kızı kendine çekti, sarıldı, kendi vücudunun sıcaklığıyla onu ısıtmaya çalıştı. Birden onun bir şeyler mırıldandığını fark etti: Çocukluk yıllarının bir tılsımlı tekerlemesiydi bu. Bunları duyduğunda içini yine ona karşı hâkim olamadığı bir öfkenin kapladığını hissetti! Bu tür tılsımlı tekerlemeler söylemek eskiden aralarında bir oyundu. Çocukluklarında onları tehdit eden kötü şeylerin gerçekleşmemesi için okunan bir tür duaydı. Şimdi Blanka bu duayı Szegi'nin gelmemesi için ediyordu! Macaristan'ı terk edip gitmek, buralardan ayrılmak istemiyordu. Peki burada kaldığında, hesap vermesi için mahkemelere çıkarıldığında ne yapacaktı? Szegi'nin de içinde bulunduğu araba, tam söylendiği saatte evin önünde durduğunda, Bálint kızı arabaya doğru hafifçe itti.

Araba insanlarla ve eşyalarla doluydu. Kimse konuşmuyordu. Bir sürü tanımadıkları sima, çocuklar, yaşlılar onlara bakıyorlardı. Szegi, bir zamanlar esir kampında işaretleşmek için kullandıkları ıslıkla orada olduğunu belli etti. Bálint de, artık bu tür romantik işler için fazla yaşlı olduğunu ima eden bir zorla-

mayla ıslığa karşılık verdi. Kızın bavulunu kamyonun arkasına fırlattı. Blanka sarılıp Bálint'i öptü. O da kızın arabaya tırmanmasına yardım etti. Arabanın ışığında kızı bir kez daha gördü: Artık ağlamıyordu. Şapkasının altında topladığı saçları da görünmüyordu. Szegi kıza kendi yanında yer açmıştı. Blanka'nın arabaya biner binmez uzattığı parayı saymayacak kadar da nazikti. Bálint kıza bakıyordu: Karşısında yine o eski temsildeki askeri görüyordu, ama bu kez ne kızgın ne de hırçındı. Yüzünde ifade edilmesi çok zor bir hüzünle orada duruyordu ve artık elinde silahı da yoktu.

O gece her şey birbirine karışmıştı; yaşananlar bir düş müydü, yoksa gerçek dünya mı, bilemiyorduk. Pali eve o akşam erken gelmişti. Heyecanla şehirde olup bitenleri anlatıyordu. Ama ben ne anlattığına bile dikkat edemiyordum. Bálint'in bizim eve geldiği haberini duyduğumdan bu yana, sadece Blanka'yı ve Bálint'le olan ilişkimizi düşünebiliyordum. Çevremde Bálint'in yakınlığını hisseder hissetmez onun ve benim hayatımın oluşturduğu birlikteliği düşünmeye başlamıştım. Bu durum, onun esir kamplarına götürülmesiyle, ilişkimizin sona ermesiyle ya da benim evlenip çocuk sahibi olmamla da değişmiyordu. Bunları düşünen sadece ben değildim. Babamlar da Pali'nin anlattıklarını üstünkörü dinliyorlardı. Onlar da Blanka'yla, Bálint'le, kendi hayatlarıyla ve Katalin Sokağı'yla meşguldüler. Kimse düşündüklerini kelimelere dökmüyordu elbet, ama biz bunun böyle olduğunu biliyorduk. Pali ise dışarıda olup bitenlerin önemi üzerine nutuk çekmeye devam ediyordu. Zavallı, farkında bile olmadan beni o kadar öfkelendiriyordu ki, yemek odasına geçtim, sırf onun yanında kalmamak için kendime iş çıkardım, yerdeki halının püsküllerini düzeltmeye başladım.

Sanırım, Pali, üzerinde çok sonraları konuştuğumuz konuyu önceden görmüştü; bizim birbirimizi incitmeden, dürüst bir şekilde yan yana kurmaya çalıştığımız hayat girişimi, yani evliliğimiz boş bir hayaldi. Çünkü aslında biz Pali'nin gerçek anlamda aramıza katılmasına izin vermemiştik. Pali'nin dürüst ve iyi karakterli bir adam olduğunu, annemlere saygı duyduğunu ve beni de gerçekten sevdiğini düşündüğümüzde bu acı bir olaydı. Ben de onu seviyordum, tabii bir yere kadar. Ama bütün bunlara rağmen, onunla evli olduğumuz yıllar boyunca, paylaşamadığımız şeyler hep sınırlı kalmıştı. Ve bizler onun hayatında olan bir çok şeye de ilgi göstermemiştik.

İşte o gece de, bir süre sonra yine bir şeylerin dışında kaldığını anlamakta gecikmedi. Ne yazık ki ona yardım edecek durumda değildim. Çünkü biz o gece düşüncelerimizi birbirimizle bile paylaşmıyorduk. Bu evde artık yaşamasa da, her an aramızda olan Blanka'nın başına neler gelecekti? Yaptıklarının cezasını nasıl çekecekti? Bálint'in dönüşü hepimizin ruhunu altüst etmişti. Hiçbirimiz konuşmasak da, Bálint'i varlığını tekrar hissetmekle, aslında onun yokluğunun hepimiz için ne kadar derin bir ceza olduğunu kavramıştık. Babamın yüzü bembeyazdı ve daha da çökmüş görünüyordu. Babam, kızını evden attıktan sonra onunla bir kez bile konuşmamıştı, bunu biliyordum. Ama o trajik günün anısını unutamadığı da bir gerçekti. Ben aradan geçen süre içinde Blanka'ya karşı duyduğum hıncı ve kızgınlığı çoktan ruhumdan söküp atmıştım. Hatta daha sonraları, Blanka'nın yaptığı bu hatayı kendimi temize çıkarmak için de kullanmıştım: Bazen "eğer Blanka her zamanki gibi düşüncesizlik yapmamış olsaydı, Bálint mutlaka bana geri dönerdi" diye teselli bulmuştum. Kavgamızın ardından kısa bir süre geçmişti ki, Blanka çalıştığım okulda beni telefonla aramıştı. Sonra da iş çıkışı buluşmuştuk. Ama sık sık da evimizin civarına gelir, uzaktan gizlice babamı görmeye çalışırdı. Annem de iki ya da en fazla üç günde bir onunla buluşurdu. Biz önceleri dışarıda buluşuyorduk. Sonraları da ona belediyenin sosyal konutlarından biri tahsis edilince, evde görüşmeye başladık. Ev konusunda onu uyarmıştım, bu konuyu sağda solda fazla anlatmaması gerekirdi, çünkü bekleme sırası daha dolmadan tahsis edilen bu ev bence zavallı Bálint'in sürgüne gönderilmesine neden olan muhbirliğinin bir ödülüydü. Ben bunları söylerken o hep ağlamaya başlardı, ama benimle buluşmaktan son derece de mutlu olurdu. Bazen Pali'yi de yanımda götürürdüm. Kocamı da misafir etmek onun için büyük bir mutluluk kaynağıydı. O kadar duygulanırdı ki, roman kahramanı hanımefendiler gibi kibar olmaya çalışırdı.

Elbette Pali'ye Blanka'yı anlatmış, kız kardeşim üzerine bilgi vermiştim. Aslında Pali'ye, hayatımızda anlatılabilecek, yani sözlerle ifade edilebilecek olan her şeyi anlatmıştım. Ama şimdi, artık birlikte geçen hayatımızın anıları bile silikleşmeye başlarken şunu fark ettim ki, o bu itiraflar içinde en anlaşılabilir olan-

ları bile kaydedememişti. Mesela, ona sonunda kavuşamadığım çok büyük bir aşkımın olduğunu da anlatmıştım. Sözlerimin anlamını anlamamıştı, anlattıklarımın ağırlığını kavrayamamıştı. Tüm bunları çocukluğumun bir parçası sanmıştı. Heldlerin trajedisini de sadece acınacak bir olay olarak değerlendirmişti. Onların trajik sonunun bizim için ne anlama geldiği, onların ölümünün hayatımızda ne gibi derin çatlaklara neden olduğu üzerine kafa yormamıştı.

Bálint'in döndüğü günün akşamının ilerleyen saatlerinde annem konuşmaya başladı. Hayatım boyunca annemin böylesi kesin vurguyla konuştuğunu duymamıştım. Annem hep kavga ederdi; bağırırdı; kurnazca fikir yürütürdü; entrikalar çevirirdi; birini elde etmeye çalışırdı; ama bu kez bir şeyi deklare ediyordu: Kızının hayatından endişe duyuyordu. Bu nedenle Blanka'yı eve getirecekti. Babam başını okuduğu kitaptan kaldırdı, anneme baktı. Cevap vermedi. Sokaktan bir yerlerden silah sesleri geliyordu.

Dışarısının atmosferini, işyerindeki insanların tepkilerini çok iyi bilen Pali vakit kaybetmeksizin annemi destekledi. Babam da anneme değil ona cevap verdi. Bu soruyla ilgili olarak tavrını açıklamak istiyordu; ve de bu konuda kimsenin nasihatine ihtiyacı yoktu! Blanka yetişkin bir insandı! Sorumluluklarını üstlenmeliydi! Nasıl olsa canına kıymazlardı, elbette daha sonra başka haltlar da yemişse, onu bilemezdi! Eğer tarihsel adalet onun da yakasına yapışacaksa, varsın yapışsındı! Annemin çığlıklar atacağını ya da ağlamaya başlayacağını sandım. İkisini de yapmadı; yatak odasına geçti ve kapıyı da kapattı.

Pali artık uyumamız için beni de odamıza çağırdığında birtakım bahaneler bulup dışarıda kalmayı yeğledim. O gece onunla aynı yatağa girmek istemiyordum. Tamamen altüst olmuştum. Düşünmeye ihtiyacım vardı. Ne olursa olsun Bálint'i görmek istiyor, bunu nasıl yapabileceğimi tasarlıyordum. Nedense onun bu geceyi Bayan Temes'in yanında geçireceğini sanıyordum. Babam da yatmamıştı. O da sanırım annemle olan anlaşmazlığını tartışma konusu yapmak istemiyordu. Babam herhalde gecenin bir yarısı neden hâlâ yatmadığımı, beni meşgul eden şeyleri iyi biliyordu. Sonra okula telefon ettim. Lojmandaki kapıcımızı

uyandırıp bir sorun olup olmadığını sorudum. Her şey yolundaydı. Artık, yatağa girmemek için tüm bahanelerimi tüketmiş olarak, banyoya yöneldim. Tam kapıda annemle karşılaştım. Sırtında mantosu, evden çıkmaya hazırlanıyordu.

Hayretle ona baktım. Hem annem ve hem de babam Blanka'yı ne kadar derin bir sevgiyle seviyorlardı! Bu sevgi nedeniyledir ki, biri, ona karşı bu o kadar acımasız ve bağışlamasız olabiliyor, diğeri de bu sevgiden aldığı güçle kendini gece yarısı bu tehlikelerle dolu sokağa çıkabilecek kadar cesur hissedebiliyordu. O zamanlar henüz farkında değildim, ama ben de en çok Blanka'yı seviyordum. Bu dünyada, hayatıma dahil olan insanlar arasında en çok, hatta Bálint'ten de çok onu seviyordum.

Babam kızgın bir tavırla, "Bu saatte nereye gidiyorsun?" diye annemi azarladı. Ben de mantosuna asıldım, içeriye çekmeye çalıştım. Bir taraftan da sabah kendim gidip Blanka'yı arayacağıma dair sözler veriyordum. Gece yarısı sokağa çıkmasına izin veremezdik! Silah sesleri geliyordu. Babam, anneme ne söz verdiğimi gayet tabii duyuyordu, ama duymazlığa geliyordu. Hatta onun sözünü dinlemeyeceğimiz, kızını bulup eve getirmeye karar verdiğimiz için ne kadar da mutluydu! Sonunda annem ağlamaya başladı. Hıçkırıkları Kinga'yı da uyandırmıştı. Pali yataktan kalkıp kızımızın yanına gitti, biraz sonra da kucağına alıp yanımıza getirdi. Ev altüst olmuştu! Pali kucağında çocukla orada durmuş, Aziz Yusuf gibi bizi seyrediyordu.

Daha sonraları çok kez vicdan azabı da çekerek Pali'yle neden evlendiğimi düşünecektim. Çünkü hayatımı bir düzene sokmak istiyordum; normal bir cinsel hayatımın olmasını arzuluyordum; Bálint'in beni terk etmesinin acısını biriyle evlenirsem atlatırım diye düşünüyordum. Benim ondan ayrılmak isteyeceğim zaman gelmeden, bu adımı o atmalıydı! Bir gece yemekte, neredeyse neşe içinde, ondan ayrılacağımı, çünkü Bálint'le evlenmeye karar verdiğimizi ilan etmemi beklememeliydi! O benden çok daha önce ayrılmalıydı, ama o buna karar veremedi. Şimdi onu çok kez şükran ve minnet duygularıyla anıyorum; Bálint'ten yüz kez daha iyi bir kocaydı benim için. Ve yüz kez daha kaliteli bir adam! Eğer öteki dünya diye bir şey varsa, ben orada Pali'yle olan evliliğim nedeniyle mutlaka hesap vermek zorunda kala-

cağım. Elimden gelen her şeyi aslında ona vermiştim. Sonunda da Bálint'in tek bir sözü ondan ayrılmama yetmişti. Ama beni rahatsız eden şey bu değildi: Ona çok az şey verebilmiştim. Yani neredeyse hiçbir şey...

O geceyi hepimiz ayrı bir gerginlik ve telaş içinde geçirdik. Özellikle ben çok heyecanlıydım. Pali, babam gibi, sorumluluk bilinci çok yüksek bir insandı.

Yani en karmaşık ve zor günlerde bile işyerine gitmemezlik edemezdi. Bu nedenle de Blanka'ya giderken bana eşlik edemeyecekti. Babamı tanıyordum, kız kardeşimin evinin eşiğinden içeri adımını atmazdı! Benim gitmeme izin vermesi bile onun için olağanüstü bir tavizdi. Belli ki benim tek başıma gitmem gerekiyordu. Blanka'yı ziyaretlerim normal koşullar içinde bile benim için zorlu olurdu. Nasıl yaşadığını biliyordum. Bu nedenle onun hayatı, konuşmaları, laf arasında ortaya attığı konular, bazı imaları ben gibi normal bir evlilik hayatı sürdüren bir kadını zor durumda bırakıyordu. Hatta zaman zaman onu sıkıntıyla dinliyordum. Onun yüzünden son zamanlarda mesleki başarılarıma da sevinemez hale gelmiştim. Ellili yılların başlarında babama ve bana mesleki ödüller verilmişti. Babam her ne kadar kişilerin putlaştırıldığı bu toplumsal ortamdan nefret etse de, meslek hayatının takdiri anlamına gelen bu ödüllere çocuklar gibi seviniyordu. Babama bakılırsa, nihayet birileri bizim dürüst gayretlerimizin farkına varıyordu. Evet, bu dönem karanlık bir dönemdi, ama işte bize verilen ödüllerin de kanıtladığı gibi, bazen ümit verici gelişmeler de oluyordu! Ödüllerle ilgili olarak, bir şeylerin yolunda gitmediğini daha sonra annemin davranışlarından çıkarmıştım. Annem, neyse ki sadece benim duyabileceğim, babamın olmadığı anlarda, birkaç kez Blanka'nın çok iyi bir kardeş olduğunu, ona kur yapan o yüksek devlet memurunun –sözünün burasında utanmış ve biraz yüzü kızarmıştı– Blanka'nın bir dediğini iki etmediğini söylemişti. İçimde derin bir sıkıntıyla, içinde parıltılı ödüllerin bulunduğu kutuya bakmıştım. İyi bir öğretmendim, mesleğimin gereğini ve işimi hakkıyla yapıyordum. Babam ise, üzerinde tartışma bile açılamayacak kadar mükemmel bir eğitmendi. Yani ikimiz de bu tür ödülleri hak ediyorduk, ama işte annemin o cümlelerinden sonra bir daha

ödüllere asla sevinemedim. O günden itibaren de, Blanka'nın, kimseye fark ettirmeden, annem aracılığıyla evimize gönderdiği tüm hediyelere ve eşyalara, ki bunların çoğunluğu o yıllarda kolay bulunamayacak şeylerdi, şüpheyle baktım. Bu eşyaların niteliğinden yola çıkıp kardeşimin sevgilisinin o dönemde kim olduğunu çıkarmaya çalıştım: Acaba bir ticaret uzmanı mıydı? Yoksa yüksek düzey bir devlet görevlisi mi?

Sabah erken saatlerde yola çıktık: Ben Blanka'nın evinin bulunduğu şehrin merkezine doğru gidecektim, Pali de işine, yani sular idaresine. Sabah erken saatlerde şehirde derin bir sessizlik vardı. Okula, eğitim müdürlüğüne telefon ettim ve aldığım cevap olumluydu, okullar o gün de tatildi. Yani dersler olmayacaktı, okula daha geç saatlerde de gidebilirdim. Bir an önce Blanka'ya uğrayıp sonra da Bayan Temes'in yanına, yani Bálint'e koşmayı planlıyordum. Evden çıkarken, annem gizlice elime bir anahtar tutuşturdu. Çok şaşırmıştım. Annemde Blanka'nın evinin anahtarı olabileceği hiç aklıma gelmemişti. Babam, sanki nereye gittiğimden habersizmiş gibi davranıyordu. Radyonun başındaydı ve düğmeleri kurcalıyor, istasyonları yakalamaya çalışıyordu. Artık gözlerindeki hastalık iyice ilerlemişti ve bu nedenle sürekli gözlerini kırpıştırıyor, radyonun kadranını görmeye çalışıyordu. "Acaba gözleri iyice bozulduğunda ne yapacak zavallı?" diye düşünemeden edememiştim. Köşede Pali'den ayrılır ayrılmaz da birden içimi bir korku sarmıştı. Gerçi Blanka'ya doğru giden istikamette olaylar yoktu, ama yine de hiç belli olmazdı. Pazar tarafından gelen bir kamyonun yanımda yavaşladığını gördüm. Şoför başını camdan çıkarıp eğer merkeze doğru gidiyorsam, beni götürebileceğini, bu günlerde bir kadının şehirde yalnız dolaşmasının doğru bir şey olmadığını söyledi. Kamyona bindim, hareket ettiğimizde kasadaki lahanaların o tarafa bu tarafa yuvarladıkları duyuluyordu.

Blanka'nın evinin pencerelerinin de baktığı meydanda kamyondan indim. Birkaç yıl önce dikilen heykeli birileri yıkmıştı. Eğer kendi sorunlarımla bu kadar uğraşmasam, herhalde lahanalar arasında yaptığım yolculuk ve şoförün anlattıkları daha iyi aklımda kalabilirdi. Mesela kamyonun sürücüsü benimle senli benli konuşmuştu. Daha sonraları o anları çok net hatırlamış-

tım: Heykelin yokluğu, şoförün benimle senli benli konuşması ve meydandaki sessizlik defalarca gözümün önüne gelmişti.

Blanka'nın evine çıktığımda içimi bir korku kaplamıştı: Kapının üzerindeki minik pencerenin camı kırıktı ve biri içeriden gazeteler sıkıştırarak deliği kapatmıştı. Kapıyı çaldım. Bizim evde de âdet olduğu üzere, üç kısa zil sesiydi bu, bizden birinin geldiğinin işaretiydi. Ancak kapı açılmadı. Bu da beni şaşırtmadı, onu tanıyordum, korktuğu zamanlar, yetişkinliğinde bile dolapta ya da yatak altında saklanmasının onu koruyacağını sandığını biliyordum. Annemin bana anahtarları verdiği aklıma geldi: Sevinçle anahtarı deliğe soktum, çevirdim.

İçeri girdiğimde tedirgindim; çünkü onu nerede bulabileceğimi kestiremiyordum. Ayrıca bakalım yalnız mıydı? Kendimce, onu gördüğümde neler söyleyebileceğimi düşünüyor, korkumu unutmaya çalışıyordum. Holü geçtim, inanılmaz bir şekilde dağınık oturma odasından sonra da yatak odasının kapısını açtım. Ve bir adım daha atamayacağımı hissettim. Yatakta Bálint yatıyordu!

O an artık kafamdan Blanka tamamen çıkıp gitmişti bile. Daha sonraları düşünüyorum da, eğer o an benim önümden Blanka'yı alıp hapse götürecek olsalar, sanırım onu bile görmezdim. Bálint'i nişan yüzüğünü çıkarıp önüne bıraktığım günden bu yana görmemiştim. İşte şimdi orada, önümdeki yatakta, çıplak bir şekilde uyuyordu. Hem de öylesine derin bir uykuyla uyuyordu ki, kapının zilinin çalındığını bile duymamıştı. Yatağın kıyısına çöküp onu seyretmeye başladım. Babamın terbiyesinin içime kazıdığı refleks, burada böyle oturamazsın, senin bir kocan var, diyordu. Ama öte yandan kendi refleksim ise Bálint'le ve benimle ilgili olan hiçbir şeyin önünde bir engel bulunamayacağını söylüyordu. Neredeyse gülecektim; Pali'nin var olması şimdi bana çok komik geliyordu.

Orada uzun bir süre oturdum. Uyandırmak istemiyordum. Kendiliğinden uyanması daha doğru olacaktı. Onun varlığı, hemen yanımda yatıyor olması o kadar mutluluk verici bir duyguydu ki, zamanı uzatmaya çalışıyordum. Kafamdan aptalca şeyler geçiyordu; acaba uyandığında beni orada görünce ne yapacaktık? Aradan geçen yıllar boyunca, Bayan Temes'e bile haber ver-

meden evlenmiş olabilir miydi? Şimdi acaba karısı da bizim eve gelse, benim kocamın yanına otursa, her birimiz, eşimize dair, diğerlerinin bilmediği bazı sırları anlatsak, sonra biz bunlara kahkahalarla gülsek...

Bálint hep böyle derin uyurdu. Yüzünü inceledim. Çizgileri derinleşmiş miydi ne? Sanki yüz hatları uzamış, yaşlanmıştı. Ama bütün bunlar beni hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Benim için Bálint'in yaşlanmasının hiçbir önemi yoktu. Önemli olan, Bálint'in kendisiydi.

Orada öylece, her şeyi unutmuş otururken, birden Blanka'nın çalar saati çalmaya başladı. Korkudan adeta zıpladım, o ise yavaşça uyanıyordu. Gözlerini açıp etrafına baktı ve beni gördü. Bir süre öylece baktı, sonra yerinden doğrulup saatin düğmesine bastı, esnedi, gerindi ve "Merhaba İrén" dedi. Evet, sanki dün ayrılmış gibi, sakin ve tamamen normal bir sesle. Cevap vermedim.

Uzanmasını, bana dokunmasını, elimi tutmasını bekliyordum. O ise eliyle yatağı yokluyordu. Aradığı şeyi bulamamıştı. Sonra benden bir sigara getirmemi rica etti. Ben darmadağınık oturma odasından sigara tabakasını buluncaya kadar o da kalkmış giyinmeye başlamıştı, seslerden çıkarabiliyordum. Geri döndüğümde ayağında pantolonu, sırtında gömleğiyle oturmuş çoraplarını giyiyordu. Sonra da ayağına ayakkabılarını geçirdi. Kalktı, yanıma geldi ve yüzüme sevgi dolu öpücük kondurdu. Sesimi çıkarmadan bu öpücüğe katlanmıştım. Benim de onu öpmem anlamsızdı, çünkü bu sıradan bir öpücüktü, herhangi birine verebileceğimiz türden, "iyi günler" manasına gelen, yani aslında Henriett'in hakkı olan, kardeşçe ve tensiz bir öpücük.

"Blanka'yı almaya geldim" dedim, "onu eve götüreceğim".

Başını olumsuz anlamda iki yana salladı, ellerini de iki yana açarak Blanka'nın olmadığını işaret etti. Çok şaşırmıştım. Şaşkınlığımın bu kadar büyük olması daha da ağırıma gidiyordu. Birden Blanka'nın olmadığı bir hayatın düşünülemeyeceğini anladım. Peki ama burada yoksa, o götürüldü anlamına mı gelirdi? Eğer onu almışlarsa ve başına da bir şey gelmişse, biz evde babamla birbirimizin yüzüne nasıl bakacaktık?

"Batı'ya kaçtı" dedi Bálint, "bir arkadaşımla gönderdim. Bu saatlere kadar sınırı geçmiş olmalı".

O mu bu işi organize etmişti? Tam da o! Kendini sürgüne gönderen kişinin kurtulmasını mı sağlamıştı? İçimi sıcak bir şeylerin kapladığını hissettim. Kardeşimin tehlikeden uzaklaşmış olması beni rahatlatmıştı elbet, ama düştüğüm çaresiz durumu hafifletmeye yetmiyordu bu duygu. Karmakarışıktı her şey. Hiçbir şey anlamıyordum.

O an yanıma geldi. İki avucuyla yüzümü tuttu. İyice yakına eğildi. Gözlerimi kapattım. Onunla öpüşmeye kendimi hazırladım. Ağzı o kadar yakındı ki, nefes alışlarını hissediyordum. Sonra yüzümü bıraktı.

"Hayatın en basit yanlarını bir türlü kavrayamıyorsun, İrén, bu korkunç bir şey! Yaşamı! Ölümü! Tertemiz suyu! Bunları yani! Hayat okul değil, İrén! Hayat köşeli kurallar içinde cereyan etmiyor".

Yüzüne baktım. Gözlerindeki mana yine değişmişti. Daha çok acıma duygusu yansımıştı şimdi gözlerine. Sanki ben hastaydım ve hasta olduğumun farkında değildim, o ise bunu biliyordu.

"Babanlara sakin olmalarını söyle. Artık hiçbir tehlike ona uzanamaz. Bu evi de onun için koruyacağım. Buraya taşınıp burada yaşamayı planlıyorum. Nasıl olsa evim yoktu. Görünen o ki Budapeşte'ye taşınacağım. Burası beni idare eder. Eğer param kalmazsa, Blanka'nın eşyalarını, mesela külotlarını satarım".

Korkunç bir şeydi bu. Ne zaman ciddi, ne zaman dalga geçiyor, bir türlü çıkaramıyordum. Farkında bile olmadan yataktaki yorganı kaldırdım, katlamaya başladım. Odayı toplamak istiyordum. Evin görünüşü felaketti. Her şey ortalığa saçılmış vaziyetteydi. Bütün, dolaplar, çekmeceler karıştırılmış, dağıtılmıştı.

"Sen mükemmelsin" dedi Bálint, "baban da öyle! Sizin adımınızı attığınız yerde hemen bir düzen ortaya çıkar. Sizi çok düşündüm biliyor musun? Sizin evinizden sonra gittiğim her yerde kendimi pis ve dağınık hissettim hep. Gel seni evine götüreyim".

Cevap vermedim. Ortalığı toplayan ellerim de bir an için hareketsiz kaldı. Yüzüne baktım.

"Saat onda hastanede olmam lazım. Zaten çalar saati de o yüzden kurmuştum. Görünen o ki geç kalacağım. Ama olsun, şu

günlerde yaptığım hiçbir şey onlar için kabahat sayılmaz. Seni daha da geç olmadan evine götürmeliyim.

Yine yüzüne baktım. O da bana bakıyordu bu kez. Ceketini giydi, kravatını bağlamaya koyuldu".

"Yüzünü yıkamayacak mısın?" diye sordum ürkek bir tavırla.

Kahkahalarla gülmeye başladı. Öylesine içten gülüyordu ki, sonunda öksürmeye başladı. Şaşırmıştım: Onu bu kadar neşelendiren şeyin ne olduğunu tahmin edemiyordum.

"Hastaneye gittiğimde yıkarım yüzümü. Merak etme, sabah temizliğini ihmal etmiyorum, sadece şimdi zaman kalmadı. Şimdi görevim bir kaza bela olmadan seni eve götürmem. Neyin ne zaman yapılacağını hiç öğrenemedin, İrén. Blanka aptal bir kızdı, ama her zaman her şeyin sırasını bilirdi".

Birden artık evden çıkmış olduğumuzu kavradım. Beni kolumdan tutmuş hızla merdivenlerden aşağı doğru götürüyordu. Henriett'in öldüğü gece, Blanka'yla aralarında sığınıkta neler geçtiğini hiç sormamıştım, Blanka da söylememişti. Şimdi artık biliyordum. Ama bu da önemli değildi benim için. Elinin teması bile nefesimi kesmeye yetiyordu. Onu hâlâ bu kadar derinden sevdiğimi bilmiyordum. Kocama karşı artık böylesine ilgisiz olabileceğimi de. Yolda hiç durmamacasına konuşmuştum. Bana hakaret etmiş olması, bu kadar yılın ardından çıkıp geldiği günün hemen ertesinde, hem de iki kez hakaret etmesi bile beni rahatsız etmiyordu. Aklım bunu kavramaya yetiyordu, ama bu olgu duygu dünyama nüfuz edemiyordu. Bu bile aslında başlı başına aşağılayıcı bir durumdu, ama ne önemi vardı? Kendimle ilgili her şeyi bir solukta anlattım. O ise hiç konuşmadan dinliyordu. Hızla yürüyorduk. Dışarının doğal ışığında geride kalan yıllar içinde ne kadar yaşlandığı daha iyi tespit edilebiliyordu. Saçları sadece dökülmekle kalmamıştı, yer yer de beyazlamıştı. Çok düzgün olan dişleri bile eskisi gibi değildi. Yolda Blanka'yı artık tamamen unutmuştum. Kafamda sadece tek bir soru dolanıp duruyordu: Ona anlatmadığım tek konuyu neden sormuyordu. Neden, Pali'i sevip sevmediğimle ilgilenmiyordu? Kocamla aramın nasıl olduğunu merak etmiyor muydu?

1961

Onlarla gerçek hayatta karşılaşmaktan bazen korkardı. Bu nedenle de, onların kendisi tarafından oluşturulan Katalin Sokağı'ndaki halleriyle buluşmayı tercih ederdi. Ama buna karşın sık sık onları gerçek hayatta da ziyaret ederdi.

Onlarla beraber olduğunda nedense kendini hep kötü hissederdi, ama buna rağmen arada bir yanlarına gitmekten de kendini alıkoyamazdı. Bir süre onlarla karşılaşmadığında tedirgin olmaya başlardı. İçinde giderek yükselen onları görme isteğine kulak verir ve Katalin Sokağı'ndaki evi, içinde yaşayanlarla birlikte bırakır, çıkar giderdi. O evi terk ettiğinde de Bayan Elekes yastıklarıyla uğraşmaya, Bay Elekes yazılı sınav kâğıtlarını okumaya devam ederdi; annesi ev işlerinin peşinde, babası ise muayenehanesinde olurdu; Bayan Temes mutfak işine dalar, Binbaşı da deri koltuğuna gömülür, gazetesini okurdu; İrén derslerine çalışır, Blanka ya kahkahalar atar ya ağlar, Bálint de genellikle bahçede olurdu. Ardından onlara veda eder, kısa bir süre sonra geri geleceğini söylerdi. Sonra da evden çıkıp kapıyı çekerdi. Katalin Sokağı'nın sakinleri, oradan ayrıldığı an ne yapıyorlarsa, o çıktıktan sonra da onu yapmaya devam ederlerdi. Sonra eve döndüğünde bazen odasına kapanır, onlarla göz göze gelmek istemezdi. Çünkü onlara dair, sadece kendisinin bildiği ve hatta unutmak istediği şeyleri anlamalarından çekinirdi. Bu durumlarda en iyisi odasına gitmek, bir süre kimseyle konuşmamaktı. Çoğu kez annesiyle ya da babasıyla konuşmayı çok arzulardı, onlara ölümlerinin kaç yaşında ve hangi koşullarda gerçekleşeceğini söylemeyi çok isterdi. Binbaşı'yla karşılaşmamaya da özen gösterirdi. Çünkü ölümlerinden sonra görüştüklerinde onun kendine anlattığı şeyleri, savaşta nerede nasıl öldüğünü, böylesi hiç uğruna gelen bir ölüme nasıl kızdığını, çünkü o an değil ölümü, ona ateş eden askerle savaşmayı bile düşünmediğini ağ-

zından kaçırmaktan çok korkardı. Bayan Elekes'e evi iyice dağıtmada yardım ettiği de olurdu. Çünkü sonraları İrén'in evinde zavallı kadının evi toplamak için ne kadar çok çaba sarf edeceğini bilirdi. Bay Elekes'e yeni kitaplar getirir, istediği kadar, kana kana okuması için onu teşvik ederdi. Bayan Temes'le saatlerce sohbet eder, kadının parıltılı zekâsının ve şaşmaz mantığının tadını çıkarırdı.

Hayattakilerle karşılaşmasının sürekli problemler yarattığını biliyordu, ama yine de bunu yapmaktan vazgeçemiyordu. Mesela Bálint'in yargılandığı o disiplin kurulu toplantısına da gitmişti; Bay Elekes kızı Blanka'yı evden kovduğunda da oradaydı; İrén evlendiğinde de kilisedeydi. Arkasında durmuş, arkadaşının neden bu kadar gergin olduğunu anlamaya çalışıyordu. Çocukluklarından kararlaştırdıkları gibi, o an onun gelinliğini tutan kız çocuğu olmak istemişti; kilisedeki tören çok acıklı olmuştu; kızının koluna girerek nikâhın kıyılacağı rahibin yanına götürmesi gereken Bay Elekes, artık iyice ferini yitirmiş gözleriyle, mum ışığındaki alacakaranlık kilisede, kendi yolunu bulmaktan acizdi. Blanka arkalarda bir yerde, ailesinden ayrı, tek başına olup biteni fark edilmekten korkarak izlemişti. Rahibin önünde, evlendirilmeyi bekleyen, zayıf, güler yüzlü delikanlıyı ilk gördüğünde şaşırmıştı; ne kadar da seviniyordu! İçinde bulunduğu durumdan gurur duyduğu belli olan bu genç İrén'in yanında kendine asla yer olmayacağının farkında değil miydi? Önce ilk gecelerine de tanık olmayı düşünmüştü, ama bu düğün o kadar acınası bir tablo oluşturuyordu ki, Katalin Sokağı'na geri dönmenin daha doğru olacağına karar vermişti. Odasına dönmeli ve yatıp uyumalıydı. Bu olup bitenler nasıl olsa bir rüya değil miydi? İrén ve Blanka, odalarında uyuyan küçük çocuklardı nasıl olsa. İrén, bir gün büyüyecek ve zamanı gelince de Bálint'in karısı olacaktı. O gün kilisede gördüğü o zayıf genç de bir hayal ürünü, bir rüyaydı.

Blanka'nın yeni memleketine ilk gittiğinde kendini yine bir rüyada gibi hissetmişti. Çünkü denizi ilk kez orada görmüştü. Kayalıkların tepesinde, kavurucu sıcağa tahammül edemeyen, ağlayan ya da bağıran Blanka'yla karşılaşmasa, dalgaların oyunlarıyla oluşan bu doğal güzelliği daha uzun bir süre seyrede-

bilirdi. Ama Blanka'yı görünce her şeyi orada bırakıp derhal geri dönme arzusuna kapılmıştı. Çünkü o bembeyaz konağın içinde çalışan ve Blanka'nın koruduğu bir sürü Henriett'e göre Henriett'ti aslında Blanka'nın kendisi. O bir esirdi sanki burada. Oysa ailedeki diğer insanların aksine, onun dünyanın tarafına serbestçe seyahat edebileceği bir pasaportu da vardı.

Hepsinin içinde, en zoruna giden Bálint'i ziyaretleriydi. Sık sık onun da yanına gitmişti: Esir kampında; Elekeslerin evinde; köyde; hastanede; yani Bálint'in hayatının geçtiği her yerde onu ziyaret etmiş, yaşantısına tanıklık etmişti. Bálint'in yaşama biçimi, gösterisi sürerken düşen ve sakatlanan bir trapez sanatçısına benziyordu. Trapezinden düşmüş, ama nasıl olduysa sanki yine kendini sahnede buluvermişti. Zorla çıkarıldığı sahnede, işinin gereğini yapmaya çalışıyor, bildiği tüm hareketleri tekrarlıyordu. Ama ruhuna işleyen ölüm korkusuyla bu hareketleri o kadar belirgin bir mutsuzluk içinde gerçekleştiriyordu ki, seyredenler açısından o bir eğlence kaynağı değil, olsa olsa öfke nedeni oluyordu. Görmek istediği Bálint'in yanında her defasında ancak birkaç dakika kalmaya dayanabiliyordu. Henriett İrén'e göre bu erkeğin seks hayatına ve karmaşık ilişkilerine dair çok daha fazla şey biliyordu. Zaman zaman Bálint'in yanında gördüğü kadınlar, bu kadınların bir türlü alışamadığı bayağılığı ve de tanık olduğu bitmez tükenmez sevişmeler onu rahatsız etse de, hep gerisin geriye kaçmaya, Katalin Sokağı'ndaki evine sığınmaya iten asıl nedenler bunlar değildi. Bálint'in hayatta devamlı karşılaştığı, sadık bir köpek gibi peşini asla bırakmayan başarısızlıklarına tahammül edemiyordu. Uzunca bir ayrılıktan sonra yine Bálint'i görmeye gidiyor ve birkaç dakika sonra tekrar Katalin Sokağı'na geri dönüyor, çocuk Bálint'in ne kadar akıllı, ne kadar başarılı, ne kadar gelecek vaat eden biri olduğunu anlatan Bayan Temes'i dinliyordu. Gerçek hayattaki Bálint'i görmektense, Katalin Sokağı'ndaki evlerinde oğlunun parlak geleceği üzerine planlar kuran Binbaşı'ya kulak vermeyi tercih ediyordu. En mutlu olduğu anlar ise çocuk Bálint'le ve diğer kızlarla Vişne Ağacı oyununu oynadıkları anlardı. Yaşlanan Bálint'in görüntüsü yine onu çekmeye başladığında, buna karşı koyamadığı için kendi kendine kızıyor ve sonunda artık dayanamayacağını anlayınca da yeniden onu görmeye gidiyordu.

Eğer onlardan biriyle yolda ya da herhangi bir markette karşılaşırsa, tepkileri hep aynı oluyordu: Bir an için yüzüne bakıyorlar, sonra da hızla gözlerini başka bir tarafa çeviriyorlardı. Bu bakışlarda, gördüğüne inanmamak ya da şaşkınlık bile olmuyordu. Çünkü hiçbiri, göz göze geldikleri kişinin gerçekten Henriett olabileceğini aklına bile getirmiyordu. Yüzlerindeki ifade en fazla hoş bir yumuşaklık oluyordu. Sanki çok uzaklardan rüzgârın kanatlarına tutunup gelen eski ve tanıdık bir ezgiyi duyar gibi oluyorlardı. Bu çok eski zamanlardan tanıdıkları, gençliklerinde severek söyledikleri bir şarkıydı sanki. Ne zamandır işitmemişlerdi ve şimdi birden bu melodiyi duymaları ne kadar ilginçti. Onunla konuşmadan, elbette onu tanımaları mümkün olamazdı. Henriett de onlara seslenemezdi. Onlara, evet doğru, gerçekten gördüğünüz kişi benim, Henriett'im, diyemezdi. Böylesi durumlarda biraz bekler, sonra da yoluna devam eder, arada bir dönüp onlara bakardı. Bazen onlar da durur, döner bakarlar, her defasında da sonra nemli gözlerle yollarına devam ederlerdi. Bu gördükleri kızın, bir zamanlar çok sevdikleri ve bir daha asla karşılaşmamak üzere yitirdikleri birine ne kadar benzediği duygusunu yaşadıkları yüzlerinden okunurdu. Bayan Elekes, Bayan Temes, Bay Elekes, Blanka ve İrén yolda defalarca Henriett'i görmüşlerdi, ama hiçbiri gördükleri bu kızın o olabileceğini bir an için bile düşünmemişlerdi. Böylesi buluşmalar Henriett'in cesaretini yitirmesine neden olurdu. Sonra uzun bir süre onlarla tekrar buluştuğu anlarda, onların kendisini algılayabilecekleri şekle bürünmezdi. Çünkü kendisini görmelerine rağmen, bir selam bile vermemeleri yüreğini acıtırdı.

Kendini göstermediği sadece bir kişi vardı. Oysa en çok onun yanına giderdi. O kişi Bálint'ti. Henriett bir taraftan gözlerine inanacak tek kişinin Bálint olduğunu düşünüyordu. Bálint onu ne kadar da çok severdi. O halde, Bálint onu gördüğünde, korkmayacak, gördüklerinin gerçek olabileceğini düşünecekti. Çünkü bahçede vurulup boylu boyunca yatarken onu gördüğünde de korkmamışltı. Sadece bahçe sandalyelerinin arasında durup gözlerini yerde yatan kızdan ayırmadan derin derin nefes almıştı. O esnada Henriett de yerde yatan kendi bedenine bakan Bálint'in arkasında durmuş, kendini ve Bálint'i seyretmişti. Sa-

dece oraya gidip eteğini biraz aşağıya çekebilmeyi arzulamıştı. Vurulup yere düştüğünde eteği biraz yukarıya doğru sıyrılmıştı, dizleri görünüyordu.

İnsanların, arasına dönebileceği olgusunu bir tek Bálint'in normal kabul edeceğinden, onu görünce diğerleri gibi tepki göstermeyeceğinden o kadar emindi ki, hep kendini ona göstermeyi erteliyordu. Henriett'in Bálint'ten beklediği bir şey vardı elbet. Aslında hayatı boyunca Bálint'ten bunu beklemişti, ama ümitsiz bir bekleyişti bu. Sonunda şimdi, yani Bálint İrén'i terk edince ve İrén de başkasıyla evlenince o anın geldiğini düşünmüştü. Şimdi artık Bálint'ten beklediği şeyleri alabilir ve belki de böylece, bu varoluş biçimini daha rahat kabullenebilirdi. Aslında hayatı boyunca Bálint'ten beklediği şey, nahif bir şeydi. Utanılacak bir yanı da yoktu, en fazla çocukça bulunabilirdi. Bunu Bálint'in kendisine *artık* söylemeliydi. Ona, *bir zamanlar* neler hissettiğini, neleri arzuladığını açıkça ifade etmeliydi. Bálint'in yanıtını merak ediyordu: Şimdi, yani İrén artık Bálint'in hayatından da çıkmışken, acaba Henriett yaşasaydı, acaba olabilir miydi? Henriett bu buluşmaya uzun bir süre hazırlandı.

Ürkek, utangaç ve hatta korkaktı. Sonunda karar verdi ve Katalin Sokağı'ndan Bálint'in çalıştığı hastaneye doğru yola çıktı. Tekrar takınabildiği suratı bazen kızarıyor, bazen ise sapsarı oluyordu, çünkü başkalarının ona baktıklarında neler düşündüğünü, neler yapmak istediğini görebildiklerini sanıyordu.

Gerçek hayata geri döndüğünde şehir hayatı onu korkutuyordu: Binalar, giderek genişleyen şehir merkezi, otomobiller... Yürümek hoşuna gidiyordu, oysa gideceği mesafe az sayılmazdı. Ama otobüse binemezdi, parası yoktu. Hatta mendili bile yoktu. Köprüden Peşte tarafına doğru yürürken ileride bir kaza olduğunu fark etti. Yollar karışıktı. Şoförler arabalardan inmiş, birbirlerine yüksek sesle bir şeyler anlatıyorlardı. Şoförlerden biri polise bir şeyler söylüyordu. Arabanın kaportasının üzerine birtakım kâğıtları yaymış bir şeyler mırıldanıyor, polis de kafasını sallayarak belgeleri inceliyordu. Henriett adımlarını açtı. Evet, durum komikti, polisin ondan kimlik soracak hali yoktu elbet, ama yine de üzerinde kimlik olmaması onu rahatsız ediyordu. Henriett'in Held soyadıyla hazırlanmış olan gerçek kim-

liği, kendi evlerinde kalmış, orada yok olmuştu. Maria Kis adına düzenlenen sahte kimliği ise Bayan Temes herhalde yakmış olmalıydı, ama aslında şimdi üzerinde olsa bile işe yaramazdı, çünkü artık bu yeni dönemde herkes kapağı bordo renginde yeni kimlik cüzdanları kullanıyordu. Hastaneye ulaştığında, uzun bir süre Bálint'in paydos saatini bekledi. Hastanenin önündeki meydanda, çevresinde oturmak için banklar bulunan bir Aziz Janos heykeli vardı. Henriett, banklara oturup Bálint'i bekledi. Zaman zaman da hastanenin ön cephesinde bulunan duvar saatine bakıyordu. Sonunda hastanenin kapısından çıkan Bálint'i gördüğünde içini bir heyecan kaplamıştı. Çünkü Bálint yalnız değildi. Yanında iş arkadaşlarından Tímár da vardı. Henriett de Tímár'ı tanıyordu. Neyse ki, Tímár Bálint'ten ayrıldı ve arabasına yöneldi. Bálint anlaşılan yoluna yaya devam edecekti. Henriett onu takip etmeye başladı. Çok heyecanlıydı, kalbi Binbaşı'nın otuz beşinci doğum günü için hazırladıkları piyesi sundukları ve elinde minik kalkanla heyecandan bayılıverdiği günkü gibi çarpıyordu. Bir yandan mutluluk, öte yandan korku ve kaybettiğini sandığı ümit nedeniyle ayakları birbirine dolaşıyordu sanki. Önünde yürüyen erkeğin yanına gidebilmek düşündüğünden bin kat daha zor bir işti.

Bálint hızlı yürüyordu. Ömrü boyunca da adımlarını hep böyle atardı. Henriett daha hayattayken de onun temposuna yetişebilmekte hep güçlük çekerdi. Şimdi ise sanki ondan kaçıyormuş gibi, neredeyse koşar adım ilerliyordu. Ona yakalanmamak için böyle acele ettiği düşünülemezdi, çünkü kızı görmemişti bile. Henriett cesaretini toplayıp Bálint'in peşinden hızla yürümeye başladı. Kaldırımda onunla aynı hizaya geldiğinde nefes nefese kalmıştı. Kalbi deli gibi çarpıyordu. Kendini toparlamaya çalıştı. Heyecandan bayılmaktan korkuyordu. Ama bunun aklına gelmesi bile komikti. O heyecandan bayılamazdı ki? Yine de kendine sakin olmayı telkin ederek yürüdü. Yanında ilerleyen birinin adımlarını duyan Bálint de bir anlığına yandan ona doğru baktı. Ama bu sadece bir anlık bir bakıştı, sonra gözlerini kızdan aldı ve yoluna devam etti. "Herhalde gözlerine inanamıyor" diye düşündü Henriett. Bálint'in onu tanımaması Henriett'e acı vermiyordu. Bunun böyle olacağını zaten tahmin

etmişti. Ne olup bittiğini anlayabilmesi için ona zaman tanımak gerekecekti.

Bálint ise yürümeye devam ediyordu. Şimdi kaldırımda yan yana yürüyorlardı. Genç adam zaman zaman yanı başındaki kıza bakıyor, onun orada yanında olduğundan emin olunca sanki biraz daha hızlanıyordu. Durmak ya da onunla konuşmak istemediği her halinden belli oluyordu. Henriett artık neredeyse koşmaya başlamıştı ki, Bálint ansızın yandaki sokağa döndü. İşte o an Henriett o kadar çok ümit etmesine rağmen, Bálint'le olan buluşmasının da diğerlerinden farklı olmadığının ayrımına vardı. O da tanımamıştı işte! Yanında yürüyen kadının, kendisini rahatsız etmek isteyen bir yabancı değil, Henriett olduğunu anlayamamıştı. Duyduğu kederden ağlamaya başladı. Bálint tam karşıdaki bir kafeye yönelmişti. O kadar acele ediyordu ki, kapıda tam o esnada içeriden çıkan bir kadına çarptı. Kadın Bálint'e gülümsedi, Bálint de hiç de neşeli olmayan bir tebessümle kadına karşılık verip "Affedersiniz" dedi.

Henriett artık kendini toparlamıştı. Kafenin büyük camlarından içeriyi görmeye çalıştı. Eğer bu fırsatı kaçırırsa Bálint'in karşısına, onun kendini görebileceği biçimde çıkmaya bir daha asla cesaretinin olmayacağının farkındaydı. "Sabretmeliyim" diye düşündü, "onun açısından bu durum hiç de kolay değil. Buradan ayrılamam. Eğer ayrılır gidersem, bu her şeyin sonu demektir". Camekândan içeriyi gözlemeye devam etti. Bu tür bir yere daha önce hiç girmemişti. Onun zamanında bu şehirde kahvehaneler ve pastaneler vardı. O zamanlar şimdiki gibi çok kahve de tüketilmezdi. Minik ve garip biçimli fincanlara, müşterilerin pek sevdiği espresso kahvenin hazırlandığı tezgâhın üzerindeki kahve makinesine baktı. Ardından Bálint'i gördü. Bir masada tek başına oturmuş dışarıyı seyrediyordu. O da Henriett'i görmeye çalışıyordu. Tereddüt içindeydi. Sonunda kararını verdi ve genç adamın peşinden kafeye girdi. Sessiz bir şekilde Bálint'in yanına kadar yürüdü, durdu. Bálint hâlâ sesini çıkarmıyor, hiç kıpırtısız otuyordu. Sonunda masanın üzerindeki eli yavaşça hareket etti, kıza yakın olan sandalyenin üzerine bıraktığı çantasını aldı, öbür tarafa koydu. Henriett, Bálint'in oturması için yer açtığını anlamıştı. Rahatladı, derin bir nefes

aldı ve yavaşça sandalyeye oturdu. Şimdi artık Bálint'in adını söyleyeceği anı bekliyordu.

Birden garson kızın masanın yanında beliriverdiğini gördüler. Siparişlerini soruyordu. Henriett'in bakışları, kucağına koyduğu ellerine doğru yöneldi. Bálint de kızın bakışlarını takip etmişti. Kızın ne çantası ne cüzdanı ve ne de eldivenleri vardı. Genç adamın sesi ilk kez yükseldi, garsondan iki kahve rica etti. Kahveler önlerine konulduğunda Henriett önce fincanı eline alıp içindeki içeceği kokladı. Ağır ve çok belirgin bir kokusu vardı. Ama içmedi. Zaten hiçbir şey yemez ve içmezdi. Kahveyi karıştırmakla yetindi.

Sonunda Bálint konuşmaya başladı, kızdan kendinden ne istediğini sordu.

"Kahveni iç ve git buradan! Biraz sonra polislerin kimlik kontrolüne yakalanabilirsin!"

Kimlik kontrolü mü? Yine mi kimlik kontrolleri yapılıyordu? Neyi kontrol ediyorlardı? Birden paniğe kapıldığını hissetti, sonra da ürkekliğine güldü: Ona artık kim zarar verebilirdi ki? Bálint kahvesini iri yudumlarla içti ve vakit geçirmeksizin garsona parayı ödedi. Kalkmak için toparlanmaya başladığını görünce Henriett de sandalyesinden doğruldu. Garson kız, kahvesini içmediğine şaşırmış, nedenini soruyordu. Henriett garsona cevap vermeden Bálint'in peşine takıldı. Çocukluklarında sık sık oynadıkları bir oyun vardı. Bir türlü rol yapma oyunuydu bu. Henriett bu oyunu sürekli kaybederdi. Çünkü bir türlü kim olduğunu kanıtlayamazdı. Şimdi de aynı utancı hissediyordu. Kim olduğunu anlatamamanın ağırlığıydı bu. Ama bu utanç bile tatlı bir duyguydu, çünkü ona eski anları anımsatıyordu. Yine Bálint'in yanında yürüyordu. Sonunda duracak, ona bakacak ve adını söyleyecekti. Bundan emindi! Masada da ona yer açıp kahve ısmarlamamış mıydı?

Bálint ise hızlı adımlarla yürüyor ve kendi kendine bir şeyler homurdanıyordu. Eskiden de böyle yapardı. Bir şey istediği gibi olmadı mı söylenirdi. Şimdi de birkaç kez ona sertçe bir şeyler söyledi; ne istiyordu? Niye rahat vermiyordu? Yorgun bir adamı neden rahat bırakmıyordu? Kız elbette onun söylediklerini duyuyordu, ama işittikleri o kadar anlamsız geliyordu ki, duy-

duğu kelimelerin anlamını kavramıyordu bile. Sadık bir şekilde, yanından ayrılmadan onu izlemeye devam ediyordu. Gittikleri istikametten, Bálint'in Blanka'dan kalan evine doğru ilerlediklerini anladı. Kendi kendine gülümsedi, tamamdı işte, şimdi her şeyi anlamaya başlamıştı; eve gidiyorlardı! Kafede sessizce oturmuştu, sokakta da yabancıların yanında onunla öyle konuşmak zorunda kalmıştı, ama yalnız kaldıklarında durum elbette değişecekti.

Binanın giriş kapısı önünde durduklarında, bu düşüncesinde haklı olduğunu anladı. Bálint durup uzun uzun yüzüne bakmış ve sonra da şöyle demişti: "Madem öyle, gel bakalım". Henriett genç adamın yanı sıra merdivenleri tırmanırken, bir yandan da ilk konuşmaya başladığında neler söyleyeceğini tasarlıyordu. Daha tek bir kelime bile söylememişti. Bálint onu tanımadan, onun adını söylemeden de zaten konuşamazdı. Kapıyı açarken Bálint durup bir şeyler daha mırıldandı, ama bu söylediklerinin de hiçbir anlamı yoktu. Sokaktaki gibi, ikisi arasındaki ilişkiyle uzaktan yakından ilişkisi olmayan bir şeyler söylemişti. Bálint'in eve girerken kendisine "Çok param yok, bilesin" demesinin ne anlamı olabilirdi?

Bálint onu bu "haliyle" evine davet eden ilk ve tek kişiydi! Henriett, Bálint'in evinde tanıdık bir yerde olmanın rahatlığıyla dolaşıyordu. Bálint'in göremeyeceği haliyle bu eve çok defa gelmişti. Doğruca Binbaşı'nın resminin de bulunduğu masaya doğru yürüdü. Sonra kanepenin yanındaki duvara baktı, orada da Bálint'in annesinin çerçeveli bir resmi asılıydı. Bu resmi, evlerine el konulurken Bayan Temes kurtarmayı başarmıştı. Henriett, Bálint'in bakışlarından, önce Binbaşı'yı ve karısını bakışlarıyla selamlamasından hiç de hoşlanmadığını anlamıştı. Sanki resimlere bakması genç adamı sinirlendiriyordu.

Bálint hâlâ kıza bir şey söylememişti, daha adını da telaffuz etmemişti. Otur demeмiş, hatırını sormamıştı. Büyük bir ihtimalle herhalde kendisi de lafa nasıl başlayacağını bilemiyordu. Onun için de kolay değildi. En son Henriett'i bahçede, yerde yatan cansız haliyle görmüştü. Henriett hâlâ neden anlamsız işler yaparak Bálint'in zaman kazanmaya çalıştığını anlayamıyordu. Ona nasıl yardımcı olabilirdi? İlk cümleyi söylemesi için onu na-

sıl rahatlatabileceğini düşünüyordu. Çünkü Bálint hâlâ bir anlam veremediği davranışları sergilemeye devam ediyordu. İlk karşılaşmalarında Bálint'in cebindeki parayı çıkarıp sayacağını, sonra da cüzdanındaki paraları masanın üzerine bırakacağını nereden bilebilirdi? Gerçekten de fazla parası yoktu. Ellilik bir banknotu ötekilerden ayırdı. Henriett'e baktı. Henriett de gülümseyerek karşılık verdi. Bir şeyler söylemesini bekliyordu. Artık ona seslenmeli, adıyla hitap etmeliydi, sabırsızlıkla bunu bekliyordu. Henriett'in tebessümü, Bálint'in yerinden kalkıp ceketini ve kravatını çıkarması ve banyoya gitmesiyle yüzünde donuverdi. Biraz sonra banyodan sırtında bornozuyla geri gelmişti. Ayaklarında terlikleri vardı ve bornozun altında çırılçıplaktı.

Henriett odanın ortasında, ellerini birbirine kavuşturmuş öylece duruyordu. Yüzü sapsarıydı, nefes alıp verdiği bile belli değildi.

"Neyi bekliyorsun?" dedi Bálint, "Haydi soyun artık, böyle şeylerle vakit kaybetmeyi sevmem".

Henriett içinde bulunduğu anın kendisi için sunduğu fırsatın, buraya gelirken düşündüğünden çok daha fazla olduğunu hissetti. Eğer onu tanımış olsaydı, ismini söyleseydi, kim bilir, belki de Bálint'in teklifini kabul ederdi. Ama Bálint'in bu tavrının aslında kendisine yönelik olmadığını artık biliyordu. Bu genç adamın onu kim sandığının da farkındaydı. O ana kadar onu tanıyamamışsa, bundan böyle de tanımayacağı belliydi.

Henriett salonun ortasında duruyor, Bálint'e bakıyordu. Bálint bir sigara çıkardı. Ama daha yakmasına fırsat kalmadan kız yanına geldi. Çok yakınındaydı. Elini ona uzattı ve parmaklarını yüzüne değdirdi. Bálint kızın elini tuttu. Hazırlandığı şeyin olamayacağını o an hissetmişti. Bu kızla sevişemeyecekti. Kız bilmediği bir nedenle caymıştı. Aslında çok da üzülmüyordu. Çünkü onunla sevişmeyi çok da istememişti. Sadece ona hayır dememek için eve çağırmıştı, çünkü Henriett'e ne kadar da çok benziyordu! Onu kırmamak için seviştiğini, çünkü hayatta belki de en çok sevdiği kişiyi hatırlattığını ona nasıl söyleyebilirdi? Zaten anlatmaya çalıştıklarını anlayamazdı. Kaldı ki, bu kadın sadece üçbeş kuruş alabilmek için buraya gelmişti. Başka ne

isteyecekti ondan? Baksana, hiçbir şeyi yoktu! Bir mendili bile! Peki ama acaba eve geldikten sonra fikrini neden değiştirmişti?

Evet, onunla sevişmeyecekti, ama onu öpmeyi arzuluyordu. Kız ise başını çevirdi. Salonda bir kez daha dolaştı, eşyaları inceledi. Ardından tekrar yanına sokuldu. O kadar yakındı ki, nefesini yüzünde hissediyordu. Sonra yine parmaklarını yüzüne temas ettirdi. Ve ansızın, gelirken sokakta yanındaki uysal gölge sessizliğiyle salon kapısına doğru yöneldi. Bálint birden onun fikrini değiştirdiğini düşündü. Belki de soyunmak için banyoya gidiyordu. Şu an onu arzulamaya başlamıştı. Ama bu garip bir duyguydu; sanki ansızın bir kız kardeşi ortaya çıkmıştı ve onunla sevişmesi gerekiyordu. Onu istiyordu, ama bir yandan da bundan tedirginlik duyuyordu.

Kızın ayak seslerinden banyonun yanında durmadığını anladı. Sonra da dairenin kapısının açılıp kapandığını duydu. Kız gitmişti. Peşinden gidemez, onu durduramazdı. Sırtında bir bornozla, çıplak ayak koridorlarda koşamazdı. Hemen pencereye koştu, hiç olmazsa onu sokakta bir kez daha görmek istiyordu.

Kız ağlayarak koşuyordu. Hareketleri Henriett'e ne kadar da benziyordu! "Bu kadın aç olmalı" diye düşündü Bálint, "parası da yoktu, ona bir şeyler vermeliydim". Parayı ona verseydim keşke diye geçirdi kafasından ve hızla masanın üzerine bıraktığı elliliği almak için salona döndü. Parayı top gibi buruşturup pencereden kıza atmayı düşünüyordu. Ama geri döndüğünde dışarıda artık kimseler yoktu. Meydan bomboştu.

Beni önce okulda aradığını sonra öğrenmiştim. Sınıfla birlikte sergiye gittiğimi, belki de artık oraya varmış olabileceğimi söylemişlerdi. Ne zamandır böyle bir yere gelmemiştim, diye anlatmıştı daha sonra, "Hiç olmazsa sergiyi de görürüm" diye de sevinmişti. Peşimizden sergiye gelmişti. Ben onu önce sergi salonunda görmüştüm. Birden heykellerin arasında karşıma çıkıvermişti. Sevinmiştim onu görünce. Bedenim onun yakınlığına, artık cinsellikle alakası olmayan bir duyguyla tepki vermişti. Tuhaf, ama güzel bir duyguydu bu. Her ikimiz açısından da cinsellik artık hayatımızın başka kişilerle yaşanan bir yanıydı. Bu ise, aynı yuvada doğan hayvanların karşılaştıklarında birbirlerini tanımalarına, ortak rüyaların yeniden anımsanmasına benzer bir duyguydu. Bálint'le yan yana geldiğimizde hep bu mutluluğu duyardım.

Karşılaştığımız o an konuşamamıştık. Öğrencilerimi yalnız bırakamazdım. Ayrıca sergiyle ilgili bazı bilgileri de toparlamam gerekiyordu. Sergi salonlarını dolaşmaya devam ettim. Çevreme bakınıyordum, ama duygularım karmaşıktı. Çevremdeki eserler sanat estetiği olarak görmeyi arzuladığım, düzgün, sakin ya da görkemli yüzlerdi. Bronzdan ya da mermerden yapılmış ve kaygan bir zemin haline gelinceye kadar zımparalanmış heykellerdi. Sergilenen bu eserlerin çocukların çok hoşlarına gideceğini biliyordum. Serginin en popüler eserlerine ürküntü duyarak bakıyordum. Biçimsiz vücutları, çarpık yüzleri, ölçüsüz kafalarıyla heykeller, gözlerinin yerinde bulunan deliklerden sanki bana bakıyorlardı ve bu ürküntü veren delikleri içeren yüzlerinde başka bir şey de yoktu.

Bálint'in benimle birlikte bir köşeye çekilip konuşma fırsatını beklediğini görüyordum. Blanka'nın gitmesinin ardından düzenli bir şekilde görüşüyorduk, ama baş başa kaldığımız an-

lar çok enderdi ve birkaç dakikayı da geçmiyordu. Ailemden birileri hep çevrede olurdu. Bálint, Pali'den hoşlanmıştı. Onunla sohbet etmekten zevk alıyordu. Onun varlığını o kadar umursamıyordu ki, başlarda bu nedenle biraz alınmıştım bile. Kızımla da çok iyi anlaşıyordu. Onunla eğleniyor, oyunlar oynuyordu. Hatta diyebilirim ki, Kinga'yla arası, bir baba olarak çocuğa karşı biraz gergin olan ve fazla özen gösteren Pali'den bile daha iyiydi. Son karşılaşmamızın üzerinden birkaç gün geçmişti. Bir gün öğleden sonra bize gelmiş ve sohbet etmiştik. Yani sergide birden onu görüvermek çok şaşırtmamıştı. Meslektaşımdan işaretle bensiz de sınıfa göz kulak olup olamayacağını sordum. Öğrenciler sessizce heykellere bakıyorlardı zaten. Merak etme işaretini alınca da Bálint'in yanına gidip her zaman yaptığım gibi, Blanka'ya dair bir şeyler anlatmaya başladım. Kız kardeşimden bir gün önce mektup almıştık. Sözümü kesti. Bunu daha sonra da konuşalım dedi, buraya gelmesinin nedeni benimle acilen bir şeyi konuşmak istemesiydi.

Sergi salonundaki sıralardan birine oturduk. Bálint aramızda biraz mesafe kalmasına dikkat etmişti. Ona bakıyordum, ama salonu ve heykelleri de aynı anda görebiliyordum. Yüzünde hiç alışık olmadığım yeni bir ifade vardı: Bir tür dinginlik ve sükûnetti bu. Hoşuma gitmemişti. Onun yüz hatları hiç durmaksızın değişirdi: Bazen alaycı, bazen öfkeli, bazen herkesi dışlayan gözlerle çevresini süzerdi. Onu aynen şimdiki gibi duygularını göstermez bir şekilde sadece bir kez görmüştüm. O zaman bana, hastanede hakkında herhangi bir şikâyet ya da sınıfsal köken araştırması falan olmadan, hasta servislerinden büro işlerine verildiğini anlatmıştı. Herhalde iyi bir doktor olmadığım anlaşıldı, demişti. Demek ki, bir doktoru gerçekten doktor yapan tanrısal yetenek yok bende, bunu fark ettiler ve beni büroya aldılar, diye devam etmişti. Ama bunları söylerken başına gelenleri asla trajik bir olay gibi anlatmıyordu. Sanki bütün bunlar tanımadığımız yabancı birinin başına gelmiş şeylerdi. Annem ve babam bile bu gelişmeden duydukları üzüntüyü çok daha açık bir şekilde dile getirmişlerdi. Ben o zaman da bu soğukkanlı ve aldırmaz görüntünün gerisinde neler olduğunun farkındaydım.

Fazla bekletmedi, derhal konuşmak istediği konuya girdi. Bir kitabı ödünç istermiş gibi, kısa net cümlelerle anlatıyordu: Artık karar vermişti, Pali'den ayrılmalıydım ve kendisiyle evlenmeliydim. Hiçbir şey söylemedim. Sadece gözlerimi, onun yüzünden heykellere doğru çevirdim. Hemen yakınımızdaki eserlerden biri, alçak bir platform üzerine yerleştirilen üst üste konulmuş üç minik sütundan ve yine taştan bir küreden oluşan bir kompozisyondu. Üzerinde "savaşçı" yazıyordu. Bu heykelin yüz kısmında da göz deliklerinden başka bir şey yoktu. Bacaklar ve gövde niyetine yerleştirilen sütunlar da insan bedenine benzemiyordu, ama tüm bunlara rağmen, heykel neden bilinmez, yine de ona bakan kişide bir insan izlenimi uyandırıyordu. Heykele bakıyor ve susuyordum. Çünkü Bálint'in de benden bir yanıt beklemediğini biliyordum. Biz hepimiz biliyorduk ki, Pali bizim ailemize tesadüfen katılmış birisiydi. Bunu Pali'nin de bildiğini hissediyordum. Bizim evimizde ve bizimle birlikte yaşıyordu, ama işte o kadar. Evlilik kurumunun kutsallığına inanan babam dahil onu kimse ciddiye almıyordu! Kinga bizim için aramızdaki romantik ilişkinin bir meyvesi ya da evlilik hayatımızın doğal bir zirvesi değildi. Çocuğumuz sadece minik bir canlıyı sevme, okşama, büyütme duygusunun tatminiydi, onun yerine pekâlâ bir köpek de alabilirdik.

Bu konuşmanın gerçekleştiği an elime uzanmamıştı. Ben de elini tutmamıştım. Bundan birkaç yıl önce bir kez ondan bir şey sormuştum. Sürgün hayatı yaşadığı o köyde günün birinde arkadaşı Tímár arabayla gelip de ona karşı haksızlık yapıldığının anlaşıldığını söylediğinde, artık geri dönebilirsin, dediğinde neler hissetmişti? Omuzlarını silkmişti. Bu hareket, bu konuda konuşmayı pek istemediğinin ifadesiydi. Bu hareketini bilirdim, "Bunu siz anlayamazsınız" demekti. Ama yine de yüzüne baktığımı görünce bir şeyler söylemek zorunda kalmış, "Hiç işte" demişti. Nasıl yani, demiştim, sürgüne gönderilen bir insana itibarı iade edilirse bu onun için "Hiç işte" denebilecek bir şey midir? Biraz kızmıştım onun bu umursamazlığına. O esnada babam da odadaydı ve o da bir şeyler söylemiş, "Hayata karşı sinik olmamak lazım" diye mırıldanmıştı. "Ben sinik değilim" diye sesini yükseltmişti Bálint. Her zamankinden daha yüksek sesle

konuşuyordu o an. "O zaman artık fark etmiyordu benim için! Siz bunu anlayamazsınız!"

İşte şimdi anlamıştım.

Gözlerimi yere doğru indirmiştim. Gözyaşlarımı çocukların görmesini istemiyordum. Elini bileğimde hissettim. Belki hayatımda ilk kez, aklımdan geçenleri bilmiyordu. Sıcak parmaklarının temasını kolumda hissediyordum. Şunları söylemişti: "Şimdi ne kadar mutlu olduğunu biliyorum. Şimdi artık bizi birbirimizden ayıran her şey geride kaldı. Ağlama lütfen, ağlayarak sevinme! Eskiden olduğu gibi, tüm benliğinle mutlu ol!" Hayatımızda ilk kez beni anlamamıştı: Gözlerimin dolmasının nedeni mutluluk değildi! Tam tersine, kendim için, hatta onun için ağlıyordum! Böylesine bir ortamda bulunduğum için kendimi tutmaya çalışarak, ama ruhum isyan ederek ağlıyordum. Çünkü o farkında bile değildi, ama artık onu uzun bir süredir sevmiyordum.

O an farkına vardığım bir düşünceyi de, tırnağımın altına batan bir diken gibi, söküp atmaya çalışıyordum: Hayatımdaki, bizim neredeyse gerçekdışı hayatımızdaki tek gerçekçi unsur Pali'ydi. Babamın elden ayaktan düştüğü; annemin ruhunu kaplayan panik ve telaş nedeniyle çalışkan bir kadın haline geldiği; benim ve Bálint'in burada bunları konuşan garip insanlara dönüştüğümüz; Katalin Sokağı'ndaki evlerin yok olduğu; bizim gerçekte kimler olduğumuzu bilen insanların, mesela Bayan Temes gibi insanların hastalıklarla pençeleştiği; ya da Blanka gibi uzak adalarda kaybolduğu; Binbaşı ve Held ailesi gibi yok olup gittiği gerçekdışı bir hayatın içinde boğuluyorduk. Ama Pali gerçekti! Bir tek o sahiciydi. Bunun değerini aramızdan hiçbiri bilmemiş, hiçbirimiz onu ciddiye almamıştık. Bundan sonra da hayatımızdan çıkıp gidecekti. Ve onun bizi terk etmesiyle birlikte, biz de aslında dışarıdaki hayata ulaşabileceğimiz tek çıkış yolunu kaybedecektik. Çünkü onun çıkıp gittiği geçit, artık geri dönen Bálint tarafından tutulmuş olacaktı. Bálint geri gelmişti. O kadar süre yalnız mücadele edip durmuştu, ama artık bizsiz ulaşmak istediği yere asla ulaşamayacağını anlamış olmalıydı. Geri gelmişti. Artık o da her ikimizin de genç olduğu yılları arıyordu. Katalin Sokağı'na ancak bizimle birlikte geri dönebilirdi.

Onun hâlâ deliler gibi özlemini çektiği ve hâlâ ona çok şeyler vaat eden hayatının o döneminin tanıklarıydık çünkü.

Öğretmenliğe başladığımdan beri böyle bir şey başıma ilk kez geliyordu; beni bu halimle birilerinin gördüğü, hakkımda başkalarının neler düşünebileceği umurumda bile değildi. Bir sergi salonunda bir sırada yan yana oturuyorduk ve ben gözyaşlarımı tutamıyordum. Bálint de iyice bana doğru sokulmuştu. Artık sadece elimi tutmuyordu. Elini omzuma da atmış, beni kucaklamıştı. Kendimi bildim bileli, onun karısı olmayı istiyordum. Şimdi işte o an, bu hedefime her zamankinden daha yakın olduğumu hissediyordum. Henriett'in öldüğü günden daha yakındık hem de! Çünkü artık savaş yoktu, bomba tehlikesi yoktu! Hayatımızı planlayabilir, evlilik hesapları yapabilirdik! Ama bir şey vardı; yaşlanmıştık! O da beni artık bir zamanlar olduğu gibi kederli ama tutkun duygularla sevmiyordu. Benim de ona karşı hissettiklerim küllenmişti, duygularım yorgundu. Biz artık bir hayata iki yol arkadaşı olarak başlamaya mahkûmduk. Rüzgâr gemiyi ne tarafa sürüklerse sürüklesin, ancak birbirine tutunarak hayatta kalabileceklerini bilen iki yolcu gibiydik. Artık sadece sefil anılarımızı anlatacaktık birbirimize! Çünkü anılarımız ortaktı! Şimdi denizin ortasında olsak bile bir zamanlar birlikte yaşadığımız o muhteşem toprağı iyi hatırlıyorduk! Engin denizlere sürülünceye kadar o toprakta birlikte yaşamıştık.

Orada öylece oturuyor ve düşünüyordum. Sakin hayata ve Pali'ye veda ediyordum aslında. Beni seven, yanında hayatın basit ve kolay olduğu, ona verdiğimden daha fazlasını istemeyen, suskunluğumun ve sırlarımın ötesini asla kurcalamayan Pali'ye veda ediyordum. O an artık ağlamıyordum. Gözyaşlarım da yorgundu. Kendimi çok yorgun ve uyuşmuş hissediyordum. Bálint ise beni izliyordu. Gözlerinde acıma ve şefkat duygularını görüyordum. O buna alışmıştı, benim onu zaman zaman bir türlü anlayamadığımı düşünürdü. Aşkımızın en çılgın dönemlerinde bile bununla dalga geçtiği de olmuştu. Onun kafasından geçenleri bir türlü görmememi eleştirirdi. Şimdi ben de onun yüzüne bakıyordum. Belki de hayatımda ilk kez, şu an neler düşündüğünü, bana neden bu kadar acıdığını tam olarak bildiğimi hissediyordum. Çünkü, benimle evlenmek istediğini söylediği

şu dakikalarda, aslında telaffuz etmese de, söylemek istediği bir cümle daha vardı: "İrén, sana bir zamanlar sevdiğin insanı değil bir ceset getiriyorum ben! Bana sahip olacaksın, ama ben artık bomboşum". Susuyordum. Yıllardır beklediğim anın ağırlığı altında ikimiz de eziliyorduk. Oysa ona şunları söylemem lazımdı: "Kendinden bu kadar emin olma! Bana acıma! Daha doğrusu, bana acıdığın kadar kendine de acı, çünkü senin hayalindeki İrén Elekes de yok artık! Kim bilir, belki de zaten hiç yoktu!" Blanka benim yanımda yaşarken tam bir insandım, eksiği gediği olmayan mükemmel bir insan. Hep böyle olduğumu, çünkü böyle doğduğumu sanıyordum. O da böyle sanıyordu üstelik. Sonra birden anladım ki, sandıkları gibi biri değilim! Benim düşündüğüm gibi biri de değilim. Beni seven, benim günahlarımı, o günahları kafamda hayal edinceye kadar benim yerime işleyen biri vardı hayatımda. Eğer geleneklerin ve alışkanlıkların bu kadar esiri haline gelmeseydim ve o kadar korkak olmasaydım, o günahları ben işleyecektim! Ama işte sonunda Blanka beni terk etmişti ve o andan itibaren de o günahları ben işlemeye başlamıştım. Ve birlikte yaşadığım insanlar, karşı karşıya geldiğimizde, yolumdan çekilir olmuşlardı. Bana bir tek Pali tahammül edebiliyordu ve bunun nedeni de onun benim gençliğime dair hiçbir şey bilmemesiydi. Yeni evimizi, Bálint'in taşınmasından sonraki halimizi gözlerimin önüne getirmeye çalışıyordum. Katalin Sokağı'ndaki sessizliği, Binbaşı'nın evindeki sükûneti arayacaktı. Anneme bağırdığım zaman, elimdeki tabağı yere çaldığımda, Kinga'ya tokat attığımda, okuldan yorgun argın eve gelip de mutfakta öylece bırakılmış kirli bardakları görüp herkesi azarladığımdaki şaşkın halini düşünüyordum.

Düşüncelere dalmış bir vaziyette sessizce oturuyorduk. Birbirimize neler söylememiz gerektiğini bu kez o değil, ben biliyordum. Ama emindim ki, konuşsaydık bile hiçbir şey değişmeyecekti. O sergideki gözleri olmayan tüm heykellerin bizi izlediğini hissediyordum. Heykel olarak bile biçimlenmeyen birbiri üzerine düşüvermiş gibi duran taşlardan oluşan bu eserlerin arasında oturuyorduk. Birden yanı başımdan gelen bir sesle irkildim. Bálint'in içini çektiğini sanmıştım. Ama ona baktığımda içini çekmediğini, esnediğini gördüm. O an ben de içimde kar-

şı konulması güç bir esneme ihtiyacını hissettiğimi fark ettim. Korkunç yorgundum. Sanki yıllardır ve de anlamsız bir şekilde oradan oraya koşturulmuştum ve şimdi nihayet bir yerde dinlenme imkânını bulmuş gibiydim.

İşin pratik yanlarını hiç konuşmadık. Ayrıntılara da girmedik. Bütün bunların önemli olmadığını biliyorduk. Pali'nin lazım olan her şeyi yapacağından, bu süreci en az acılı bir şekilde nasıl gerekiyorsa, öyle halledeceğinden emindik. Birlikte geldiğim öğrenciler kuyruğa girmişlerdi. Bálint, sınıfımın yanına geldi, döndüğümde de peşimden ayrılmadı. Sanki şu an beni bir an için bile yalnız bırakmamak ister gibiydi. Çocuklara gerektiği gibi sergiyi anlattım. Çok net ve anlaşılır cümlelerle bilgi verdim, hatta sergiyi yorumladım. Beni biraz önce ağlarken gören öğrencilerime o anı unutturmak ister gibiydim. Bir yandan da, beni bu kadar irademe hâkim kılan irademe lanetler okuyordum. Beni, başkalarının görmek istediği gibi görünmeye mahkûm eden şeye kızıyordum. Kendim olmak istiyordum! Her şey ve herkes ve en çok da Bálint beni yormuştu. Yola çıktık. O andan itibaren artık hayatım boyunca asla kendim olamayacağımdan adım gibi emindim. Ama zaten olanlar ve de olacaklar açısından bakıldığında bu artık anlamsız ve gereksizdi. Her şey için çok geç kalınmıştı.

Sınıfa eşlik ettiğimiz öğretmen arkadaşım, öğrencilerin en önünde yürüyordu. Bálint'le ben de en geriden geliyorduk. Öğle saatleriydi. Güneş artık ortalığı iyice ısıtmıştı. Müzeden çıktığımızda hava durumunu konuşmaya başlamıştık. Yan yana yürürken, bedenlerimizin yola aksettiği gölgelere takıldı gözlerim. Kolları bacakları olmayan iki taş beden yanı başımızda bizimle yürüyor gibiydi.

1968

Yaşlı ağaçlardı, ama her ilkbaharda çiçeklerle donanır, hasta bile olmadıklarını hissettirirlerdi. Zamanından önce çiçekleri de dökülmezdi. Çünkü sokak sakinleri bu yaşlı ağaçları severlerdi. İnsanlar yazın en sıcak günlerini takip eden akşam serinliği çöktüğünde ağaçların köklerine birer kova su dökerlerdi. Katalin Sokağı'na aralarında en sık uğrayan Henriett'ti. Sokaktaki ağaçların kesilmeye başladığını da ilk olarak o fark etti. Akşam geri geldiğinde annesine, babasına ve Binbaşı'ya gördüklerini anlattı. Haberi duyduklarında çok üzülmüşlerdi. Bu ağaçların herkesin hayatında ayrı bir yeri olmuştu. Henriett, bir dahaki gidişinde sokaktaki ağaçları da diriltmeye karar vermişti, çünkü ağaçların olmayacağı sokak çok eksik görünecekti. Hepsi kesilmeden bunu yapamazsın, dedi Binbaşı, tamamen yok olduklarında onları yeniden dikebilirsin. Henriett de Binbaşı'nın dediği gibi yaptı. İnsanlar ve makineler ağaç kıyımını tamamen bitirince sokağa gitti ve evler gibi, ağaçları da yerlerine davet etti. Ağaçlar da hemen eski yerlerini aldılar. O andan itibaren de yine mevsimler nasıl gerektiriyorsa, öyle davranmaya başladılar.

Birkaç hafta sonra inşaatlar başlayınca Henriett yine tedirgin olmaya başladığını fark etti. O, yer darlığı ya da nüfus artışı gibi kavramlara yabancıydı. Ama ağaçların kesildiği bölgenin dışında, kendi evlerinden ötesindeki parıltılarla akan Tuna Nehri'ne doğru olan boş arazinin de ortadan kalktığını algılayabiliyordu. Böylece Katalin Sokağı'nın görünüşü tamamen değişmiş oluyordu. Eskiden sokağın sadece bir tarafında evler vardı. Şimdi kesilen ağaçların ardında, yani sokağın diğer yanında da evler yükselmeye başlamıştı. Sokağı eski haline getirebilmek için inşaatların tamamen tamamlanması gerekecekti. Bu kadar zaman dayanamayacağını düşündü.

İnşaatlar devam ederken, sokağın alışılmış manzarası da yavaş yavaş değişiyordu. Sanki dev bir kepçe, yollar ve ağaçlarla birlikte Tuna Nehri'ni de alıp götürüyordu. Şehir planı, sokağın tarihi görüntüsünü koruyordu. Kalenin karşısına tek katlı evler yapılıyordu. Bunların da bahçesi vardı, ama daha küçüktü. Bahçeler Tuna Nehri'ne doğru uzanıyordu. Alçak tel örgülerle çevrilmişti. Evlerin bahçeleri, yeni dikilen ağaçlar, çiçekler rahatlıkla görülebiliyordu. Henriett Tuna'yı çok severdi. Bu nedenle de bir bedene sahip olup sokağa vardığında nehir kıyısında sık sık dolaşırdı. Nehir kıyısından sevgili sokağını da görür, zaman zaman da evlerin bahçelerinde güneşlenen, oyunlar oynayan sokak sakinlerini seyrederdi. Sokaktaki hayatın günlük akışına bakmaya doyamazdı; postacının kapıyı çalışını, mektubu uzatışını gözlerdi. Sonra mektup hızla ve merakla açılırdı. Ya da biri elinde bir şişe birayla çıkar, kapağını açıp iştahla yudumlardı. Köpükler insanların dudaklarında kalırdı.

Böyle durup çevresini seyrettiği zamanlar, birinin ona laf attığı da olurdu. Paniğe kapılır, ne yapacağını bilemezdi. Genç erkekler bu durumda, onun endişeli haliyle biraz dalga geçer, sonunda da onunla konuşmaya çalışmaktan bıkıp giderlerdi. Çünkü kimseyle tek bir kelime bile konuşmazdı. Bir defasında ortaokul çağındaki çocuklar top oynarken, topu kazayla ona çarptırmışlardı. Ama topu atan özür bile dilememiş, sadece ona seslenip topu onlara geri atmasını söylemişti. Hiç sesini çıkarmadan kendisinden isteneni yerine getirmişti. Topu atarken de bir zamanlar top oynamayı ne kadar sevdiğini anımsamıştı. Daha sonra da Katalin Sokağı'ndaki evlerinden kendi topunu da alıp gelmişti. Tuna Nehri kıyısında topunu atarak ve tutarak gezmeye başlamıştı. Nehir kokusunu hissediyordu. Elindeki kırmızı topu yere atıyor, zıpladığında yakalamaya çalışıyordu.

Yavaş yavaş burada oturan insanları da tanımaya başlamıştı.

İşte şu subayların oturduğu evde sarışın, güçlü görünümlü bir çocuk vardı. Ders çalışmadığı zamanlarda hep bahçeye çıkardı. Komşu evde ise iki kız yaşıyordu. Kahverengi saçlı olan sessiz bir kızdı, küçüğü ise geveze mi gevezeydi! Genellikle komşu oğlanla birlikte oyunlar oynuyorlardı. Oyunları o kadar güzel ve zevkli olurdu ki Henriett onlara imrenerek bakardı. Bazen

elindeki topu kasten onların bahçesine düşürürdü. Bu durumda oyuna ara verirler, ona topunu geri atarlardı. Henriett bazen çocukların anne babalarıyla da karşılaşırdı. Oğlanın babası olan subay, evleri ayıran bahçe duvarının üzerine dirseklerini koyar, onları seyreder, çocuklara bir şeyler anlatır, gülerdi. Kızların babası ise ufak tefek gözlüklü bir adamdı. Sürekli bir şeylerle meşgul olurdu. Anneleri şezlongda yatar ve resimli dergiler okur ya da çocuklara yiyecek bir şeyler hazırlardı. Bir defasında bu kadınla ilgili ilginç bir anısı olmuştu. Yine böyle bir gün, bahçe duvarında durmuş, iştahla bir şeyler yiyen çocukları seyrederken kadın uzandığı şezlongdan kalkmış ve elindeki, hem de pek temiz görünmeyen bir tabakla duvarın üzerinden ona kurabiye uzatmıştı. Henriett kadının ikram ettiği kurabiyeyi almış ve ne yapacağını bilemeden kurabiyeye bakmıştı. Ne teşekkür edebilmiş ne de orada neden durup bahçeyi seyrettiğini söyleyebilmişti. Kadın bahçesine geri döndüğünde de kurabiyeyi minik parçalara ayırıp Tuna Nehri'ndeki balıklara serpiştirmişti. Küçük balıklar birbirinin üzerine çıkarak kurabiyelere atılmışlardı. Çocuklar bu yaptığını fark etmişlerdi. Küçük kız çığlıklar atarak onu şikâyet etmiş, kurabiyeyi balıklara attığını söylemişti. Büyük kız da başını sağa sola sallayarak duyduğu memnuniyetsizliği dile getirmişti. Oğlan da koşarak bahçeden çıkmış, Henriett'in hâlâ elinde tuttuğu tabağı çekip almış ve bundan sonra asla kimsenin ona kurabiye vermeyeceğini haykırmıştı. Sonra da onu oradan kovmuştu.

Bu olayın ardından uzunca bir süre çocukların önünde topuyla oynamaya cesaret edememişti. Orada, yolun karşısında uzunca bir süredir boş duran bir ev daha vardı. Evin inşaatı bitmiş, ama nedense eve daha taşınmamışlardı. Katalin Sokağı'ndaki evinde olmayı arzulamadığı ve ölen Asker'in bulunduğu yere de dönmek istemediği zamanlarda işte bu evin önünü mesken edindi, topuyla orada oynamaya başlamıştı.

Bir defasında öteki âlemden buraya gelmek için çok acele etmişti. Çünkü annesinin durumu onu fazlasıyla heyecanlandırmıştı. Annesi, çocukluğundaki dadısıyla, sık sık gittiği plaja gitmişti. Dadısıyla birlikte geri geldiğinde ise üzerinde, çocukluğunda deniz kıyısında giydiği o garip mayo vardı. Henriett an-

nesinin şekil değiştirip, çocukluktan çıkıp, kendisinin de bildiği biçime dönüşmesini sabırsızlıkla bekliyordu. Annesini onun kendi çocukluğundaki haliyle görmek istemiyordu ve dadının annesiyle bir bebekle konuşur gibi konuşması da asabını bozuyordu. Bu nedenle beklemeye dayanamayıp kendi Katalin Sokağı'na geldi. Annesini görmeyi o kadar arzuluyordu ki, Katalin Sokağı'ndaki eve koşa koşa girdi. Annesi mutfakta kendi kendine bir şarkı mırıldanıyordu. Ona sımsıcak sarıldı, uzun bir süre de öyle kaldı. Biraz önce gördüğü elinde midye kabuklarıyla dolu minik bir kova taşıyan gerçekdışı küçük kızın görüntüsünü unutmaya çalıştı. Bayan Held çocuklar için bir tabak dolusu şeftali hazırlamıştı. Alıp bahçeye götürmesi gerekiyordu, ama o önce çocukların bahçede ne yaptıklarını görmek istemişti. Sonra da onlarla oyuna daldı. Annesi şeftalileri yemeleri için onları mutfak penceresinden ikaz edince Bálint koşarak meyveleri getirmeye gitti. Merdivenlerden elinde bir tabak şeftaliyle inen çocuğu sevinçle karşıladılar. Blanka bir koşu Bálint'in yanına gitti, elinden tabağı aldı ve şeftalileri pay etmeye başladı. İrén de asma yaprakları getirmiş ve herkesin payına düşeni ayırması için basamaklara tabak niyetine yapraklar koymuştu. Blanka, bir yandan şarkı söyleyerek herkese teker teker dağıtıyordu. Bir-iki-üç-dört, bir-iki-üç-dört. Blanka'nın meyveleri dörde ayırması içini sevinçle doldurmuştu. Çünkü eskiden birçok kez Blanka yemeleri için getirilen şeyleri paylaştırmaya başlarken, üçe bölerdi. Sanki orada Henriett yokmuş gibi davranırdı. İçeriden diş törpüleme cihazının uğultusu geliyordu ve Blanka da bir yandan şarkılar söyleyerek şeftalileri pay ediyordu. Bir-iki-üç-dört. Güneş de sımsıcaktı.

En alt basamağa oturmuşlardı. Blanka iştahla şeftalilerini yemeye başlamıştı. İşte tam o sırada Henriett o uğultuyu duydu. Önce pek dikkate almadı, ama ardından giderek yükselen, babasının muayenehanesinden süzülen diş törpüleme vızıltısının yanında ısrarla uğuldayan ses neydi? Bu sesin yanı sıra başka sesler de geliyordu: Bir şeylerin, yüksek bir yerden bir yerlere düşerken çıkardığı çıkardığı seslere benziyordu. Annesi miydi acaba? İçeriden bu kadar gürültü gelmesi pek mümkün görünmüyordu. Ama yine de merak etti ve koşarak annesinin yanına gitti.

Annesi salonun pencerelerine dirseklerini dayamış, dışarıyı seyrediyordu. Geldiğini görünce başını çevirdi.

"Bu sesler ne?" diye sordu Henriett.

Bayan Held bu bir gemi olmalı diye yanıt verdi. Karşıdaki nehirden bir gemi geçiyor olmalıydı. Bugün de Tuna Nehri ne kadar güzel diyordu annesi. Ne kadar da mavi görünüyordu. Evet, koskocaman bir gemi geçiyordu Tuna Nehri'nden. Acaba ne gemisiydi bu?

Henriett de pencerede annesinin yanında yerini aldı ve annesinin baktığı yöne doğru baktı. Pencereden yolun karşısındaki bir dizi ağaç, ağaçların gövdelerinin arasından da karşı cephede yeni yapılan evler görünüyordu. Bu evler Tuna manzarasını kapatıyorlardı. Tam karşılarındaki, o zamana kadar boş duran eve de taşınmaya başlamışlardı. Evin giriş kapısı açıktı. Kapının önünde duran bir kamyondan birileri eve bir şeyler taşıyordu. İşçilerin ellerindeki mobilyalar kapıdan geçiyor ve evin derinliklerinde kayboluyorlardı.

"Bu bir Alman gemisi" dedi annesi, "acaba ne taşıyor? Flamasını görüyor musun?"

O ise eşyaları görüyordu. Mobilyalar, bavullar ve bu evde oturacak olan insanlar. Gözlüklü bir adam ve yanında bir subay, tanımadıkları biriyle bir şeyler konuşuyorlardı. Yanlarında, elinde bavulla biri daha duruyordu. Çocuklar etraflarında dönüp duruyorlardı. Bu dağınıklık hoşlarına gidiyor olmalıydı. Sonra birden koşmaya başladılar. Sokakta kilise istikametinden bir araba belirmişti. Çocuklar arabanın etrafında koşuşarak, evin önüne kadar ona eşlik ettiler. Arabadan herkesin tanıdığı ve selam verdiği bir adam çıktı. Kucağında bir kız çocuğu vardı. Çocuğu kucağından yere bıraktı. Diğer iki kız, yani kocaman gözlüyle sarışın, bu yeni gelenin iki taraftan koluna girip neşeyle bahçeye doğru sürüklediler. Oğlan biraz geride kalmıştı, ama o da onları takip ediyordu. Yetişkinler de çocukların peşinden bakıp kendi aralarında bir şeyler konuştular, gülümsediler.

"Bir gemi daha geliyor" dedi Bayan Held, "Bálint'e seslen, o da gelip baksın!"

Dışarıya doğru yöneldi. Ama bu kez bahçeye gitmiyordu. Ön kapıdan sokağa çıktı. Yolun karşısına, sokağın yeni evler ya-

pılan cephesine geçti. Sonra da kilisenin yanından nehir kıyısına doğru döndü. Topla oynayıp bahçeyi seyrettiği evin önünde, bahçe çitinin yanında durdu. Evin bahçesi çok dağınıktı. Mobilyalar, ambalaj kutuları, elbise ve yatak yorganla dolu denkler vardı. Evin yanındaki düzlüğe kitaplar, nevresimler istif edilmişti.

Orada olduğunu önce oğlan fark etti. Koşarak bahçe duvarının yanına geldi. Diğerleri de oğlanın peşinden gelmişti. Şimdi duvarın iki yanında durmuş birbirlerini süzüyorlardı. Nakliyatçılar şimdi, üzeri fayanslarla süslü bir dolabı taşıyorlardı. Sonra da sırada bir dişçi koltuğu duruyordu. Koltuğun yanındaki dolgu cihazı, koltuğun yanı başında bir yılan gibi sarkıyordu. Kızların küçük olanı Henriett'e doğru dilini çıkardı.

"O topla oynayan kız yine burada. dedi oğlan, hani şu hiç konuşmayan ve kurabiyeleri balıklara atan dilsiz!"

"Öyle konuşma" diye müdahale etti kahverengi saçlısı, "onu tanımıyoruz bile!"

"Dilsiz, dilsiz!" diye kızdırdı sarı saçlı kız, "Dilsiz! Top delisi!"

"Defol buradan!" diye bağırdı oğlan.

"Yapmayın böyle!" dedi kahverengi saçlı kız, "kimseyle bu şekilde konuşamazsınız!"

Henriett ise kendine söylenenleri duymuyordu bile. O müthiş bir dikkatle bahçede yeni gelen küçük kıza bakıyordu. Kızın arkasında büyük bir koltuk duruyordu. Koltuğun desenlerini görmeye çalıştı, ama sadece koltuğun arkasını görebiliyordu. Gözlerini yeni gelen küçük kızdan ayıramıyordu. Evden yetişkinlerin sesi geldi. Çocukları çağırıyorlardı. Yeni gelen kız da içeri koşmak için hareket eder gibi oldu, ama sonra durdu. Ürkek, beyaz tenli ve kara gözlü bir kızdı.

"Haydi marş" dedi oğlan, "bu kızı da götürmemiz lazım, bize emanet ettiler. Haydi!"

Daha oğlanın sözleri bitmeden sarı saçlı kız koşmaya başlamıştı bile. Ayakkabıları taşları üzerinde yankılanan sesler çıkarıyordu. Bahçedeki denklerin arasından usta manevralarla dönerek eve girdi. Kahverengi saçlı kız da biraz tereddüt etse de, ötekini takip etti. Yürüyüşü onu seyredende ilginç bir huzur

duygusu uyandırıyordu. Gururlu bir duruşu vardı. Oysa belki daha on yaşında bile değildi. Oraya yeni taşınan kız ise gözlerini Henriett'ten alamıyordu. Oğlan da henüz gitmemişti.

"Dilsize mi bakıyorsun?" diye sordu küçük kıza.

Çocuk cevap vermemişti.

"Seni de kurabiye gibi nehre atar!"

Bu söylediklerine bir anlam veremese de, ürkütücü bulmuştu. Önce oğlana, sonra da bahçe duvarının öbür yanındaki kıza baktı. Gözlerini ondan alamıyordu. Oğlan sabırsızlanmıştı.

"Tamam, onu seyretmekten sıkıldığın zaman haber ver, ben içerideyim".

O da eve doğru yürüdü. Kız çevresine baktı: Bu tanımadığı evin tanımadığı bahçesinde, duvarın öbür yanındaki bu yabancıyla karşı karşıya olduğunu ve çevresinde de kimsenin kalmadığını algıladı. Kızaran yüzüne şimdi bir korku sinmişti. Henriett bunun artık son an olduğunun farkındaydı. Biraz sonra küçük kız dönecek ve eve doğru koşmaya başlayacaktı. Birden bahçe duvarının üzerinden elini uzattı ve parmaklarını kızın yüzüne değdirdi. Kız kaçmadı, ama sanki acı çekiyormuş ve de buna rağmen dayanabiliyormuş gibi bir yüz ifadesi takınmıştı. Henriett birine temas etmesinin nasıl bir şey olduğunu aslında bilmiyordu. Acaba diğerleri gibi miydi? Yoksa temas ettiği kişiye acı veriyor da olabilir miydi? Elini geri çekti. İçeriden kahkahalar yükseldi. Sonra bir şey tartıştılar. Ardından da şarkılar söylenerek ve zıplayarak oynanan bir oyunun gürültüleri bahçeye süzüldü.

"Senin adın ne?" diye sordu çocuğa. Öldürüldüğünden bu yana ağzından çıkan ilk kelimelerdi bunlar. Minik kız cevap vermemişti. Tereddüt eder gibiydi: Acaba cevap vermesi doğru olur muydu? Hiç tanımadığı bir kişiyle konuşmasına izin verilir miydi? Sonra ıslak dudakları hafifçe aralandı. Ama daha bir şeyler söylemesine fırsat kalmadan çocuklar evden yine koşarak bahçeye çıktılar. Küçük kızı ellerinden tutup evin girişine doğru sürüklediler.

Sonra da eşyalar, denkler, nakliyatçı işçiler birden kayboluverdi. Kapılar da kapanmıştı. Hiç kimse görünmüyordu. Şimdi ise yine çocukları görüyordu, ama bu kez uzaktılar. El ele tutuş-

muş, halka olmuş dönüyorlardı. Yeni gelen küçük kızı aralarına almamışlardı. O halkanın dışında kalmış, onlara bakıyordu. Henriett bahçe duvarına yaslanmış onları izliyordu. Çocukların şarkısını dinlemeyi arzuluyordu. Ama çocuklar onun hâlâ orada olduğunu fark ettiler ve oyunu kestiler. Oğlan yere eğilip eline bir çakıl taşı aldı ve ona doğru fırlattı. İşte o an Henriett koşarak oradan ayrıldı. Nehir kıyısı boyunca koştu, kilisenin yanından geçti ve Heldlerin evine girip gözden kayboldu.

O gün, genellikle var olduğu yere daha erken döndü. Oradaki evine gittiğinde evde kimse yoktu. Ne annesi babası ne büyükanneleri ve babaları ne Binbaşı! Kimse! Sadece Asker oradaydı. Yine uzun uzun birbirlerini süzdüler. Asker yine "öbür tarafa" nasıl gidilebileceğini sordu. O da evine gitmek istiyordu. Kız Asker'e bakıyordu. Onunla ilk karşılaştığı andan beri ilk kez ondan korkmadan ve iğrenmeden baktı. Genç ve biraz saf bir yüzü vardı. Evine nasıl dönebileceğini ona söylemedi.

Her insanın ömrü boyunca payına, ölürken çığlığında ismini haykırabileceği sadece bir kişi düşer.

Blanka'yı geri getirin!

"Bir zamanlar hayatlarının parçası olarak gördükleri, yaşanan onca şey arasında sadece anlar, birkaç mekân, birkaç da epizod önemliydi. Geri kalanlar ise, hayatın dolgu malzemesiydi, aynen uzun bir yola götürülen sandığa, içindeki önemli şeyin kırılmasını engellemek için tıkıştırılan talaş gibi. İşte Katalin Sokağı sakinleri bu gerçeğin farkına vardılar. Ve unutulmasın ki, ölüler ve hayatta olanlar arasındaki fark da sadece nicelikseldir ve bunun da fazla bir önemi yoktur. Her insanın ömrü boyunca payına, ölürken çığlığında ismini haykırabileceği sadece bir kişi düşer." diyor *Kapı*'nın (YKY, 2007) yazarı Magda Szabó.

Katalin Sokağı, Budapeşte'de savaş öncesinde aynı sokakta yaşayan birbirleriyle bağlantılı üç ailenin hikâyesi. Bu komşular grubunun küçük cenneti Nazilerin hoyratça müdahalesiyle ebediyen sarsılır. Artık hiçbir şey eskisi gibi olamayacaktır. 1930'lardan başlayarak Macaristan için hiç de kolay olmayan 40 yılı kapsayan romanda Katalin Sokağı, kayıp cennetin ve mutlu çocukluğun simgesi olarak merkezi konumdadır.

Bu yıl 3000. kitabımızı yayımladık. YKY

Kapak fotoğrafı: Elif Rifat

ISBN 978-975-08-1704-5

15 TL